

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

**İÇ MİMARLIK MESLEĞİNİN ORTAYA
ÇIKIŞINDA KADININ ROLÜ VE
KADINLARIN MESLEĞE YÖNELİMİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Yüksek Lisans Tezi

TOMURCUK IŞIL PINARCI

İSTANBUL, 2016

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İÇ MEKAN TASARIMI

İÇ MİMARLIK MESLEĞİNİN ORTAYA
ÇIKIŞINDA KADININ ROLÜ VE
KADINLARIN MESLEĞE YÖNELİMİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Yüksek Lisans Tezi

TOMURCUK IŞIL PINARCI

Tez Danışmanı: Yard. Doc. Dr. Nilay ÜNSAL GÜLMEZ

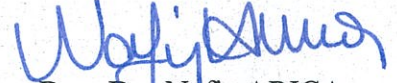
İSTANBUL, 2016

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İÇ MEKAN TASARIMI

Tezin Adı: İç Mimarlık Mesleğinin Ortaya Çıkışında Kadının Rolü ve Kadınların
Mesleğe Yönelimi Üzerine Bir Araştırma
Öğrencinin Adı Soyadı: Tomurcuk Işıl Pınarcı
Tez Savunma Tarihi: 29 Ağustos 2016

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu Fen
Bilimleri Enstitüsü tarafından onaylanmıştır.

Doç. Dr. Nafiz ARICA
Enstitü Müdürü
İmza

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğunu
onaylarım.

Doç. Dr., Sezin
TANRIÖVER
Program Koordinatörü
İmza

Bu Tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi
olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmzalar

Tez Danışmanı

-

Yrd. Doç. Dr., Nilay UNSAL GULMEZ

Üye

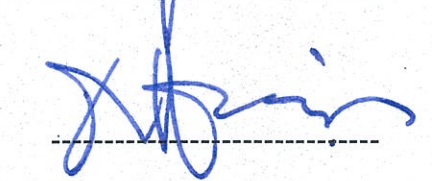
-

Doç. Dr. Emine GÖRGÜL

Üye

--

Yrd. Doç. Dr. Melahat KÜÇÜKARSLAN EMİROĞLU

ÖNSÖZ

İçmimarlık mesleğinin tarihini toplumsal cinsiyet ayrımından incelemek, içmimarlık mesleğini daha yakından tanımak ve ülkemiz başta olmak üzere tüm dünyadaki güncel durumla ilgili bilgi setini bir araya getirerek geleceğe bir projeksiyon sunabilmek oldukça keyifli ve heyecan vericiydi.

En başta bu çalışmayı birlikte gerçekleştirme şansını bulduğum, bana her konuda yol gösterip, yardımcı olan sevgili hocam Yard. Doç. Dr. Nilay Ünsal Gülmez'e ve yüksek lisans eğitimim boyunca akademik bakışımı ve yazma kabiliyetimi geliştirmeme yardımcı olan Yard. Doç. Dr. Melahat Küçükarslan Emiroğlu sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Tüm hayatım boyunca her anımda yanımda durup bana destek olan anneme, babama ve bu süreç boyunca desteğini esirgemeyen Ercem'e çok teşekkür ederim. İyi ki varsınız.

İstanbul - Ağustos, 2016

Tomurcuk Işıl PINARCI
(Mimar)

TEŐEKKÖR

Engin bilgisi ve değerli yorumlarıyla tez çalışmamın jüri üyeliğinde yer aldığı için sayın hocam Doç. Dr. Emine Görgöl'e değerli zamanlarını bana ayırdıkları için teşekkür ederim.

Bu çalışmaya değerli katkılarından dolayı Sayın Gözen Küçükerman, Gülseren Yapar, İçmimarlar Odası'nın ilk kurucu üyelerinden Kadir Őengöl, İçmimarlar Odası eski başkanlarından Prof. (emekli) Nilgün arkacı, Prof. (emekli) Őermin Alyanak, Yrd. Doç. Dr. Önder Turan ve Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanı Prof. Dr. İnci Deniz Ilgın, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi İç Mimarlık Bölüm Başkanı Prof. Meltem Eti Proto, Yasemin Arpa ve Sabahattin Emir Bey'e de teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

İstanbul - Ağustos, 2016

Tomurcuk Işıl PINARCI
(Mimar)

ÖZET

İÇMİMARLIK MESLEĞİNİN ORTAYA ÇIKIŞINDA KADININ ROLÜ VE KADINLARIN MESLEĞE YÖNELİMİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Tomurcuk Işıl Pınarcı

İç Mekan Tasarımı

Tez Danışmanı: Yard. Doç. Dr. Nilay Ünsal Gülmez

Eylül 2016, 186 sayfa

Dünyada içmimarlık tarihine bakıldığında ilk uygulamaların Amerika’da kadınlar tarafından yapıldığı görülmektedir. Candace Wheeler, Elsie de Wolfe gibi kadınların tasarım dünyasına kendilerini ilk dekoratörler (içmimarlar) olarak tanıtmaları bu tezin dayandığı kadının içmimarlık mesleğindeki öncül rolünün önemli dayanaklarından. Yapılan literatür araştırmaları dünyadaki gelişmelerin aksine Türkiye’de içmimarlığın mesleki gelişiminin kadınların öncülüğünde gerçekleşmediğini gösterse de son yıllarda Türkiye’de içmimarlık bölümlerinde okuyan kadın öğrencilerin sayısında ciddi bir artış gözlenmiştir. Araştırma iki temel izlek üzerinden sürmektedir: kadın içmimarların dünyada ve Türkiye’de mesleğin gelişiminde ne derece etkin/etkili olduğunun incelenmesi ve son yıllarda Türkiye’de kadınların giderek artan oranlarda mesleğe yöneliminin nedenlerinin ortaya konması. Çalışma kapsamında ayrıca söz konusu artışın uygulamaya aynı oranda yansıyor yansımadığına da bakılmıştır ve kadın içmimar sayısındaki artışın mesleğin geleceğine potansiyel etkileri tartışmaya açılmıştır.

Araştırmada karma bir yöntem uygulanmıştır. Öncelikle mevcut tablonun ortaya konması açısından YÖK’ten, Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi’nden ve İçmimarlar Odası’ndan elde edilen nicel veriler analiz edilmiş ve grafikler yardımıyla görselleştirilmiştir. Nitel verilere ise arşiv çalışmaları ve yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmelerle ulaşılmıştır. Bu kapsamda üç grupta görüşmeler gerçekleştirilmiştir: Türkiye’de içmimarlık mesleğinin gelişimine şahit olmuş öncü içmimarlar, aktif çalışma hayatına uygulamacı ve akademisyen olarak devam eden içmimarlar ve şu anda içmimarlık eğitimi alan öğrenciler. Her gruptan altı kişi olmak üzere toplam 18 kişiyle görüşülmüş ve elde edilen verilere içerik analizi uygulanmıştır. Gruplardaki altı kişiden iki tanesinin erkek olması analizlere eril bakış açısının da dahil edilmesi açısından önemlidir. Niceliksel ve niteliksel yöntemlerle elde edilen verilerin analizi sonucu elde edilen bulgular bütüncül bir bakış açısıyla yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kadın İçmimarlar, Toplumsal Cinsiyet, İçmimarlık

ABSTRACT

AN INQUIRY INTO THE WOMEN'S ROLE IN THE EMERGENCE OF INTERIOR ARCHITECTURE PROFESSION AND WOMEN'S TENDENCY TOWARDS THE PROFESSION

Tomurcuk Işıl Pınarcı

Interior Design

Thesis Supervisor: Asst. Prof. Nilay Ünsal Gülmez

September 2016, 186 pages

The history of interior architecture reveals that the first professional implementations were made by women in the United States of America. One of the major pillars of this study is that women like Candace Wheeler and Elsie de Wolfe have introduced themselves to the design world as “first decorators (interior designers)”. However, the literature survey carried out shows that the professional development of interior architecture does not take place under women leadership in Turkey as opposed to the world. Despite this fact, recently a significant increase in the number of female students in interior architecture departments has been observed in Turkey. This research continues on two main tracks: Examining the effectiveness of female interior architects in the development process of the profession in Turkey and in the world, and unfolding the reasons of women's increasing tendency to the profession in Turkey. The study also aims at investigating the reflections of this trend on practice and future of the profession.

The research has been conducted using a mixed method approach. First, quantitative data obtained from Council of Higher Education, Higher Education Information Management System and the Chamber of Interior Designers has been statistically analyzed to understand the existing situation and prove the hypothesis of the study. The qualitative data has been achieved through archive work and semi-structured in-depth interviews. Findings obtained through quantitative and qualitative methods will be interpreted with a holistic perspective.

Keywords: Female Interior Architects, Gender, Interior Architecture

İÇİNDEKİLER

TABLOLAR.....	viii
ŞEKİLLER.....	ix
KISALTMALAR.....	xi
1. GİRİŞ.....	1
1.1 PROBLEMİN TANIMI.....	1
1.2 ÇALIŞMANIN AMACI VE KAPSAMI.....	2
1.3 YÖNTEM.....	3
2. DÜNYADA İÇMİMARLIK MESLEĞİNİN ORTAYA ÇIKIŞI VE KADININ ROLÜ.....	5
2.1 İLK DEKORASYON ÇALIŞMALARI VE 1850-1950 DÖNEMİNİN ÖNCÜ KADIN DEKORATÖRLERİ.....	6
2.2 DEKORASYONDAN İÇMİMARLIK'A, 1950 – 1980'LER.....	13
2.3 1980'LER SONRASI İÇMİMARLIK MESLEĞİ VE KADINLAR.....	16
3. TÜRKİYE'DE İÇMİMARLIK MESLEĞİNİN GELİŞİMİ.....	19
3.1 1924 – 1954 TÜRKİYE'DE İÇMİMARLIK EĞİTİMİNİN KURULUŞU VE MESLEĞİN KENDİNİ GERÇEKLEŞTİRME MÜCADELESİ.....	20
3.2 1954 – 1976 TATBİKİ GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ'NİN VE MESLEK ODASININ KURULUŞU.....	25

3.3 İÇMİMARLIK MESLEK ODASI'NIN KURULUŞUNUN ARDINDAN MESLEĞİN UYGULAMA VE EĞİTİM ALANINDA YAYGINLAŞMASI, 1976-2016.....	32
4. İÇMİMARLIK MESLEĞİNE KADINLARIN YÖNELİMİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA.....	35
4.1 YURTDIŞINDAN BENZER ÇALIŞMALAR.....	35
4.2 ARAŞTIRMANIN TASARIMI.....	39
4.3 NİCELİKSEL VERİLER IŞIĞINDA TÜRKİYE'DEKİ GENEL DURUM	41
4.4 NİTELİKSEL ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ.....	49
4.5 BULGULAR.....	50
4.5.1 İçerik Analizi ve Temalara Genel Bakış.....	50
4.5.2 Temalar ve Geniş Açılımları.....	55
5. GENEL SONUÇLAR.....	72
KAYNAKÇA.....	77
EKLER.....	83
ÖZGEÇMİŞ.....	186

TABLULAR

Tablo 3.1: 2000 yılına kadar kurulan içmimarlık bölümlerinin kronolojik sırası.....	34
Tablo 3.2: Bölgelere göre içmimarlık bölümü bulunduran üniversiteler ve türleri.....	84
Tablo 4.1: Bölgelere göre içmimarlık fakülte sayıları.....	48
Tablo 4.2: Özet tema listesi.....	51
Tablo 4.3: Tema-Frekans tablosu.....	54

ŞEKİLLER

Şekil 2.1: Colony Club, Elsie de Wolfe.....	7
Şekil 2.2: Frick Malikanesi, Elsie de Wolfe.....	8
Şekil 2.3: 1913 The House in Good Taste – Elsie de Wolfe ve 1939 Decoration is Fun! – Dorothy Draper.....	9
Şekil 2.4: Dört Mevsim Restoranı (Four Seasons Restaurant).....	14
Şekil 2.5: Martha Stewart Living, 1990.....	17
Şekil 3.1: Dahili Mimarlar Derneği 11 Mart 1967 tarihli kongre daveti.....	26
Şekil 3.2: Dekoratör de desinatör yetişiyor.....	26
Şekil 3.3: Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu açılış haberleri.....	28
Şekil 3.4: Dünya ve Türkiye’de içmimarlık mesleki gelişiminin zaman çizelgesi.....	32
Şekil 3.5: Dünya ve Türkiye’de içmimarlık eğitim kurumlarının kuruluşlarının zaman çizelgesi.....	34
Şekil 4.1: Araştırmanın Tasarımı.....	40
Şekil 4.2: Bahçeşehir Üniversitesi İç Mimarlık Bölümü öğrencilerinin cinsiyetlerine göre dağılım grafiği.....	42
Şekil 4.3: 5’er yıllık periyotlarla İçmimarlar Odası’na kayıt yaptıran yeni üyelerin cinsiyet grafiği.....	43

Şekil 4.4: 2011-2015 yıllarında İçmimarlar Odası'na kayıt yaptıran yeni üyelerin cinsiyet sayısal dağılım grafiği.....	44
Şekil 4.5: Türkiye genelinde 2014-2015 öğretim yılında içmimarlık eğitimi alan öğrencilerin cinsiyet dağılımları.....	45
Şekil 4.6: Türkiye'de 2014-2015 öğretim yılında içmimarlık eğitimi alan öğrencilerin cinsiyet yüzdelerinin bölgelere göre dağılım grafiği.....	46
Şekil 4.7: Türkiye genelinde kadrolu içmimar öğretim üyelerinin cinsiyet dağılımları.....	47
Şekil 4.8: Türkiye genelinde kadrolu içmimar öğretim üyelerinin cinsiyetlerine göre yüzsdesel dağılım grafiği.....	48

KISALTMALAR

A.B.D.: Amerika Birleşik Devletleri

AND: Anadolu

BAU: Bahçeşehir Üniversitesi

BÖL.: Bölgesi

GSF: Güzel Sanatlar Fakültesi

ITU: İstanbul Teknik Üniversitesi

MSGSU: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

MÜ: Marmara Üniversitesi

MÜGSF: Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi

NYSID: New York School of Interior Design

YÖK : Yüksek Öğrenim Kurulu

1. GİRİŞ

1.1 PROBLEMİN TANIMI

Tasarım dünyasında, ana akım olan mimarlığın tarih yazımı da oldukça eski dönemlere dayanmaktadır. İçmimarlık ise modernizm akımının da etkisiyle bugün bilinen içeriği ile örtüşür biçimde iç mekan tasarımı olarak 1950'li yıllarda bir meslek olarak ortaya çıkmıştır (Pile 2009). Ancak mesleğin tarihine odaklanan çalışmalar 19. yüzyılın ikinci yarısına dek uzanır. Dünya genelinde içmimarlık tarihine bakıldığında ilk uygulamaların Amerikalı kadın içmimarlar ya da o dönemki adıyla kadın iç dekoratörler tarafından yapıldığı görülmektedir. Candace Wheeler, Ella Anderson de Wolfe (Elsie de Wolfe) gibi isimlerin tasarım dünyasına kendilerini hem ilk içmimar hem de ilk kadın içmimar olarak tanıtmaları bu tezin dayandığı kadının içmimarlık mesleğindeki öncül rolünün önemli dayanaklarından biridir (Less-Maffei 2008).

Söz konusu isimler 19. yüzyılın sonlarından 1950'lere dek profesyonel olarak iç mekan dekorasyonları yapmıştır. Bunlar arasında özellikle Elsie de Wolfe 'içmimar' mesleki unvanını alan ilk kadın olarak önemli bir yere sahiptir (Less-Maffei 2008). Elsie de Wolfe'dan önce iç mekan düzenlemesinden profesyonel anlamda para kazanarak bağımsız olarak çalışan dekoratör bulunmamaktaydı (Tate ve Smith 1986). Dolayısıyla içmimarlığın ortaya çıkışında, kadınların öncü rol üstlendiği nadir mesleklerden biri olduğu düşünülmektedir. Bunun bir nedeni de toplumsal klişelerin insanlara biçtiği cinsiyet rollerinin erkeği dış dünya/dışarı, kadını ise iç dünya/içerisi ile özdeşleştirmesi olabilir. Çalışma kapsamında kadın içmimarlar özelinden mesleğe bakılacak olmasının başlıca nedeni; son yıllarda Türkiye'de içmimarlık bölümlerinde okuyan kadın öğrencilerin ve bağlı olarak uygulamada yer alan kadın içmimarların sayısındaki artıştır. Yapılacak olan araştırma mesleğin eğitiminde gözlemlenen kadın sayısındaki artışın nedenlerini ve söz konusu artışın uygulamaya aynı oranda yansımadağını ortaya koymayı da hedeflemektedir. İçmimarlık bölümüne kayıtlı olan kadın öğrencilerin erkeklerden daha fazla olduğu gözlemleniyor olsa da profesyonel hayatta diğer pek çok tasarım disiplininde olduğu gibi kadın içmimarların çok fazla göz önünde olmadığı düşünülmektedir.

1.2 ÇALIŞMANIN AMACI VE KAPSAMI

Bu çalışma temelinde:

Kadın içmimarların dünyada ve Türkiye’de içmimarlık mesleğinin gelişiminde ne derece etkin ve etkili olduğunu incelemeyi,

Kadının mesleğe yöneliminin nedenlerini ortaya koymayı,

Kadın içmimar sayısındaki artışın mesleğe ve mesleğin geleceğine potansiyel etkilerini tartışmayı amaçlar.

Bu bağlamda çalışma öncelikle “İçmimarlık mesleği nasıl ortaya çıkmıştır?” sorusuna odaklanarak mesleğin ortaya çıkışının tarihi-eleştirel bir incelemesiyle/okumasıyla başlar. İçmimarlığın mimarlıktan daha geç kabul görüp kurumsallaştığı bilinmektedir. Bu süreçte ne gibi zorluklar yaşandığı ve içmimarlık mesleki eğitiminin nasıl başladığı araştırılmıştır. Elsie de Wolfe gibi isimlerin öncül rol üstlendiği ilk içmimarlık çalışmalarının Amerika Birleşik Devletleri’nde uygulanmış olması nedeniyle tarihsel okumalar öncelikle Amerika ve Kıta Avrupa üzerinden yapılmıştır. Akabinde Türkiye’de içmimarlık mesleki eğitiminin ne zaman verilmeye başlandığı, mesleğin kendini gerçekleştirme mücadelesi ve gelişimi ve o dönemde kadın içmimarların Amerika’daki gibi içmimarlık alanında öncü olup olmadığı araştırılmıştır.

Tez kapsamında gerçekleştirilen araştırmayla Türkiye’de kadın içmimarların mezun olduktan sonraki deneyim ve tercihleri (uygulamada yer almak, akademisyen olmak, mesleği bırakmak) nedenleriyle birlikte sorgulanmaya çalışılmıştır. İçmimarlık eğitimi almak ve içmimar olmak isteyen kadın sayısının artışı kadının iç dünya ve (mekanın da) içerisi ile özdeşleştirilmiş olmasıyla mı ilgilidir? Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin kadın ve konut arasında kurduğu bağlantı kadınları bu mesleğe yönlendiriyor olabilir mi? Günümüzde içmimarlık mesleği erkekler tarafından neden daha az tercih edilir durumda? vb. soruların cevapları aranmıştır. Mesleğin kadın mesleği olma yönünde ilerlediği ön görüldüğünden konunun nedenleri ve kadın sayısındaki artışın mesleğe ve mesleğin geleceğine potansiyel etkilerinin incelenmesi hedeflenmektedir.

1.3 YÖNTEM

Çalışmaya literatür araştırması ile başlanmıştır. Bu kapsamda öncelikle Amerika ve Kıta Avrupası'nda içmimarlık tarihi incelenmiştir. Eş zamanlı olarak Türkiye'de mesleğin ne şekilde geliştiğine bakılarak, karşılaştırmalar yapılmıştır. Bu kapsamda dünyada ve Türkiye'de mesleğin gelişimine dair önemli eşikleri gösteren karşılaştırmalı bir zaman çizelgesi hazırlanmıştır. Araştırmanın tasarımında karma bir yöntem benimsenmiştir. Niceliksel ve niteliksel veri toplama yöntemleriyle elde edilen bulgular bir arada yorumlanmaya çalışılmıştır. Nicel veriler YÖK'ten, Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi'nden, içmimarlık bölümü barındıran üniversitelerin internet sayfalarından ve İçmimarlar Odası'ndan temin edilmiştir. Öncelikle üniversitelerin içmimarlık bölümlerinde gözlemlenen kadın öğrenci ve akademisyen sayısındaki artışın tespiti amacıyla istatistiksel bir inceleme yapılmıştır. Daha detaylı bir inceleme adına bu araştırmanın da yürütüldüğü Bahçeşehir Üniversitesi'nden İç Mimarlık Bölümü'nde okuyan öğrenci sayılarına ait bilgiler istenmiştir. Elde edilen bilgilerden kadın ve erkek öğrenci oranları çıkarılmış, grafiklerle çalışma içerisinde aktarılmıştır. İkinci olarak Türkiye'deki içmimarlık bölümlerinin internet siteleri üzerinden bu bölümlerde eğitim veren kadın ve erkek akademisyenlerin oranları elde edilip karşılaştırılarak tablolastırılmıştır. Toplanan bilgilerin daha güvenilir olması hedefiyle YÖK'ten istenen ve Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi veritabanından elde edilen verilerle sağlamalar yapılmıştır. Yapılan taramalar sonucunda elde edilen bu sayısal değerler literatür desteği ile yorumlanmaya çalışılmıştır. Son olarak İçmimarlar Odası'yla konuyla ilgili iletişime geçilmiş ve onların görüşleri de alınmıştır. Yıllar içinde odaya yapılan kayıtlar taranarak, kadın ve erkek içmimar oranları çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu taramalarla birlikte yıllar içinde kadın ve erkeklerin içmimarlığa olan ilgisinin ne yönde değişiklik gösterdiğinin ortaya konulması hedeflemiştir. Elde edilen veriler sayesinde hem içmimarlık eğitimi hem de profesyonel hayatta yıllar içindeki değişimin izlenmesi amaçlanmıştır.

Nitel verilere arşiv çalışmaları ve yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmelerle ulaşılmıştır. 1923 yılından günümüze kadar gelen süreçte gazete ve dergi arşivleri taranmıştır. Türk toplumunun iç dekorasyon/mimariye ve içmimarlara bakış açısı yorumlanmaya çalışılmıştır. Görüşme yapılan bireylerden elde edilen veriler içerik

analizi yöntemi ile yorumlanmıştır. Türkiye’de içmimarlık mesleğinin gelişimine şahit olmuş ve katkı sağlamış başta kadın içmimarlar olmak üzere önemli figürlerle görüşmeler yapılmıştır. Bu kişilere temelde geçmişle bugün arasında kadınların meslekte konumu ile ilgili nasıl bir gelişim/değişim gördükleri sorulmuştur. Günümüzün kadın içmimarlarıyla da görüşmeler yapılmıştır. Akademik hayatı ve profesyonel hayatı tercih edenler olarak iki farklı grupta yapılan görüşmelerde tercihlerinin nedenleri sorgulanmıştır. Ayrıca şu anda içmimarlık eğitimi alan öğrencilerle de görüşülerek içmimarlık eğitimi alma nedenleri ve geleceğe yönelik beklenti ve öngörülerine odaklanan sorular yöneltilmiştir. Temelde öncü içmimarlar (6), uygulamada ve akademide aktif görev alanlar (6) ve öğrenciler (6) olmak üzere üç gruptan on sekiz kişiyle görüşmeler yapılması hedeflenmiştir. Ancak hedeflenen görüşmelerden bir tanesi yapılamadığından yapılan toplam görüşme sayısı on yedidir. Her gruptaki altı kişiden minimum bir tanesinin erkek olmasına dikkat edilmiş; böylece analizlere erkek/eril bakış açısı da dahil edilmek istenmiştir. Niceliksel ve niteliksel yöntemlerle elde edilen verilerin analizi sonucu bulguların birleştirilerek bir bütün olarak yorumlanmasına çalışılmıştır.

Ayrıca elde edilen tüm bu verilerin yorumlanması sırasında Türkiye’deki durumu Batı’daki durumla karşılaştırabilmek amacıyla yurtdışında yapılmış benzer çalışmalar da incelenmiştir.

2. DÜNYADA İÇMİMARLIK MESLEĞİNİN ORTAYA ÇIKIŞI VE KADININ ROLÜ

19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başında içmimarlık/iç mekan tasarımı ve ya dönemsel tabiriyle iç dekorasyon mesleğinin aslında o dönem mimarlık mesleğine yapılan eleştirilerin bir sonucu olarak ortaya çıktığı öngörülebilir. Yazar Edith Wharton ve mimar Ogden Codman'ın 1897 yılında birlikte çıkardıkları *Decoration of Houses* (Evlerin Dekorasyonu) kitabı modern mimarlığa yönelik eleştiriler içermekteydi. Bu kitapta Wharton ve Codman özellikle modern mimarlık akımının ve mimarların iç mekana ve iç mekan mobilyasına özellikle konut projelerinde iç mekanın süs ve detaylarına önem vermediğini dolayısıyla iç mekanı ve kullanıcıyı önemsemediğini ifade etmişlerdir. Mimari projenin tamamlanmasının ardından odaların dekorasyon işlerinin yapılması ve kullanıma hazır hale gelmesini sağlamak amacıyla döşemecilerle çalışıldığını belirtmişlerdir (Gürel 2014).

Ancak içmimarlığın çok daha eski dönemlerde bir gereksinim olarak ortaya çıktığını da unutmamak gerekir. Bu gereksinim insanların barınma, konakladıkları yerlerde ısınma, uyuma, yeme, depolama gibi ihtiyaçlarının düzenlenmesi olarak özetlenebilir (Kaptan 1998). İlk iç mekan düzenlemelerini neolitik dönemde özellikle Anadolu'da "Çatalhöyük", "Çayönü", "Aşıklı Höyük"te daha sonraları İç Anadolu'da Kapadokya Bölgesi'ndeki yer altı şehirlerinde gözlemlemek mümkündür (Kaptan 1996). Ortaçağa gelindiğinde ise sanatçıların hâkimiyetine geçen iç mekan düzenlemeleri artık dekorasyona hatta süslemeye dönüşmüştür. Piotrowski (1989, s. 4) nin de belirttiği gibi "20. Yüzyıl öncesi iç dekorasyon Adam Kardeşler, Antonio Gaudi, Michelangelo gibi mimarlar ve sanatçıların sorumluluğundaydı." Günümüzün içmimarlık anlayışından çok uzakta kalan bu çalışmalar sanatçıların aristokrat sınıfın konutlarını renklendirmeleriyle sınırlı kalmıştır. Modern düşüncenin ortaçağın sonuna doğru yavaş yavaş ortaya çıkmasıyla birlikte sanatın diğer kollarıyla beraber iç dekorasyon çalışmaları da meslek olarak gelişmeye başlayarak halkın her kesimine ulaşmıştır (Kaptan 1998).

İç dekorasyon çalışmaları ilk olarak Britanya'da, akabinde Almanya, Avusturya ve Kuzey Amerika'da 20. yüzyılda ortaya çıkan modernleşme hareketleriyle birlikte görülmeye başlanmıştır. Bu ülkeleri Art Nouveau akımının ortaya çıktığı Belçika,

Fransa başta olmak üzere İspanya ve İskandinav ülkeleri takip etmiştir (Pile 2009). 19. yüzyılın son çeyreği ve 20. yüzyılda Britanya’da kadın hakları üzerine çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu dönemde Britanya’nın öncü ailelerinden Garrett’lerden iki kuzen Agnes ve Rhoda ev dekorasyonu ile ilgili çalışmalar yapmışlardır. 1876’da yayımladıkları *Suggestions for House Decoration in Painting (Resimli Ev Dekorasyonu Önerileri)* isimli kitaplarında bu ilgilerini profesyonel hayata taşımak için ilk adımı atmışlardır. Daha sonra da Britanya’da kadınlar tarafından yönetilen ilk içmimarlık şirketini kurmuşlardır. O dönemde, kadının alanı ve kadının misyonu dönemin önemli sorunlarından biri olduğu halde ev dekorasyonu gibi evi güzelleştirmekle ilgili bir iş alanına kadınların el atması tartışılacak bir konu olarak görülmemiştir (Crawford 2011).

2.1 İLK DEKORASYON ÇALIŞMALARI VE 1850 – 1950 DÖNEMİNİN ÖNCÜ KADIN DEKORATÖRLERİ

Dekorasyon çalışmalarının Amerika’daki ilk adımları Candace Wheeler tarafından atılmıştır. Wheeler’in yazdığı *Interior Decoration as a Profession for Women (Kadınlar İçin Bir Meslek Olarak İç Dekorasyon)* isimli kitap 1895 yılında yayımlanmıştır. Bu çalışmanın devamında 20. yüzyılın başlarında iki farklı grup ve anlayış gelişme göstermeye başlamıştır. İlki kendilerini gelenekselciler olarak adlandıran gruptur. Bu grup yüzyıllardır alışlagelmiş bir anlayışla iç mekanı sadece görsel olarak düzenleyerek süsü ön plana çıkaran çalışmalar yapmışlardır. İkinci anlayış ise yeni olanı ortaya çıkartmayı hedefleyen geleceğe yönelik araştırmalar yapan gruptur. Bu grup yenilikçiler olarak adlandırılmaktadır (Tate. A. ve Smith. C.R. 1986, Kaptan 1998).

Gelenekselcilerin ilk temsilcisi olan Elsie de Wolfe 1904 yılında New York’ta bir dekorasyon mağazası açmış ve akabinde de profesyonel olarak dekoratörlük yapmaya karar vermiştir. Gene bu dönemlerde Elsie de Wolfe ve New York’un güçlü kadınlarından Astor, Harriman, Morgan, Whitney ve Marbury tarafından açılan Colony Club isimli ilk kadın kulübü modern anlamda içmimarinin gelişimine de destek olmuştur (Thompson 1992, Kaptan 1998, Muhhall 1999). Wolfe, 1907 yılında açılan Colony kulübünün iç dekorasyonunu yapmasıyla birlikte kısa sürede üne kavuşmuştur (Şekil 2.1). O güne kadar tasarlanmış erkeklere ait kulüplerin ağır, kasvetli atmosferlerini taklit etmektense Elsie de Wolfe daha gündelik ve feminen tarzda bir

mekân tasarlamıştır. Soluk renkli duvarlar, hasır koltuklar, kiremitten yer döşemeleri kullanarak kendine özgü tasarımını ortaya koymuştur (Muhhall 1999).

Şekil 2.1: Colony Club, Elsie de Wolfe

Kaynak: http://2.bp.blogspot.com/-bqIsloTOTL4/Tp6WsQ_oPal/AAAAAAAAMVc/vQA6UGWTf-M/s1600/elsie%2Bcolony%2Bclub%2Bnew%2Byork%2B00.jpg [erişim 03 Mayıs 2016]

Wolfe, sonraki altı yıl boyunca Henry Clary Frick ile tanışana kadar birçok kulübün ve özel konutların iç dekorasyon tasarımlarını yapmıştır. Henry Clary Frick ile tanıştıktan sonra ününe ün katacak olan Frick ailesine ait ve daha sonraki yıllarda müzeye dönüşmüş olan Frick Malikanesi'nin birçok farklı bölümlerinin dekoratörlüğünü yapmıştır (Şekil 2.2). Elsie de Wolfe'un içmimarlık alanında yaptığı girişimler hem mesleği profesyonel alanda hem de modern anlamda geliştirirken toplum tarafından da tanınırlığını arttırmıştır. Toplum tarafından tanınırlığının artmasının sonucu içmimarlık ve dekorasyon eğitimi veren kurslar açılmış, günümüzde halen yayımlanmaya devam

eden dergilerden olan “House and Garden” ve “ House Beautiful” isimli dekorasyon dergileri yayımlanmaya başlanmıştır (Kaptan 1998, Muhhall 1999).

Şekil 2.2: Frick Malikanesi, Elsie de Wolfe

Kaynak: <http://www.1stdibs.com/blogs/the-study/elsie-de-wolfe/> [erişim 25 Mart 2016]

1913'de Elsie de Wolfe tarafından *The House in Good Taste* (Zevkli Ev), 1939'da dönemin ilk uygulayıcı içmimar kadınlarından Dorothy Draper tarafından *Decoration Is Fun! How to Be Your Own Decorator* (Dekorasyon Eğlencelidir! Nasıl Kendi Dekoratörün Olursun) isimli kitaplar yayımlanmıştır (Less-Maffei 2008). (Şekil 2.3) Yayımlanan kitapların isimlerine bakıldığı zaman bu kitapların aslında 19. yüzyılın sonlarından itibaren hem Britanya ve hem Amerika'da kadınların çalışma hayatına katılmalarını destekleyen yönelimin bir parçası olduğu söylenebilir. Dekorasyonun kadınlara yönelik bir iş kolu olarak önünün açılmasına çalışıldığı anlaşılmaktadır. Gelişmekte olan feminist düşünceler ve kadının toplumdaki rolü içmimaride kadının profesyonelleşmesine teşvik edici katkı sağlamıştır (Buckley 1986).

**Şekil 2.3: 1913 The House in Good Taste-Elsie de Wolfe ve
1939 Decoration Is Fun!-Dorothy Draper**

Kaynak: <http://debbie-simril.squarespace.com/new-blog/2015/2/24/the-house-in-good-taste>

<http://www.amazon.com/Decorating-Is-Fun-Your-Decorator/dp/0977787516>

[erişim 25 Mart 2016]

Elsie de Wolfe ile aynı dönemde Amerika’da profesyonel olarak içmimarlık alanında da çalışmalar/tasarımlar yapan Frank Lloyd Wright yukarıda bahsi geçen iki gruptan (gelenekselciler ve yenilikçiler) yenilikçilerin ilk temsilcisi olarak bilinmektedir. Tasarımlarıyla birlikte içmimarlığın modernleşmesine önemli katkısı olmuştur (Kaptan 1998). Mimari yapının dışından çok iç mekanının gerçeği yansıttığını savunmuştur. Mimari yapıyı tek bir bütün olarak ele alarak dikkatleri içmimariye yöneltmeye çalışmıştır. 1910-1920 yılları arasında modern akımın doğuşuyla birlikte içmimarlığın tasarım dünyasında kendine gerçek bir yer edindiği ve dekorasyon kavramından ayrıştığı söylenebilir. Bu ilk dönemde çalışmalar yapan içmimarlar ‘birinci nesil’ olarak adlandırılmaktadır. Özellikle 1. Dünya Savaşı sonrasında orta sınıfın da artık konutlarına daha fazla özen göstermesiyle birlikte içmimarlık mesleğine bakış açısı değişmiş, iç mekanı ötekileştirmeyen yeni bir mekân kavrayışı toplum tarafından kabul edilmiştir (Kaptan 1998).

1919 yılında Almanya’da kurulan Bauhaus Okulu ve etkisi tüm dünyaya yayılan Bauhaus ekolüyle birlikte modern mimarlıkta sabit-mobilya (“built-in” furniture) kullanımı yaygınlaşmaya başlamıştır. Bauhaus ekolü bütünlüklü tasarım (“total” design) kavramını savunmaktaydı (Sanders 2002). 20. Yüzyılın başında bütünlüklü tasarımanın bir gündem oluşturması ile iç dekorasyonun profesyonelleşme dönemi ironik bir biçimde çakışmaktadır. Modern mimarlık döneminin avangard mimarları mimarlık ve içmimarinin birleşiminde ya da bir başka deyişle ayrılamazlığında ısrarcı olmuşlardır. Tasarımlarında ‘iç’in önemini vurgulayan mimarlar arasında başta gelenlerden Frank Lloyd Wright ve Le Corbusier’in konuyla ilgili düşünceleri ve çalışmaları etkili olmuştur. Her ikisi de tasarladıkları evlerin içlerine de (iç mekanlarına) yoğunlaşarak, projeleri için özel mobilya ve aksesuarlar tasarlamış ve üretimini gerçekleştirmişlerdir. Le Corbusier 1923 yılında yazdığı *Vers une Architecture* (Bir Mimarlığa Doğru) kitabında: “...Dış içeriğin sonucudur.” ifadesini kullanmıştır. Dolayısıyla Le Corbusier’e göre mimari bir plan içten dışa doğru gelişme göstermekte, kütle ve yüzey planla belirlenmektedir (Le Corbusier 1923). Le Corbusier 1925 yılında *L’Art Decorative d’Aujourd’hui* (Günümüzün Dekoratif Sanatları) isimli bir başka kitap daha yayımlamış ve bu kitabında modern sanatların asla dekore edilemez olduğunu söyleyerek, döneminin dekoratörlerini eleştirmiştir. Ancak çelişkili biçimde Paris’te mobilya tasarımı eğitimi almış Charlotte Perriand ile birlikte uzun yıllar çalışmış; projelerinde iç mekan ve mobilyayı bir bütün olarak tasarlamıştır. Benzer şekilde Frank Lloyd Wright da her ne kadar tasarımlarında iç mekana önem vermiş olsa da dekoratörlüğü mekânın bütünlüğünü bozan bir meslek olarak gördüğünü ifade etmiştir (Gürel 2014). 20. yüzyılın başında topyekün tasarım itkisi öyle bir noktaya ulaşmıştır ki Art Nouveau akımının önemli temsilcilerinden Belçikalı mimar Henry van de Velde müşterilerine, tasarladığı mekânlarda giymeleri için elbiseler tasarlamış, adeta iç dekorasyonla kullanıcı/kullanıcının görünümü arasında bir uyum sağlama çabasına girmiştir (Sanders 2002).

İçmimarlıkta ‘ikinci nesil’ olarak adlandırılan dönemin başlangıcı 2. Dünya Savaşının bitimi olarak kabul edilmiştir. Bu dönemin öncü kadın içmimarı 1920 yılından itibaren ticari mekân dekorasyonları alanında profesyonel olarak uygulamalar yapan Dorothy Draper olmuştur. Diğer bir önemli ikinci nesil kadın içmimarın ise Florence Schust Knoll Bassett olduğu bilinmektedir. Bu dönemde yapılan iç mekan düzenlemelerinin

daha çok İtalyan ve İskandinav tasarım özelliklerini taşıdığı görülmüştür. Çalışmaları bu döneme denk gelen ikonik kadın mimarlardan olan Eileen Gray'i de bu noktada anmak doğru olacaktır. Gray'in 1926-1929 yılları arasında Fransa Cop Martin'de hem binayı/konutu hem de iç mekan ve mobilyalarını tasarladığı E.1027 evinin incelemeye değer olduğunu söylenebilir. Eileen Gray'in, arkadaşı Jean Bodovici ile birlikte yaşamak için tasarladığı bu evin özelliği Gray tarafından konuta verilen isimden bile fark edilmektedir; Gray'le Bodovici'nin ilişkisi konutun adına kodlanmıştır. E, Eileen; 10, alfabenin onuncu harfi J; 2, Bodovici'nin B'si; 7 de Gray'in G'si anlamına gelmekteydi (Ünsal 2000). Gray'e göre tasarlanan konut bir beden oluyordu; mimari tasarlanan kişinin bedeni ile birleşmeliydi. Gray, E.1027'nin tasarımında mimarinin tekniğini içmimarinin değişkenleriyle bir arada uygulamayı başarmıştı (Eroğlu 1999). Gray çok işlevli mekan ve mobilyalar tasarlarken kullandığı malzemelerde de duyarlı davrandığı görülmektedir. E.1027'de gündüz oturma odası işlevi gören mekanda görsel bir şömine tarafından saklanan, gece yatak olarak kullanılırken gündüz ise kanepeler olan bir niş-yatak bulunmaktadır (Weisman 1992).

İçmimarlığın tarihi boyunca hem toplumsal cinsiyet algısına karşı gösterdiği duruş hem de mimarlık alanıyla arasındaki çekişme her zaman devam etmiştir (Less-Maffei 2008). Uygulamacı erkek bir mimar olan Joel Sanders'in (2002) de üzerinde durduğu gibi bu iki rakip tasarım disiplini arasındaki sözde uyumsuzluk, toplumsal cinsiyet ve cinsellik hakkında var olan derin toplumsal kaygıları ve derin kültürel çatışmaları çağrıştırmaktadır/yansıtmaktadır. Belki de mimarlık ve içmimarlık arasında çizilen bu sınırın ilk nesil modernist mimarların sorumluluğunda olduğu söylenebilir.

İlk amatör iç dekorasyon çalışmalarının kadınlar tarafından uygulanmasının temel nedeninin evin görselliğiyle, mobilyalarıyla ilgilenen kişinin evin kadını olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Evden dışarıya çıkmayan, dışarıda çalışma şansı olmayan kadının yaşadığı alanla ilgilendiği ve dolayısıyla kendine bir uğraş alanı yarattığı da görülmektedir. Öte yandan iç dekorasyonun amatörce ve kadınlar tarafından evlerde (öncelikle kendi evlerinde) uygulanmaya başlanması, 'iç'in konutla özdeşleştirilmiş doğasından da kaynaklanıyor olabilir. Konut kavramının yani yuvanın insanların en mahrem alanlarını temsil ettiği düşünülmektedir. Sosyolog Erving Goffman (1959) yuvayı insanların toplumla yüzleşmeden önce hazırlıklarını yaptığı bir sahne arkası

olarak adlandırmaktadır. Yuva bir içsellik timsalidir; ona yüklenen anlamlar da kişiye göre değişkenlik gösteren gizlilik, mahremiyet, kimlik ve özellikle cinsiyet kavramlarına dayanmaktadır (Less-Maffei 2008).

Dünya’da içmimarinin mesleki gelişimine baktığımızda ilk kurumsal yapılanmanın 1877 yılında Candace Wheeler tarafından örgütlendiğini görmekteyiz. Wheeler, Amerikan kadınlarını sanat alanında eğitmek amacıyla New York Dekoratif Sanatlar Derneği’ni kurmuştur (Massey 2001, Edwards 2011). Kadınların kuruculuğunda gerçekleşen faaliyetlerin devamında 1914 yılında Kadın Dekoratörler Kulübü kurulmuştur. Kadınların bu hareketini takiben erkekler de aynı yıl İç Dekoratörler Derneği’ni kurarlar. 1931 yılının temmuz ayında kadın erkek bütün tasarımcıların toplandığı bir konferans organize edilmiş ve hemen akabinde Kadın Dekoratörler Kulübü’yle İç Dekoratörler Derneği Amerikan İç Dekoratörler Enstitüsü (American Institute of Interior Decorators, AIID) adı altında ve William R. Moore başkanlığında birleşmiştir (Kirkham, P. & Sparke, P. 2000). Bu zamana kadar içmimarların ferdi çabaları mesleğin yerini ve saygınlığını korumak için yeterli olamamıştır. Dünya çapında içmimarları tek bir standart altında buluşturabilmek amacıyla bir takım örgütlerin kurulması ihtiyacı doğmuştur. Örgütlerin kurulması sadece içmimarların değil aynı zamanda içmimarlık desteği alan/alacak olan bireylerin haklarının korunmasına da destek olmayı hedeflemiştir. Alınacak olan hizmetlerde belli bir düzen ve birlikteliğin yanı sıra içmimarlar arasında eğitim bütünlüğünün de sağlanması hedeflenmiştir (Kaptan 1998). 1936 yılında AIID’nin adı Amerikan Dekoratörler Enstitüsü (American Institute of Decorators, AID) olarak değiştirilmiştir. Bu değişimin başlıca nedeninin 2. Dünya Savaşı sonrası değişen yaşam biçimi olduğunu söylemek mümkündür. Bu dönemde artık kullanıcılar sadece konut içerisinde değil dışarısında da vakit geçirmeye başlamıştır. Böylelikle içmimarlığın da kapsamı giderek genişleyerek konut dışında yeni iş alanlarını, kamusal ve ticari yapıları da içermeye başlamıştır (Kaptan 1998). İçmimarlık mesleğinin Britanya’daki ilk kurumsallaşma girişimi ise 1899 yılında Britanya Dekoratörler Enstitüsü’nün (The Institute of British Decorators) kuruluşuyla gündeme gelmiştir. Avrupa’daki diğer kurumsallaşma çalışmaları 1950 sonrasında görülmeye başlanacaktır.

2.2 DEKORASYONDAN İÇMİMARLIK'A, 1950 – 1980 DÖNEMİ

İçmimarlığın meslek olarak kendine artık yer edindiği düşünülen 1960'lar tarihte 'üçüncü nesil' olarak anılır. 1960 ve 1970 arasındaki bu dönemde teknik olanakların gelişmiş olmasından dolayı oldukça yenilikçi ve renkli tasarımlar yapıldığı söylenebilir. Bu dönemin mimarlıkta minimalizmle özdeşleştirilen 'Uluslararası Uslubun' egemenliğini sürdürdüğü bir zaman aralığına denk düşmesi 'üçüncü nesil' içmimarlar için yeni ve farklı iş olanakları yaratmıştır. Döneme damgasını vuran tasarımlardan biri Mies Van der Rohe ve Philip Johnson tarafından tasarlanan Four Seasons Restaurant (Dört Mevsim Restoranı) olmuştur (Şekil 2.4). Restoranı tasarlayan ekipte içmimar olarak William Pahlmann yer almıştır. Bu proje ile tasarım alanında ideal iş birliklerinden birinin yaşandığını söylemek mümkündür.

İçmimarlık tarihinde 'dördüncü nesil' olarak adlandırılan dönem 1970-1980 yılları arasına denk gelmektedir. Bu dönemin mesleki alandaki sorunu ise eğitim sistemindeki çok seslilik olmuştur. Her üniversitenin farklı içmimarlık programı uyguluyor olması ve içmimarlık örgütlerinin de farklı denklilikler veriyor olması mesleki anlamda olumsuzlukları beraberinde getirmiştir. İçmimarlar arasında dil birliğinin, uyumun ve özellikle eşit bilgi seviyesinin olmasının önemi bu dönemde anlaşılmıştır. Dönemin bir diğer özelliği ise tarihi yapılara verilen önemin/değerin artışıyla birlikte restorasyon ve renovasyon alanında çalışmaların hız kazanmasıdır (Kaptan 1998). Bu dönemin önemli tasarımcıları New York Beşlisi olarak anılan Richard Meier, Charles Gwathney, Micheal Graves, Peter Eisenman ve John Hedjuk'tur. Bu beşlinin New York'ta bir çok iç mekan tasarımı projesi gerçekleştirdikleri bilinmektedir. Yine bu dönemde hızla gelişen teknolojinin etkisiyle günlük hayatta ortaya çıkan gereksinimlerin de yine bu nesil içmimarlar tarafından karşılandığını söyleyebiliriz. Dönemin sonlarında ise hem Avrupa'da hem de Amerika'da birçok yeni otelin yapılması bu otellerin içmimari tasarımlarının da yapılmasına ve mesleğin giderek daha çok gündeme gelmesine yol açmıştır (Kaptan 1998).

Şekil 2.4: Four Seasons Restaurant (Dört Mevsim Restoranı)

Kaynak: <https://www.pinterest.com/pin/417216352952468192/> [erişim tarihi 25 Mart 2016]

İçmimarlık mesleğinin profesyonelleşme süreci çeşitli ülkelerde değişik seyirler izlemiştir. Zaten kendilerini tasarım dünyasına kabul ettirebilme çabası içinde olan dönemin dekoratörlerinin dekorasyondan içmimarlığa geçişi gerçekleştirebilmeleri oldukça zorlu bir süreç olmuştur. Yıllar boyunca mimarlar tarafından sürekli eleştiri altında kalan dekoratörlük mesleği ötekileştirilmiştir (Gürel 2014). Kendilerini daha saygın bir konuma koymak isteyen iç mekan tasarımcıları 1950 sonrasında “dekoratör” kelimesinin aşağılayıcı çağrışımından kurtulmak için çalışmalara başladılar. Bauhaus Okulu’nun da oluşumuna katkı sağladığı ‘tasarım kavramı’ ile birlikte içmimarlığın da meslek terminolojisi değişim göstermiş önceleri iç dekorasyon (interior decoration) olarak ifade bulan/adlandırılan meslek bu dönemde iç mekan tasarımı (interior design) ya da içmimarlık (interior architecture) adını almıştır (Kaptan 1998). Bu ekolü savunan bir grup içmimar AID’den ayrılarak Amerika’da 1957’de iç dekoratör unvanını adından kaldırdıkları Ulusal İçmimarlar Derneği’ni (National Society for Interior Designers, NSID) kurmuşlardır. AID ile NSID arasında başta meslek terminolojindeki ve ona bağlı olarak hem temel mesleki tanımlar ve hem de profesyonellikteki sorumluluk alanları

konularındaki anlaşmazlıklar birleştikleri 1975 yılına kadar devam etmiştir (Kaptan 1998). 1961'de Amerikan Dekoratörler Enstitüsü (AID)'nün ismindeki dekoratör unvanının kaldırılarak adının Amerikan İçmimarlar Enstitüsü (American Institute of Interior Designers, AID) olarak değiştirilmesini; 1975'de NSID ile birleşmesi takip etmiştir. 1975'de birleşen iki örgüt günümüzde halen aktif olan Amerikan İçmimarlar Derneği'ni (American Society of Interior Designers, ASID) oluşturmuşlardır (Gura 2000, Massey 2001, Edwards 2011). İngiltere'de 1965 yılında kurulan İç Mekân Dekoratörleri ve Tasarımcıları Derneği (Interior Decorators & Designers Association, IDDA) ile İngiliz Tasarım Derneği (The British Design Association, BIDA) 2001 yılında birleşmiş ve Uluslararası İçmimarlar Derneği'nin (International Interior Design Association, IIDA) İngiltere şubesi kurulmuştur. 2009 yılında dernek enstitüye dönüşerek ismi İngiliz İçmimarlar Enstitüsü (British Institute of Interior Design, BIID) olarak değiştirilmiştir (British Institute of Interior Design). Avrupa ülkelerinde de bu sıralarda içmimarlığın mesleki gelişimiyle ilgili çalışmalar hemen hemen aynı dönemde (1950-1079 arası) başlamıştır. Örneğin Almanya'da 1954 yılında Alman İçmimarlar Derneği kurulmuştur (Pottgiesser 2011). Avusturya'da 1960 yılında Avusturya İçmimarlar Derneği'nin (Bund Österreichischer Innenarchitekten, BÖIA) kurulduğu bilinmektedir (BÖIA). Meslek için önemli bir kuruluş olan Uluslararası İçmimarlar Konfederasyonu (The International Federation of Interior Architects/Designers, IFI) 1964 yılında Danimarka'da oluşturulmuştur (IFI). Farklı ülkelerde oluşturulan meslek örgütlerinin geliştirilmesi amacıyla bu dönemde kurulan diğer uluslararası vakıflar da dönem dönem değişikliklere uğrayarak içmimarlara destek olmaya devam etmişlerdir. Ancak dünyada içmimarlık alanında kurulan örgütlerin çoğunluğunun çalışma alanının Amerika Kıtası olduğunu söylenebilir. Avrupa'da birkaç örgüt kurulmuş olmasına karşın aktif ve etkin bir çalışma içerisinde bulduklarını söylemek mümkün değildir. Örnek olarak İtalya'da içmimarlar çalışma lisanslarını mimarlar odasından alırken, Fransa ve Almanya'da lisans alma olanağı bile bulamamaktadırlar (Kaptan 1998).

2.3 1980'LER SONRASI İÇMİMARLIK MESLEĞİ VE KADINLAR

İç mimarlığın 20. yy.'a ait bir kavram olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Çünkü bu zamandan önce iç mekan tasarımları zanaatkar ve mimarların ortak bir çalışması sonucu ortaya çıkmaktaydı. Dolayısıyla içmimarlığın genç bir meslek olduğu söylenebilir. İçmimarlık ancak 20. yy'ın sonuna doğru kendine tasarım camiasında hatırı sayılır bir yer edinebilmiştir. Hatta Amerika Birleşik Devletleri (A.B.D.) başta olmak üzere tüm Avrupa ülkeleri ve Türkiye'de de 1970'lere kadar yaygın olarak üniversitelerde eğitimi verilen bir bölüm olarak yer almamıştır (Stone ve Brooker 2013, s. xiii). A.B.D.'de ilk akademik iç mekan tasarımı programı Parsons School'da Frank Alvah Parsons tarafından 1904 yılında kurulmuştur. Orijinal adı iç dekorasyon (interior decoration) olarak düzenlenmiş daha sonra dekorasyon kelimesi kaldırılarak günümüzdeki adını almış ve iç mekan tasarımı programı olmuştur (The New School 2016). Akabinde mimar Sherrill Whilton 1915 yılında Dekoratif Sanatlar Ana Eğitim Kursu adı altında eğitimler vermeye başlamıştır. Gelen öğrenci sayısının artmasıyla birlikte Whilton 1916 yılında New York İç Dekorasyon Okulu'nu (New York School of Interior Decoration) kurmuştur. 1951 yılında ismi değiştirerek dekorasyon kelimesi yerine tasarım kelimesi gelmiş; okulun adı New York İç Mekan Tasarımı Okulu (New York School of Interior Design) olarak değişmiştir. Okul günümüzde halen öğretime devam etmektedir (NYSID 2016). Modernizm döneminde süse, bezemeye verilen önemin azalmasıyla birlikte, içmimari de gözden düşmüştür. Adolf Loos'un öncüleri arasında yer aldığı "Süs gereksizdir. Temiz, katıksız olanın değeri bilinmelidir." anlayışı yaygınlaşmış, uzmanlaşma yerine topyekün tasarım anlayışı benimsenmiştir. Ancak 22 yy'ın başlarında süslemeye yeniden önem verilmeye başlanır. Stone'a göre dönemin mimarları, tasarımcıları desenin, motifin, süsün keyfini yeniden keşfederler. Bu yeniden keşfin ana nedenlerinden birinin 20. yy'da daha çok zaman ve para harcayarak ulaşılabilen imkanlara ulaşımın kolaylaşmasının etkili olduğunu söylenebilir (Stone 2013, s.1).

Son dönemde kaleme alınan akademik yayınlarda içmimarinin özellikle medya, televizyon kanalları aracılığıyla topluma tanıtılmasının içmimarlığın aleyhine olduğunu altı çizilmektedir. 21. yy. içmimarlık mesleğinin temel sorunsalı kimlik krizidir. Mitchel ve Rudner (2007) tarafından ele alınan akademik bildiride özellikle

Amerika’da üniversitelerin içmimarlık bölümlerine kayıt olan öğrencilerin okuldan beklentilerinin iç mekan tasarımı konulu televizyon şovlarında gördükleri ile sınırlı olduğu belirtilmiştir. Yazarlar, içmimarlık bölümlerine giren öğrencilerin gerçekte bu bölümden ne öğreneceklerini ayırt edebilmeleri için birkaç sömestrin geçmesi gerektiğini belirtmişlerdir (Mitchell ve Rudner 2007). İçmimarlık çetrefilli tarihinin de etkisiyle yıllardır alay edilmeye açık bir disiplin olmuştur. Yıllardır iç mekan tasarımı kadınlar ve gaylerin sürdürdüğü bir meslek olarak görülmüştür. Bu algının uzantısında televizyonsa dekoratörler/içmimarlar renkli ve gösterişli giyinmiş erkekler olarak gösterilmektedir (Stone 2013). 21. yy.’ın başlarına kadar içmimarlık içinde bulunduğu bu anlam karmaşası içerisinden çıkamamıştır. Erkekliğin gerçeklik, kadınlığın ise beceri (hüner) kavramlarıyla özdeşleştirilmesi batının mimari geleneğindeki süsün kadınlıkla bağdaştırılmasıyla sonuçlanmıştır.

Erken 20. yy’dan itibaren zenginliğin yaygınlaşmasıyla birlikte ev mobilyası üretimi yeni bir çalışma/tasarım alanı olmaya başlayınca, bu yeni çalışma alanının yaygınlaşmasında kadın tüketicisiyle, popüler basının etkisi büyük olmuştur. New York Times tarafından yayımlanan House & Home ve Martha Stewart Living (Şekil 2.5) başta olmak üzere dönemin gözde dergileri bu yeni iş kolunu yeni mobilyaları, tasarımları, dekorasyonu dolayısıyla içmimarlık mesleğinin kapsamına giren çeşitli öğeleri evlerin içine sokup topluma tanıtmışlardı (Sanders 2002). Sözkonusu yayınlar popülerliğini günümüzde de korumaktadır.

Şekil 2.5 : Martha Stewart Living, 1990

Kaynak: <http://marthamoments.blogspot.com.tr/>, [erişim tarihi 18 Ağustos 2016]

İçmimarlık disiplininin sınırları sadece kadın dergileriyle sınırlı kalmamıştır. Stilistler moda çekimlerinde kullandıkları mekanlarda olsun kendi sundukları giysileri tamamlayacak öğeler olarak ev mobilyalarını kullanmışlardır. İlerleyen dönemlerde lüks moda markaları ev mobilyası serileri de üretmeye başlarlar (Tom Ford, Bottega Veneta gibi). Özellikle son yıllarda Türkiye’de de benzer uygulamaların sayısı artmaktadır (Mudo Concept, Beymen Home vb.)

Joel Sanders’in 2002 yılında yazdığı “Perde Savaşları” (Curtain Wars) isimli makalesinde aslında mimar, içmimar arasında ki savaşın toplumsal cinsiyet dolayısıyla kültürel etki kaynaklı olduğunu anlatmaya çalışmaktadır. Sanders konuyla ilgili olarak 1949 yapımı Ayn Rand’ın The Fountainhead (Hayatın Kaynağı) kitabından uyarlanan film ve 1966 yapımı Any Wednesday (Bekar Kızlar Apartmanı) filmlerinde ki karakterleri örnek verir. Her iki filmde de erkek mimar ‘maço’ bir imaj sergilerken, içmimar ‘gay’dir. Hayatın Kaynağı filminde erkek mimar koyu renk takım giyinir, basit geometrik mimariyi savunarak heteroseksüel erkekliği simgelemektedir. Bekar Kızlar Apartmanı filminde ise erkek içmimarın (dekoratörün) abartılı davranışları ve jestlerinin yanı sıra ceketindeki ipek mendil aksesuarı onun tasarıma olan duyarlılığının yanında cinsel kimliğine yönelik imalar taşır (Sanders 2012).

İçmimarlık tarihinde bazı bilgilerin günümüze eksik aktarıldığını ya da göz ardı edildiğini söylemek herhalde yanlış olmaz. Sanders (2002) eşcinsellik ve iç dekorasyon konusunun büyük ölçüde göz ardı edildiğinden bahsetmektedir. Ogden Codman ile birlikte içmimarlık üzerine yazan Edith Wharton’un ve kendisini ilk içmimar olarak tanıtan Elsie de Wolfe’un da homoseksüel oldukları sadece ilginç bir tesadüf müdür? (Sanders 2012). Mesleğin güncel algısının ve bu algıya yönelik eleştirilerin anlaşılabilmesi, daha derinlemesine tartışmaların yapılabilmesi için içmimarlık mesleğinin tarihini bir kadın mesleği olarak aktaran tarihçilerin eşcinsellik konusu üzerine de çalışmaları gerektiği düşünülmektedir.

3. TÜRKİYE'DE İÇMİMARLIK MESLEĞİNİN GELİŞİMİ

Türkiye’de içmimarlık mesleği doğuşunu 1882 yılında sanatçı ve sanat tarihçisi Osman Hamdi Bey tarafından kurulan Sanayi-i Nefise Mektebi’ne borçlu olduğu söylenebilir. 1928 yılında Güzel Sanatlar Akademisi adını alarak ülkemizin ilk Akademi unvanını taşıyan yüksek öğrenim kurumu günümüzdeki adını (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi) 1982 yılında almıştır. İlk açıldığı yıllarda resim, heykel ve mimarlık öğretimi veren akademide içmimarlık bölümü 1929 yılı itibariyle Tezyinat (Süsleme) Bölümü’nün uzmanlık dalı olarak kurulmuştur (MSGSU). Bölümün (şubenin) kurucu hocası Avusturyalı Philip Ginther olmuştur (Gürel 2014).

İçmimarlık bölümünün Sanayi-i Nefise Mektebi’nde 1929’da şubeleşmesini 1957’de Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu’nda açılması izlemiştir. Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu’nun 1950 parlamento seçimlerinden sonra açılması ülke içindeki değişim ve Türkiye’nin endüstriyel gelişime önem vermeye başlamasıyla ilişkilendirilebilir (Ekren 2006). Okul YÖK’ün kurulmasının ardından 1982 yılında bugünkü adıyla Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi olarak, Marmara Üniversitesi’ne bağlanmıştır (Marmara Üniversitesi). Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar bünyesinde açılan içmimarlık bölümü, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi profesörlerinden Sabri Onan ve Stuttgart Güzel Sanatlar Akademisi profesörlerinden Adolf Schnek’in başkanlığında Bauhaus ekolüyle öğrencilerini eğitmeye başlamıştır (Gürel 2014). Böylece Sanayi-i Nefise Mektebi’nde benimsenen Fransız ve İtalyan ekolünden sonra, yeni ve farklı bir bakış açısıyla, Alman ekolünün güzel sanatlar öğretimi benimsenerek içmimarlar yetiştirilmeye başlanmıştır (Ünansal 2014). Bu durum aynı zamanda Sanayi-i Nefise Mektebi mezunu içmimarlar ile Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar mezunu içmimarlar arasında bir çekişme durumu da yaratmıştır (Gürel 2014). Ancak 30’ların sonuna doğru Almanya’dan kaçan ve Akademi’ye gelen hocalar sayesinde Akademi’de de Bauhaus Ekolü’nün etkisi hissedilmeye başlar (Nicolei 2011). Bu dönemde Akademi’nin kendi içinde bir ekol çatışması yaşadığı söylenebilir. Araştırma dahilinde yapılan yüz yüze görüşmede Akademi’de ki bu dönemi öğrenimini 1960-1963 yılları arasında geçiren Gözen Küçükerman’da (2016) şu şekilde aktarmıştır:

“Bauhaus bizim hayatımızda çok önemliydi... Bizim okulda bir Bauhaus şeyi vardı genellikle. Tabii yenici hocalarda vardı. Tamamen yeni mimariye dönük çalışıran...”

Sanayi-i Nefise Mektebi'nin Fransız ve İtalyan, Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu'nun da Alman ekolü temelinde kurulmuş olmasından Türkiye'nin içmimarlık eğitiminde batı ile işbirliği içinde olduğu anlaşılmaktadır. Bu işbirliğinin gerçekleşmesi öğretim elemanları transferinin yapılabilmesiyle bağlantılıydı. Ülkemize gelen yabancı öğretim elemanları olduğu gibi Türk öğretim görevlileri de gerek eğitim amacıyla gerekse öğretimde yer almak üzere Batı ülkelerine transfer yöntemiyle gidebilmekteydi (Ünansal 2014). 1985-1986 eğitim ve öğretim yılında Ankara'da Hacettepe Üniversitesi İç Mimarlık Bölümü'ne ilk öğrencilerini alana kadar Türkiye'de içmimari eğitimini sadece iki okul vermeye devam etmiştir (Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 2015). Arkasından 1987'de yine Ankara'da Bilkent Üniversitesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü'nü açarak ülkede içmimarlık alanında eğitim veren ilk özel üniversite olmuştur (Bilkent Üniversitesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü 2015). Böylece 1990'lara gelene kadar Türkiye'de içmimari programını yürüten üniversite sayısı yedi olacaktır (Çelik 2008).

3.1 1924 – 1954 TÜRKİYE'DE İÇMİMARLIK EĞİTİMİNİN KURULUŞU VE MESLEĞİN KENDİNİ GERÇEKLEŞTİRME MÜCADELESİ

Türkiye'de içmimarlık alanında ilk eğitim resmi adı Mekteb-i Sanayi-i Nefise-i Şahane olan kurumda başlamıştır. 1882 yılında kuruluş adımları atılan kurum ilk öğrencileriyle birlikte 1883 yılında eğitime başlamıştır. Resim, heykel, mimari ve hakkâklık bölümleri açılan ilk bölümler olmuştur (Zeytinoğlu 2003. Akademiye Tanıklık 3, s. 15). Sanayi-i Nefise-i Şahane'nin kuruluşuna kadar ülkede sanat eğitimi sadece Mühendishane-i Berrii Hümayun, Harbiye Mektebi ve Askeri Rüştüye'lerde verilmekteydi. 1835 yılından itibaren bu okullarda eğitim gören öğrencilerden yetenekli olanlar başta Paris olmak üzere birçok Avrupa ülkesine gönderilmiştir. 1877'de hükümetin aldığı karar ile Sanayi-i Nefise (Güzel Sanatlar) öğrenimi için bir okul kurulması kararı alınmıştır (Aliçavuşoğlu 2009. s. 22). İstanbul Arkeoloji Müzesi Müdürü ve aynı zamanda sanat tarihçisi ve arkeolog olan Osman Hamdi Bey de mektebin başına getirilir (Zeytinoğlu 2003. s. 15). Osman Hamdi Bey'in de Paris'te resim eğitimi almış olması Sanayi-i Nefise Mektebi'nin Fransız sanat anlayışıyla kurulduğuna işaret eder (Aliçavuşoğlu

2009, Zeytinoğlu 2003). Türkiye'nin ilk sanat okulunun benimsediği ekol Paris'ten tüm dünyaya yayılan Ecole des Beaux-Arts'dır (Aliçavuşoğlu 2009. s. 22). Kızların da sanat alanında eğitilmesi düşüncesi ikinci meşrutiyet döneminde ortaya çıkar ve 1914 yılında Kız Sanayi-i Nefise Mektebi kurulur. Tezyinat (Süsleme) Bölümü'nün kurulduğu 1924 yılı ise içmimarlık eğitimi için ayrıca önemli bir yıl olmuştur (Zeytinoğlu 2003. s. 16). 1927 yılına kadar kullanılan Sanayi-i Nefise Mekteb-i Alisi adı, 1928 yılında Sanayi-i Nefise Akademisi'ne, 1929 yılında ise Güzel Sanatlar Akademisi'ne dönüşmüştür (Zeytinoğlu 2003. ss. 15-19). 1929 yılında Bauhaus ekolünden Avusturyalı Philip Gintner'in Akademi'ye gelişi ile önceleri mimarlık eğitimi içinde bir ders olarak yer alan, sonrasında ise atölyeye evrilen içmimarlık eğitimi şubeleşir (Gürel 2014). Bu dönemde henüz Akademi'de Beaux Arts etkisi hakimdir, ancak 1930'lu yılların sonuna doğru Almanya'daki Nazi tehdidinden kaçarak ülkemize gelen ve Akademi'de görev alan Bauhaus ekolünün takipkiisi hocaların etkisiyle bir kırılma yaşanır (Nicolei 2011).

Bu zamana kadar İstanbul'la sınırlı kalan sanat eğitim ve ğretimi 1926'da Gazi Eğitim Enstitüsü'nün kuruluşuyla birlikte Anadolu'ya yönelmiştir. Gazi Eğitim Enstitü's içerisinde Resim-İş Bölümü'nün açılması da hedeflenmişt ancak bölüm başına getirilecek hocaların olmaması hedefin gerçekleşmesini altı sene kadar ertelemiştr. Enstitü, İstanbul'da başlayan ağdaşlaşma sürecini yeni yetiştireceği öğrencilerle birlikte Anadolu'ya taşımayı hedeflemektedir. Gazi Eğitim Enstitü'snn kuruluş misyonlarından biri de sanatın toplumsal amacının keşfedilmesidir. Sanatı zanaatla birleştiren bir eğitim modeli benimsenmiştr. Bu eğitim modeli 1919'da Walter Gropius tarafından kurulan Bauhaus Okulu'nun hedefleriyle de örtüşmektedir. Bu rtşmenin başlıca nedeni Enstitü içinde kurulan Resim-İş Bölümü'ne getirilecek hocaların eğitim için Paris yerine Berlin'e gnderilmiştr. 1932'de eğitimlerini tamamlayarak ülkeye dönen Hayrullah rs, İsmail Hakkı Uludağ, Şinasi Barutçu, Malik Aksel Gazi Eğitim Enstitüsü'nün Resim-İş Bölümü'nün başına geçerler (Ak 2008). Sanat ile zanaatı birleştirmeyi hedefleyen Bauhaus akımının Türkiye sanat ortamına girişi Akademi'nin bağlı olduğu Ecole des Beaux-Arts'ın savunduğu "biçimlendirici" anlayışın da sonunu hazırlamıştır (Aliçavuşoğlu 2009. Bauhaus Geleneği ve Günümüz Sanatına Yansımaları. s. 23).

Sanayi-i Nefise Mektebi, Türkiye'nin de gelişmekte olan yönetim sistemiyle ilgili olarak devamlı bir değişim içindeydi. 1943 yılına gelince hazırlanan yeni bir yönetmelik kapsamında Tezyinat (Süsleme) Bölümü, Güzel Sanatlar Akademisi Süsleme Sanatları Şubesi olarak yeniden düzenlenmiştir. Şube desinatör ve dekoratör yetiştiren iki bölüme ayrılmıştır (Kerim Silivrili 2001. s. 103). Erdoğan Aksel (2001) Akademi'ye girdiği yıl olan 1948-1949 eğitim ve öğretim döneminde, lise mezunu olarak iç süsleme bölümü sınavlarına girip bölümün sekadın öğrencisinden biri olduğunu ve 1952 yılında da Akademi'nin Yüksek İç Süsleme Bölümü'nden mezun olduğunu ifade eder. Güzel Sanatlar Akademisi içindeki Süsleme Bölümü o dönemde İç Süsleme ve Türk Süsleme olarak ikiye ayrılmıştır (Erdoğan Aksel 2001. ss. 191-192).

Akademi'nin ilk mezunlarının bir kısmı ya eğitimlerini sürdürmek amacıyla yurtdışına gidiyorlar ya da ülkede kalıp iş hayatına katılıyorlardı. Bunlardan bir kısmı mesleğin eğitiminde görev almak üzere Akademi'ye geri döndüklerinde kurumun gelişmesinde etkili roller almışlardır. Erdoğan Aksel'in (2001) deyiimiyle Mimar Sinan Üniversitesi'nin en önemli özelliği lokomotif olmasıdır. Sanayi-i Nefise Mektebi olarak açıldığı yıllarda oluşturulan resim, heykel, mimarlık gibi ana atölyeler yıllar içerisinde toplumsal ihtiyaçları karşılayacak şekilde gelişerek, sanatçılar yetiştirmiştir. Bu ana bölümler grafik, içmimarlık, tekstil, seramik, endüstriyel tasarım alanlarının açılmasıyla gelişerek modern toplumun hayatını kolaylaştıracak meslekleri ve sanatçıları yetiştirmiştir (Erdoğan Aksel 2001.-ss. 205-206). Mezunların bu şekilde Akademi'nin gelişimine katkıda bulunmalarında pek tabii ki Akademi'nin günümüzden çok farklı olan eğitim sisteminin etkisi de yüksekti. Akademi'nin hangi bölümünü kazanmış olursa olsun öğrenciler resim bölümünde iki, diğer bölümlerde bir sene galeri eğitimi alırlardı. Yani bölümlere ayrılmadan önce öğrenciler güzel sanatlara hazırlık senesi geçiriyorlardı (Akademiye Tanıklık 3 2003). Bu eğitim sisteminin sonraki yıllarda ülkeye katkısı olacak yeni bölümlerin açılmasında rol almalarını kolaylaştırdığı düşünülebilir.

Ortaokul mezunu olarak 1945 yılında Akademi öğrencisi olan Sadun Ersin (2001) aldığı bir senelik galeri eğitiminden sonra içmimarlık bölümüne girmiştir. Ersin, o dönemde bölümün tek bir hoca tarafından yönetildiğini belirtir. Asistanı bile olmayan bir hoca tarafından yönetilen bölümde okumanın da oldukça zor geçtiğini ifade eder ve bu durumun Akademi içinde usta çırak ilişkisini doğurduğundan üst dönemdeki

öğrencilerin alt dönemdekilere yardımcı olduğundan bahseder. Ancak onların da halen öğrenci olmaları ve aslında çok da yeterli bilgiye sahip olmamaları nedeniyle Akademi’de İçmimarlık Bölümü eğitiminde bazı sıkıntılar/yetersizlikler yaşandığı öngörülebilir. Bu durum 1955’e kadar bu şekilde devam etmiştir, Sadun Ersin 1945 yılında öğrenci olarak girdiği Akademi’ye mezun olduktan on yıl sonra 1955 yılında asistan olarak geri döner ve bu süreçte içmimarlık bölümündeki profesör sayısının artmadığını söyler. Öğrenci sayısı ise içmimarlık bölümünde 120’yi bulmuştur. İçmimarlık bölümündeki öğrenci sayısındaki artışın güzel sanatların diğer bölümlerine nazaran yüksek olmasının da insanlardaki meslek algısından kaynaklandığını söylemektedir. İçmimarlık para kazandıracak bir meslek olarak görüldüğünden diğer bölümlerden öğrenciler devamlı bu bölüme geçiş yapmışlardır. Bu durumunun farkına varılmasıyla birlikte Akademi’ye kontenjan sınırlaması getirilmiş, sınavı kazananlar kontenjana göre bölüm seçmek zorunda kalmışlardır (Ersin 2001. s. 213-218).

1958 yılında yeni lise mezuniyetinin hemen ardından Akademi’ye adımını atan Oya Boyla, bir senelik galeri eğitiminden sonra içmimarlık bölümüne girmiştir. Boyla (2002) ilk sene gördükleri galeri eğitiminin yanında her mesleğe dair bir şeyler gördüklerinden bahseder. Mimarlık Bilgisi, Mitoloji, Anatomi ve Eski Sanatlar bu derslerdendir. İçmimarlıkla ilgili ilk öğrendiklerini de Mimarlık Bilgisi dersinde gördüğünü belirtmektedir. Galeri olarak adlandırılan bu senenin hangi mesleği seçeceğinden emin olmayan öğrenciler için yararlı olduğu düşünülebilir. Galeri sınavını başarıyla geçip içmimarlık öğrencisi olan Oya Hanım da Sadun Bey’in belirttiği gibi eğitimde usta çıkarak ilişkisinin devam ettiğini eskilerin yenilere yardımcı olduğunu belirtmektedir (Boyla 2002. ss. 319-336).

Akademi ilk yıllardan itibaren öğrencilerine okurken deneyim kazanabilecekleri projelerde çalışma imkânları sunarken mezunlarına iş bulma konusunda pek de yardımcı olamamıştır. Yurtdışına gidebilenler dışındakiler Türkiye’de içmimarlık mesleğinden 1960’lara kadar para kazanamadıklarını söylemektedirler. Sadun Ersin (2001) içmimarlık bölümü mezunu olarak hiç rahat iş bulamadıklarını ifade eder. O yıllarda içmimarlık mesleğinin toplum tarafından tanınmadığını şu sözlerinden anlamak mümkündür: “Bize toplumda, “siz ne iş yaparsınız” diye sorarlardı. Zaten içmimar demezlerdi, dekoratör derlerdi” (Sadun Ersin 2001 s. 215). Dekoratör

tanımının/ifadesinin Avrupa'nın aksine Türkiye'de 1960'lar sonrasına kadar kullanıldığını 10 Mayıs 1965 tarihinde Cumhuriyet gazetesinde yayımlanan bir köşe yazısından da anlamaktayız. Fikret Adil (1965) tarafından kaleme alınan yazıda Akademi misafiri olarak Türkiye'ye gelip bir konuşma yapan Paris Dekoratif Sanatlar Yüksek Okulu Müdürü M. Jacques Adnet'in Paris'te dekoratör sıfatının önüne geçilmesi adına çalışmaların yapıldığını ve içmimarlığın yeni bir meslek kolu olarak kabul gördüğünü ifade ettiği aktarılmaktadır (Adil 1965). Türkiye'nin aksine içmimarlık bölümü mezunlarının Avrupa'da içmimar olarak kabul görüp iş imkânları bulduğunu da Erdoğan Aksel (2001) aktarmaktadır. Aksel, mezun olduktan sonra Almanya'da girdiği bir işte Akademi'deyken deneyimlediği çalışma hayatının kendisine çok yardımcı olduğunu belirtmektedir (Erdoğan Aksel görüşmesi 2001. Akademiye Tanıklık 3, ss. 197-198). Özellikle 1936'da Kültürpark'a taşındıktan sonra Akademili öğrenciler yaz aylarını İzmir fuarı pavyonlarının ve iç mekanlarının tasarımı işinde çalışarak geçirmişler ve uygulamaya yönelik deneyim sahibi olmuşlardır. Fuar ve sergiler bu dönemde Türkiye'de içmimarlar ve içmimar adayları için uygulama ve iş olanağı sunan en önemli mecralar olarak öne çıkar (Gülmez ve Görgül 2015, ss. 247-282).

Akademi'nin ilk yıllarında içmimarlık bölümünde eğitim görenlerin aktardığı bilgilere göre bölümün Akademi içinde bile aslında devamlı kendini kanıtlama çabası içinde olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle Mimarlık Bölümü'yle aralarındaki çekişmenin Akademi yıllarından günümüze kadar geldiğini söyleyebiliriz. 1920'lerin topyekün tasarım anlayışının uzantısında "Mimarlığın içi, dışı olmaz..." mottosuyla halen içmimarlık mesleğini yok sayan ya da lisans eğitimi sonrası bir uzmanlık dalı olması gerektiğini savunan mimarlar vardır. Bu düşüncenin temeli Bauhaus ekolünden gelmektedir. Bauhaus ekolüne göre mimarlık bir bütündür, içi dışı yoktur. Hatta bu düşünce bütün sanat dallarını bir bütünün parçaları olarak görür. Bauhaus düşüncesiyle birlikte gelişen modern mimarlık süse karşıdır. Dolayısıyla burada 'dekoratörlük' gibi bir mesleğe yer yoktur. Bauhaus felsefesi 1920'lerde dünyaya yayılmaya başlar ancak araya savaşların girmesinden dolayı gelişimi ve eğitim alanına yansması 1950-1960'ları bulur. Bu da Akademi gibi erken dönem eğitim kurumlarında klasik eğitimin yaklaşık bir otuz sene daha devam etmesine neden olmuştur. Savaşlardan sonra Bauhaus felsefesini benimseyen mimarlar aracılığı ile eğitim alanında da bu görüşün yansımaları görülmüş; dekorasyonun yani içmimarlık mesleğinin gereksiz olduğunu

savunanlar olmuştur. Bauhaus ekolünü benimseyenlere göre zaten mimarlık eğitiminin içinde içmimarlık da vardır, içmimarların yapabileceği işleri mimarlar yapabilirler. Bu görüş tasarım camiasında da karşılık bularak uzun yıllar mezun olan içmimarların iş bulamamasına da neden olur çünkü zaten içmimarlık işleri mimarlar tarafından yapılmaktadır (Boyla 2002. ss. 319-336).

3.2 1954 – 1976 TATBİKİ GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİ'NİN VE MESLEK ODASININ KURULUŞU

İçmimarlık mesleki eğitimi için atılan bu ilk temellerden sonra meslek olabilmek, profesyonelleşebilmek amacıyla Türk içmimarlar örgütlenme kararı almışlardır. 1954 yılında Türkiye’de mimarların Mimarlar Odası’ni kurmalarının içmimarların da bu alanda çalışmaya başlamalarında etkili olduğu söylenebilir. 1954 yılında Dâhili Mimarlar Derneği kurulmuştur. Bu derneğin 1976 yılında kurulan İçmimarlar Odası’nın temeli olduğu bilinmektedir (Şekil 3.1). Derneğin kuruluş döneminde yaşanan zorlukları Akademi’de 1958-1961 yıllarında öğrenim gören Kadir Şengül (2016) şu şekilde dile getirmiştir:

“...Sonunda biz Ankara’da yedi kişi toplanabildik. Bu yedi kişi bazen çünkü hepimizin de bir cumartesi pazarı var. Evli olanlar ve ya çoluğu çocuğuyla geçirmek istiyor. Böyle olunca bazen toplanılıyor bazen toplanılmıyor filan. Ama bu zorluklar öyle ve ya böyle aşıldı yavaş yavaş. Sonra o iki başlılık ayrıldı. Tatbiki Güzel Sanatlar ki şimdi Marmara diye geçiyor. Akademi, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi önce birbirlerine hayır işte o değil de bizim ki daha iyi falan filan... Sonra ben yok dedim. Tavrımı koydum. Arkadaşlarla da belirli şeylerde anlaştık. Çoğunluğu elde edince Tatbiki’den de arkadaşları alınca biraz daha sayımız arttı. Ama yönetim kurulu halen yedi kişi, genel kurul yapmaya kalktığımızda bazen genel kurulda bir kişi ya rahatsız, bilmem ya rahatsız oluyor, bir gelemiyorsa hükümet komiseri denetleme yaparlar seçimlerde, geldik rica ederdik onlardan bari siz şey tamamlansın onların adına imza atın diye. Böyle kuruldu yani çok zor kuruldu. Çok zor ve sonunda gene bir Akademi’den mimar ağabeyimiz Selçuk Milar onun odaya kaydını yaptırabilmek için önce Mimarlar Odası marifetiyle, Mimarlar Odası bünyesinde kurulsun. Mimarlar Odası bünyesinde kurulduktan sonra da içmimarlık mesleğinin ayrı bir odası olsun şeyinde bir öneri getirmiş mimarlar odasının toplantısında. Baştan kabul edilmek gibi bir şeyi de olmamış ancak maddenin sonunda bunun ileriki yıllarda görüşülmek üzere koymuşlar. Ve bir o yüzden 1976 yılına kadar bunu ister istemez beklemek zorunda kaldık. Ve 76’da odayı kurduk.”

Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de içmimarlık mesleki unvanından önce 1920-1930’lu yıllarda dekoratör unvanı kullanılmaktaydı. Hatta bu durumun Türkiye’de 1960’larda da devam ettiği yapılan arşiv okumalarında görülmektedir (Şekil 3.2). Ancak dekoratörlük mesleki bir unvan olarak görülmemekte, dekoratör daha çok iç mekanı süsleyen kişi olarak algılanmaktaydı. Dünya çapında dekoratörler kurumsal bir eğitim almamış

kişilerdi. 1976'da İçmimarlar Odası'nın kurulmasıyla birlikte dünyayla eş zamanlı olarak dekoratör ifadesinin ve kimliğinin Türkiye'de de resmen terk edildiği görülmektedir (Gürel 2014).

Şekil 3.1: Dahili Mimarlar Derneği 11 Mart 1967 tarihli kongre daveti

Kaynak: Milliyet gazetesi arşiv, 10 Mart 1967

Şekil 3.2: Dekoratör ve Desinatör yetiştiriliyor.

Kaynak: Milliyet gazetesi arşiv, 09Ekim 1960 ve 15Ekim 1961.

1976'lı yıllara gelmeden önce 1950'li yıllarda Türkiye'nin endüstriyel alanda gelişmesinin hızlanmasıyla birlikte ülkeye katkı sağlayacak iyi eğitim almış, yetiştirilmiş teknik elemanların yetiştirilmesine de karar verilmiştir. Hükümet bu amaçla her alanda yetiştirilmek üzere yurt dışına öğrenciler göndermiştir. Öğrencilerin özellikle Almanya'ya gönderilmesi de daha önceki dönemlerde iki ülke arasında kurulmuş olan yakın ilişkilerden kaynaklanmaktadır (Ak 2008).

1955 yılına geldiğinde Almanya'da öğrenim görerek kendilerini alanlarında geliştiren öğrenciler bu okulların benzerlerini ülkelerinde açmak için çalışmalarına başlarlar. Bunların arasında Gazi Eğitim Enstitüsü hocaları da yer almıştır. Türkiye'de içmimarlık eğitiminin verilmeye başlandığı ikinci kurum olan Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu (DTGSO) 27 Ekim 1957 tarihinde mimar mühendis Adolf Schneck tarafından kurulmuştur. Tatbiki'nin kuruluşu için özel olarak çalışan Schneck aslında Türkiye'de tanınan önemli bir mimar ve eğitimci olan ve aynı zamanda İstanbul Teknik Üniversitesi'nde Mimarlık Bölümü'nün kuruluş aşamalarında Emin Onat'la birlikte görev alan Prof. Bonatz'ın öğrencisidir. Schneck, eğitimle birebir ilgilenen İsmail Hakkı Tonguç ve İsmail Hakkı Baltacıoğlu' nun önerisiyle Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1955 yılında bizzat çağrılmıştır. Schneck Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu'nun kurulmasında önce danışmanlık, daha sonra okul binasının inşa ve eğitiminin düzenlenmesi görevlerini üstlenmiştir. Prof. Schneck mesleki eğitimini Stuttgart Teknik Yüksek okulunda tamamladıktan sonra 1920-1930 yılları arasında Almanya'da ve çeşitli ülkelerdeki farklı okullarda görevler almış, Bauhaus Okulu'nu da iyi tanıyan bir eğitimcidir (Ak 2008). Schneck'nin gelişiyle beraber Almanya'da kurulan Bauhaus Okulu ekolünde yetişmiş yerli ve yabancı hocalar Tatbiki'nin gelişimine katkı sağlamak amacıyla birlikte çalışmışlardır. Dolayısıyla Tatbiki Güzel Sanatlar Akademisi'nin Bauhaus prensipleriyle kurulduğu aşikârdır (Erkmen 2008).

1882'de kurulan Sanayi-i Nefise Mektebi'nin ülkedeki yapı sanatçısı eksiğinin tamamlanması amacıyla kurulduğu bilinmektedir. Ancak zamanla Akademi'nin endüstriye gerekli olan hizmeti verememesi Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu'na ihtiyaç duyulmasına neden olmuştur. Dolayısıyla Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu'na ihtiyaç duyulmasının ana nedenlerinden birinin Sanayi-i Nefise Mektebi'nin kuruluş misyonundaki eksiklik olduğu söylenebilir (Ak 2008). Tatbiki'nin Bauhaus ilkeleri

doğrultusunda yapılandırılmış olması Akademi tarafından benimsenmiş olan güzel sanatlar sistemine zıt bir duruş sergilemiştir (Aliçavuşoğlu 2009. s. 25). Prof. Schneck Tatbiki'nin kuruluşuyla ilgili görevlendirildikten sonra Türkiye'ye gelip mevcut meslek okullarını gezip, ziyaretlerini yaptıktan sonra 1955 yılında Tatbiki'de açılması gereken bölümleri listelemiştir. Schneck'in önerisi ülkenin ihtiyaçlarına göre belirlenmiştir. Burada eğitim alacak öğrencilerin ülke gelişimine büyük katkılar sağlayacak elemanlar olacağını düşünerek belirlediği bölümler Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu müfredatında şu şekilde yer almıştır: Mobilya ve içmimarlık bölümü, grafik sanatlar bölümü, dekoratif sanatlar bölümü, tekstil sanatlar bölümü ve seramik bölümü. Tatbiki bu bölümlerle bilim-teknik-sanat üçlemesini bir araya getirmeyi hedefleyerek, ülke ekonomisine katkı sağlamayı amaçlamıştır (Ak 2008).

Şekil 3.3: Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu açılış haberleri

Kaynak: Cumhuriyet gazetesi arşiv, 22 Ağustos 1957 ve 26 Ekim 1957

Bu noktada Tatbiki'nin kuruluşundan itibaren Akademi'den farklı olarak içmimarlık bölümünü bünyesinde barındırması dikkat çekmektedir. Sanayi-i Nefise Mektebi ise ilk kurulduğunda Resim, Heykel, Mimari ve Hakkâklık bölümlerini kapsamaktaydı. 1883 yılından 1924 yılına gelen kadar ki süreçte içmimarlığa, süslemeye dair özel bir bölüm açılmamıştır. 1924 yılında Tezyinat yani süsleme bölümünün açılmasıyla içmimarlık alanında öğrenim verilmeye başlanmıştır (Zeytinoğlu 2003. ss. 15-16). Ancak içmimarlık bölümünün Akademi içerisinde sancılı bir dönem geçirdiği bilinmektedir. İçmimarlık bölümü özellikle mimarlığın hegemonik yaklaşımı karşısında devamlı kendini ispat etme mücadelesi vermiş bir bölüm olarak günümüze kadar gelmiştir.

2002 yılında Oya Boyla ile yapılan görüşmede; Boyla kendisinin 1958 yılında Akademi'de İçmimarlık Bölümü'ne girip 1961'de iç süsleme bölümünden mezun olduğunu öğreniminin son yılında bölümün isminin değiştiğini anlatır. Asistan olarak Akademi'ye döndüğü sene olan 1965 yılında bile hala aynı tartışmanın devam ettiğini bölümün üç yıldan beş yıla çıkarıldığı bu dönemde de bölüm isminin içmimarlık mı iç süsleme mi olacağı konusunda tartışmaların yapıldığından söz etmektedir. Akademi içindeki mimarlar tarafından içmimarlık için "Böyle bir bölüm olamaz" düşüncesinin dile geldiğini de yine Boyla'nın aktarımlarından öğreniyoruz (Boyla 2002. ss. 319-336).

Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu'nun kurucusu olan Prof. Schneck 1883-1971 yılları arasında Almanya'da okumuş ve yaşamış olan mimarlık alanında uzman bir eğitimcidir. Dolayısıyla Schneck'in mesleki yaşamının Bauhaus okulunun tüm evrelerini içinde barındırdığı söylenebilir (Ak 2008). Devlet Bauhaus Okulu 1919 yılında Almanya'da Walter Gropius tarafından devlet güzel sanatlar yüksekokulu ile uygulamaları sanatlar okulu birleştirilerek kurulmuştur. Eğitimler üç sanat dalı altında toparlanmıştır; mimarlık, resim ve yontu. Gropius'un amacı serbest sanat ile uygulama sanatını ve sanatçıları birleştirmektir. Böylece sanatçı, mimar, zanaatkar ve endüstri arasında bir bağ kurmayı hedeflemekteydi. Okul o dönemlerde Almanya'nın politik ve ekonomik yapısında giderek ivme kazanan rasyonalist hareket nedeniyle ancak 1932 yılına kadar ayakta durabilmiştir. 1932 yılında kapatılan Bauhaus Okulu tekrar 1937 yılında Chicago'da kurulmuştur. (Erkmen 2008). Bauhaus eğitiminde öğretmen öğrenci ilişkisi değil usta çırak anlayışı kabul görülmüştür. Bu ekole göre sanat değil zanaat öğretilirdi. Kurum bünyesinde atölyeler kurulmasının nedeni de budur. Tatbiki'nin

Bauhaus okuluyla paralel olarak düzenlenen en önemli unsuru ilk sene kayıt yaptıran öğrencilerin bölümlere ayrılmadan önce bir sene boyunca Temel Eğitim dersi almalarıydı (Ak 2008). Öğrencilerin yetenek sınavıyla okula alınmasına karar verilmişti. Hazırlanan düzenlemeye göre Temel Sanat Eğitimi çalışmaları Bauhaus okullarında olduğu gibi haftada dört gün yapılacaktı. Sene sonunda başarısız görülen öğrencilerin kayıtları silinecekti ancak bu karar Türkiye Büyük Millet Meclisi kararı gereği uygulanamamıştır. İlk seneyi başarıyla bitiren öğrenciler beş ayrı bölümde mesleki eğitimlerini iki yıl sürdürecektir. Schneck Tatbiki için toplam üç senelik bir eğitim süresi önermiştir. Ancak Türkiye'nin hukuk sistemine göre üç sene okuyan kişi yüksek okul bitirmiş olarak görülmediğinden toplam eğitim süresi dört yıl olarak kararlaştırılmıştır. Özetle Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu için Bauhaus ekolüne dair benimsenen iki temel ilke bulunmaktaydı. Bunlardan ilki Temel Sanat Eğitimi dersi iken, ikincisi bölümlere ayrıldıktan sonra verilecek olan eğitimin sanat ve uygulamalı olarak iki ekseninde yürütülmesi olmuştur (Asher 2008). Tüm bölümlerin çalışma programı üç adımda toplanmaktaydı. İlk önce malzemenin belirlenip şekillendirilmesi, sonra yaratıcı formların teknik olarak düşünülmesi ve son olarak endüstriye uygulayarak çoğaltılmasıdır (Aliçavuşoğlu 2009. s. 24). Böylece her öğrencinin ayrı bir birey olarak araştırılmalarına yönlendirilmesi hedeflenmekteydi.

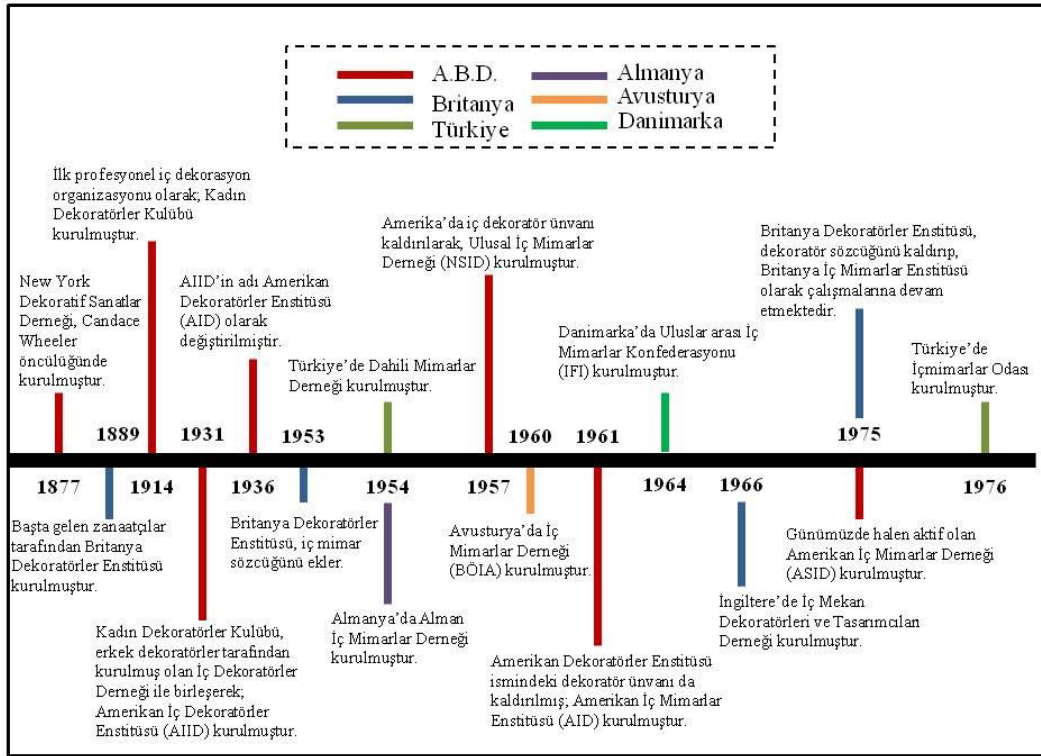
Türkiye'de içmimarlığın ortaya çıkışının dünyadaki gelişimin tersine daha çok eğitim üzerinden ve Batı'nın örnek alınmasıyla gerçekleştiği görülmektedir. Bir önceki bölümde içmimarlığın dünya genelindeki gelişiminde hep kadın iç dekoratörlerin çalışmalarının etkili olduğu görülmekteydi. Türkiye'de ise içmimarlık mesleğinin ortaya çıkışında kadın figürlerin öncülüğü gözlemlenmemektedir. Hatta akademiye ilk kayıt olan öğrenci listelerine bakıldığında durumun kadın öğrenciler açısından hiç de parlak olmadığı görülmektedir. Sanayi-i Nefise Mektebi'nin 1927-1928 eğitim öğretim yılındaki Güzel Sanatlar Bölümü'ne kayıt yaptıran 31 öğrencinin sadece 8'i kadın öğrenci idi (Cezar 1983, s.30). Dolayısıyla kadın öğrenci sayısının erkek öğrenci sayısının dörtte biri kadar olduğu anlaşılmaktadır. Benzer şekilde Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu'nun İç Mimarlık ve Mobilya Bölümü'ne ilk kayıt yaptıran 21 öğrencisinin içinde hiç kadın öğrenci bulunmamaktaydı. Türkiye'de içmimarlık bölümlerinin kadın öğrenciler tarafından tercih edilmesinin, bölümün ülke içindeki tanınırlığı ve gelişimiyle doğru orantılı olduğu öngörülebilir (Olçay 2012). Tatbiki'nin

kuruluş ve gelişim aşamasında yer alan hocalara baktığımızda ise yönetimde 1967 yılına kadar hiç kadın yer almamaktadır. 1965 yılından beri Tatbiki’de hocalık yapan Necla Yurtsever’in 1967-1968 yıllarında müdür yardımcılığı yaptığı arşivde yer almaktadır. Sonraki yıllarda ise Yurtsever’i 1977-1980 yıllarında müdür yardımcılığı yapan Reyhan Kaya ve 1982 yılında Güler Ertan takip etmektedir. 1968-1975 yıllarında Tatbiki’de ders vermiş öğretim elemanlarına bakıldığında ise 21 hocanın sadece 6 tanesinin kadın olduğu görülmektedir (Ak 2008).

Bunun yanı sıra içmimarlık mesleğinin ortaya çıkışına meslek olarak resmileşme süreçlerine hem dünya hem de Türkiye tarihinde baktığımızda birbirlerine paralel olarak gelişme gösterdikleri görülmektedir. Türkiye’de 1972 yılında baktığımızda içmimarlık eğitimi veren okul sayısı sadece iki iken (Akademi ve Tatbiki) içmimarlık öğrenimi görmekte olan öğrenci sayısı ise yalnızca 300 olarak kayıtlara geçmiştir. Gelişmekte olan bir ülke olan Türkiye’nin aslında imalat, çelik, eşya, konut ve mobilya sanayisinde içmimarlara ihtiyaç duyduğu bir gerçektir. Dünyaca ünlü Bauhaus okulunun 1919’da açılışından yalnızca beş sene sonra 1924 yılında, Türkiye’de içmimarlık eğitimi bir atölye olarak Tezyini/Dekoratif Sanatlar şubesi altında başladıysa da devlet tarafından tıp, mühendislik, hukuk ve mimarlık gibi alanlarda yapılan düzenlemelerin içmimarlık alanında yapılmamış olmasının, içmimarlığın toplum tarafından yeteri kadar tanınmamasına neden olduğu söylenebilir. 21 Ocak 1976 tarihinde İçmimarlar Derneği’nin yayımladığı raporda belirtildiği üzere bu zamana kadar içmimarların halen örgütlenmemiş olması, mesleğin yetkisiz, eğitimsiz kişiler tarafından yapılmasının önünü açmış, ülke için gerekli olan öğretimin de yaygınlaşmamasına neden olmuştur. Hatta raporda bu durumun diplomalı işsizlerin çoğalmasına yol açtığı ve beyin göçü sorununu da ortaya çıkardığı belirtilmiştir. Yayımlanan rapor sonucunda Türkiye Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) kapsamında TMMOB İçmimarlar Odası 27 Şubat 1976 yılında Hulusi Gönenli ve 50 içmimarın katılımı ile kurulmuştur (İçmimarlar Derneği Raporu 1976. ss. 49-56). İçmimarlar Odası günümüzde beş şube ile çalışmalarına devam etmektedir. Merkez şubesi Ankara olan odanın İstanbul, İzmir, Trabzon ve Antalya’da şubeleri bulunmaktadır (TMMOB İçmimarlar Odası 2016). Amerika ve Britanya’da olduğu gibi Türkiye’de de iç dekorasyonun amatörce uygulanmaktan öteye geçişi 19. yüzyılın sonlarına denk gelmektedir. Gürel (2014)’inde

belirttiği gibi aslında Türkiye’de içmimarlığın mesleki açıdan gelişimi zamansal açıdan Batı ile paralel gerçekleşmiştir (Şekil 3.4).

Şekil 3.4: Dünya ve Türkiye’de içmimarlık mesleki gelişiminin zaman çizelgesi

Kaynak: Gura 2000, Kirkham & Sparke 2000, Massey 2001, Edwards 2011, Pottgiesser 2011,

Gürel 2014

3.3 İÇMİMARLIK MESLEK ODASI'NIN KURULUŞUNUN ARDINDAN MESLEĞİN UYGULAMA VE EĞİTİM ALANINDA YAYGINLAŞMASI,

1976-2016

Türkiye 1960-1970'li yıllara kadar içmimarlık mesleki pratiğinde Batı ile paralel bir gelişim sürdürmüş olsa da eğitim kurumlarının sayısına bakıldığında yeterli çeşitliliğe ulaştığı söylenememektedir (Adıgüzel 2011). 1980'li yıllara kadar Türkiye'de

içmimarlık eğitimi yalnızca iki kurum Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (eski adıyla Sanayi-i Nefise) ve Marmara Üniversitesi (eski adıyla Tatbiki Güzel Sanatlar Akademisi) kapsamında verilmiştir. İçmimarlık alanında Türkiye'deki gelişimin ülkenin ekonomik gelişimine paralel olarak 1980'den sonra ivmelendiği görülmektedir. Bu yıllarda Türkiye yeni malzemelerle tanışmaya başlamış, bu malzemelerin hem üretimi hem de tüketimine yönelik çalışmalar hız kazanmıştır. Bu durum içmimarlığın toplumda etkin bir biçimde kendine yer bulmasını ve var olmasını sağlamıştır. Kullanıcılar da kendilerini ait hissedecekleri daha konforlu mekânlarda yaşamayı ve çalışmayı tercih etmeye başlamışlardır (Kaptan 2014).

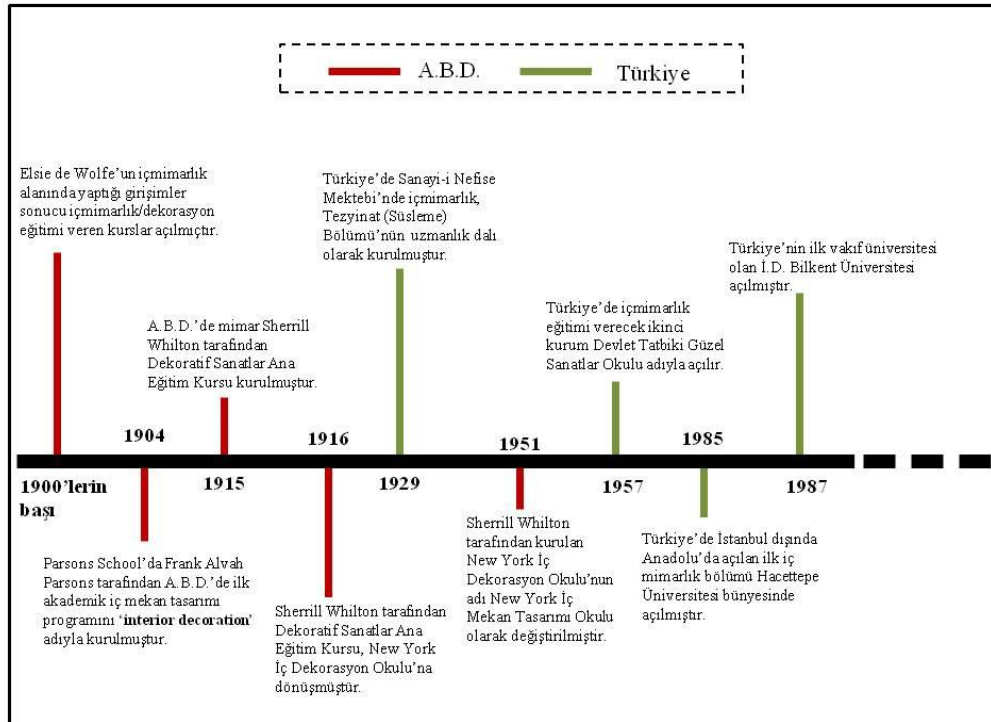
Ülkenin üçüncü Güzel Sanatlar Fakültesi Ankara'da 1985-1986 öğretim yılında Hacettepe Üniversitesi bünyesinde eğitime başlamıştır. Hacettepe Üniversitesi'nde İçmimarlık Bölümü, İçmimari ve Çevre Tasarımı Ana Sanat Dalı adı altında kurulmuştur (Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 2015). Takiben yine Ankara'da ama bu sefer Türkiye'nin ilk vakıf üniversitesi olan İ.D. Bilkent Üniversitesi'nde 1987 yılında Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi altında açılan ilk bölümlerden biri İçmimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü'dür (Bilkent Üniversitesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü 2015). Böylece 1990'ların başına gelindiğinde ülkede içmimarlık eğitimi veren kurum sayısı dörde yükselmiştir. Sonrasında bu sayının Tablo 3.1'de de görüldüğü üzere 2000 yılında on dörde çıktığı görülür (Adıgüzel 2011).

Tablo 3.1: 2000 yılına kadar kurulan içmimarlık bölümlerinin kronolojik sırası

	Üniversite Adı	Kuruluş Yılı
1	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	1924
2	Marmara Üniversitesi	1957
3	Hacettepe Üniversitesi	1985
4	Bilkent Üniversitesi	1987
5	Anadolu Üniversitesi	1991
6	Karadeniz Teknik Üniversitesi	1993
7	Yeditepe Üniversitesi	1996
8	Çankaya Üniversitesi	1997
9	Maltepe Üniversitesi	1997
10	Beykent Üniversitesi	1998
11	Kocaeli Üniversitesi	1998
12	Haliç Üniversitesi	1999
13	Akdeniz Üniversitesi	2000
14	Çukurova Üniversitesi	2000

Kaynak: Adıgüzel (2011) tarafından bölümlerin internet sitelerinden yararlanılarak ve bölüm başkanlarına elektronik posta yoluyla danışılarak oluşturulmuştur.

Şekil 3.5: Dünya ve Türkiye’de içmimarlık eğitim kurumlarının kuruluşlarının zaman çizelgesi

Kaynak: Kaptan 1998, Munhall 1999, Üniversitelerin internet siteleri 2015-2016.

4. İÇMİMARLIK MESLEĞİNE KADINLARIN YÖNELİMİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Bu çalışma Türkiye’de İçmimarlık bölümlerindeki kadın öğrenci sayısında gözlemlenen artışın nedenlerinin araştırılması gerektiği tezinden yola çıkar. Yapılan tarihsel okumalar içmimarlık mesleğinin ortaya çıkışında kadın rolünün ne kadar etken ve etkili olduğunu göstermiştir. Ancak Türkiye’de içmimarlık mesleğinin ortaya çıkışına ve ilk uygulamacılarına bakıldığında özellikle kadın figürlerin etkinliğinden söz etmek mümkün değildir. Bunun yanı sıra okullarda gözlemlenen kadın öğrenci sayısındaki artışın mesleğin uygulama sahasında gözlemlenmiyor olması da araştırmanın ana hedeflerinden biri olmuştur. Araştırma kapsamında gözleme dayalı öngörülerin gerçekliğinin ortaya konması itkisiyle öncelikle İçmimarlar Odası ve YÖK gibi kurum ve kuruluşlardan elde edilen istatistiki veriler toplanarak analiz edilmiştir. Bu niceliksel analizin ardından, kadınların içmimarlık mesleğine son yıllarda gösterdiği giderek artan ilginin ve yanı sıra kadın içmimarların mezun olduktan sonraki mesleki tercihlerinin nedenlerini öğrenmek amacıyla oluşturulan örneklem üzerinden bir niteliksel araştırma yürütülmüştür.

4.1 YURTDIŞINDAKİ BENZER ÇALIŞMALAR

Bu çalışma yürütülürken aynı zamanda içmimarlık eğitim ve uygulama alanında dünyadaki güncel durumla ilgili bilgi edinilmeye çalışılmıştır. Amerika’da konuyla ilgili yapılan benzer araştırmalar incelenmiştir. 1982 yılında Jenkins’in yazdığı bir makale 1980 sonrası tasarım dünyası hakkında bilgi vermektedir. Jenkins (1982) tarafından yapılan araştırmanın amacı yedi farklı tasarım alanına ait mesleklerdeki cinsiyet farklılıklarını incelemektir. Bu yedi meslek alanı şunlardır: mimarlık, içmimarlık, peyzaj mimarlığı, şehir planlama, moda tasarımı, endüstriyel tasarım ve grafik tasarımı. Araştırma bu meslek gruplarına kadınların ve erkeklerin farklılaşan yönelimlerini/ilgilerini ortaya koymayı hedeflemiştir. Yapılan çalışma kapsamında iki farklı veri seti karşılaştırılmıştır. Karşılaştırılan verilerden biri 1972 yılı BLS (Bureau of Labor Statistics) ulusal mesleki istatistik birimine ait veriler ile 1976 yılı Cincinnati

Üniversitesi'nden elde edilen öğrenci sayılarına ait bilgilerdir. 1972 yılında BLS tarafından toplanan verilere göre araştırma kapsamına giren yedi meslekte erkek baskın olanlar yüzde 95 oran ile mimarlık, yüzde 87 ile endüstriyel tasarım, yüzde 85 ile şehir planlama olarak belirlenmiştir. Grafik tasarımcıların ise yüzde 70'i erkektir. Kadınların yüzde 60 oranla baskın oldukları bölüm moda tasarımı iken içmimarlık bölümünde yüzde 50-50 eşitlik gözlemlenmiştir. Dört sene sonra 1976 yılında eğitim alanında yapılan inceleme yine mimarlık, içmimarlık, şehir planlama, endüstriyel tasarım, grafik tasarımı ve moda tasarımı bölümlerinde okuyan öğrenciler kapsamında gerçekleştirilmiştir. Cincinnati Üniversitesi'nde 1976-1977 öğretim yılında okuyan birinci sınıf öğrencilerinden son sınıf öğrencilerine kadar tüm öğrenciler araştırma kapsamına dahil edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre altı bölümden üçünde erkek baskın bir durum gözlemlenirken, iki bölümde kadın hakimiyeti ve bir bölümde ise daha dengeli bir durum olduğu görülmüştür. Mimarlık yüzde 90, şehir planlama yüzde 88, endüstriyel tasarım yüzde 81'lik bir oran ile erkek hakim bölümlerdir. Grafik tasarım bölümünde yüzde 44 erkek oranıyla erkek-kadın öğrenci arasında denge olduğu söylenebilir. Moda tasarımında ise erkek oranı yüzde 4, içmimarlıkta ise yüzde 16'lardadır. Ancak yapılan araştırmada görülen birinci sınıflardaki kadın öğrenci oranının son sınıflara göre daha fazla olması; tasarım dünyasına kadın öğrencilerin ilgisinin her geçen yıl daha da artmakta olduğunu göstermektedir (Jenkins 1982).

2014 yılında yapılan güncel bir başka araştırma Arizona Devlet Üniversitesi'ndeki içmimarlık eğitiminde gözlemlenilen cinsiyet dengesizliği üzerine yapılmıştır. İç mekân tasarımı (interior design) bölümünde 2013 yılında 158 öğrencinin sadece 16'sının erkek yani öğrenci sayısının yüzde 90'ının kadın öğrenci olduğu gözlemlenmiştir (Ruff 2014). Toplumsal cinsiyet konusunun üzerinde duran bu çalışma kadın ve erkek öğrencilerin bölüm seçerken toplum tarafından etki altında kaldıkları düşüncesi ile yola çıkmaktadır. Öncelikle tarihsel okumalarla başlayan bu çalışma sonrasında hazırlanan soruların hem Arizona Üniversitesi iç mekan tasarımı öğrencilerine hem de bölümde eğitim veren öğretim görevlilerine sorulan soruların yorumlanmasıyla sonuçlanmaktadır.

İç mekân tasarımı ana bilim dalının erkekler tarafından neden az tercih edildiğini anlamayı hedefleyen Ruff (2014) da yaptığı literatür araştırması sonucunda Amerikan tarihinde iç mekan tasarımı, içmimarlık ve dekoratörlüğün kadın hegemonyası altında ortaya çıkan bir meslek olduğu sonucuna vardığını ifade etmektedir. McNeil (1994)'den yapılan bir alıntıyla Amerika'da ev tasarımı kavramının kadınsı olarak tanımlandığı ifade edilmektedir. 19. yy'ın son çeyreğinden itibaren orta sınıf kadınlar için kabul gören bir meslek olarak 'kadın dekoratör'lüğün ortaya çıktığından bahsedilmektedir (McNeil 1994, Ruff 2014). Ruff (2014) Amerikan tarihinde içmimarlığı araştırdıktan sonra Arizona Devlet Üniversitesi'nde içmimarlık bölümünün nasıl ve ne zaman kurulduğu incelenmiştir. Arizona Devlet Üniversitesi'nde iç mekan tasarımı (interior design) programı 1978 yılında kurulmuştur ve Kuzey Amerika'nın en başarılı iç mekan tasarımı bölümlerinden biri olmuştur. Okulun internet sitesinde yer alan bilgileri aktaran Ruff (2014) iç mekan tasarımı programının 1950'lerde Ev Ekonomisi Departmanı'nda yer aldığını belirtmektedir. İlk başlarda iç mekan tasarımının tasarım okuluna ait bir bölüm olarak görülmediği anlaşılmaktadır. Amerika'daki birçok üniversitede olduğu gibi iç mekan tasarımının domestik bir lisans programı olarak görüldüğü belirtilmiştir. 1977 yılında iç mekan tasarımı endüstriyel tasarımla birlikte Tasarım Bilimleri Bölümü'ne (Department of Design Sciences) bağlanır. Benzer bir deneyim bir dönem Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde de yaşanmıştır. Arizona Devlet Üniversitesi'nde iç mekan tasarımı bir dönem mimarlık fakültesine bağlanmış olsa da 2011 yılından itibaren Tasarım Okulu'nun (The Design School) bölümlerinden biri haline gelmiştir. Ruff (2014) Arizona Devlet Üniversitesi İç Mekân Tasarımı Bölümü'nde öğrenim gören bütün öğrencilere e-posta yoluyla sorular yönelmiş, sorulara 12 öğrenciden cevap gelmiştir. Katılımcıların yüzde 75'i kadın öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrencilere sorulan sorulardan ilki neden bu bölümde okumayı seçtikleridir. Öğrencilerden beşi (yüzde 41) aslında mimarlık bölümüne başvurduklarını, dördü (yüzde 33) katılımcı aslında tam olarak ne istediklerini bilmediklerini, ikisi (yüzde 16) yüksek lisanslarını da iç mekan tasarımı üzerine yapmak istediklerini belirtmişlerdir. Verilen cevaplarda kadın ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir. Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin üçü kadın üçü erkek olarak seçilmiştir. Kadın öğretim üyelerinin hepsi içmimar iken erkeklerden sadece bir tanesi içmimar diğer ikisi mimardır. Katılımcıların hepsi Arizona

Üniversitesi'nde yaklaşık yedi senedir çalışmaktadır. Öğrencilere sorulan sorular ve alınan cevaplar öğretim üyelerine yorumlatılmıştır. Araştırmanın ana sorusu: Öğrencilerin Arizona Üniversitesi'nde iç mekan tasarımı bölümünde okumayı tercih nedenleri üzerinde toplumsal cinsiyetin rolü nedir?'dir. Bu sorunun cevabına ulaşabilmek için sorulan sorular şu şekildedir:

Erkek öğrencilerin iç mekan tasarımı programını tercih ederkenki çekinceleri nelerdir?

Kadın öğrencilerin iç mekan tasarımına ilgisi nedendir?

Tasarım yaklaşımlarında cinsiyet farklılıkları var mıdır?

Program adının içmimarlık (interior architecture) ya da iç mekan tasarımı (interior design) olması öğrenci seçimlerinde etkili midir? Öğretim programları arasında farklılık var mıdır?

Yapılan görüşmeler sonucunda erkeklerin iç mekan tasarımı ana bilim dalını tercih etmemelerinde toplum tarafından mesleğin tam olarak tanınmıyor olmasının etkisinin yanı sıra televizyon programlarında çoğunlukla 'gay' tasarımcıların içmimar olarak gösterilmesinin de etkili olduğu anlaşılmıştır. Görüşme yapılan 12 öğrenciden 5 tanesinin (yüzde 41) öncelikli tercihinin mimarlık olması da program adının kişiler üzerinde etkisi olabileceği düşüncesini akla getirmektedir. Öğretim üyelerine program adının içmimarlık (interior architecture) olmasıyla iç mekan tasarımı (interior design) olması arasındaki fark sorulduğunda; temel farkın içmimarlığın eğitim süresinin 5 sene iken iç mekan tasarımı bölümünün eğitim süresinin 4 sene olduğu belirtilmiştir. Ancak bazı programlarda içmimarlığın gerçekten biraz daha teknik daha mekanik ve statik olduğunu aktarmışlardır. Görüşme yapılan 6 öğretim görevlisinden 2'si tarafından bölüm adı içmimarlık iken erkek öğrenci sayısının daha fazla olduğu aktarılmıştır. Toplumsal cinsiyet üzerine yapılan çalışmalarda erkeklerin kadınlardan daha farklı düşündüğü kanıtlanmış olsa da öğretim üyeleriyle yapılan görüşmelerde kadın ve erkek öğrencilerin çalışmalarında cinsiyet farklılığının gözlemlenmediği belirtilmiştir. Ayrıca çalışmaya katılan öğretim görevlilerinden bir tanesi erkek öğrencilerin daha bilinçli olarak bu bölümde okuduklarını bunun da daha başarılı olmalarına olanak sağladıklarını ifade etmiştir. Bir başka öğretim görevlisi de yine en iyi öğrencilerinin erkekler olduğunu aktarmıştır (Ruff 2014). Bir yüksek lisans tezi için yapılan bu araştırma her ne

kadar tek bir üniversite ile sınırlı kalan bir çalışma olsa da konunun benim araştırmama benzerliği ve Amerika'daki güncel durumu aktarması açısından oldukça değerlidir.

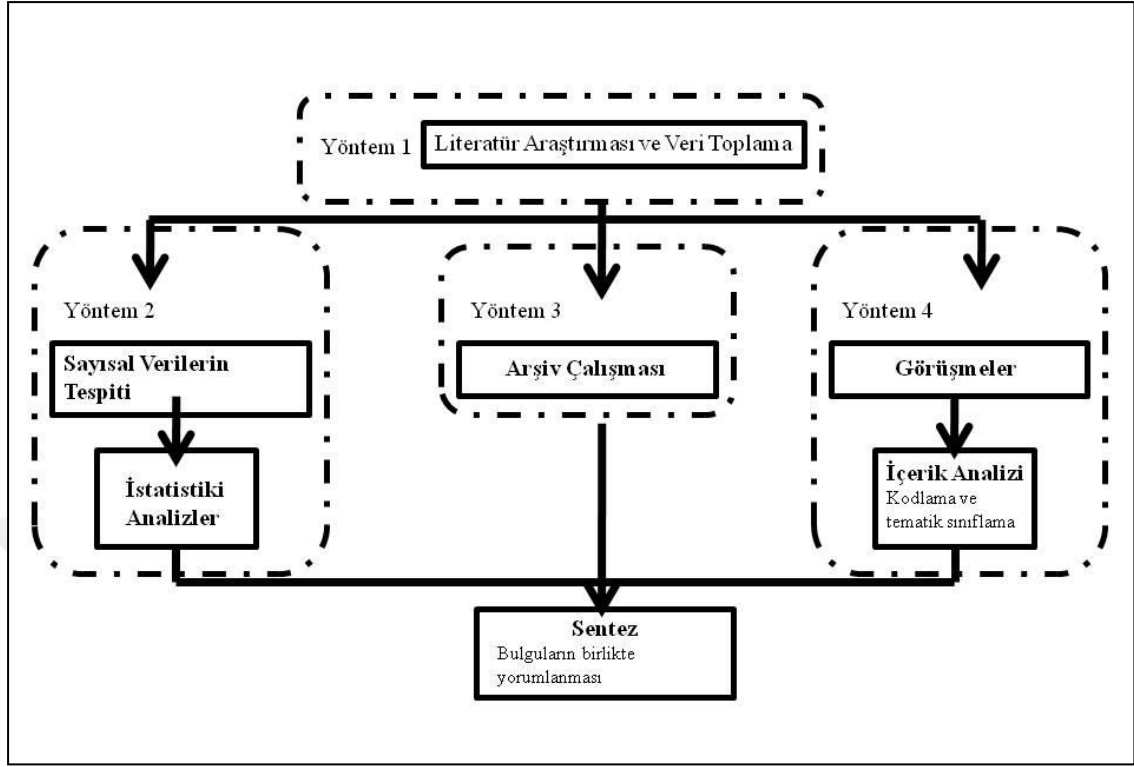
Yurtdışında gerçekleştirilen ve kadınların mesleğe yönelimine odaklanan araştırmaların incelenmesinin ardından Türkiye'deki durumun tespiti ve nedenlerinin anlaşılması amacıyla gerçekleştirilecek araştırmanın tasarımı aşamasına geçilmiştir.

4.2 ARAŞTIRMANIN TASARIMI

İçmimarlık mesleğinin ortaya çıkışında kadının rolü ve kadınların mesleğe yöneliminin nedenlerinin araştırıldığı bu çalışmada elde edilen bulguların değerlendirilmesinde karma bir yöntem uygulanması uygun bulunmuştur. Araştırma boyunca izlenen yol Şekil 4.1' deki şemada gösterilmektedir. Niceliksel ve niteliksel veri toplama yöntemleriyle elde edilen bulgular bir arada yorumlanmaya çalışılmıştır. Nitel araştırma için iki tür veri toplama yöntemi kullanılması uygun görülmüştür. Bu yöntemler yapılacak olan görüşmeler ve yazılı dokümanların incelenmesidir. Literatür araştırması ile başlayan çalışma toplanan nicel veriler ile desteklenmeye çalışılmıştır. Öncelikli olarak Amerika'da içmimarlığın ne zaman ve nasıl ortaya çıktığı, öncü uygulamacılarının kimler olduğu ve cinsiyet faktörünün etkileri incelenmiş; akabinde Britanya başta olmak üzere Avrupa'daki gelişimle ilgili okumalar yapılmış içmimarlığın tarihi incelenmiştir. Eş zamanlı olarak Türkiye'de içmimarlığın hem profesyonel alanda hem de eğitim alanındaki gelişimi incelenmiştir.

Nicel veriler YÖK'ten, Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi'nden, içmimarlık bölümü barındıran üniversitelerin internet sayfalarından, İçmimarlar Odası'ndan ve BAU öğrenci işlerinden temin edilmiştir. Nicel verilerin toplanmasıyla üniversitelerin içmimarlık bölümlerinde gözlemlenen kadın öğrenci ve akademisyen sayısındaki artışın tespitini doğrulamak amaçlanmıştır. Elde edilen verilerle grafikler hazırlanmıştır. İstatistiksel veriler de tarihsel okumalarla paralel bir şekilde hem mesleki hem de eğitim alanında toplanmaya çalışılmıştır.

Şekil 4.1: Araştırmanın Tasarımı

Nitel verilerin toplanması için yarı yapılandırılmış görüşme tekniği seçilmiştir. Ayrıca ikincil olarak arşiv taraması yapılmış ve ulaşılan dökümanlar incelenmiştir. İçmimarlık mesleğinin ne zaman ve hangi süreçlerden geçerek ortaya çıktığını anlamak için yapılan tarihsel okumaların yapılacak olan görüşmeleri destekleyici olduğu söylenebilir. Nitel araştırma örnekleminin oluşturulmasında ve örnekleme yöneltilecek soruların düzenlenmesinde ilk olarak yazılı doküman ve belge analizi çalışmalarının yapılmış olması çalışmanın gelişimine fayda sağlamıştır. Araştırma örneklemini üç gruba ayrılmıştır. Örnekleme detayları ileriki bölümlerde daha detaylı anlatılacaktır. Örnekleme yapılan görüşmelerde Patton (1987)' nin görüşme formu yaklaşımı adını verdiği yöntem izlenmiştir. Bu yöntemle göre farklı insanlardan aynı tür bilgilerin alınması hedefiyle belli sorular hazırlanmıştır. Görüşme sırasında önceden hazırlanmış soruların yanı sıra kişilerden daha ayrıntılı bilgi almak üzere ek sorular da yöneltilmiştir. Önceden hazırlanan sorular belirli bir sıralama ile düzenlenmiştir ve görüşme sırasında bu sıralamaya sadık kalınmaya çalışılmıştır. Görüşme sırasında soruların soruluş şekli, cümle yapısı Yıldırım ve Şimşek (1999) tarafından da önerildiği üzere kimi zaman değiştirilerek yöneltilmiştir. Bu şekilde bazı konularda daha ayrıntılı

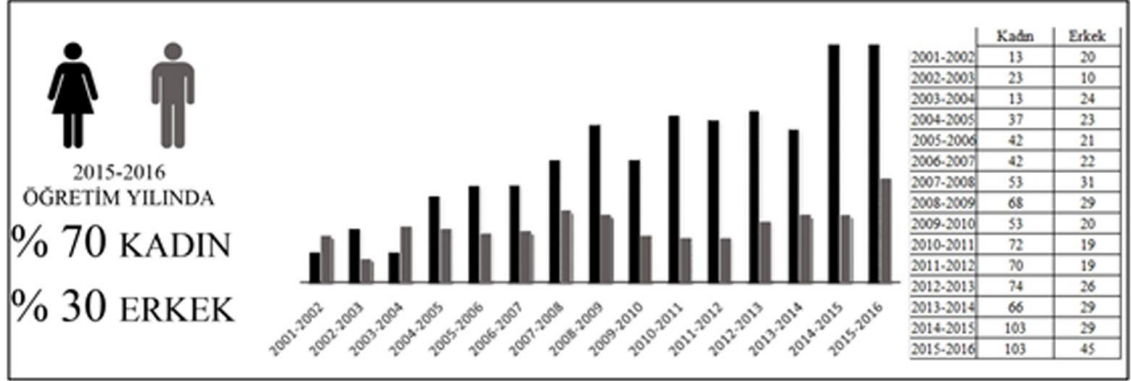
bilgi alınmaya çalışılmıştır. Görüşmeler katılımcıların konuya ilgileriyle alakalı olarak yaklaşık yarım saat ile bir saat arasında sürmüştür. Yapılan görüşmeler ses kaydı alınarak arşivlenmiştir. Verilerin analizine başlamadan önce yapılan görüşmeler tek tek deşifre edilmiştir. Görüşmeler sonucunda elde edilen deşifrelerin analiz edilmesi için seçilen yöntem içerik analizidir. Yıldırım ve Şimşek (1999)' in açıkladığı üzere: “İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır.” Elde edilen deşifreler arasında kodlama yöntemiyle anlamlı ilişkiler kurularak veriler belirli temalar altında sınıflandırılmaya çalışılmıştır. Son bölümde anlatılacağı üzere yapılan içerik analizi sonucunda elde edilen bulgular tanımlanarak yorumlanmıştır.

4.3 NİCELİKSEL VERİLER IŞIĞINDA TÜRKİYE’DEKİ GENEL DURUM

İçmimarlık tarihi üzerine yapılan literatür araştırmaları sonucunda görülmüştür ki; dünya genelinde mesleki alanda ilk uygulamalar Amerika’da kadınlar öncülüğünde yapılmıştır. Bu bağlamda Türkiye’deki içmimarlık tarihi incelenmiş ve yapılan okumalar sonucunda Türkiye’de içmimarlık mesleğinin gelişimi üzerinde kadınların etkisinin Amerika’daki gibi güçlü olmadığı görülmüştür. Mesleğin dünya genelindeki gelişiminde var olan kadın rolünün Türkiye’de etkili olmamasına karşın son yıllarda Türkiye’de içmimarlık bölümlerinde okuyan kadın öğrenci sayısında dikkat çekici bir artış görülmektedir. Araştırma kapsamında kadın öğrenci sayısında gözlemlenen bu artış öncelikli olarak bu araştırmanın yürütüldüğü Bahçeşehir Üniversitesi öğrenci işlerinden elde edilen istatistiki bilgilerde desteklenmiştir.

Bahçeşehir Üniversitesi’nde İçmimarlık Bölümü’nün açıldığı günden günümüze kadar bölüme kayıt olan öğrencilerin cinsiyet grafiği Şekil 4.2’deki gibidir. Grafikten anlaşılacağı gibi kadın öğrenci sayısı 2004-2005 yılından beri erkek öğrenci sayısından fazladır. Sonraki yıllarda da kadın ve erkek öğrenci arasındaki sayısal farkın git gide açıldığı yine bu grafikten okunmaktadır. Grafığe göre asıl kırılmanın ise 2008 sonrası görüldüğü söylenebilir.

Şekil 4.2: Bahçeşehir Üniversitesi İç Mimarlık Bölümü öğrenci cinsiyetlerinin yıllara göre dağılım grafiği

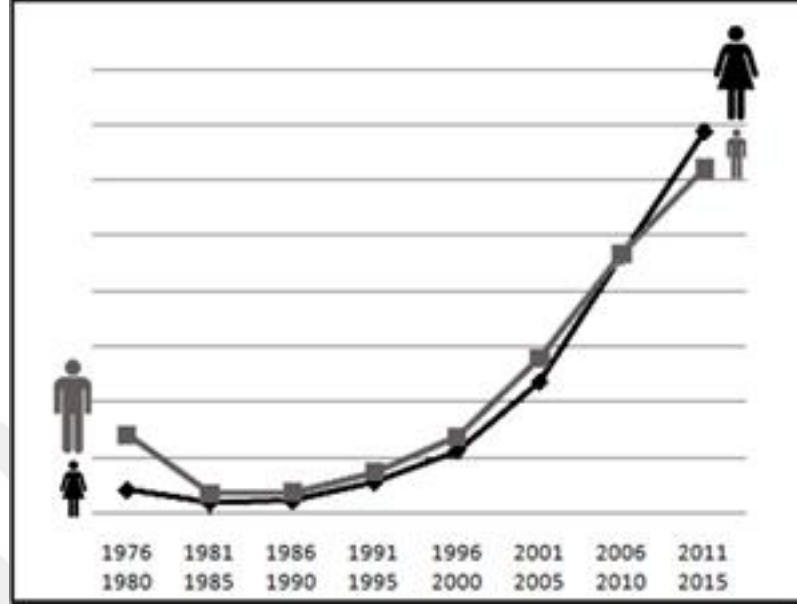

Kaynak: Bahçeşehir Üniversitesi Öğrenci İşleri, Kasım 2015.

Ancak mesleğin eğitiminde gözlemlenen kadın sayısındaki artışın uygulamaya aynı oranda yansımadağı öngörüldüğünden öncelikle konuyla ilgili olarak İçmimarlar Odası ile iletişime geçilmiştir. İçmimarlar Odası'ndan kuruldukları zamandan günümüze kadar olan süreçte odaya kayıt olan üyelerle ilgili bilgi istenmiştir. İçmimarlar Odası, kurulduğu yıl olan 1976 yılı içerisinde odaya kayıt olan 46 üyenin 10 tanesinin kadın içmimar olduğu bilgisini iletmiş, 1976 yılından günümüze 5'er yıllık periyotlar halinde Oda'ya kayıt olan kadın erkek içmimar üye sayılarını aktarmıştır. Oda'dan alınan veriler doğrultusunda oluşturulan grafik Şekil 4.3'te verilmiştir. Oda'dan alınan bir diğer bilgi ise Kasım 2015 itibariyle odaya kayıtlı toplam üye sayısının 3430 olduğudur. Bu sayının yüzde 52'si erkek, yüzde 48'i ise kadın üyelerden oluşmaktadır. Grafikte de görüldüğü üzere İçmimarlar Odası'na yeni kayıt olan kadın-erkek üye sayısında 2011 yılına kadar önemli bir fark gözlemlenmezken ilk kez 2011-2015 yılları arasında kadın içmimar sayısının erkek içmimar sayısını geçtiği görülmektedir.

Ancak Şekil 4.4'de detaylı olarak gösterildiği üzere 2011-2015 yıllarında İçmimarlar Odası'na kayıt olan kadın içmimar sayısının erkek üye sayısından çok da fazla olduğu söylenemez. Bu bilgiler içmimarlık eğitimi alan kadın sayısına oranla aktif olarak içmimari uygulaması yapan kadın içmimar sayısının çok da fazla olmadığı düşüncesini akla getirmektedir.

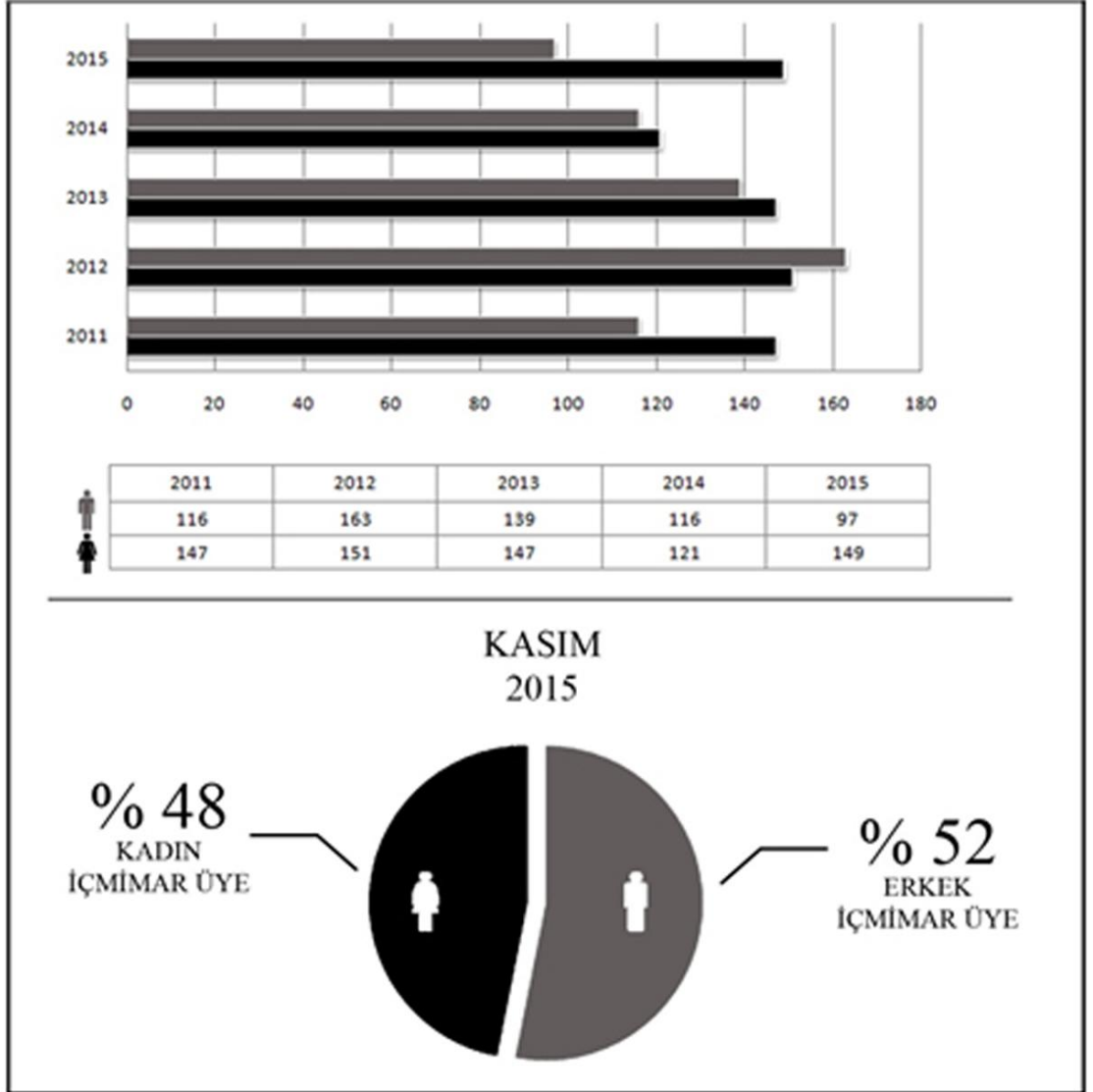
Şekil 4.3: 5'er yıllık periyotlarla İçmimarlar Odası'na kayıt yaptıran yeni üyelerin cinsiyet grafiği

Kaynak: İçmimarlar Odası, Kasım 2015.

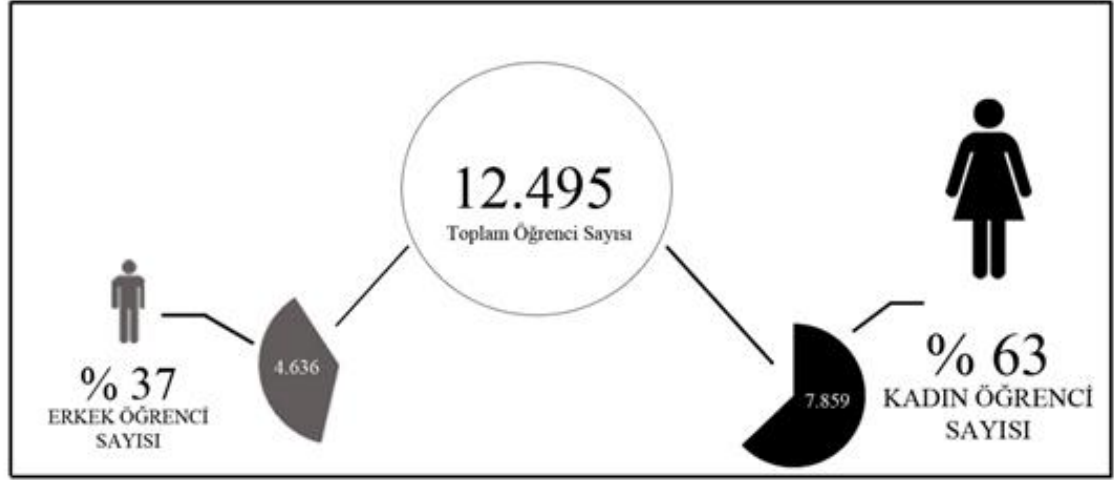
Araştırma kapsamında üniversitelerde ki öğrenci sayılarıyla ilgili olarak tek bir üniversite ile sınırlı kalmamak için daha fazla veriye doğrudan YÖK'ten ve Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi'nden ulaşılmaya çalışılmıştır. Ancak veritabanlarında eski verilerin bulunmaması ve 2015-2016 öğretim yılına ait güncel bilgilerinden de olmamasından dolayı sadece 2014-2015 öğretim yılına ait bilgilere ulaşılabilmektedir. Elde edilen bilgiler doğrultusunda Türkiye genelinde 2014-2015 öğretim yılında aktif olarak içmimarlık bölümü eğitimi veren açık olan üniversite sayısı toplam 49'dur. Bu 49 üniversitedeki toplam öğrenci sayısı ise 12.495'dir. 2014-2015 öğretim yılında Türkiye'de içmimarlık eğitimi alan kadın ve erkek öğrencilerin yüzde değerleri Şekil 4.5'de gösterilmiştir.

Şekil 4.4: 2011-2015 yıllarında İçmimarlar Odası'na kayıt yaptıran yeni üyelerin cinsiyet dağılım grafiği

Kaynak: İçmimarlar Odası, Kasım 2015.

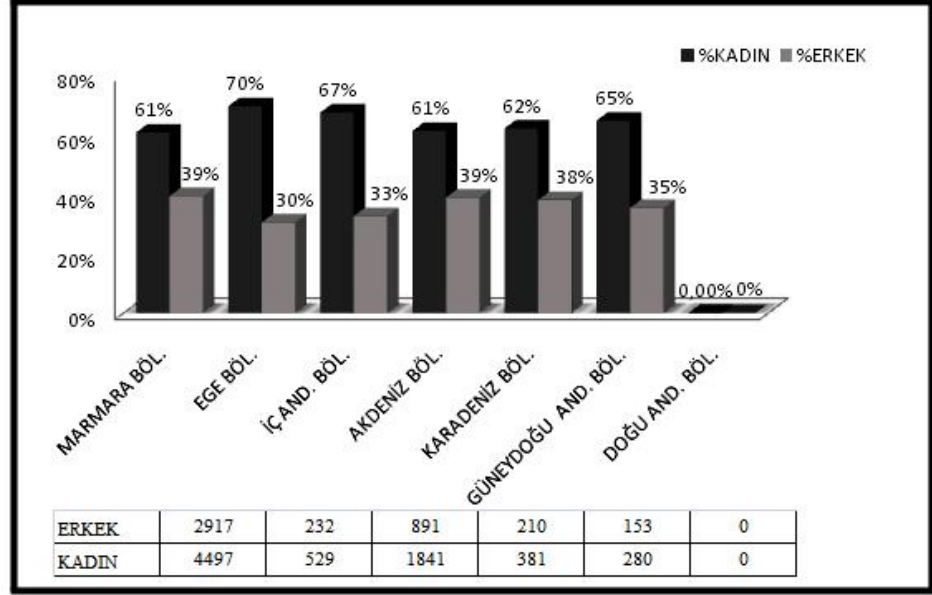
Şekil 4.5: Türkiye genelinde 2014-2015 öğretim yılında içmimarlık eğitimi alan öğrencilerin cinsiyet dağılımları

Kaynak: YÖK, Şubat 2016.

Türkiye genelinde 2014-2015 öğretim yılında içmimarlık eğitimi alan öğrencilerin cinsiyet yüzdelerini Şekil 4.6'daki gibi yedi coğrafi bölgeye ayırarak incelediğimizde Doğu Anadolu Bölgesi dışındaki diğer altı bölgede yüzsdesel anlamda dengeli bir durum gözlenmektedir. Bu bilgiler ışığında bölgeler arasındaki kültürel farklılıkların içmimarlık eğitimi alma tercihlerini etkilemediği öngörülebilir. YÖK'ten alınan bu bilgiler aynı zamanda Türkiye'de aktif olarak içmimarlık eğitimi veren üniversite sayısını güncel olarak aktarmasından dolayı da önemlidir. Aslında YÖK'ün güncel istatistiklerine göre bünyesinde içmimari eğitimi bulunduran üniversite sayısı 83 iken 2014-2015 öğretim yılında aktif olarak eğitim veren fakülte sayısının 49 olduğu görülmüştür. Bu tez çalışmasının enstitüye tesliminden hemen önce 2016 temmuz, ağustos aylarında Türkiye genelinde on beş üniversite kapatılmıştır. Kapatılan bu üniversitelerin içlerinde beş tanesinin içmimarlık bölümü barındırdığını da belirtmek gerekmektedir. Ancak bu çalışmanın istatistiki verilerinin tamamlanmış olmasından dolayı bu üniversitelerin kapanmış olması göz ardı edilecektir.

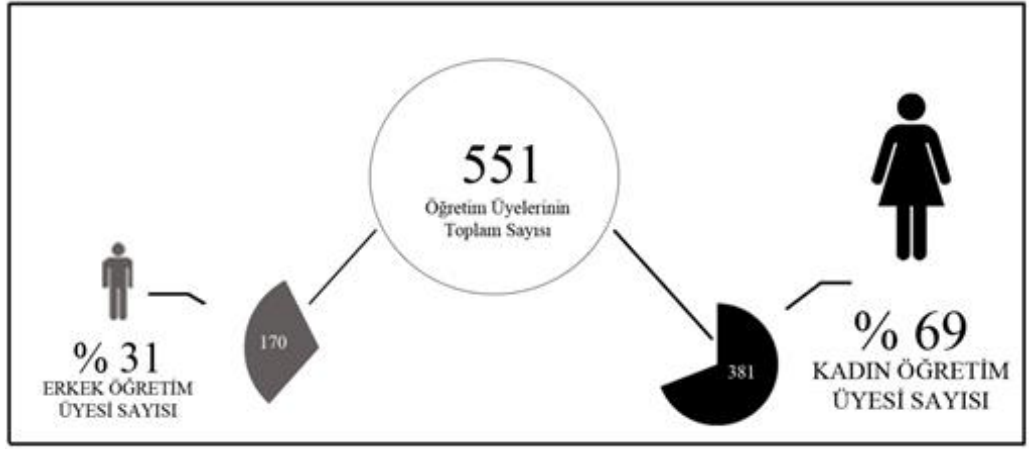
Şekil 4.6: Türkiye’de 2014-2015 öğretim yılında içmimarlık eğitimi alan öğrencilerin cinsiyet yüzdelerinin bölgelere göre dağılım grafiği

Kaynak: YÖK, Şubat 2016.

Öğrenci sayılarındaki kadın-erkek cinsiyet oranlarının bu kadar dengesiz olmasının yanında mesleki alanda bu dengesizliğin gözlemlenmemesi (İçmimarlar Odası verilerine göre) üzerine kadın içmimarların mezun olduktan sonraki tercihlerini incelemek için yine Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi istatistiklerine başvurulmuştur. Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi tarafından oluşturulan kadrolu içmimarlık öğretim üye sayılarını içeren tablolar birleştirilerek yeni veriler elde edilmiştir. Bu verilere göre mezun olan kadın içmimarların uygulamada yer almak yerine akademide kalmayı tercih ettiklerini destekleyen sonuçlar ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verilerine göre şekil 4.7’de de görüldüğü gibi ülke genelinde içmimarlık bölümlerinde kadrolu olarak çalışan akademisyenlerden yüzde 69’u kadındır. Bu oran Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi’nin 2014-2015 verilerine göre içmimarlık eğitimi alan toplam öğrenci sayısı içindeki kadın öğrencilerin oranından (yüzde 63) fazladır.

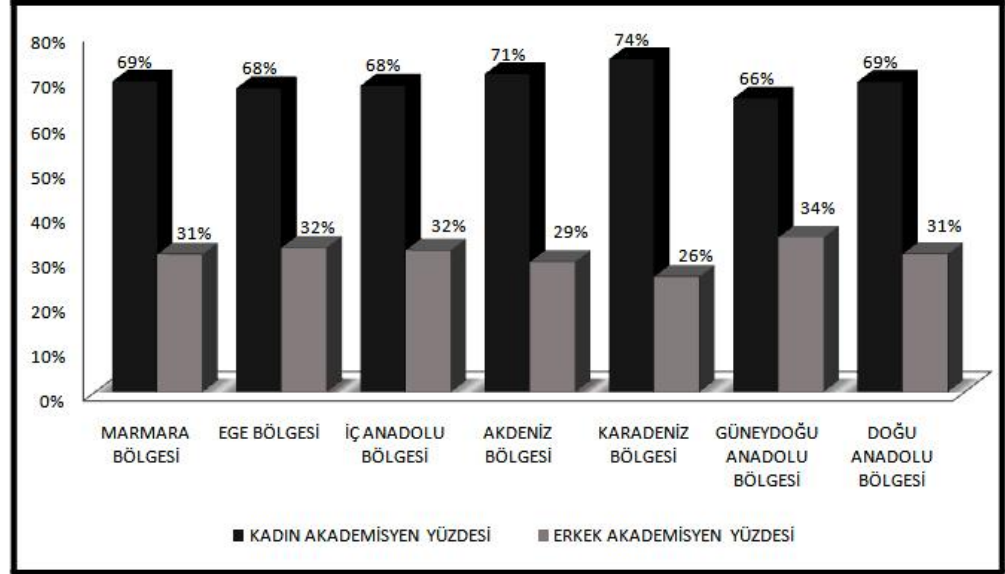
Şekil 4.7: Türkiye genelinde kadrolu içmimar öğretim üyelerinin cinsiyet dağılımları

Kaynak: YÖK, Şubat 2016.

Şekil 4.8’de ise ülkenin 7 bölgesine göre öğretim üyelerinin sayılarının yüzdesel dağılımları okunmaktadır. Bu grafiğin daha iyi anlaşılması ve yorumlanması amacıyla Tablo 4.1’de bölgelerin kaçar tane içmimarlık bölümü bulundurduğu listelenmiştir. Şekil 4.8’de ki grafiğe bakıldığında yine bölgelere göre dikkat çekici farklılıklara rastlanmamaktadır. Türkiye’nin her bölgesinde içmimarlık bölümlerinde eğitim veren öğretim üyelerinin dağılımlarının birbiriyle dengeli olduğunu söylemek mümkündür. Ülkenin doğusundan batısına her yerinde kadın iç mimarların akademide söz sahibi olduğu söylenebilir. Ancak içmimarlık bölümlerinde akademisyen olarak görev yapan kadın öğretim üyelerinin ne kadarının içmimarlık bölümü mezun oldukları bilgisine ulaşamamıştır.

Şekil 4.8: Türkiye genelinde kadrolu içmimar öğretim üyelerinin cinsiyetlerine göre yüzdesel dağılım grafiği

Kaynak: YÖK, Şubat 2016.

Tablo 4.1: Bölgelere göre içmimarlık fakülte sayıları

BÖLGE İSMİ	İÇMİMARLIK FAKÜLTE SAYISI
MARMARA BÖLGESİ	35
EGE BÖLGESİ	7
İÇ ANADOLU BÖLGESİ	15
AKDENİZ BÖLGESİ	7
KARADENİZ BÖLGESİ	10
GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ	5
DOĞU ANADOLU BÖLGESİ	4

Kaynak: YÖK, Şubat 2016.

Dünyadan farklı olarak içmimarlık mesleğinin gelişiminde kadınların öncü rol üstlenmediği bir ülkede mesleğin öğretildiği kurumlarda kadınların bu kadar etkin rol alması oldukça dikkat çekicidir. Ancak kadın içmimarların neden mesleklerinin tasarım aşamalarında değil de eğitim alanında çalışmayı tercih ettiklerinin de sorulmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

4.4 NİTELİKSEL ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ

İçmimarlığın dünyada ve Türkiye’de bir meslek olarak ortaya çıkışı ve kadının rolüyle ilgili olarak yapılan literatür araştırmasında saptanan bazı bulguları gözlemlemek ve içmimarlık mesleğinin geleceğine dair yorumlamalar yapabilmek amacıyla günümüz Türkiye’inde içmimarlık eğitimi alan son sınıf öğrencileri, akademisyenler, aktif olarak içmimarlık yapan kişiler ve Türkiye’de içmimarlığın gelişmesinde öncü olan kişilerle görüşmeler yapılması uygun görülmüştür. (Öncü ve aktif içmimarlarla yapılan görüşmeler önemli ve değerli bulunduğu için deşifre edilen görüşmelerin tamamı çalışmanın ekler bölümünde yer almaktadır.)

Yarı yapılandırılmış görüşme sorularının farklı dönemlerde içmimarlık eğitimi almış kişilere sorulması hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda seçilen örneklem üçe ayrılmıştır:

2015 - 2016 öğretim yılında Bahçeşehir Üniversitesi İç Mimarlık Bölümü’nde öğrenim gören son sınıf öğrencileri,

1980 – 1998 yılları arasında farklı üniversitelerde içmimarlık eğitimi alan akademisyenler ve uygulayıcı içmimarlar,

1980’lerden önce Türkiye’de ilk içmimarlık eğitimi alıp mesleğin gelişimine katkısı olmuş öncü içmimarlar.

Her gruptan 6 kişi olmak üzere toplamda 18 kişiyle görüşmeler yapılması hedeflenmiştir. Her gruptaki 6 kişiden 2 tanesinin erkek olması hedeflenmiştir. Böylece analizlere erkek/eril bakış açısı dahil edilmeye çalışılmıştır. Ancak çalışmanın sonunda hedeflenen sayının bir sayı altında kalınmıştır. Aktif içmimarlar grubundan sadece bir erkek içmimar ile görüşme yapılması mümkün olmuş bir kişi eksik kalmıştır. Toplam görüşmecisi sayısı 17’dir.

Seçilen son sınıf öğrencilerinin sadece Bahçeşehir Üniversitesi’nden olmasının nedeni bu tezin bu üniversitede yürütülmesinden dolayı öğrencilere ulaşmanın kolay olmasıdır. Uygulamada ve akademi görev alan aktif içmimarlar belirlenirken ulaşılabilir olmalarının yanında içmimarlık lisans eğitimi aldıkları kurumlar dikkate alınmıştır.

Görüşülen beş kişiden ikisi Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, bir tanesi Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi ve iki tanesi Bilkent Üniversitesi mezunudur. Örnekleme seçilen kişilerin lisans eğitimlerini içmimarlık bölümünde yapmış olmalarına özellikle dikkat edilmiştir.

Türkiye’de 1980’lerden önce henüz ülkede içmimarlık eğitimi veren kurum sayısı ikiyken lisans eğitimini tamamlayarak Türkiye’de içmimarlık mesleğinin gelişimine katkı sağlayan kişilerle görüşmeler yapılmaya çalışılmıştır. Görüşülen öncü içmimarların kimi aktif olarak mesleğini icra ederken, kimi hem uygulama hem de akademide görev alan kişilerdir. Her iki grubun da özellikle mezun oldukları dönem itibarıyla Türkiye’de içmimarlığın mesleki gelişimine katkıları olduğu kuşkusuzdur. Uygulamada yer alarak aktif olarak içmimarlık yapan kişiler ülkede bu mesleğin tasarım dünyasında yer edinmesi ve bugünlere gelmesinde büyük katkılar sağlamıştır. Akademide kalmayı tercih edenlerin ise içmimarlık mesleki eğitiminin gelişiminde öncü rol üstlendiği söylenebilir. Görüşülen altı kişiden dördü Akademi (Sanayi-i Nefise Mektebi), ikisi Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar mezunudur.

4.5 BULGULAR

Araştırma kapsamında belirlenen örnekleme önceden hazırlanmış açık uçlu sorulardan oluşan bir görüşme rehberi doğrultusunda, yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Görüşme soruları üç örnekleme grubuna özel olarak hazırlanmıştır. Her üç gruba da yöneltilen sorular sırasıyla mesleği tercih etme nedenleri, alınan eğitim sistemine dair bilgiler, mezuniyet sonrası tercihler ve mesleğin toplumdaki yeriyle birlikte toplumsal cinsiyet kategorileri altında toplanmıştır (Bkz. Ek 3). Bu bölümde öncelikle görüşme yöntemi ile elde edilen verinin analiz yöntemi anlatılacaktır ve ardından ulaşılan bulgular tartışmaya açılacaktır.

4.5.1 İçerik Analizi ve Temalara Genel Bakış

Belirlenen örnekleme gruplarıyla yapılan görüşmelerde dokümantasyon amacıyla ses kaydı yapılmış ve bu kayıtlar sonrasında deşifre edilmiştir (Bkz. Ek 4-15). Deşifre edilen kayıtlardan elde edilen veri seti içerik analizi yöntemi kullanılarak kodlamaya

tabi tutulmuştur (Bkz. Ek 16), daha sonra bu kodlar belirlenen kategoriler ışığında anlamlı temalar halinde gruplanmıştır. *Tablo 4.2*'de oluşturulan temalar özet olarak listelenmiştir.

Tablo 4.2: Özet tema listesi

Temel Kategoriler				
Meslek Yönelim Nedenleri (I)	Meslek Algısı (II)	Eğitimin Değerlendirilmesi (III)	Mezuniyet Sonrası Tercihi (IV)	Toplumsal Cinsiyet ve Tasarım Yaklaşımı (V)
T1: İlgi	T7: Toplumsal	T10: Döneminin Eğitim Sistemi/Kıyas	T15: İçmimari Proje	T19: Tasarımcı Tercihi
T2: Sınav	T8: Dekorasyonla İlişkisi	T11: Uygulamanın Önemi	T16: Akademisyenlik	T20: Kadınla Özdeşleştirilen Kavramlar ve Olgular
T3: Yetenek	T9: Mimarlıkla İlişkisi	T12: Öğrenci Kalitesi	T17: Mobilya Tasarımı	T21: Kadın İçmimarın Tasarım Yaklaşımıyla İlgili Kavramlar ve Olgular
T4: Aile		T13: Ekol Etkisi	T18: Mimari Proje	T22: Erkeklerle Özdeşleştirilen Kavramlar ve Olgular
T5: Bilinçsiz- Tesadüf		T14: Bağlı Bulund. Fak. Etkisi		T23: Cinsiyetsiz
T6: Toplumsal Statü				T24: Toplumsal Roller

Kodlara göre ana tema ve alt tema olmak üzere detaylandırılmış temaların içerikleri şu şekildedir:

(I) Meslek Yönelim Nedenleri, altı tema altında toplanmıştır. Bu temalar örnekleme oluşturan kişilerin içmimarlık mesleğini seçme nedenlerini belirtmektedir.

Tema 1: İlgi

Tema 2: Sınav

Tema 3: Yetenek

Tema 4: Aile

Tema 5: Bilinçsiz-Tesadüf

Tema 6: Toplumsal Statü

(II) Meslek Algısıyla ilgili temalar üç adettir. İçmimarlık mesleğinin toplum tarafından nasıl algılandığıyla ilgili örneklem tarafından bildirilen görüşlerin değerlendirilmesiyle oluşturulmuştur. Bu temalar yorumlanırken kadın ve erkek içmimarların meslek algısına yönelik bakış açıları da karşılaştırılacaktır.

Tema 7: Toplumsal

Tema 8: Dekorasyonla İlişkisi

Tema 9: Mimarlıkla İlişkisi

(III) Eğitimin Değerlendirilmesi sonucunda oluşan tema sayısı beş adettir. Kişilerin hem kendi dönemlerini hem de gelişim/değişimine şahit oldukları dönemleri değerlendirmeleri sonucunda ortaya çıkan temalar bu başlık altında toplanmıştır.

Tema 10: Döneminin Eğitim Sistemi/Kıyas

Tema 11: Uygulamanın Önemi

Tema 12: Öğrenci Kalitesi

Tema 13: Ekol Etkisi

Tema 14: Bağlı Bulunduğu Fakültenin Etkisi

(IV) Mezuniyet Sonrası Tercihleri ise içmimarlık bölümünü bitirmek üzere olan ve bitirmiş olan örneklem gruplarının tercihlerini ifade etmektedir. Aldıkları içmimarlık eğitimini özellikle hangi alanda gerçekleştirmeyi tercih ettiklerine odaklanılmıştır. Bu tema altında kadın ve erkek içmimarların tercihlerinin nedenleri de değerlendirilecektir.

Tema 15: İçmimari Proje

Tema 16: Akademisyenlik

Tema 17: Mobilya Tasarımı

Tema 18: Mimari Proje

(V) Toplumsal Cinsiyet ve Tasarım Yaklaşımları dört ana tema altında ele alınmış ve alt temalarla çeşitlenmiştir.

Tema 19: Tasarımcı Tercih

19a: Tas.Terc./Kadın/Ss

Tas.Terc./Kadın/Güven

Tas.Terc./Kadın/İletişim

19b: Tas.Terc./Erkek/Sade

19c: Tas.Terc./Toplumsal Statü

Tema 20: Kadınla zdeştirilen Kavram ve Olgular

20a: Kadın/İç Mekan

20b: Kadın/Disiplin

20c: Kadın/Tasarım Becerisi

Tema 21: Kadın İçmimarın Tasarım Yaklaşımıyla İlgili Kavram ve Olgular

21a: Kadın/Detay

21b: Kadın/Süsleme

21c: Kadın/Feminen Tercih

21d: Kadın/Konsept

21e: Kadın/Estetik

Tema 22: Erkeklerle Özdeşleştirilen Kavram ve Olgular

22a: Erkek/Düz-Gerçekçi

22b: Erkek/Bilişim-3D

Tema 23: Cinsiyetsiz

Tema 24: Toplumsal Roller

Örnekleme ile yapılan görüşmelerin deşifre edilmesi sonucunda oluşturulan kodlar temalar halinde gruplanırken frekanslar da dikkate alınmıştır (Tablo 4.3). Frekans, bir temayı oluşturan her bir kodu ortaya çıkaran bilgiyi veren kişi sayısı olarak tanımlanabilir.

Tablo 4.3: Tema-Frekans tablosu

	Öğrenciler	Aktif İçmimarlar	Öncü İçmimarlar
Tema 1	6	1	5
Tema 2	4	1	2
Tema 3	2	1	4
Tema 4	2	1	1
Tema 5	1	3	-
Tema 6	1	-	3
Tema 7	4	2	3
Tema 8	3	3	-
Tema 9	-	2	-
Tema 10	3	4	5

Tema 11	5	3	3
Tema 12	-	3	4
Tema 13	-	2	4
Tema 14	-	2	4
Tema 15	4	4	5
Tema 16	2	3	4
Tema 17	3	3	3
Tema 18	1	1	-
Tema 19	2	1	1
Tema 20	5	5	5
Tema 21	4	3	1
Tema 22	4	2	-
Tema 23	-	3	1
Tema 24	1	4	2

4.5.2 Temalar ve Geniş Açılımları

İçerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilen kodların gruplanmasının ardından belirlenen temalar mesleğe yönelim gerekçeleri, meslek algısı, eğitimin değerlendirilmesi, mezuniyet sonrası tercihleri ile toplumsal cinsiyet ve cinsiyetlendirilen tasarım yaklaşımları temel kategorileri altında toplanmıştır.

Mesleğe Yönelim Nedenleri ile İlgili Temalar

Tema 1: Lise mezuniyetinin ardından bireylerin üniversitelerin içmimarlık bölümlerini tercih nedenlerinin başında sanata, çizime olan sevgileri ve ilgilerinin geldiği anlaşılmaktadır.

“Valla ortaokuldaydım içmimar olmaya karar verdim. Niye bilmiyorum. Annem meraklıdır böyle şeylere ama zevklidir de. Yani isteyerek girdim.” (AİM K4)

“Ben hani hep sanatla ilgili bir şeyler yapmak istiyordum. Hani daha ortaokuldan beri. Bir türlü ama güzel sanatlar okuyamadım. Böyle sınav odaklı çalışmaya başladım. Çok eğilimliydim özellikle resim kursuna gitmişim bir dönem hani çok hoşuma gidiyordu bu tarz. Özellikle hani çizim alanında bir şeyler yapmak. O yüzden içmimarlıkta kendimi ifade edebileceğim bir alan oldu.” (ÖİM K4)

Bu noktada; içmimarlığın sanata görece daha yakın bir disiplin olarak algılandığı ve bireylerin tercihlerinde, mesleğe ilgilerinde bu algının da önemli rol oynadığı söylenebilir.

Tema 2: Türkiye’de tüm meslek tercihlerinde olduğu gibi içmimarlık mesleğinin tercihinde de üniversite sınav başarısı çok etkilidir. Özellikle mimarlık bölümünü kazanamadığı için içmimarlık okumayı tercih eden bireylerin çok olduğunu söylemek mümkündür.

“Mimarlık o kadar puanım çok yüksek değildi. Onun için en yakın ne var içmimarlık olsun dedim onun için.” (ÖİME2)

Günümüz içmimarlık öğrencilerinin yanı sıra bu araştırmada öncü içmimar olarak adlandırdığımız 1980 öncesi içmimarlık eğitimi alan içmimarlardan da sınav başarısızlığı nedeniyle mimarlık yerine içmimarlık okuduğunu belirtenler olmuştur.

“Lise son yıllarında Mimarlık, Sahne Tasarımı, İçmimarlık, Endüstri Tasarımı dalları arasında karar vermeye uğraşıyordum. Mimarlık sınavı için fizik, kimya dallarında yetersiz kalacaktım. Sahne Tasarımı dalı yok gibiydi, o da Endüstri Tasarımı gibi ancak yurtdışında olabilirdi. İçmimarlık bölümü uygulamalı olarak Tabiki Güzel Sanatlar’da olduğunu hocalarım söylemişti.” (ÖNİMK4)

Tema 3: Genç yaşta keşfedilen özel yeteneğin içmimarlık bölümü seçiminde ve eğitim sürecindeki başarıda etkili olduğu yadsınamaz.

Üniversite öncesi eğitimlerinde hatta çocukluktan itibaren bu yetenekleri keşfedilen bireyler sanatla ilgili bölümlere yönlendirilmişlerdir. Yetenekli olan bireylerin yapması gereken tek şey hangi sanat dalında kendilerini geliştirmeye karar vermeleri olmuştur.

“Aa işte bakın o dönemlerde içmimarlık konusunda çok yeterli bilgimiz bir alt yapımız yoktu. Yani çok da bilinmiyordu. Benim orda asistanım Önder Küçükerman bu konuda duayendir. Tesadüfen tanıştım. Oraya gidip geliyordum çok iyi resim yaptığım için lisede hocalarımda yönlendirdi. Resim bölümünü düşünüyordum. Fakat Önder Bey’le tanışınca o zaman içmimarlıkta asistandı. Hatta pardon son senesini okuyordu. Sonra asistanımız oldu. Daha sonrada endüstriyel tasarım bölümünü kurdu. O beni yönlendirdi. Niye dedi içmimarlığa girmiyorsun.” (ÖNİMK3)

“Şimdi içmimarlıkla ilgili benim ilk şeyim üniversite kazanarak... Liseden önce de vardı tabii. Çocukluğumdan beri biraz şöyle böyle karalamaya çalışırdım. Karaladığımda bir şeylere benzerdi ki aile çevresinde o her çocukta olabilir belki. Ben birazcık farklılığım var gibi geldi bana. Eee çünkü ortaokuldayken de çizdiğim herhangi bir şey, çizdiklerimden dolayı resim hocası bana Monet’in kitabını al diye kitapevine gönderdi. Yani hoca bana demek ki bende bir şeyleri görüyor ki eee resim hocam beni oraya gönderiyor. Sonra resim hocam benim oradan ayrılıp da askeri okula yazılmama ağladı resmen. Ben seni Akademi’ye göndermek istiyordum

falan. Akademi'nin de ne olduğunu bilmiyorum o zaman, Erzurum'dayız.” (ÖNİME2)

“Şöyle benim içmimarlık hayalim çok küçüklüğümden beri var aslında. Her zaman böyle el yeteneğim çok iyiydi. Resim çizmekte hep iyiydim küçüklüğümden beri. Hatta böyle manga şeyleri çizmeye başlamıştım. Böyle manga bebekleri falan filan... Yurtdışında yaşıyordum zaten yurtdışında doğup büyüdüm. İlk başta moda tasarımı da aslında böyle... Çünkü çizimle ilgili bir şeyler hep yapmak istiyordum. Sonra fark ettim ki dikiş sevmiyorum. Dikiş sevmiyorsam yine ama hep böyle bir şeyleri kombinlemeye işte renkler işte ne biliyim hani hep böyle bir mobilyalara baktığımdan bir uyum hani orda onları iyi olduğumu fark ettim. Aslında böyle hani mimari açısından hiç düşünmemiştim o teknik kısmını. O görsellik beni çok çekmişti. Daha sonra lisede güzel sanatlar resim okudum. Hani bunu devam ettirmek için...” (ÖİMK3)

Tema 4: Yakın çevresinde mimarlık ya da içmimarlık mesleğini yapan insanların bulunmasının kişilerin içmimarlık mesleğini tercihlerinde etkili olduğu anlaşılmıştır.

Bu mesleğe duyulan ilginin nedenlerinden biri de aile etkisidir.

“Ailede içmimarlık yapanlar var. Onların sürekli şantiyelerinde bulunmak heralde bir şekilde kanınıza işliyor.” (AİMK1)

“Neden içmimar olmak istedim? Çünkü çocukluktan beri benim annem mimar. Çocukluktan beri bir aşinalığım vardı zaten. Böyle birinci sınıfta ikinci sınıfta bile annemin aydinger kağıtlarına böyle şablonlarla rapidolarla falan çizdiğimi biliyorum yani. Ellerimi kesmişliğim bile vardır jiletle. Kazıyım derken falan.” (ÖİME2)

Tema 5: Öncü içmimarlardan değil ama onları takiben sonraki dönemlerde Akademi, Tatbiki ve Bilkent gibi okullarda içmimarlık eğitimi alan aktif içmimarların arasında bu bölümü tanımadan bilmeden tesadüf eseri seçenler bulunmaktadır.

1980 öncesi eğitim alan bireyler arasında böyle bir gerekçeye rastlanmazken daha sonraki nesillerde bu gerekçenin öne sürülmesinin nedenlerinin araştırılması gerektiği düşünülmektedir.

“İçmimarlıkla tesadüf eseri tanıştım. Çok bilinçli bir tercih değildi yani. Ben Endüstri meslek lisesi elektrik bölümü mezunuyum aslında. Sınıf arkadaşlarım biraz araştırdılar ya ne yapalım ne edelim çünkü biz elektrik mühendisi olmaya çalışıyorduk. Fakat kazanamadım birinci sene ikinci sene tekrar denedim yine kazanamadım. Kazanamayınca işte arayışlar sürüyordu arkadaşlarla. Bir arkadaşım söyledi ya böyle bir bölüm var içmimarlık bölümü. Mimarlık vardı aklımda benim ama çok da bilinçli değildim. İçinde mimarlık geçiyor diye içmimarlığın ilgilendim. Son bir hafta kursa gidebildim hazırlık kursları var ya! Endüstri ürünleri tasarımı bölümü ve içmimarlığı yazmıştım. İçmimarlığı kazandım. Yani tamamıyla tesadüf.” (AİME1)

“Evet... Bilinçli olarak içmimar olmak istedim mi diye sormak lazım heralde... Hmm, mimar olmak aslında o zaman bildiğimiz şey bizim daha çok ve yani çok... Geçen gün şeyde de bir tane meslek tanıtımı için bir şeye gitmiştik. Orda da çocukların sordukları soruları cevap verirken aslında biz de çok bilinçli başlamadık, bilinçli seçmediğimizi aktardık. Hakikaten böyle...” (AİMK3)

Kimininse “bilinçsiz” derken tarif ettiği durum topyekun bir tanımamazlığa, bilmemezliğe karşılık gelmez. Güzel Sanatlar Fakültesi’nin, Akademi’nin varlığından aşağı yukarı içerdiğinden haberdar olup meslek ayrımını çok fazla bilmemek anlamında da kullanılmaktadır. Onlar için yetenekleri doğrultusunda ve sınavdaki başarıları sonucunda Güzel Sanatlar Fakültesi’nde bir bölüme girmek ana hedefdir.

“Doğrusu benim için böyle bir hayal değildi. Çünkü benim yaş grubum için içmimarlık mesleği çok tanınan bir meslek değildi. Daha çok güzel sanatlarda okumak yani belli bir yeteneğiniz varsa güzel sanatlar fakülte de değildi bizim o zaman okuduğumuz okul. Okullardan birinde öğrenci olmak bütünüyle bir hayaldi. Yoksa meslek ayrımıyla ilgili ne öncesinde, bir de çevremde tanıdığım birileri yoktu meslekle ilgili. O yüzden aslında ben sadece bağımsız yetenekli bir öğrenci olarak bu şansımı denedim. Ve açıkçası çok bilinçsiz bir şekilde o yaş grubu için düşündüğümüzde o dönemi... Eee sınava girdim ve işte seçeneklerin arasında içmimarlığı seçtim. Çünkü belli bir eğilimim vardı ama şimdi ki gibi şu anda öğrenciler mesleği tanıyorlar yapabileceklerinin farkındalar olasılıkları biliyorlar.” (AİMK2)

Tema 6: Öğrenciler ve öncü mimarlar nezdinde içmimarlık mesleğinin kadınlar tarafından daha fazla tercih edilmesinin nedeni toplumsal statü olarak ifade edilmiştir.

Burada toplumsal statü üniversite mezunu olmak ve eğitim sırasında bir sosyal çevreye dahil olmak anlamında kullanılmaktadır. Ayrıca toplumsal olarak içmimarlığın popüler bir meslek olarak algılandığı değerlendirilmesi yapılmıştır.

“Ya başka okul sınavlarında başarı sağlayamayanlar, ya mesleğin içeriği hakkında tam bilgi sahibi olmayanlar ya da popüler bir meslek olmasından kaynaklı bir seçim oluyor.” (ÖNİMK1)

“Mesela benim dönemimde girenlerin çoğu konuştuğumuz zaman bundan sonra ne yapacaksın falan dediğim zaman çoğu kız arkadaşın cevabı zengin bir koca bulmak espriyle yaklaşıyorlar ama bu işi yapmak istemiyorlar.” (ÖİÇME1)

Mesleğin Toplumsal Algısı ile İlgili Temalar

Görüşme yapılan örneklemelere mesleğin toplumsal algısının değerlendirilmesine yönelik sorular sorulmuştur. Verilen cevaplar doğrultusunda oluşturulan temaların içerikleri şu şekildedir:

Tema 7: İçmimarlık mesleğinin hala toplum tarafından yeterince tanınır, kabul edilir bir meslek olmadığı düşünülmektedir.

“Çok bilinen bir meslek olmadığını düşünüyorum o dönemde ve hala. Ben hiç işsiz kalmadım, demek ki istenen bir meslek olma özelliği de varmış. Bunca bölümün açılmış olması mesleğin bilindiği anlamına gelmiyor. Hala içeriği hakkında ve eğitiminin nasıl olması gerektiği noktasında yeterli bilgi olmadığını düşünüyorum.”

Mesleğin tanıtımı için Oda'muzla işbirliği yaptık, liselerimize gidip konuşmalar yaptık. Bu çalışmalar halen yapılıyor. Uygulama yapmayan kişiler içmimarinin tam da kapsamını kavrayamamış olabilir.” (ÖNİM K1)

“Şöyle bazı insanlar içmimarlık deyince şey olur ya zaten oradan onu alıp biz de koyarız oraya siz ne işe yarıyorsunuz ki falan gibi şeyleri de var. Bu tabii toplumun getirdiği bir fikir... Çevremin ise hani mimar varken neden iç mimara ihtiyaç duyulsun ki gibi algısı var...” (ÖİM K1)

Bu görüşe karşıt düşünceler de mevcuttur. Örneğin; 1963 yılından beri içmimarlık mesleğini icra eden Gözen Küçükerman yıllardan beri gözlemediği değişimi şu şekilde dile getirmektedir:

“... ve ciddi bir yol aldı bu meslek bu ülkede diyorum. Çok önemli. Bana diyorlar ki sen mimar mısın, iç mimar mısın? Şoför bile iç mimar mısın diyor. Mimari mısın demiyor. Mimarlığın çok önünde, çok tuhaf bir şey dikkatimi çekiyor. Ben iç mimarım derim daima. İç mimar mı diyor. Mimari değil değil mi diyor. Çok enteresan. Mimari daha bilinen, daha belki de biraz kendini tüketmiş, birazcık belki de hani etrafımıza birazcık bakarak mı acaba diyorum.” (ÖNİM K2)

Bir başka karşıt görüşte de içmimarlığın yıllar geçtikçe dünyanın her yerinde daha çok benimsenip kabul edildiği aktarılmıştır:

“Biz mezun olduğumuzda çok daha zordu sanıyorum. İçmimar hani hiç bir zaman kabul edilen bir meslek olmadı o zaman. Şimdi tabii ki artık yerleşti. Sadece içmimari yapan ofisler var. Ama tabii bütün dünya da bu böyle. Mimarların biraz daha sayıca çok olmaları. Belki sadece önce mimarlığın var olması meslek olarak onu biraz onun içinde düşünüyor olmalarından kaynaklanan biraz ikinci planda kalıyor ama tabii içmimarlık mesleğinin ölçek anlamında mimarlığa çok ciddi katkıları var uygulanmış projelerde de bunu görebiliyoruz. Türkiye’de artık çok ilginç iç mekanlar var. Baktığınız zaman imzası içmimarların. O anlamda mimarların biraz baskıcı tavrı tabii oldu ama sadece Türkiye’de bu böyle değil bütün dünyada böyle.” (AİM K1)

Tema 8: İçmimarlık mesleğinin toplum tarafından ‘dekorasyon’ ile özdeşleştirilmesi halen süregelen bir olgudur.

İçmimarlık tarihi üzerine yapılan okumalarda mesleğin ilk yıllarında dekor, dekorasyon terimlerinin kullanıldığı; kullanılan bu terimlerin mesleğin algısı ve saygınlığı üzerinde etkili olduğu; kabul gören bir meslek yolunda ilerlerken hem eğitim hem mesleki alanda (dernek, enstitü, oda isimlerinde) “dekorasyon” teriminin kaldırıldığı gözlemlenmiştir. Bu bağlamda yapılan görüşmelerde içmimarlığın toplumsal algısına dair yapılan yorumlamalarda günümüz Türkiye’inde halen bu algının varlığını sürdürdüğü, içmimarlığın daha ziyade bezeme, süsleme gibi kavramlarla özdeşleşen ‘dekorasyon’ kavramı ile bir tutulduğu anlaşılmıştır.

“... çevrede genellikle iç mimarlığa karşı yanlış bir algı var. Yani böyle dekorasyon gibi... Hani herkes böyle herkes iç mimar bütün ev kadınları iç mimar onlara göre. Bu açıdan toplumu çok eksik buluyorum. Kesinlikle artık maddi durumu iyi bir insan bir ev yaptırırken gerçekten onu bir tasarım olsun diye değil çevresindekilere hava atmak için bir iç mimar tutuyor. Bence bu da bizim toplumumuzun eksikliği yani.” (ÖİMK4)

Tema 9: İçmimarlığın mimarlıktan ayrılamaması/mimarlığın hegemonyasından kurtulamaması da halen bir sorun olarak görülmektedir.

Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi dekanı olan İnci Deniz Ilgın ile yapılan görüşmede kendisi bu durumu şu sözleriyle özetlemektedir:

“Hani yıllarca çevremde insanlar benim mimar olduğumu zannetti. Yani o iç sözcüğü hiçbir zaman içselleştirilemedi. Ve bir şekilde uzun seneler hani bir hani ya güzel sanatlarla ilgili biri olarak değerlendirildim hani ilk duyanlar için hatta çevremde de ya da mimar olarak değerlendirildim. O anlamda dediğim gibi bir bilinç söz konusu değildi... O noktada ya mimarlıkla ilişkilendiriliyor ya da dekorasyon kavramından kendini uzaklaştırmakta zorluk çekiyor... Yani içmimarlık geçmişe göre daha çok biliniyor ama hiçbir zaman çok ne diyeyim hak ettiği yerde olamıyor. Çünkü çevresinde onu etkileyen çok fazla faktörler var. Yani hep ya mimarlığın hamiliğinde ya işte dekorasyonun hani hafifletirme şeyinde bir şekilde çok iyi hala yerini bulduğunu zannetmiyorum.” (AİMK2)

İçmimarlığın mimarlıkla süregelen yakın ilişkisini bulduğumuz çağ kapsamında olumlu yorumlayanlar da olmuştur. Bu bağlamda günümüzde mimarların içmimarlık yapmasına karşı sert bir tavır olmadığı meslekler arası sınırların kalktığı anlayışının yerleştiği gözlemlenmiştir.

“Ama yani sonuçta dünya yani artık o kadar farklı disiplinlerin yan yana çalışmasına alıştı ki... Ama onu piyasa belirliyor biraz da hani çok iyiyeniz içmimar olarak da kendinizi ön olana çıkarabiliyorsunuz. O anlamda hani çok keskin bir şey söylemek yanlış olur. Mimarlık yapan bizim içmimarlık öğrencileri de var. Tabii sayısal olarak çok da fazla değil ama sonuçta iki üç katlı yapı yapıp hani onun belki başka arkadaşlarıyla imza sorununu çözen insanlar da var. Hani o biraz sizin nasıl olduğunuza, nasıl yetiştiğinize ilgilerinize bağlı. Eskiden vardı öyle bir düşünce. Mimarlar neden içmimarlık yapıyor filan.” (AİMK1)

“Yaptığımız konferanslardan birinden N. Dizayn’dan bir konuşmacı şöyle demişti: ‘Tasarımcı kendi projesinden stırılıp o mekana iç mekan olarak bakabiliyorsa bir mimarın şu anda içmimarlık yapmasında bir sıkıntı yok gibi ama bir içmimarın yaptığı düşündüğü, aldığı eğitim gibi her şeyi tasarlayabiliyor olması ve buna ihtiyaç duyulduğunu hissettiği anda o mimar kendine çok daha fazla şeyler katabilir.’ dedi. Bu nokta da aslında yapabileceğimiz bir şey yok. Toplum algısı belli bir noktada içmimarları kabul etmeyen bir ülkedeyiz.” (ÖİMK1)

Eğitimin Değerlendirilmesi ile İlgili Temalar

Yapılan görüşmelerde her gruba kendi dönemlerinin eğitim sistemiyle ilgili değerlendirilmeleri sorulmuştur. Aktif ve öncü içmimarlardan ise ayrıca günümüzdeki eğitim sistemiyle ilgili görüşleri istenmiştir.

Tema 10: Aktif ve öncü içmimarlar tarafından içmimarlık eğitiminin geçmişe kıyasla giderek bozulduğu ifade edilmiştir.

Aktif ve öncü içmimarlar arasında özellikle akademisyen olanların karşılaştırma yapmaları istenmiştir ve verilen cevapların ortak bir payda da bulunduğu söylemek mümkündür. Eğitim sisteminin giderek bozulduğu belirtilmiştir. Özellikle Bologna sürecinde yapılan kimi düzenlemelerin; kaldırılan derslerin, atölye saatlerinin kısılmasının eğitimi olumsuz yönde etkilediği yönünde görüşler bildirilmiştir. Genel olarak bireylerin kendi dönemlerinde aldıkları eğitimden memnun oldukları söylenebilir.

“İçmimarlık, bir ayrıntı mesleğidir. Bu ayrıntıları yakalama olanağı giderek azalıyor bu doğru değil. Şimdilerde teknik resim dersleri kalktı yani mesleğin bel kemiği ortadan kalktı. Fikrinizi anlatabilmenin tek yöntemi evrenseldir, teknik resimdir. Bilgisayar verdiğiniz bilgiyi sayar, o bilgi eksikse dermanınızı anlatmaya hiçbir şey yardımcı olmaz. Teknik resim bilgisi ölçüğe olan duyarlılığımızı geliştiren bir şeydir, ne yazık ki bilinçsiz bilgisayar kullanımının bunu engellediğini gözlemliyorum. Bu eğitimin çok kalabalıklarla yapılmasına, haftada iki yarım gün stüdyo ile eğitim verilemeyeceğini, Bologna sürecine bağlı olarak birçok yanlış yapıldığını düşünüyorum. İçmimarların donanımına katkıda bulunacak bazı derslerin saatlerinin azalması veya kaldırılması üzücü. Avrupa ve Amerika’da yapılacak düzenlemeler Türkiye koşullarına veya öğrenci profiline uymayabilir. Bunu dikkate almak gerektiğini düşünüyorum.” (ÖNİMK1)

“O zaman daha güçlüydü. İç mimar hocalar daha çok yoğunlardı. Biraz sistem de bozdu. Bologna süreci de tabii... Atölye saatlerinin kısıtladı. O atölye saatlerinin azalması çünkü atölye işte şeydi hocayla sohbet ederdiniz. Yani bir hayattan sohbet ederdiniz... Atölye saatleri kısılınca oda eksik kalmaya başlıyor.” (AİMK1)

Tema 11: İçmimarlık eğitiminde uygulama büyük önem taşır.

Bu tema görüşme yapılan farklı nesillerden katılımcılar tarafından en çok altı çizilen konulardan biri olmuştur.

Marmara Güzel Sanatlar Fakültesi’nde 1984-1988 yıllarında eğitim görmüş ve günümüzde de halen hem uygulama hem akademik alanda çalışmalarını yürüten AİMK1’n konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

“Uygulamalı bir eğitim olması beni çok mutlu ediyor hala da geri baktığım zaman mobilyayı tüm detaylarına kadar malzemeyi bir kere dokunarak uygulayarak atölyede yapıyor olabilmek çok güzeldi. O tarafı baskındı diyeyim, yani maketiyle birebiriyle eğitim aldık.” (AİMK1)

İçmimarlık bölümü son sınıf öğrencilerinin görüşleri de günümüz eğitim sisteminin bu yöndeki eksikliklerini dile getirmektedir. Bazı öğrenciler, müfredatın mezuniyet sonrası uygulamada daha çok işlerine yarayacak derslerle zenginleştirilmesi gerektiği konusunda görüş bildirmişlerdir.

“Hani birinci sınıfta belki de malzeme olsun daha teknik. Teknik tabii ki de aldıkta yani bizi o projelere göre daha çok öğretici şeyler. Daha hazırlayıcı şeyler verselerdi. Bu bizim için daha yararlı olurdu diye düşünüyorum.” (ÖİMK3)

“Şöyle şu açıdan eksikler var. Bence kesinlikle renk, malzeme ya da maliyet çıkarma dersleri eklenmeli yani çok fazla gereksiz seçmeli ders alıyoruz. Onların yerine kesinlikle must course açıklar var yani bizim bölümümüzde. Bazı üniversitelerde bile bu maliyet dersi var yani fizibilite çıkarma dersi var. Biz sektöre atıldığımızda bu konuda çok eksik kalacağız.” (ÖİMK4)

Ayrıca uygulamanın mesleği tanımak, meslekle içselleşmek için önemli olduğunu söylemek mümkündür.

“Sadece işte belli bir dönem sonra babam bir marangozhane açtı. O zaman işte okulu dondurduğum zaman onun yanına gittim. Orda işi sevdim... O yüzden o hoşuma gittiği için tekrardan kendimi o yöne doğru yönlendirdim.” (ÖİME1)

Tema 12: Giderek artan üniversite ve dolayısıyla artan içmimarlık bölüm sayısı öğrenci ve meslek kalitesini düşürmektedir.

Düşen öğrenci kalitesinin mesleğe etkisinin olumsuz olduğu vurgulanmıştır.

“Son zamanlarda bazı kurumlar aldıkları öğrenci sayıları ve de programlarındaki eksiklikler nedeniyle çok boş mezunlar veriyorlardı.” (ÖNİMK4)

“Bizim dönemizde ki eğitimde sayımızın az olması avantajdı ve biz çok istekli geldik, şimdi o kadar istekli öğrenci bulmak zor. Sabır isteyen bu mesleği daha doğrusu güzel sanatları tesadüfen seçemezsiniz. Stüdyolarda oturmak istemiyor birçok öğrenci.” (ÖNİMK1)

Bağlı olarak sürekli artan kontenjanlar nedeniyle özellikle vakıf üniversitelerine bilinçsiz ya da aile baskısıyla gelen öğrencilerin hem eğitim kalitesini düşürdüğü hem de başarılı öğrencilerle aradaki makasın giderek açıldığı ifade edilmiştir.

“Şimdi ben okuldan şey yaptıktan sonra emekli olduktan sonra hatta emekli olmadan birkaç sene evvel özel okullara tavsiye yapılıyordu. Okulun oluruyla belli bir saate derse gidiyorduk. Bu tabii ki para vererek gidilen eee ve açıkça söyleyeceğim düzmece sınavlarla alınan öğrencilerle karşılaşınca ben ve bütün arkadaşlarım çok bocaladık. Yani Akademi'deki standartla burada gördüğümüz şey 180 derecede farklıydı. Eee dolayısıyla eğitimi vermekte de zorluk çekiyorsunuz. Seviyenizi düşürmeniz gerekiyor. Bunu

başaramayan arkadaşlar dahi oldu yani. Öğrenciyle bir iletişime geçemiyorsunuz alt yapıları çok zayıf. Yani bu eğitimle gelinen noktadır. Eğitim düştükçe ve iş ciddi bir efendim elemekten geçmedikçe arada uçurumlar kadar fark oluyor. Ve ben düşünün 2002'den diyelim ki daha 2000'den 2014'e kadar 14 sene bu özel okullarda çalıştım. Yeditepe, Haliç çok da fazla sayamıyorum... Karşılaştırılmaz yani şöyle Mimar Sinan'ın kalitesiyle burası hakikaten içler acısı bir şey gösteriyor farklılık. Dolayısıyla tatmin edici bir sonuç alınamaz bu kafalarla bu okullardan. Mutlaka bu sistemin bir şekilde değişmesi lazım. İşin ticari boyutunun bu kadar öne çıkması tabii kaliteyi düşürüyor. Hiç yani alakası bile yok. Nasıl elmayla armut nasıl farklıysa bu dönemdeki eğitimde ki şu anda Mimar Sinan'da da bizim dönemimizde ki eğitimin efendim şeyine ulaşıldığını sanmıyorum. Boyutlarına, limitlerine..." (ÖNİMK3)

Tema 13: Türkiye’de günümüz içmimarlık eğitiminde ekol etkisi giderek yok olmaktadır.

Ülkemizde ilk kurulan içmimarlık okullarının belli ekollerin ışığında kurulduğu bilinmektedir. Günümüz eğitiminde artık ekol etkisi gözlemlenmemektedir. Aktif ve öncü içmimarların bu anlamda kendilerini şanslı saydıklarını söylemek mümkündür.

"Ben hala Bauhaus ekolüne bağlı olduğumu hissediyorum. Hatta bütün yaşam biçimine de yansıyan bir şey o. Hani çok işlevsel bir şeyleri giymek, ayakkabınızı çok işlevsel seçmek. İç mimari yaparken hemen küçücük bir şeyle mobilyayı kıvrıp kağıttan görmek isteği aslında hep o yani atölyeye gidip atölyede bir şey uygulamak bana çok büyük keyif veriyor." (AİMK1)

Türkiye’de özellikle 2000 yılı sonrasında içmimarlık eğitimi veren okul sayısının hızla artışının ve belli ekollerle özdeşleştirilen öncü okullardaki öğretim üyelerinin bu yeni kurumlara dağılmasının ekol etkisinin azalmasında/yok olmasında önemli bir etken olduğu düşünülmektedir.

Tema 14: İçmimarlık bölümlerinin bağlı olduğu fakülte türü verilen eğitim üzerinde etkilidir.

İçmimarlık bölümünün mimarlık ya da güzel sanatlar fakültesine bağlı olmasının da eğitimi çok etkilediği aktif ve öncü içmimarlar tarafından dile getirilmiştir.

"Çok sağlam bir eğitim almış olduğuma inanıyorum. Okulumuzun ismi Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu olup, daha sonra Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi oldu. Bauhaus ekolünün devamı olan bir okuldur. Bir içmimarın gereksinimi olan her şeyi alabileceği bir eğitimdi. Ortam tam bir güzel sanatlar eğitimini destekler nitelikteydi. Dekoratif sanatlar, tekstil, grafik, seramik bölümleri ile iç içe eğitim almak, bir içmimar için tarifsiz bir zenginliktir. Sebabi içmimarının çok geniş bir yelpaze içermesi ve bunlarla yakın olması, ayrıca ahşap atölyelerimizin olması her türlü ahşap işlerini yaparak öğrenmiş olmamız bizim donanımımıza büyük katkılar koymuştur." (ÖNİMK1)

"... Bir de çok disiplinli işler yapmayı seviyoruz. Hani diğer bölümlerle ilişkilerimizi bir şekilde daha canlı tutuyoruz. Fakültenin de yapısından geliyor. Yani güzel sanatların içinde olması iç mimarlığın aynı zamanda büyük bir zenginlik. Şimdi

mesela mimarlık fakültelerine bağlı olduğu zaman o zenginliği birazcık kaybediyorlar diye düşünüyorum... ve ölçek anlamında da tabii ki çok değişiyor yani mimar hocaların verdiği içmimarlık eğitiminde ölçeğin 1:1'e 1:2'ye 1:5'e hiçbir şekilde düşmediğini mobilyanın çok daha az vurgulandığını mekan mobilya ilişkisinin hiç konuşulmadığını. Tefriş düzeyinde kaldığını görüyorum. " (AİMK1)

Mezuniyet Sonrası Tercihlerle İlgili Temalar

Tema 15: Alınan içmimarlık eğitiminden sonra kişiler kendi alanlarında çalışmayı, içmimari projeler yapmayı tercih etmektedirler.

Görüşülen kişilerin yarısından çoğunun (on üç kişi) mesleklerini alanlarında sürdürdükleri/sürdürmeyi düşündükleri gözlemlenmiştir. Meslek hayatının önemli bir bölümünü Sümerbank'ta geçiren ve mesleğin Türkiye'deki tarihsel gelişim ve kabul sürecini de aktaran "Bir 'İç Pilav'ın Kırk Yılı başlıklı bir kitabı olan Gözen Küçükerman'ın söyledikleri ayrıca büyük kurumlarda içmimarlara duyulan ihtiyaç ve içmimarın kendilerini geliştirebilmeleri açısından sağladıkları imkanları da göz önüne serer.

"Ama Sümerbank in sonsuz bir imkanı var. 466 tane mağazası var, Türkiye'nin dört tarafında. Sosyal tesisleri var çok maksatlı salonlar. Anadolu'da özellikle dışarıya servis veren lokantalar, içerdeki lojmanlar, lojmanların genel müdür odaları, ofis odaları yani sonsuz bir imkan var. Deniz kenarındaki tesislerin sosyal tesisleri, lokantaları, kafeleri, küçük evleri bunların hepsi bizim işimiz, o kadar benim işim ki şaşırırım kaldım... O kadar ki genel müdür çağırıyor, lokanta yapacağız Gözen Hanım Beykoz fabrikasında. Şahane bir şey denizin kenarında. Samsun'daki çağırıyor. Diyarbakır'daki çağırıyor. Bir düğün salonu yapacağız, çok önemlidir... Yani dolayısıyla benim böyle büyük bir şansım oldu." (ÖNİMK1)

Ancak kuşkusuz içmimarlık da kendi içinde (konut iç mekanı, ticari mekanlar, sağlık yapıları iç mekanları vb.) özelleşmekte ve tasarımcılar bu yönde farklı tercihlerde bulunmaktadır.

"Yok ama aslında tam tersi ben daha çok restoran isterim. Daha büyük hacimleri yapmayı daha çok seviyorum. Çünkü daha çok uçabiliyorsun yani şimdi yani mesela bir otel yaptığında bir konsepti oraya çok iyi koyabiliyorsun. Bir evde bir insanın yani oradaki kullanıcının çok büyük kısıtlamaları var. İşte onun zevkine göre biraz gidiyorsun. Ama ben kendi zevkimi birazcık ayarlamak istiyorum yaptığım projelerde yani öyle bir hayalim var. Hani bunu S. yapmış diye gözüksün yani o simgesi olsun benim orda bir imzam olsun istiyorum." (ÖİMK3)

Tema 16: Akademisyenliğin de çok tercih edilen bir çalışma alanı olduğu anlaşılmıştır. Görüşülen tüm akademisyen olarak çalışmış/çalışmakta olan öncü ve aktif içmimarların mezuniyetten sonra önce bir süre piyasada çalıştığı daha sonra öğretim üyeliğine geçtiği

bilgisine ulaşılmıştır. Genel olarak akademisyenliğin aslında ikincil bir tercih olduğu söylenebilir.

“İki yıl falan çalıştım. İşte ondan sonra aynı anda şeye başladım. Oda çok ilginçtir. Çankaya Üniversitesi’nde burslu olabildiğini öğrenmem o olasılığı görmüştüm. Bir Bilkent’e bakıyım dedim ondan sonra Çankaya Üniversitesi bir farklı bir yer diye düşündüm. Orda o sınavda da birinci olmuştum master sınavında ve hani sonuçta burslu olacaktım. Onu o noktada zorladım ve hani başladım. Başladıktan sonra da araştırma görevliliği ilanı çıktı. Yani aslında çok çok da aklımda olmamasına rağmen çok hani akademiye girmekte çok bilinçli değildi aslında. Ama evet yani yerim orasıymış bir taraftan da onu düşündüm. Her şey çünkü böyle iyi gitti yani hep sonrasını yol verecek şekilde gitti yani.” (AİMK3)

Kimi akademisyen içmimarlar öğretim üyeliğine geçtikten sonra piyasadan tamamen elini eteğini çekerken kimi ise iki işi bir arada yürütmeye devam etmiştir.

“Önce ben çalıştım. Yurtdışında da çalıştım. Sonra geldim burada da çalıştım. Öğrenciyken de çalıştım. Ama hani akademisyen olduktan sonra da çalıştım. Tabii akademisyen olup çalışmak çok önemli sanıyorum. Çünkü hani ben kendim görüyorum. Bir şekilde öğrenciye verdiğiniz şeyin boyutun derinliği fazlalaşiyor. Malzeme üretim sadece teorik kalmıyorsunuz. O anlamda önemli diye düşünüyorum.” (AİMK1)

Aktif olarak piyasada çalışan bir içmimarın öğrencilere çok daha faydalı olacağı da yadsınamaz.

Tema 17: Mobilya tasarımı içmimarının vazgeçilmez çalışma alanlarından biridir. İçmimari eğitimi alan bireylerin mobilya tasarımına da ilgi duyduğunu söylemek doğru olacaktır. Görüşme yapılan bireylerin neredeyse yarısı (dokuz kişi) kendilerini bu alanda geliştirmiş/geliştirmeyi hedeflemektedir.

“Sonra benim mobilya tarafım ağır basmaya başladı ve sanatla tasarımın kesiştiği kültürle tasarımın kesiştiği bir takım mobilyalar yapmaya başladım. Bir grup kurduk. Üç arkadaş. Onlarla birlikte mobilya üzerinde çalıştık... tasarımcıların, grafikerler, endüstri ürünleri tasarımcıları, mobilyalar bir araya gelip gelenekle mobilyayı birleştiren gelenekle kendi ürününü birleştiren tasarımcıları bir araya getirdik.” (AİMK1)

“Aslında mezun olunca yapmak istediğim çok şey var da hani bu anlamda mimarlık şeyinde mobilya tasarımına yönelmek. Yani tasarım üniteler ne biliyim hani illa mobilyayla sınırlı olacak değil ev içinde kullanılacak dekorasyon olur tasarım adına bir şeyler yapmak istiyorum.” (ÖİME1)

Tema 18: Mimarlık eğitimi almayı ve mimari proje yapmayı tercih ettiğini/edeceğini ifade eden içmimarlar da vardır.

Görüşme yapılan kadın öğrencilerden ve aktif olarak içmimarlık yapan kadın içmimarlardan birer tanesinin mimarlık eğitimi (de) almaya hevesli oldukları

görülmüştür. ÖİMK1 aldığı içmimarlık eğitimini daha bütüncül olarak icra etme isteğini ve mimarlık eğitimi de alarak ikisini entegre edebileceği bir alan açma niyetini şöyle aktarır:

“... şu mimari projelere çok hevesim var ve böyle içim giden projeler var. İkinci sınıfta geçmek istedim ama sonra yine öss döneminde kaynaklanan bir süreçten geçemedim. O yüzden aslında eğer yapabilirsem mimari boyutta bir eğitim alıp mimari projeler yürütmek istiyorum. Ve buna ait bir ofis açabilmeyi hedefliyorum. Tabii ki içersinde iç mimarlığı da sürdürebileceğim zaten birbiriyle kesişiyorlar belli noktalarda ama söyleyebileceğim mimarlık üzerine tasarımı entegre hale getirdiğim bir ofis tercih ediyorum.” (ÖİMK1)

AİMK4 ise daha keskin biçimde içmimarlık eğitimi almaktan duyduğu pişmanlığı dile getirmiştir:

“Ama bugün ki aklım olsa içmimarlık okumaz daha ana dalını okurdum galiba mimarlık gibi.” (AİMK4)

Toplumsal Cinsiyet ve Tasarım Yaklaşımlarıyla İlgili Temalar

Tema 19: Tasarımcı tercihinde toplumsal statü ve içmimarın cinsiyeti işverenler tarafından dikkate alınmaktadır.

19a: Kadın içmimarların tasarım konusunda bezemeye, estetiğe daha çok önem verdiği algısı vardır.

“Bayanlarda bir erkeğin bir iş alırken ki konuşmasına nazaran daha çok süsleme üzerinde duruyor. Erkeklerde uygulama üzerinde. Bu da müşterilerde süsleme hoşuna gidiyor. Erkeklerle bayanlar arasındaki ince çizgi bu bayanların tasarım yönü daha kuvvetli erkeklerin hani yok demiyim ama kadınların daha fazla insanlarda süslemeyi daha çok seviyor.” (ÖİME1)

29b: Özellikle erkek işverenin kadın içmimara daha çok güven duyduğu düşünülmektedir.

“... bir defa müşterimiz öyle bir şey dedi. Kendisi erkek iki tane erkek mimarla bizim bir projemizi revize etmek üzere çalışmışlar. Sonra bize geri geldi ya dedi biz üç tane takoz adam bu işin içinden çıkamıyoruz. Bunu her göz hiss ediyor mudur. bilmiyorum ama onlara faydası olduğuna inanıyorum.” (AİMK4)

Görüşme yapılan erkek içmimar adaylarından son sınıf öğrencisi ÖİME1'in konuyla ilgili aktardığı bilgilerden biri de işverenlerin kadın içmimarlarla görüşmeyi, iş hakkında onlarla konuşmayı tercih ettikleri yönünde olmuştur.

“Bir iki kişiyle konuştum. Şakayla karışık seninle muhabbet etmektense bir bayanla muhabbet etmeyi tercih ederim dediler.” (ÖİME1)

Tema 20: Yapılan tarihsel araştırmalardan da anlaşıldığı üzere içmimarlık geçmişten günümüze kadınlarla özdeşleştirilen bir meslek olmuştur.

20a: Kadın; i, içerisi ve i mekanla özdeşleştirilmektedir.

“İçmimarlık Türkiye’de son derece o soru çerçevesinde cevaplırsam kadınların yapabileceği meslekler arasında görülüyor zaten. Türkiye bence içmimarlık konusunda kadınlarla karşılaşmaya, kadınlarla devam etmeye hazır bir toplum. Hatta içmimarlık değil “iç dekorasyon” filan...” (AİMK4)

“Erkekler biraz içmimar denilince... Toplum algısı biraz da bence. Toplumun bence yürüttüğü bir Şey var. İçmimarlık kızlara ait bir Şey olmalı ve bu da aslında annemizin o koltuğu buraya değil de Şuraya koyalım, Şöyle daha iyi olur,böyle daha iyi olur falan diyebileceği bir algıyla devam eden bir süreç. Ve bu aslında toplum baskısını yıkabilen insanların belki de belli bir dönem Şu an değil mesela ben daha alt dönemdeki insanları görüyorum erkek sayısı çoğalmış demek ki bu algı yıkılıyor. Güzel bir Şey. Ama benim dönemim de toplam 4 erkek vardı Şu an 2 tane var.” (İMK1)

Bahçeşehir niversitesi son sınıf ğrencisi İME2’nin neden bölümlerinde kadın ğrenci sayısının fazla olduğu sorulduğuunda verdiği cevapsa durumu özetler nitelikteydi: *“Yuvayı dişi kuş yapar diye bir söz vardır ya hani belki de hani onun için bu bölümü seçiyor olabilirler” (İME2)*

20b: Kadınların erkeklere nazaran daha disiplinli karaktere sahip olmasının içmimarlık eğitiminde/mesleğinde daha başarılı olmalarını sağladığı söylenebilir. Günümüzde halen aktif olarak içmimarlık yapan ve uzun yıllardan beri kadın iş ortakları olan AİME1 kadınların daha disiplinli, düzenli çalıştığını dile getirmiştir.

“Kadınların iş takibi konusunda iş takibi önemli bir Şey daha iyiler erkeklere göre. Erkekler dağımıklar kesinlikle onu söyleyebiliriz. Hani dışarıdan bakıldığında ilk söylenebilecek Şey daha dağımık erkekler bir de daha tavizkar olabiliyorlar. Yani bunlar benim özel tecrübelerim.” (AİME1)

20c: Kimi görüşlere göre kadınlar tasarım becerisi açısından erkeklerden daha üstündür.

“Bence proje sunumunda üç boyut önemli ama çoğu kıza baktığımızda üç boyut bilmiyor. Fikirleri var ama uygulama aşamasında çizgi aşamasında onları geiremiyorlar. Bu konuda erkekler bir tık daha üstün çünkü programda daha vakıflar. Ama mesela tasarım bakımındansa erkekler biraz daha geri de kalıyor. Programlarda erkekler iyi ama tasarlama kısmında bayanlar daha iyi.” (İME1)

Bu yönde düşüncesini ifade edenlerin yanı sıra aksi yönde görüş belirtenler de olmuştur. Görüşme yapılan öncü içmimarlardan NİME1 Şu ifadeyi kullanmıştır:

“Kadınlar her zaman çoğunluktalar, fakat birkaç istisna dışında erkekler daha yaratıcı.” (ÖNİME1)

Tema 21: Kadın iç mimarların tasarımları/tasarım yaklaşımları detaycı, süslemeci, estetik, feminen gibi kavramlarla tariflenmektedir.

Bu da bize içmimarlık mesleğinde toplumsal cinsiyete yönelik önyargıların sürdüğünü göstermektedir.

21a: Kadınların hayatın her alanında daha detaycı olmaları tasarım yaklaşımlarını da etkiler.

“Kızların düşünemediği detaylar olabiliyor. Bu da aslında hayatımıza dahil ettiğimiz detaylar diye düşünüyorum. İşte saçımıza şekil vermek, üzerimize başımıza aslında hayatımıza dahil olan noktaları daha düzeltmeyi hedeflediğimiz noktalar. Bunu hayata bakış açımızda da kadınlar daha da özen verebiliyor ama erkekler de o olmayabiliyor. Tasarım açısından da daha döz bakabiliyorlar bazı noktalara. Detayda uygulamada görebilecekleri bir detay olabiliyor. Yani çok keskin bir çizgi yok ama farklarda var diyebilirim.” (ÖİMK1)

21b: Kadın içmimarların tasarıma yaklaşımlarında da süslemeye önem verdikleri düşünölmektedir.

İşverenlerin daha süslü daha özenli mekânlara sahip olmak amacıyla kadın içmimarlarla çalışmayı tercih etmelerini destekleyen bir görüş olmuştur.

“...bir içmimarlık öğrencisi bayansa kadınsa daha böyle şey cafcaflı paftalar daha böyle farklı düşünme yolları var açıkçası” (ÖİMK2)

21c: Kadınların ister öğrenci olsun ister aktif çalışan içmimar, tercihlerinin daha feminen olduğu belirtilmiştir.

Erkek iş ortağıyla İstanbul’da bir içmimarlık ofisi işöeten ve aktif olarak tasarım sürecinde yer alan AİMK4’ün konuyla ilgili aktardığı görüşü şu şekildedir:

“Estetikte de bir şekilde E. ’nin daha teknik baktığı olur canım niye olmasın işte filan dediği son derece daha yalın kaba bir konuya ben daha bir dakika ya öyle olmaz! İnsan yaşayacak yani bu böyle olmaz diye daha yumuşak daha feminen gözle yaklaşabiliyorum.” (AİMK4)

“Mesela seçimlerine yansıyan bazı kızsal durumlar var. Gelinlik dükkânı yapmak istiyorlar falan gibi yani oradaki seçimlere yansıyan...” (AİMK3)

21d: Kadın içmimarların konsept oluşturmaya ve malzeme seçimine erkeklerden daha çok önem verildiği aktarılmıştır.

“Erkekler birazcık daha düz mantıkta yürüyor. Yani bir arkadaşım var mesela konuşuyoruz ben biraz daha tasarım bazlı konuşuyorum o daha şantiyede adam bunu böyle yapmaz. Bu daha pahalı hani onlar daha olayın realitesine bakıyor. Ben daha conceptual daha hani konseptine daha çok bakıyorum işte biraz daha böyle hayal gücümü kullanmaya çalışıyorum yaratırken. Sonra çözümleri üretmeye çalışıyorum. Onlar daha önce çözüme gidiyor. Sonra konseptte gidiyor mesela. Onu fark ediyorum orda çakışıyoruz biraz mesela. Tabii ki de conceptual olanlar da var ama az yani azınlıkta.” (ÖİMK3)

Bu konuda bir önceki alt temada (feminen tercih) bahsedilen yargının bir benzeri de son sınıf öğrencisi ÖİME1’den gelmiştir:

“...bir erkekle bir kızın proje yapımı adına farklılık şu bir müze yapımı aşamasında mesela erkek daha çok şeylere savaştı falan o tarz şeylere giderken bayan genelde ya oranın yöresel işleri ya da ne biliyim işte daha soft şeyler yapmak istiyor. Keskin çizgileri yerine daha kıvrımlı hep bunları görüyorum. Birazcıkta şeyi seviyor içerisi çok önemli değil dekorasyona daha çok önem veriyorlar. Benim gördüğüm yani proje sınıflarında gördüğüm... Dekorasyon derken malzeme, şu malzemeyi kullanayayım, şu koltuklar olsun. Yani iç mekanda organizasyonsa süsleme ön plana çıkıyor.” (ÖİME1)

ÖİME1’in kadınların eğrisel/kıvrımlı formlara daha fazla yöneldiklerini ifade etmesi dikkat çekicidir.

21e: Kadınların tasarım yaklaşımı konusunda erkeklerden daha estetik olduğu belirtilmiştir.

“Açıkçası şu an düşünüyorum da birazcık estetik kaygısına erkekler düşmüyor gibi daha böyle keskin çizgilerle tasarımları var gibi. Biz daha böyle bol seçenekten bir projeyi seçiyorsak onlar bu kadar çok seçenek düşünmüyor.” (ÖİMK2)

Tema 22: Erkeklerin tasarım yaklaşımlarıyla ilgili iletilen görüşlerde daha teknik ve gerçekçi oldukları ve bilişim konusunda daha becerikli oldukları iletilmiştir.

22a: Erkeklerin tasarım aşamasında daha teknik oldukları ve tasarıma fazla gerçekçi yaklaşıtları dile getirilmiştir.

“Erkekler birazcık daha düz mantıkta yürüyor. Yani bir arkadaşım var mesela konuşuyoruz ben biraz daha tasarım bazlı konuşuyorum o daha şantiyede adam bunu böyle yapmaz. Bu daha pahalı hani onlar daha olayın realitesine bakıyor. Ben daha conceptual daha hani konseptine daha çok bakıyorum işte biraz daha böyle hayal gücümü kullanmaya çalışıyorum yaratırken. Sonra çözümleri üretmeye çalışıyorum. Onlar daha önce çözüme gidiyor. Sonra konseptte gidiyor mesela. Onu fark ediyorum orda çakışıyoruz biraz mesela. Tabii ki de conceptual olanlar da var ama az yani azınlıkta.” (ÖİMK3)

ÖİME1 fazla gerçekçi yaklaşımların bazen kısıtlayıcı olabileceğini ve tasarımcıyı tavizlere açık bir noktaya taşıyabileceğini şöyle aktarır:

“Bir anekdot anlatıyım benim daha önce bir ortağım vardı. O da kadındı. Beraber çalışıyorduk, ortak demiyim ama neyse. O şöyle derdi mesela abi mesela şuraya bir lavabo yapacağız diyelim. Konuşurduk falan, ben ustaya tarif ederdim. Ama tarif ederken de şimdi biliyorum oraya gelmez oradan o gideri gelecek o olacak, bu olacak falan yani bunun oraya gelmesi çok zor bir şey yani ve yapmakla yapmamak arasında yani vaz bile geçebilirsiniz yani o kadar zor bir iş gerek yok öyle bir şeyi zorlamaya. O gelirdi işte ay usta şunu şuraya yapalım ne olur der ve giderdi yani ve o oraya giderdi yani bir şekilde olurdu. Şimdi benim o empati kurmam hani söyleyeceğim ustaya ama biliyorum ya başıma geleceklere... Fazla gerçekçi oluyorsun. İşte o tavizlere fazla açık oluyorsun. Kadınlar onu çok düşünmüyorlar.” (AİME1)

22b: Erkeklerin yetiştirildikleri kültürle de alakalı olarak üç boyutlu düşünme ve bilişim konusunda kadınlardan daha başarılı oldukları düşünülmektedir.

“O konuda yani şey 3 boyutlu düşünme yeteneği ve hani kadınla erkek farkları... 3 boyut konusunda erkekler biraz daha avantajlı durumda anladığım kadarıyla. Bir iki şeyde izlemiştik de çünkü sonuçta bir şey üretiyoruz. 3 boyutlu tasarlaması hayal edilmesi işte o elemanların bir biriyle ilişkisi gibi... Gerçi mesela Y.'de böyle bir eksiklik var mı? Yok. Ama hani genel olarak söylüyorum hani sanki o uzay algılama durumunda falan kadınlar biraz daha dezavantajlı olabilir.” (AİME1)

“Çocuk olarak yetişmekten dolayı erkekler daha çok bilgisayar oyunlarına daha yatkın oldukları için programlara da daha yatkın oluyorlar. Daha kolayına geliyor. Kızlar daha çok dergi karıştırdıkları için tasarımcıları takip ediyorlar işte moda dergileri olsun ev dergileri olsun her konuda tasarım alanına erkeklerden daha vakıflar.” (ÖİME1)

Tema 23: Özellikle görüşülen aktif içmimarlar tarafından cinsiyetsiz yaklaşım savunulmuştur.

Aktif kadın içmimarlara cinsiyetlerinden ötürü herhangi bir zorluk yaşayıp yaşamadıkları sorulduğunda; tasarımcıları, tasarım yaklaşımlarını kadın ve erkek ayrımı yapmadan konuşmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

“ Yani ben kendimi tanımlarken hiç kadın erkek hani biraz daha cinsiyetsiz bakmayı tercih ettim yıllarca hani bana kadın olduğum için şöyle davrandılar şeyine hiçbir zaman girmeyi tercih etmedim. Ama toplumumuzda şöyle bir durum var yani belki dünyada da var olan bir şey uygulamacı ustaların hani eğitimleri, yaşam biçimleri, hayata bakışları tabii ki bizim beklediğimiz gibi olmayabiliyor. Orada özellikle çok genç iç mimarken hani sadece ustalardan değil müşteriden de yani bilinçli gözükten müşteriden de benzer şeyleri yaşıyorsunuz yani ayrımcılık demiyim kadına ait ayrımcılık değil ama güzel sanatlar tasarım yaratma eğilimiyle ilgili yapılan işe saygının yeterince olmaması gibi bir şeyle karşılaştım. Yani siz sunta alıyorsanız onun parasını veriyordu insanlar ama hani sizin fikrinize para vermek konusunda ya da sizi dinleme konusunda o kadar şey değillerdi anlayışlı değillerdi. O noktalarda hani kadının ötesinde mesleğe, güzel sanatlar alanına hala ben şu anda dekanım bizim fakültemizde işte yönetim kuruluna gittiğimde üniversitede şeyi hissedebiliyorum insanların güzel sanatlara bakışının hep böyle başka filtrenin arkasından olduğunu hissedebiliyorum. İşte mühendislik, tıp fakültesi gibi değil.” (AİMK2)

İçmimarlık bölümlerinde kadın öğrenci sayısındaki artışa bağlı olarak akademisyenlere kadın-erkek öğrenciler arasında herhangi bir tasarımsal yaklaşım farkı görüp görmedikleri sorulduğunda da alınan benzer cevaplar olmuştur: cinsiyetsizlik.

“Aslında görmüyorum. Yani şu andaki öğrenciye baktığım zaman çok başarılı olan kadın öğrenciler de var erkek öğrenciler de var. Çok ilgisiz erkekler var, ilgisiz kızlar var. Yani o biraz çalışmak zorunda olanlar var, yurttan kalanlar var. Yani o biraz sosyal durumuyla ilişkili sanıyorum. Ailevi yapılarıyla ilişkili, ekonomik durumlarıyla ilgili. Tasarım yaklaşımıyla ilgili kesinlikle öyle bir fark görmüyorum. Cinsiyet farkı yok bence proje yürütmenin işte detaycı olmanın... Bazı kızlar erkeklerden çok daha detaycı bazı erkekler hiç ilgisiz başka ilgileri oluyor. Tabii yaşla da ilgili o biraz sanıyorum. Genç yaşta aslında meslek sahibi olmak zorunda kalıyorlar Türkiye’de. Yani yaş büyük etken. Yaşı büyük olan öğrencilerimiz daha verimli işler çıkarabiliyorlar ama hani ona çok istatistiki olarak bakmadığım için ona bir şey söyleyemem.” (AİM K1)

“Kız ve erkek diye ayırım yapmayı sevmem, aklı başında olan olmayanlar, sezgisi olan olmayanlar, yaşadıkları dünya ile ilgili olup olmayanlar diye ayrılabilirler. Bir dönemler kızlar belki daha çalışkandı (ben hariç) ama o da değişti.” (ÖNİM K4)

Tema 24: İçmimarlık eğitimi alan kadın sayısındaki artışa rağmen kadın içmimarların uygulamada aynı oranda yer almamaları çalışma koşullarının aile hayatı ile uyumsuzluğu ve kadına yüklenen toplumsal rollerle ilişkilendirilebilir.

“Yok benim hayatımın hiçbir noktasında öyle kişisel olarak öyle bir durum yok. Yani kadın olmanın... Belki bu konu üzerinde çok düşünmüyorum bilmiyorum ama ben hani bu gender konusunu arada bir yerde tutuyorum. Eee aksine yani şeydi ben ayrılırken şeyi düşündüğümü hatırlıyorum. O kadar çok iş vardı ki üzerimde çünkü bu şeyle ilgiliydi yani yapıyorsun, çalışıyorsun evet, çalıştığın içinde çok proje geliyor çok iş geliyor. Şeyi bazı hani şöyle bir şeyden bahsedebilirim; bazı başka insanlar var, çocukları vardı falan ve şehir dışındaki işlere falan gönderilmiyorlardı ve hani AİM K3 gidiyordu hep. Onu dediğimi hatırlıyorum: Gelecek sefer işe girerken beş tane çocuğum var diyeceğim filan diye. Hani belki öyle şeyler.” (AİM K3)

Kadınların akademisyenliğe yönelme nedenlerinden biri de mevcut piyasa koşullarıdır. Aşağıdaki AİM K1’n alıntısında ifade edildiği üzere düzenli çalışma saatleri ve ilişkilerin yumuşaklığı kadınların akademisyenliğe yönelmelerinde etkindir.

“Mezunlara baktığımız zaman aslında sanıyorum daha çok erkekler ön plana çıkmaya başlıyor gene. Yani şimdi baktığımız zaman mezun arkadaşlar hani isim yapanları şöyle bir düşündüğümüz zaman kendi mezuniyetimizden sonra hani erkeklerin galiba sayısı daha fazla halbuki öğrenci sayısına ve kadın erkek dengesine baktığın zaman kız öğrenci çok daha fazla. Kızlar biraz daha hani aile yapısı mıdır toplum mudur evine çekiliyor ya da işte bıkiyor. Ofis hayatının aileyle birleşememesinden saatlerin uzun olmasından dolayı bir süre sonra bırakmak zorunda kalıyorlar büyük ihtimalle. Bireysel ofis açanlar da o anlamda daha çok erkekler, maalesef... Daha çok kadın, akademisyen yani bütün bölümlere baktığımız zaman daha çok kadın akademisyen daha fazla var. Herhalde bu biraz ilişkilerin yumuşaklığı, ilişkilerin biraz daha dengeli, çalışma saatlerinin düzeniyle ilgili.” (AİM K1)

5. GENEL SONUÇLAR

Günümüz Türkiye'sinde içmimarlık mesleğine kadınların yönelim nedenlerinin sorgulanması amacıyla başlayan bu çalışma içmimarlık mesleğinin tarihi incelemesinde karşılaştığı kadının öncü rolünü derinlemesine irdeleyerek çalışmayı derinleştirmiştir. Günümüz içmimarlık ortamını anlayabilmek adına öncelikle “İçmimarlık mesleği ne zaman ve nasıl ortaya çıkmıştır?” sorusunun yanıtını araştırırken yapılan tarihsel okumalar sonucunda ilk içmimarların kadın olduğu görülmüştür. Tasarım dünyasında hala görece hegemonik bir konuma sahip mimarlık mesleğinin yanında oldukça yeni ve genç bir çalışma alanı olan içmimarlığın *dekorasyon* ve bu kavramın içerdiği bezemeden/süslemeden uzaklaşarak bugün anladığımız manada meslek olarak ortaya çıkışı 1950'lere dayanmaktadır. İçmimarlık ülkemizde de dünyayla paralel bir şekilde ortaya çıkan ve gelişen bir meslektir. Hatta Amerika'da ilk nüvelerini gördüğümüz içmimarlık mesleğinin Türkiye'de eğitim kurumlarına akademik bir bölüm olarak girişi Amerika'dan daha öncelere dayanmaktadır. Ancak Türkiye'nin toplumsal kültürünün de etkisiyle beraber içmimarlığın ortaya çıkıp geliştiği ilk dönemlerde kadının öncü rol üstlenmediği gözlenir.

İçmimarlığa *kadın* özelinden bakılmasının temel nedeni son yıllarda üniversitelerin içmimarlık bölümlerinde okuyan kadın öğrencilerin ve kadın öğretim üyelerinin sayısında gözlemlenen gözle görülür artıştır. Bu durumun uygulama alanına (içmimarlık ofislerine) ne ölçüde yansıdığı sorusu da tezin çıkış noktalarından biridir. Çalışmada öncelikle gözlemlenen bu artışların istatistiksel olarak doğrulanması için YÖK'ten, Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi'nden, içmimarlık bölümü barındıran üniversitelerin internet sayfalarından, İçmimarlar Odası'ndan ve Bahçeşehir Üniversitesi'nden veriler toplanmış ve elde edilen veri setleri grafikleştirilerek yorumlanmıştır. Yapılan gözlemlerin doğruluğu hem güncel verilerle hem de tarihsel okumalarla doğrulandıktan sonra söz konusu yönelimin nedenlerini ortaya koymak üzere niteliksel bir alan çalışması gerçekleştirilmiş; kadın ve az sayıda erkek içmimarlarla yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Farklı deneyimlere sahip, farklı yaş grubundan kişilerle görüşmeler yapılması hedefiyle üç farklı grup belirlenmiştir. Her gruptan minimum bir erkek içmimarla da görüşme

yapılmıştır. Görüşme yapılan hiçbir içmimarın aslında bu konu hakkında daha önceden derinlemesine düşünmediği fark edilmiştir. Görüşmelerde *kadın* olduğu için içmimarlık mesleğini seçtiğini belirten hiç kimseyle karşılaşmamıştır. Görüşmeciler genel olarak içmimariye ya da tasarıma, sanata ilgi duydukları için bu mesleği tercih ettiklerini iletmişlerdir. Mesleğin tanınırlığıyla, toplumsal algısıyla ilgili sorulara genel olarak verilen cevaplar olumsuzdur. Yapılan tarihsel okumalarda ve dünyada konuyla ilgili yapılan benzer araştırmalarda da görüldüğü üzere içmimarlık toplumlar tarafından çok fazla kabul gören bir meslek olarak algılanmamaktadır. Günümüzde bile içmimarlığın halen *dekorasyonla* ilişkilendirilerek basite indirildiği görüşmeciler tarafından da iletilmiştir. İçmimarının mimarlık kadar teknik bir meslek olmamasının toplum tarafından bu şekilde algılanmasına neden olduğu düşünülmektedir. Yeni mezun öğrencilerle yapılan görüşmelerde kadın öğrencilerin ailelerinin meslekle ilgili görüşleri sorgulandığında da benzer yorumlar aktarılmıştır.

Görüşmecilere toplumsal cinsiyet konulu sorular sorulduğunda özellikle aktif içmimarların konuyla ilgili belirleyici yorum yapmaktan kaçındıkları gözlemlenmiştir (Bkz. Ek 8). Genel olarak cinsiyet ayrımcılığı yapmak istemediklerinden tasarımcıları kadın-erkek diye ayırmak istemediklerini belirtmişlerdir. Aynı şekilde kadın içmimarların meslek hayatlarında yaşadıkları olumlu-olumsuz olaylar hakkında “*Kadın* olduğum için başıma geldi.” benzeri yorumlar yapmak istemedikleri dikkat çekmiştir. Öncü içmimarlarında çoğunun (toplumsal) cinsiyet konusuna benzer şekilde baktıklarını söylemek mümkündür. Ancak yine de on yedi görüşmecinin on bir tanesinin de doğruladığı üzere *kadın* toplumsal olarak *iç mekan* ile özdeşleştirilmektedir. Görüşmeciler her ne kadar bugüne kadar içmimarlıkla ilgili olaylara ve bireysel deneyimlerine cinsiyetçi/ayrımcı gözle bakmadıklarını ifade etmişlerse de sorulara deneyimlerinden örneklerle verdikleri cevaplarda toplum tarafından algılandığı üzere kadınların tasarım konusunda süslemeye, detaya erkeklere nazaran daha çok önem verdiklerini belirtmişlerdir. Erkeklerin ise tasarımlarında daha teknik (düz) olmalarının yanı sıra bilişim konusunda kadınlardan daha başarılı olduğu algısı oldukça yaygındır.

Görüşmecilerden kendi dönemlerinin eğitim sistemini değerlendirmeleri istendiğinde yeni mezun öğrenciler dışında kalan herkesin aldıkları eğitimden memnun olduğu anlaşılmıştır. Öncü içmimarlar kendi aldıkları eğitimi sonraki nesillerden daha iyi

görürken, aktif içmimarlar da kendi dönemlerinin eğitimini günümüz eğitiminden daha başarılı olarak değerlendirmişlerdir. Özellikle MSGSÜ ve Marmara Üniversitesi GSF mezunları aldıkları içmimarlık eğitiminin hayatlarına sosyal anlamda da çok fazla şey kattığının altını çizmişlerdir. Öncü içmimarlar başta olmak üzere aldıkları içmimarlık eğitiminin uygulama ile ilişkisinin mesleki alanda başarılarında etkili olduğu görülmüştür. Aldıkları eğitimle uyguladıkları işlerin uyum dengesi dikkat çekici olmuştur. Görüşme yapılan aktif içmimarlardan üç tanesinin öğretim üyeliği görevinde olması eğitim sistemiyle ilgili yaptıkları değerlendirmeler açısından çok önemlidir. Çünkü hem kendi okudukları dönemi, hem de güncel durumu daha detaylı olarak karşılaştırma olanağına sahiptirler. Görüşmecilerden hem devlet hem vakıf üniversitesinde eğitim verenlerin cinsiyet farklılığının tasarıma yansımından ziyade özellikle karşılaştıkları öğrenci profilinin farklılığıyla ve mesleğin bilinçli tercihiyle ilgili yaptıkları yorumlar dikkat çekici olmuştur:

“Ben cinsiyetten çok yani bugüne kadar dört vakıf üniversitesine gittim. Kendi okulunda bulundum. Yurtdışında bulundum. Şeyi fark ediyorum, gerçekten kendi isteğiyle girmiş öğrenci şimdi devlette biliyorsunuz o büyük çoğunlukta vakıfta zaman zaman aile baskısıyla tercih ediyorlar. Mesela burada çok iyi öğrenciler var, hiç çalışmayan öğrenciler var. Yani uçurum çok fazla. Bizde çok fazla olmuyor. Çok isteyerek geldiği için kız olduğu için erkek olduğu için gibi bir saptamadan çok isteyerek bilinçle gelen öğrencinin kendi bireysel kararıyla gelen öğrencinin daha başarılı olduğunu gözlemliyorum.” (AİMK2)

Yapılan görüşmelerin ortak sonuçlarından biri de içmimarlık meslek eğitiminde uygulamanın önemidir. Yeni mezun öğrencilerle yapılan görüşmelerde aldıkları eğitimle ilgili olarak özellikle şikayet ettikleri durum bu konudaki eksiklik olmuştur. Eğitim döneminde zorunlu olarak yaptıkları stajlarla uygulamanın/piyasanın okulda aldıkları eğitimden farkını çok daha net görme şansını elde ettiklerinden ve okula döndüklerinde aslında kendilerine uygulamaya/piyasaya yönelik yeterli eğitimin verilmediğini fark ettiklerinden bahsetmişlerdir. Konuyla ilgili olarak aktif ve öncü içmimarlar da kendi dönemlerinin eğitim sisteminden bahsederken özellikle uygulamanın, atölyelerin faydasının altını çizmişlerdir. Hatta Tatbiki’de eğitim alan içmimarlar, malzemelerle iç içe bir eğitim almış olmalarının meslek hayatlarına olumlu etkilerini özellikle vurgulamışlardır.

Yapılan istatistiki çalışmada Türkiye’de içmimarlık bölümünde çalışan öğretim üyelerinin çoğunluğunun kadın olduğu kanıtlanmış olsa da görüşülen yeni nesil içmimar

adaylarının akademisyenliğe yönelmeyle ilgili düşüncelerinin çok da ağırlıkta olduğu gözlemlenmemiştir (Bknz. Ek 17). Genel olarak lisans eğitimi sonrası bir yüksek lisans eğitimi almayı düşünüyor olsalar da bunun ana nedeninin alanlarında biraz daha özelleşme isteği olduğunu belirtmişlerdir. Görüşme yapılan yeni mezun içmimarlık öğrencilerinin akademisyenlikle ilgili olumsuz görüşlerinin altında aslında karşılaştıkları hocaların etkisi olduğu söylenebilir. Öğretim üyelerinin çoğunun piyasada aktif olarak çalışmamalarından dolayı tasarımla piyasa arasındaki dengeyi kendilerine yeterli şekilde aktaramadıklarından şikayet etmişlerdir. Bu görüşü aktif ve öncü içmimardan da aktaranlar olmuştur. Hem uygulamada hem akademide yer almanın bir akademisyen için çok daha faydalı olduğunu altını çizmişlerdir.

İçmimarlık mesleğine kadınların yöneliminin nedenlerinin araştırıldığı bu çalışma devam ederken dünyada konuyla ilgili yapılan benzer çalışmalar da incelenmiştir. Tez içerisinde daha detaylı olarak aktarılan bu çalışmalarda da elde edilen sonuçların benzer olduğunu söylemek mümkündür. Yapılan araştırmalarda diğer tasarım dallarıyla karşılaştırıldığında içmimarlık alanına kadınların yoğun ilgi gösterdiği anlaşılmış ve nedenleri tartışılmıştır. 21. yy'da içmimarlık mesleğinin kimliğine ve algısına odaklanan çalışmalarda özellikle altı çizilen noktalardan biri de iç mekan tasarımı konulu televizyon programlarında kamera karşısına çıkan içmimarların *kadın* ya da *gay* olmasının erkekleri bu meslekten soğutan nedenlerden biri olabileceği yönündedir. Bu çalışmalar özellikle Amerika'daki durumun Türkiye ile ne kadar benzer olduğunu da göstermektedir. Türkiye'de de benzer programlarda tasarım mesleğinin genellikle kadın ya da eşcinsellere yakıştırıldığı görülür.

Özetle içmimarlık sadece ülkemizde değil tüm dünyada kimlik sıkıntısı yaşayan bir meslektir. Geçmişten günümüze kadar ve hatta belki günümüzde de çok daha yoğun bir toplumsal baskıyla karşılaşmaktadır. Çünkü öncü içmimarlarla yapılan görüşmelerde o dönemlerde bölümde kadın hegemonyasından hiç bahsedilmemiştir. Genel olarak kadın-erkek öğrenci sayısının eşit olduğunu belirtenler bile olmuştur. Tabii bunun Türkiye bazında çok daha başka sosyo-kültürel nedenleri olabilir. (1980 öncesi kadınların ne kadarının üniversite eğitimi aldığı ayrıca bir tartışma konusudur.) Ancak geçmişte ülkemizde içmimarlığın bu denli cinsiyetlendirilmemiş ya da bir başka deyişle feminenlikle özdeşleştirilmemiş olduğu söylenebilir. Türkiye'de pek çok disiplin için

geçerli olduğu üzere, içmimarlık alanı için de toplumsal cinsiyet rollerine dayalı önyargıların çözülmesine ihtiyaç vardır.

Batıda kendini gerçekleştirme mücadelesi içinde kadının öncül rol üstlendiği içmimarlık mesleği her ne kadar tüm dünyada konut iç mekanı ve estetik değerler ve bağlı olarak önyargılara dayalı cinsiyetçi kavramlarla özdeşleştirilse ve görece *eril* mimarlık tarafından ötekileştirildiyse de doğası itibariyle çok çeşitli ve derinlikte bilgi, beceri ve uzmanlaşma gerektirmektedir. Kadınlar, konut iç mekanı yanı sıra kentsel/kamusal iç mekan ve yeniden işlevlendirme projelerinin uygulamalarında daha çok yer aldıkça ve meslekteki erkek sayısı dengelendiği ölçüde gerek içmimarlık mesleği, gerekse kadına yönelik cinsiyetçi yaklaşımların aşınacağı öngörülebilir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Ak, B., 2008. *Sanat ve Tasarım Eğitiminde Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu Gerçeği*. İstanbul: Ege Reklam ve Basım Sanatları Ltd. Şti.
- Artun, A. & Aliçavuşoğlu, E., 2009. *Bauhaus: Modernleşmenin tasarımı*. 3. Baskı. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Aslier, M., 2008. *Bauhaus ekolü ışığında Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu ve Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Üniversitesi'nin dünü – bugünü*. Prof. Nazan Erkmen & Doç. İnci Deniz Ilgın (Ed.). İstanbul: Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi.
- Cezar, M., 1983. Güzel Sanatlar Akademisi'nden 100. Yılda Mimar Sinan Üniversitesi'ne. *Kurumumuz 100 yaşında*. İstanbul: MSÜ, ss. 5-84.
- Edwards, C., 2011. *Interior design: A critical introduction*. Birleşik Krallık: Berg.
- Gezgin, A. Ö. (Ed.), 2003. *Akademiye tanıklık 3 Güzel Sanatlar Akademi'ne bakışlar... Dekoratif sanatlar*. İstanbul: Bağlam Yayımcılık.
- Goffman, E., 1959. *The Presentation of Self in Everyday Life*.
- Gura, J. B., 2000. "Part Two: 1950-2000". *Women Designers in the USA 1900-2000*. New Heaven: Yale Üniversitesi Yayınları, ss. 305-316.
- Gülmez, N.Ü. & Görgül, E., 2015. İç mimarlık mesleğinin gerçekleştirme mecralarından biri olarak Kültürpark ve İzmir Fuarı. *İzmir Kültürpark'ın anımsa(ma)dıkları temsiller, mekanlar, aktörler*. İstanbul: İletişim Yayınları, ss. 247-282.
- Gürel, M.Ö., 2014. Türkiye'de İç Mimarlığın Bir Hikayesi. *Türkiye'de İçmimarlık ve İçmimarlar*. İstanbul: İçmimarlar Odası Yayınları, ss. 21-26.
- Jeanneret, C.E., 2007. *Bir mimarlığa doğru*. 5. Baskı. S. Merzi (Çev.), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları (orijinal basım tarihi 1923).

- Kirkham, P. & Sparke, P., 2000. "A Woman's Place...?". *Women Designers in the USA 1900-2000*. New Heaven: Yale Üniversitesi Yayınları, ss. 305-316.
- Massey, A., 2001. *Interior design of the 20th century*. Singapor: Thames & Hudson word of art.
- Mimar Sinan Üniversitesi, Gezgin, A. Ö. (Ed.), 2003. *Akademi'ye Tanıklık 3 Güzel Sanatlar Akademisi'ne Bakışlar Dekoratif Sanatlar*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Mitchell, C.T., & Rudner, S.M., 2007. *Interior Design's Identity Crisis: Rebranding The Profession. Thinking inside the box*. Londra: Middlesex University, ss. 67-76.
- Nicolai, B., 2011. *Modern ve Sürgün: Almanca konuşulan ülkelerin mimarları Türkiye'de 1925-1955*. Y.P. Zander (Çev.), Ankara: Mimarlar Odası Yayınları.
- Ünansal, N., 2014. Türkiye'de İçmimarlık Tarihine Bir Bakış – I , II, III. *Türkiye'de İçmimarlık ve İçmimarlar*. İstanbul: İçmimarlar Odası Yayınları, ss. 31-47.
- Patton, M. Q., 1987. Patton, M. Q., 1987. *How to use qualitative methods in evaluation*. Newbury Park: CA Sage.
- Pile, J., 2009. *A history of interior design*. 3. Basım. Londra: King Publishing.
- Piotrowski, C. M., 1989. *Professional Practice for Interior Designers*. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Stone, S., & Brooker, G., 2013. Introduction. *From organisation to decoration*. New York: Routledge, ss. xiii-xvii.
- Stone, S., 2013. Interior Decoration: Introduction. *From organisation to decoration*. New York: Routledge, ss. 1-2.
- Stone, S., 2013. Identity and Language: Introduction. *From organisation to decoration*. New York: Routledge, ss. 3-6.
- Şumnu, U. (Dr.), 2014. *Türkiye'de içmimarlık ve içmimarlar*. Ankara: TMMOB İçmimarlar Odası Genel Merkezi.

Tate, A. & Smith, C.R. 1986. *Interior design in the 20th century*. New York: Harper and Row Publishers.

Thompson, J.A.A. 1992. *ASID-Professional Practice Manual*. New York: Whitney Library of Design.

Weisman, L.K., 1992. *Discrimination by design*. Chigaco: University of Illinois Press.

Yıldırım, A. & Şimşek, H., 1999. *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. 5. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Sürekli Yayınlar

- Buckley, C., 1986. Maden in Patriarchy: Toward a Feminist Analysis of Women and Design. *Design Issues*. **Vol. 3**, (No. 2), ss. 3-14.
- Eroğlu, Ő., 1999. Modernist bir kadın mimar: Eileen Gray (1878-1976). *Arredamento Mimarlık*. **100**, (No. 14), ss. 78-89.
- Gürel, M., 2002. Mimarın Ötekisi Olarak 'İçmimar'. *Dosya*. **30**, ss. 47-51.
- Jenkins, T. H., 1982. Participation of Women In the Design Professions. *Housing and Society*. **Vol. 9**, (No.2), ss. 118-122.
- Kaptan, B., 1998. İçmimarlığın Oluşum ve Örgütlenme Süreci. *Anadolu Sanat: Sürekli Sanat ve Kültür Dergisi*. (8), ss. 64-87.
- Küçükerman, Ö., 1970. İç Mimarlık. *1970'te Türk Sanatı*, tarih bilinmiyor. ss. 34-36.
- Lees-Maffei, G., 2008. Introduction: Professionalization as a Focus in Interior Design History. *Journal of Design History*. **Vol. 21**, (No.1), ss. 1-18.
- McNeil, P. (1994). Designing Women: Gender, Sexuality and the Interior Decorator. *Art History*. **Vol. 17**, (No.4), ss. 631-657.
- Pottgiesser, U., 2011. Interior Design as an Academic Discipline in Germany. *Journal of Interior Design*. **Vol. 36**, (No.4), ss. 5-14.
- Sanders, J., 2002. Curtain Wars. *Harvard Design Magazine*. **Vol. 16**, ss. 14-20.

Diğer Yayınlar

- Adıgüzel, D., 2011. Türkiye’deki içmimarlık eğitiminde çevresel yaklaşım. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi
- Adil, F., 1965. Dekorasyon mu? Hayır, İç Mimari. Cumhuriyet Gazetesi, <http://www.cumhuriyetarsivi.com/monitor/index2.xhtml> [erişim 27 Aralık 2015].
- Bilkent Üniversitesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü Tarihçesi, www.bilkent.edu.tr [erişim 10 Aralık 2015].
- BÖIA, Profil, www.innenarchitekten.at [erişim 10 Aralık 2015].
- British Institute of Interior Design, History (About us), www.biid.org.uk [10 Aralık 2015].
- Campo, L. S., 2002. Feminism and Architecture. *Design Theories*. Floriada International University.
- Crawford, Elizabeth., 2011. Spirited Women of Gower Street: The Garretts and their Circle. *UCL Bloomsbury Project*. 15 Nisan 2011 Londra.
- Çelik, G. İ., 2008. İç Mimarlık Eğitim Programlarının Karşılaştırmalı Analizine Yönelik Bir Çalışma. *Yüksek Lisans Tezi*. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Decorators to Know: Elsie de Wolfe*. 2016. <http://www.1stdibs.com/blogs/the-study/elsie-de-wolfe/> [25 Mart 2016].
- Ekren, E. S., (2006). Türkiye’de Bir Eğitim Modeli: ‘Bauhaus’. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: T.C. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Erkmen, N., 2008. Önsöz. *Bauhaus Ekolü Işığında Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu ve Marmara Üniversitesi Güzel Sanatları Fakültesi’nin Dünü-Bugünü, 50. Yıl Etkinlikleri*. 05 Mart 2008 İstanbul, Türkiye, İstanbul: MÜGSF 50. Yıl Yayınları, ss. 11-13.
- Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Tarihçesi, www.gsf.hacettepe.edu.tr [erişim tarihi 10 Aralık 2015].

- Kaptan, B., 1996. *Kaymaklı Yer altı Kentinde Cevher Zenginleştirmede Kullanılan Alet*. MTA Doğal Kaynaklar ve Ekonomi Bülteni. Ankara: Doruk Matbaası, ss. 3-4.
- Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Tarihçesi, gsf.marmara.edu.tr [erişim tarihi 06 Aralık 2015].
- Munhall, E., 1999. *Elsie de Wolfe: The American Pioneer who vanquished Victorian gloom*. [internet]. Architectural Digest (Yayın 1999) <http://www.architecturaldigest.com/story/dewolf-012000> [erişim tarihi 03 Mayıs 2016].
- MSGSU, Tarihçe, www.msgsu.edu.tr [erişim tarihi 06 Aralık 2015].
- NYSID, History, <http://www.nysid.edu/about/history> [erişim tarihi 18 Ağustos 2016].
- Olçay, H., (2012). *A Story Of Interior Architecture: Emergence & Early Educational Implementations in Turkey*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi İç Mimari ve Çevre Tasarımı Bölümü.
- Ruff, C., (2014). *Gender Imbalance in the Design School: Enrollment Patterns Among Interior Design Students*. Yüksek Lisans Tezi. Amerika: Arizona State University Master of Science in Design.
- The International Federation of Interior Architects/Designers, About us, www.ifeworld.org [erişim tarihi 17 Aralık 2015].
- The New School, History, <http://www.newschool.edu/parsons/history/> [erişim tarihi 18 Ağustos 2016].
- Ünsal, N., (2000). *Mimarlık, Konut ve Kadın*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- YÖK /Türkiye Yükseköğretim Kurumu). 2014-2015 öğretim yılında içmimarlık eğitimi alan öğrenci sayısı ve cinsiyet bilgileri. [Şubat 2016].
- Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. *Öğretim elemanı istatistikleri*. [internet] <https://istatistik.yok.gov.tr/> [erişim tarihi Şubat 2016].

EKLER

EK 1: Tablo 3.2 Bölgelere göre içmimarlık bölümü bulunduran üniversiteler ve türleri

NO	BÖLGE ADI	ŞEHİR	TÜR	ÜNİVERSİTE	KURULUŞ YILI
1	MARMARA BÖLGESİ	İSTANBUL	DEVLET	MİMAR SİNAN ÜNİ.	1924
2			DEVLET	MARMARA ÜNİ.	1957
3			VAKIF	YEDİTEPE ÜNİ.	1996
4			VAKIF	MALTEPE ÜNİ.	1997
5			VAKIF	BEYKENT ÜNİ.	1998
6			VAKIF	HALIÇ ÜNİ.	1999
7			VAKIF	BAHÇEŞEHİR ÜNİ.	2001
8			DEVLET	İSTANBUL TEKNİK ÜNİ.	2002
9			VAKIF	KÜLTÜR ÜNİ.	2002
10			VAKIF	KADİR HAS ÜNİ.	2004
11			VAKIF	İSTANBUL TİCARET ÜNİ.	2005
12			VAKIF	DOĞUŞ ÜNİ.	2005
13			VAKIF	OKAN ÜNİ.	2006
14			VAKIF	IŞIK ÜNİ.	2007
15			VAKIF	AYDIN ÜNİ.	2008
16			VAKIF	YAŞAR ÜNİ.	2008
17			VAKIF	YENİ YÜZYIL ÜNİ.	2009
18			VAKIF	BİLGİ ÜNİ.	2009
19			VAKIF	FATİH SULTAN MEHMET ÜNİ.	2010
20			VAKIF	AREL ÜNİ.	2010
21			VAKIF	İSTANBUL KEMERBURGAZ	2011
22			VAKIF	GEDİK ÜNİ.	2011
23			VAKIF	ÖZYEĞİN ÜNİ.	2012
24			VAKIF	İSTANBUL ESENYURT ÜNİ.	2013
25			VAKIF	NİŞANTAŞI ÜNİ.	2014
26			VAKIF	İSTANBUL GELİŞİM ÜNİ.	2015
27	MARMARA BÖLGESİ	BURSA	VAKIF	BURSA ORHANGAZİ ÜNİ.	KAPANDI
28		KOCAELİ	DEVLET	KOCAELİ ÜNİ.	1998
29	EGE BÖLGESİ	İZMİR	VAKIF	İZMİR EKONOMİ ÜNİ.	2004
30			VAKIF	İZMİR ÜNİ.	İSİM DEĞİŞİKLİĞİ
31			VAKIF	GEDİZ ÜNİ.	İSİM DEĞİŞİKLİĞİ
32		AFYON	DEVLET	AFYON KOCATEPE ÜNİ.	2013

NO	BÖLGE ADI	ŞEHİR	TÜR	ÜNİVERSİTE	KURULUŞ YILI
33	İÇ ANADOLU BÖLGESİ	ESKİŞEHİR	DEVLET	ANADOLU ÜNİ.	1991
34		ANKARA	DEVLET	HACETTEPE ÜNİ.	1985
35			VAKIF	BİLKENT ÜNİ.	1987
36			VAKIF	ÇANKAYA ÜNİ.	1997
37			VAKIF	BAŞKENT ÜNİ.	2003
38			VAKIF	ATILIM ÜNİ.	2007
39			VAKIF	TOBB TEKNOLOJİ VE EKONOMİ ÜNİ.	2008
40			KONYA	DEVLET	SELÇUK ÜNİ.
41		VAKIF		KARATAY ÜNİ.	2013
42		AKDENİZ BÖLGESİ	ANTALYA	DEVLET	AKDENİZ ÜNİ.
43	ÇUKUROVA		DEVLET	ÇUKUROVA ÜNİ.	2000
44	MERSİN		VAKIF	TOROS ÜNİ.	2010
45	KARADENİZ BÖLGESİ	TRABZON	DEVLET	KARADENİZ TEKNİK ÜNİ.	1993
46			VAKIF	AVRASYA ÜNİ.	2012
47		SAMSUN	VAKIF	CANİK BAŞARI ÜNİ.	KAPANDI
48	GÜNEY DOĞU ANADOLU BÖLGESİ	GAZİANTEP	VAKIF	HASAN KALYONCU ÜNİ.	2009
49			VAKIF	ZİRVE ÜNİ.	KAPANDI

Kaynak: Adıgüzel 2011 ve bölümlerin internet sitelerinden yararlanılarak oluşturulmuştur.

EK 2: Görüşme Kılavuzu

GÖRÜŞME KILAVUZU

Görüşme Sayısı: _____

Görüşme Tarihi: _____

Görüşme Yeri: _____

BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ İÇ MEKAN TASARIMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI YÜKSEK LİSANS TEZİ

BİLGİLENDİRME VE ONAM FORMU

Araştırmanın (Tezin) adı: İçmimarlık Mesleğinin Ortaya Çıkışında Kadının Rolü ve Kadınların Mesleğe Yönelimi Üzerine Bir araştırma

Araştırmacının adı: Tomurcuk Işıl Pınarcı

Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr. Nilay Ünsal Gülmez

E-mail adresi: t.isilpinarci@gmail.com / tomurcukisil.pinarci@stu.bahcesehir.edu.tr

Telefonu:

Sayın Katılımcı,
Bahçeşehir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsüne bağlı İç Mekan Tasarımı Yüksek lisans Programı kapsamında Tomurcuk Işıl Pınarcı tarafından Yrd. Doç. Dr. Nilay Ünsal Gülmez danışmanlığında ‘ İçmimarlık Mesleğinin Ortaya Çıkışında Kadının Rolü ve Kadınların Mesleğe Yönelimi Üzerine Bir araştırma ’ başlıklı bir tez çalışması yürütülmektedir. Çalışma, kadın içmimarların dünyada ve Türkiye’de içmimarlık mesleğinin gelişiminde ne derece etkin ve etkili olduğunu incelemeyi, kadının mesleğe giderek artan yöneliminin nedenlerini ortaya koymayı, kadın içmimar sayısındaki artışın mesleğe ve mesleğin geleceğine potansiyel etkilerini tartışmayı amaçlamaktadır. Bu çalışmada, veri toplama sürecinde öncü içmimarlar (akademisyen ve uygulamacı), aktif çalışanlar (akademisyen ve uygulamacı) ve içmimarlık son sınıf öğrencisi/yeni mezunlarla görüşmeler gerçekleştirilecek ve ‘görüşme kılavuzu’ndaki sorular yöneltilecektir.

Röportajlar sesli belgeleme yöntemleri kullanılarak dökümanite edilecek, ardından deşifre edilecektir.

Bu araştırma, bilimsel bir amaçla yapılmaktadır, ve katılımcı bilgilerinin gizliliği esas tutulmaktadır. Ses kayıtlarında, görüşülen kişi, kimliğinin belirtilmesini istemediği takdirde, ismi yerine baş harflerinden oluşan kısaltmalar kullanılacaktır.

Bu çalışmaya katılmak tamamen isteğe bağlıdır. Tez hakkında ek bilgi almak istediğiniz takdirde lütfen Bahçeşehir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü’ne bağlı İç Mekan Tasarımı YL Programı öğrencisi Tomurcuk Işıl Pınarcı ile temasa geçiniz.

Adınız-Soyadınız :

Yaşınız :

İçmimarlık eğitimi aldığınız kurumun ismi nedir? :

Hangi yıllarda eğitim aldınız/almaktasınız? :

Tezde isminizin olduğu gibi kullanılmasına izin veriyor musunuz? Kısaltma mı tercih edersiniz?

İMZA

EK 3: Görüşme Soruları

ÖNCÜ İÇMİMARLAR	AKTİF İÇMİMARLAR	İÇMİMARLIK ÖĞRENCİLERİ
<p>1) Neden içmimar olmak istediniz? İçmimarlıkla nasıl tanıştınız?</p> <p>2) İç mimarlık eğitimi almamızı aileniz destekledi mi?</p> <p>3) Nasıl bir iç mimarlık eğitimi aldınız?</p> <p>4) Döneminizin eğitim sisteminin nasıl buluyorsunuz?</p> <p>5) Kendi döneminizle günümüz arasında bir karşılaştırma yaparsanız meslekle ilgili ne tür farklılıklardan bahsedersiniz? (eğitim ve uygulama açısından)</p> <p>6) Kendinizi hangi ekole bağlı görüyorsunuz? Neden?</p> <p>7) Eğitim aldığımız kurumun dönemin diğer kurumlarıyla karşılaştırır mısınız?</p> <p>8) a. [uygulamacı] Mezun olduktan sonra hemen çalışmaya başladınız mı? Ne tür projeler yaptınız? b. [akademisyen] Akademisyen olmadan önce uygulamada da çalıştınız mı? Akademisyenliği tercih etme nedeniniz nedir?</p> <p>9) O yıllarda Türkiye’de içmimarlık mesleğine nasıl bir bakış açısı vardı?</p> <p>10) a. [uygulamacı kadın] Meslek hayatınızda kadın olmanın zorluğunu yaşadınız mı? b. [uygulamacı/akademisyen erkek] Kadın meslektaşlarımızı nasıl değerlendiriyorsunuz? c. [akademisyen kadın] Akademide kalmayı tercih etmenizden kadın olmanızın etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?</p> <p>11) a. [uygulamacı] Uygulamada yer alan kadın meslektaşlarımızı nasıl değerlendiriyorsunuz? Sayılarını yeterli buluyor musunuz? b. [akademisyen] Akademide kadın-erkek sayısındaki oran dengesini nasıl değerlendirirsiniz? Kadın ve erkek öğrenciler arasındaki oranı nasıl buluyorsunuz? Eğitimde kadın/erkek öğrencilerin tasarımı yaklaşımlarını/ilgilerini nasıl değerlendirirsiniz?</p> <p>12) Mimarların içmimarlık yapmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?</p>	<p>1) Neden içmimar olmak istediniz? İçmimarlıkla nasıl tanıştınız?</p> <p>2) İç mimarlık eğitimi almamızı aileniz destekledi mi?</p> <p>3) Nasıl bir iç mimarlık eğitimi aldınız?</p> <p>4) Döneminizin eğitim sisteminin nasıl buluyorsunuz?</p> <p>5) Kendinizi hangi ekole bağlı görüyorsunuz? Neden? Eğitim aldığımız kurumun dönemin diğer kurumlarıyla karşılaştırır mısınız?</p> <p>6) a. [uygulamacı] Mezun olduktan sonra hemen çalışmaya başladınız mı? Ne tür projeler yaptınız? b. [akademisyen] Akademisyen olmadan önce uygulamada da çalıştınız mı? Akademisyenliği tercih etme nedeniniz nedir?</p> <p>7) Türkiye’de içmimarlık mesleğine bakışı nasıl değerlendirirsiniz?</p> <p>8) a. [uygulamacı kadın] Meslek hayatınızda kadın olmanın zorluğunu yaşadınız mı? Yaşıyor musunuz? b. [uygulamacı/akademisyen erkek] Kadın meslektaşlarımızı nasıl değerlendiriyorsunuz? c. [akademisyen kadın] Akademide kalmayı tercih etmenizden kadın olmanızın etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?</p> <p>10) a. [uygulamacı] Uygulamada yer alan kadın meslektaşlarımızı nasıl değerlendiriyorsunuz? Sayılarını yeterli buluyor musunuz? b. [akademisyen] Akademide kadın-erkek sayısındaki oran dengesini nasıl değerlendirirsiniz? Kadın ve erkek öğrenciler arasındaki oranı nasıl buluyorsunuz? Eğitimde kadın/erkek öğrencilerin tasarımı yaklaşımlarını/ilgilerini nasıl değerlendirirsiniz?</p> <p>11) Mimarların içmimarlık yapmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?</p>	<p>1) Neden içmimar olmak istediniz? İçmimarlıkla nasıl tanıştınız?</p> <p>2) İçmimarlık eğitimi almamızı aileniz destekledi mi?</p> <p>3) Döneminizin eğitim sisteminin nasıl buluyorsunuz?</p> <p>4) İçmimarlık eğitiminin beklediğinizi buldunuz mu?</p> <p>5) Mezun olunca ne yapmayı düşünüyorsunuz? a. [çalışmayı] Nasıl bir ofiste çalışmak istersiniz? Ne tür projeler yapmayı hayal ediyorsunuz? b. [yüksek lisans, akademisyenlik] Neden? Uygulamada yer almayı hiç düşünmüyor musunuz?</p> <p>6) Aileniz ve çevrenizin içmimarlara bakış açısını nasıl değerlendirirsiniz?</p> <p>7) Sınıfta kadın öğrenciler mi çok erkek öğrenciler mi? Sizce neden?</p> <p>8) Kadın/erkek öğrencilerin tasarımı yaklaşımları arasında sızce fark var mı?</p> <p>9) Son yıllarda beğendiğiniz içmimarlar kimler? Neden?</p> <p>10) Mimarların içmimarlık yapmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?</p>

EK 4:

ÖNCÜ İÇMİMAR

GÖRÜŞME NO: 12

GÖRÜŞME TARİHİ: 19.04.2016

ÖNCÜ İÇMİMAR: ÖNİMK2

(Görüşmeci doğrudan kendini ve yaşadıklarını anlatmaya başladı.)

ÖNİMK2: Ben Türkiye'deki içmimar title'ni ilk kez resmi olarak kullanan kişiyim. Neden? Okuldan mezun olduktan sonra muhakkak çalışmak istiyordum. Onu önce izah edeyim sana da. Tesadüfen Ankara'daydı ailem Ankara'ya gittim. Ve bir hariciyeci ile sözlendim. Bir yıl kalırdı onlar hariciyeciler Türkiye'de. Şimdi kocam değil. Başka biri yani. İkinci yıl yurtdışına giderler. Şimdi ben ona mutlaka çalışmak istiyorum deyince dedi ki Sümerbank'a gir dedi. Seni sokayım genel müdür benim sınıf arkadaşım dedi. Ben Sümerbank'ta ne işim var dedim. Yani fukara yeri gibi. O zaman yüz bin adet işçisi olan bir sektör. Tekstil sanayi, porselen sanayi, seramik sanayi, boya sanayi tamamı Sümerbank'ın elinde. Ve bütün Türkiye'nin her tarafında tahmin edemeyeceğin kadar çok fabrikaları var, işletmeleri var, yaz tatil yerleri var. İnanılmayacak kadar geniş bir imkanı var. Ben tabii, ve o zaman tamamen teknik üniversitelere yatırım yapıyor. Yani bütün burslarını teknik üniversitelilere veriyor Sümerbank. Çünkü teknik üniversite hala çok önemli bir okuldu yani her durumda çok önemli bir okul. Oradakilerin hepsi ciddi mühendis-mimar o yıllarda. Sonradan ayrıldı mühendislikle mimar, sonradan ayrıldı. Şimdi doğrudan doğru Sümerbank'a gittim, bir şekilde girdim. Hakikaten beş tane hanım mimar-mühendis, şu anda halen telefonla görüştüğüm İzmir-Muğla otoyolunu yapan mimar-mühendis ayrıca burada bizim müdürümüz o zaman mimarlık bölümünün başında. Ve bunlar ne yapıyorlar: Bekar Lojmanları, işçi lojmanları, trafo binaları buralara ilave helalar yani tamamen bizim mesleğimizin dışında işler. Ama Sümerbank ın sonsuz bir imkanı var. 466 tane mağazası var, Türkiye'nin dört tarafında. Sosyal tesisleri var çok maksatlı salonlar. Anadolu'da özellikle dışarıya servis veren lokantalar, içerdeki lojmanlar, lojmanların genel müdür odaları, ofis odaları yani sonsuz bir imkan var. Deniz kenarındaki tesislerin sosyal tesisleri, lokantaları, kafeleri, küçük evleri bunların hepsi bizim işimiz, o kadar benim işim ki şaşırıdım kaldım. Yani sonsuz bir

imkan sonra nereye gidersek misafirhanesi var. Böyle büyük bir rahatlık ki Türkiye’de o yıllarda benim anlattığım, benim girdiğim o yıllarda 1963 yılı. 63 yılında hele Samsun’da öyle bir olay gelmişti ki başımıza o kitapta bahsetmiştim. Yalnız bayanları almayan otel... Şimdi ben böyle bir yere girince diğerlerinin işine el koymuş gibi oldum. Yani çünkü benim gitmem gerekiyor. O kadar ki genel müdür çağırıyor, lokanta yapacağız Gözen Hanım Beykoz fabrikasında. Şahane bir şey denizin kenarında... Samsun’daki çağırıyor. Diyarbakır’daki çağırıyor. Bir düğün salonu yapacağız, çok önemlidir. Sümerbank’ın fonksiyonu vardı. Bütün o kasabalara, içinde bulunduğu şehirlere bir düğün dernek şeysi veren böyle büyük alanlar yok ki hiç oralarda baya büyük bir alan lazım. Yani dolayısıyla benim böyle büyük bir şansım oldu. Ya tabii diyolar ki bana sen necisin, aylık bağlayacaklar, sen ne iş yapıyorsun? Mimar mısın? Değilim. Mühendis misin? Değilim. Peki dekoratör müsün? Değilim. Dekoratör bizde vitrin yapandı. Neyse bizimkilerin birçoğu öyle bir yerlerde girdi. Tek tük bir eleman olarak girdiler. Biz ciddi çizim yapardık. Şimdi şaşırıyorum her şey o kadar kolay ki, düşey kesit, yatay kesit kalınlıklar, çizimlerdeki kalınlıklar... Kalınsa kesit diye görürsün. Çok ciddi bir çizim tekniği öğrenmiştik. Bir şey ifade etme tekniği öğrenmişizdir. Ben hayır ben içmimarım. Bir de yeni bir meslek ya yeni adı konulmuş bir meslek ya. O kadar sahiplenmişiz, o kadar severek mezun olmuşuz ki hepimiz. Aslında birçok arkadaşım, ben biraz tutucuyum galiba oraya girmeseydim çok daha başka bir yerde olabilirdim ama çok mutlu bir hayatım oldu Sümerbank’ta. Çok renkli, sonsuz seyahat devamlı ama diğer arkadaşlarımdan hepsi çok ciddi olarak mağazalar açtılar. Tasarımlar yaptılar. Güzel dekorasyon işleri yaptılar. Yani onlar daha bir şanslıydılar. Benim orda kalmış olmam, nasıl olduysa tutucu muyum, neyim yani biraz ondan dolayı...

TIP: Kaç sene çalıştınız?

ÖNİMK2: 25. Bir yıl diye girdim 25 yıl çalıştım. Ama ondan sonra o arada çocuk kreasyonu yaptım. Senede iki kere Paris’e giderdim. O çok keyifli başka bir iştir yani arkasından hediyelik mağaza açtık mesela bir akrabamla. Hediyelik hiç yapmadığım şeyleri öğrendim o zaman çiçek yapımı hakiki kuru çiçekler, aranjman yapmak falan çok önemli bir şey. Ahşap boyamalar mı şey teknikler. Tabii bu Akademi’den mezun olunca bizimki gibi meslekten mezun olunca hepsine yakın oluyorsun. Bir kere basic

designda bir yıl okuduk biz. O yani o kadar önemlidir ki insanı uyandırıcı bir şeydir. Proporsiyon gözün alışmaya başlar ölçüye, renkleri, uyumu, dokuyu hissetmeye başlarsın. Bunlar muhakkak vardır sizlerde. Birinci yılda muhakkak vardır. Dolayısıyla böyle bir şansım oldu Sümerbank gibi. Ama oradakiler teknik üniversiteliler başka bir meslektir o yani kadınları da, erkekleri de Anadolu'nun en zeki, en çalışkan, en asosyal kişileridir. Yani onlar teknik üniversiteyi ancak kazanabilirler. Dolayısıyla orda okuyan insanların bir sanata, böyle bir yumuşak geçişe, bir estetiğe çok yakın olması mümkün değildir. Dolayısıyla ben orda birden bire tabii fazlasıyla bu işlere girmeye başladım yani. Fazlasıyla söz sahibi olmaya başladım. Sen necisin, ben içmimarım... Akademi'ye yazıyorlar. Bizim ülkemizde devlet bir protokol oluşturur. Şu meslekler var: mimar, mühendis, avukatlık. Bunun dışında yeni oluşmuş, böyle bir değişiklik olmuş okulda, bir statü değişikliği yapılmış ve orada bizim içmimarlık ayrılmış. Tekstil, heykel ayrılmış. Hepsi ayrı ayrı meslekler. Ama devlete yansımamış, devlet oraya yansıtmış da bareme yansıtmamış. Dolayısıyla bana para verecekler veremiyorlar. Sen ne iş yapıyorsun diyorlar. Yaptığım iş çok önemli. Bir de orda kendine fazla şey ekliyorsun sonuç olarak yani onlarda görüyorsun, öğreniyorsun. Mühendis... Şimdi benim burada pek çok arkadaşla çalıştım, mimar. İçmimarlık çok severek yapılan, hakikaten sahip çıkılması gereken güzel bir meslek. Ve artık Türkiye'de bütün dünyada içmimar diye birisi yok. En güzel mobilyalar yapanlar mimarlar. Tasarım her şeyiyle tasarım ama bizde tasarım kelimesinin içi öyle boşaldı ki tasarım kelimesi. Artık saçın adı da tasarım. Belki doğrudur ama yaratıcılık varsa. Bildiğimiz saç yapmanın adı tasarım olmaz yani. Taarımcı olmaz. Elbette ki modanın adı tasarım, tasarımcı ama gelecek seni hayal ettiriyor. Geleceğin nasıl bir espri getireceğinin nasıl bir renk, nasıl bir biçim getireceğini sana hissettiriyor. Biz de biraz uzağız bunlara yani ben biraz uzak olduğumuzu düşünüyorum. Hakikaten uzağız ama ben meslek olarak tabii sonunda bana sunduğu arkadaşlarım ve daha sonra zaten mimarlıkla mühendislik ayrıldı teknik üniversitede yani bizim okulda her zaman ayrıdır. Bizde ciddi bir estetik ağırlığı olan bir mimarlık vardır. Mimarlık fakültesi vardır yani. Ama o da piyasada çok fazlasıyla hep içmimarlık yapıyor. Hepsi içmimarlık yapıyor şu anda bizim okuldaki mezun mimarların çok büyük bir kısmı içmimarlık yapıyorlar. Neden? Çünkü bir ev, apartmanların biliyorsun dışarıdan geliyor projeleri. Mesela ben öyle birkaç tane binanın içinde bir şeyler, bir tadilatlar yaptırdım. Hayran oldum, hayran oldum. Bir tek

dairede anahtarın yerini bile değiştirmen gerekmiyor. Hele mutfakta, mutfak bizim için çok önemli bir yerdir. Ben yıllarca istasyon sanat evinde, mutfak ve banyo diye bir ders verdim. O kadar önemli bir şeydir ki o çünkü bizim öyle bir kültürümüz yok. Yani bir mutfak kültürümüz yok. Başka bir yemek. Ama şimdi yeni evlerde tabii ki onu kullanıyorsun. Ama onun da kullanıcı kişinin fark etmesi lazım o değişimi. Etmiyorsa uymuyor zaten, yaşamı ona uymuyor. Masa yoktur mesela Dolmabahçe Sarayında, koltuk yok biliyorsun. Affedersin, Topkapı Sarayında koltuk yok, yatak yok, sandalye yok. Tamamen Anadolu kültüründe yaşıyor. Yüklüğün içinde yorganları koyuyor. Yerde yiyor. Bizim pek çok aile evinde yemek masası vardır Anadolu'da ama yerdeki şeyde yer. Başka bir ortamda yer. Dolayısıyla bizde bir kültür değişimi var. Yani bir içmimarın çok dikkat etmesi gereken bir şey. Mesela odalar daima kapalıdır. Şimdi Amerika'nın dış kapıyı açarsın, salona girersin. Avrupa'da belki İngiltere'de birazcık daha farklıdır ama yani çok rahatlıkla koridorlarda yer kaybı yapmak, odaların önüne kapatıcı bir yerler yapmak. Çok fazlasıyla uygulanan bir sistem değildir. Bizde kesin enterne etmek durumundasın yani yatak odalarını mutlaka koridorla kapatacaksın. Yaşama ve yatma alanlarını ayıracaksın. Ayırmadığın takdirde kaos olur Türkiye'de. Muhakkak yapar o eninde sonunda.

TIP: İçmimarlıkla nasıl tanıştınız? Neden içmimar olmak istediniz?

ÖNİMK2: Halet Çambel diye uluslararası bir arkeolog vardı. Benim yaşadığım Kadirli kentinde küçük kasabasında Karatepe diye çok meşhur bir şey vardır. Bir İtalyan Bozart'ın yaptığı Prof. Bozart'ın devam ettiği bir şey, eski bir Hitit Uygarlığı'nın açığa çıkarılması çok eski ve Halet Hanım devamlı onun öğrencisi olarak oraya gidip gelirdi. Kadirli'de otel yok, bunlar bizim evimizde kalırlardı. Halet Hanım'la böyle büyük bir yakınlığım vardı. Her durumda Gözen'ciğim sen muhakkak akademiye git, bir yakınlığın var bu işe, muhakkak akademiye git derdi. O sırada da bizim hangi hoca, Utarit İzgi sanıyorum yakından tanıdığı birisi. Utarit İzgi de çok zor bir hoca, ne kadar zor bir hoca, ters ama çok ciddi bir eğitimci, çok ciddi bir öğretici hoca. İnce yapı hocası. Beni ona gönderdi, Akademiye... Halbuki ben eczacılık okuyorum ama sevmedim. Laboratuvarları falan çok içine kapalı. Ben böyle daha insanlarla dışarı dönük bir insanım. Akdenizliyim. Dolayısıyla bir sene, o yıl, o yıllarda sınavlar aynı anda olmuyordu. Bunun sınavı ayrı zamanlarda oluyor. Bunun zamanı ayrı oluyor. Yani

birinde böyle çakıştığı takdirde şansın olmuyor. Ben tabii eczada okurken o zaman bizim okulda da o zaman s6mestr yok, yıl var. Bir yıl olarak okuyorsun. Eczayı bıraktım. Ama ertesi sene sınava girmem gerekti. Hiç aklıma gelmedi çalışmak gerek, falan filan... Hiç aklıma gelmedi. Sınava girdim, kazanamadım. Yetenek sınavıydı. Şimdiki gibi değil belki ama tabii yetenek sınavıydı. Onun üzerine Halet Hanım dedi ki, sen okula öğrenci olarak git misafir öğrenci olarak git. Tabii eczadan sonra bir sene aşağı yukarı bir kaybım oldu. Okulda şey vardı. tezhip dersi vardı. En hassas hep çizmen gerek kendine... Ben de o kadar dikkatli biri değilimdir ama çok sabırlı değilimdir ama güzel bir ders. Okulda bir iki tane değişik hocaya misafir öğrenci olarak gittim. Resim her durumda bir şey yapman lazım çizmen lazım. Ona gittim. Sonra ertesi yıl sınava girdiğim anda otomatikman kazandım. Otomatik demiyim yani yine de. Her durumda yatkınım zaten konuya. Girdim. Dediğim gibi bir yıl böyle okuduk.

TIP: Aslında çok bilinçli bir seçim olmuş sizin için.

ÖNİMK2: Çok çok, çok net olarak seçtim. Hatta yıllar sonra eşim Önder Türkiye'ye ilk defa, ben artık mesleğimin en parlak günlerini yaşarken Endüstri Tasarımı diye bir laf çıkardı. Önder'cim bu nerden çıktı, bu nedir, hiç bilmediğimiz bir şey. Ne kadar önemli bir meslek. Bu bir de yıllarca ergonomi dersi verdi. Gitti tıp fakültelerinde. Buna oturuyorsun, tabii senin vücudunla makinenin kullanımı söz konusu saç kurutmayı bile doğru dürüst tutamazsan kullanamıyorsun bile. Endüstri tasarımı, ay Önder bir dakika bizim mesleğimiz tam oturdu, çok keyifle yapıyoruz. İyi kötü değil. Çok ciddi olarak oturdu yani. Mimarlarla, içmimarlar işbirliği yapıyorlar. Mühendislerle birlikte çalışıyorlar. Böyle çalışıyoruz yani endüstri tasarımı diye bir iş çıktı. Aaa ben böyle çok üzüldüm falan. Niye bizim mesleğimiz... Tabii o bir parladı. Ama tabii önce endüstri olacak memlekette endüstri olmayınca tasarımda çok fazlasıyla olamıyor yani.

TIP: Peki içmimarlığa girdiğinizde aileniz destekledi mi?

ÖNİMK2: Çok, çok. Hatta bizim okul birden bire 5 yıla çıktı. Eee annemler Adana'dalar ona yazdım. Annem öğretmen, çok açık birisidir konulara. Atatürk döneminin öğretmeni. Dedi ki; Gözen'cim ne kadar çok okursan o kadar faydalı. Ama bizim müttezep hakkımız var önceden. 4 sene okusak çıkabileceğiz. Bizim okulumuzu hatta önceden 3'tü. Bize dediler ki siz 4 yıl okuyabilirsiniz isterseniz. Yoksa 5,

isterseniz devam edin dediler. Mesela ben 5 yılı kabul etmedim. 4 yıl okuduk. Liseden sonra 4 yıl okuduk. Bir yıllık kaybım da düşünülürse baya büyük bir zaman kaybı oldu. Ama ailem çok yakından ilgilendi. Büyükannem çok fena halde üzülyordu. O da Ankara'da, bu devletin hiç akli yok, koltuğun kanepenin yerini değiştiriyorsun diye bu kadar para verilir mi? Bir mimar ne alıyorsa, ben de onu alıyorum. Çok yüksek bir para. Biz hep teknik eleman olduk. Memur olmadık yani. Teknik eleman ayrı bir statü Sümerbank'ta ayrı bir statüdür. Seyahate gidersen, seyahatlerden daima büyük paralar alırsın. Tabii orda insanların hakkını almış oldum. Her gün seyahatleyim. Haftanın 5 günü değil 7 günü. O zaman şey de var cumartesi de var. Hep seyahatleyim. Ve büyük bir para alınıyor işte teknik üniversiteli bir arkadaşım Allah rahmet eylesin, çok sevdiğim bir arkadaşım Şükran, her yıl benim yaptığım masayı kullanıyorlar. Böyle eğimli masa, o güne kadar normal masada çizmeye uğraşıyorlar. Hiç çizilmez. Böyle meyillisini yapmışım, böyle iniyor kalkıyor falan. Her ay aylığımı alıyor. Sayıyordu. Kocası asker. Uçkunun parası, sayıyor, ev kirası, sayıyor sayıyor ayırıyor. Borçlar falan. Bir gün dedi ki nedir len bu senin yaptığın dedi bütün seyahatlere sen gidiyorsun biz artık gidemez olduk dedi. "İç pilav mısın, içmimar mısın? Ne haltsın!" dedi. Yani çok enteresan bozuldular haklı olarak. Böyle bir şey oldu yani bana o kadar çok ihtiyaç var ki beni istiyor ister istemez. Sümerbank'ta da başka yok içmimar yani böyle bir konsepti kullanan bu konsepti yaratacak olan kimse yok orda yani dolayısıyla çok ciddi bir şey gördüm yani kabul gördüm. Uzun yıllar.

TIP: Peki yani Akademi de aldığımız eğitimden biraz bahsederseniz.

ÖNİMİK2: Söyleyeyim, ilk yıllarda ilk bir yıl bizim Akademi'de okuduğumuz bölümün adı Dekoratif Sanatlar. Birinci yıl her durumda heykel çalışırdık. Devamlı onu çalışırdık. Bunun dışında da basic çizimler, kalınlıklar, dokular, tekstür bunları öğreten bir yıldır o birinci yıl. Yani ciddi olarak Akademi'ye hazırlık yılı ikinci yılda başlamıştık ama değişti o yılda değişti. İkinci yılda proje vermeye başladılar. O kadar hayali ki suyu olmayan Büyükada da sel sevil yap diyor mesela. Yani diyeceksin ki olabilir. Hayal gücünü kullanırsın, suyu var diye kabul edersin. Ama daha gerçekçi olması gerektiğini, ikinci yıl ikinci sömestrden sonra fark ettim. Çünkü mimarlık fakültesi aldı bizi. Bize Beyoğlu'ndan bir proje vermişti bana Talip Bey Allah nurlar içinde yatırsın. Bir lokanta, ama lokantanın et sadece et yenecek şık bir alan. Daha önce de orada benzer bir

Almanların çalıştırdığı veya İsviçrelilerin çalıştırdığı bir et lokantası vardı. Ne kadar kişi olabilir, bir ay haftada ne kadar et tüketimi olabilir, bunun saklanma alanı ne kadar olmalı, ne kadarı soğuk hava olmalı, ne kadarı diğer malzemelere ayrılmalı gibi gibi çok çok gerçek kesinlikle biz proje dosyalarını bıraktık. Proje yok proje çizimi yok. Sadece dosya aynen A4 dosyalar tamamen tamamen rasyonel bir çalışma. O kadar enteresan ki bir halı mağazası yapacaksın, ne kadar halı gelebilir ve ne kadarı konabilir. Ne kadar zamanda değişme ihtimali olabilir. Neye göre büyük bir halıcı daha küçük bir halıcı konfeksiyon, mağazası yapacaksın Nişantaşı'nda bir yerde. Ne kadarını arkada depoda koymalısın. Depoya ulaşım nasıl olmalı, nasıl hırsızlık engellenmeli, kasa nerede olmalı kimin denetiminde olmalı. O kadar rasyonel bilgiler gerekiyor ki biz artık hiç çizim yapmaz olduk. Hiç çizim yok, kabaca bir proje net 1:50, 1:20 içine bir yerleştirme ama içindeki malzemeler kullanılacak malzeme değil. Doğraması, kapısı mesela ince yapıdan ben dehşet bir sabah kadar çalıştım. Uyku ilacı aldım uyumamak için. Sabah imtihana bir girdim. Lambrinin montajını sordu.....Utarit Hoca gel kal dedi asistan olarak benim yanımda. Yok dedim, ben çalışmak istiyorum. Halbuki okulda kalmak, bizim ülkemizde özellikle bu meslekten birisi için çok büyük bir avantaj hem istersen dışarıda çalışabilirsin mesleğinin tek tek uygularsın yaparsın. Ama üniversitede kalmak da güzel bir şey, ben yapmadığıma pişmanım. Uygulamanın önemi... Marangozhanede ciddi bir malzeme bilgimiz vardı. Şey dersi vardı. Kıyafet. İlk çağlardan günümüze kadar ki... Bu moda alıştırmaya dersi değildi. Modacı da gelirdi. Moda okuyan da gelirdi derse. Ama en azından nasıl bir uygulaması olduğunu görürsün.

TIP: Okul eğitiminde her hangi bir ekole bağlılık durumu var mıydı?

ÖNİMK2: Yok. Bauhaus bizim hayatımızda çok önemliydi. Hocalarımız açısından tabii geride kaldı. Benim tabii Sümerbank'a girmem de Bauhaus nedeniyle. Benim Sümerbank'ta ne işim var dedim Ankara'da nişanlıma. Dedi ki sen Ulus'taki binayı git gör bak dedi göreceksin o bina çok etkileyecek seni. Gerçekten olağanüstü bir Bauhaus binasıdır. Tam o dıştan granit kaplama, merdivenler böyle yerlere kadar iner. Kırmızı halılar, pirinç yazılar, üstünde şaheser, iki tane lamba. İçeri girersin çift taraflı, üstü tamamen ışıklı bir tavan, iki yandan yukarıya doğru bir çıkış. Tam karşıda Avusturyalı heykeltıraşın yaptığı bir heykel, dehşet bir binaydı. Ve hep derim beni bina aldı işe diye çok müthüştür. Bizim okulda bir Bauhaus şeysi vardı genellikle. Tabii yenici hocalarda

vardı. Tamamen yeni mimariye dönük çalıştıran. Yani bize projeleri verirken mesela sonradan mermer ocakları olan Hamdi Şensoy, çok çok etkilendiğim bir hocamdır. İlk yaptığım projenin de tamamen fiyatlarını o koymuştur. Dışarıda Vakko'yu falan yapmıştı. Oysa daha yeni daha dışa dönük daha yeni yeni malzeme kullanan bir mimardı. Etkilenmiştik ondan çok.

TIP: Meslek hayatınızda kadın olmanın zorluğunu yaşadınız mı?

ÖNİMK2: Hiç yaşamadım. Samsun'da yatma dışında hiç yaşamadım. Okumuşsunuzdur...

TIP: Uygulamada yer alan kadın meslektaşlarınızı nasıl değerlendiriyorsunuz? Sayılarını yeterli buluyor musunuz?

ÖNİMK2: Valla çok beğeniyorum. Harkülade başarılı kadın içmimarlar var. Ve tabii başka mesleklerle miks ediyorlar. O hoşuma gidiyor. Yani bir atölye kuruyor. Atölyede mobilyada kuruyor. Aynı anda bir moda da uzanıyor. Aynı anda reklam filmlerinden de ilgisi oluyor. Sanatla yakın ilişkileri oluyor. O bakımdan çok hoşlanıyorum. Çok hoşuma gidiyor. Ve ciddi bir yol aldı bu meslek bu ülkede diyorum.

TIP: Artık Türkiye'de tanınan bir meslek olduğunu...

ÖNİMK2: Çok önemli. Bana diyorlar ki sen mimar mısın, içmimar mısın? Şoför bile içmimar mısın diyor. Mimarmısın demiyor. Mimarlığın çok önünde, çok tuhaf bir şey dikkatimi çekiyor. Ben içmimarım derim daima. İçmimar mı diyor. Mimarmı değil değil mi diyor. Çok enteresan. Mimarmı daha bilinen, daha belki de biraz kendini tüketmiş, birazcık belki de hani etrafımıza birazcık bakarak mı acaba diyorum.

TIP: Peki mimarlığın daha erkeksi bir meslek içmimarlığın daha kadınsı olduğunu düşünüyor musunuz?

ÖNİMK2: Doğru. Halbuki içmimarlıkta şu an erkekler daha başarılı Türkiye'de.

TIP: Okullara bakıldığında içmimarlıkta kız öğrenci çok daha fazla. Ama hani alana baktığımızda uygulamada çok fazla göremiyoruz. Kendi işini yapan belki de daha az.

ÖNİMK2: Kendi işini yapan az. Ama dışarıya servis veren çok ciddi olarak içmimar çok yani. Ama diyeceksin ki bu büyük şehirle sınırlı. Yani Anadolu'da öyle bir şey yok. Anadolu'da mimar yapıyor hepsini. Zaten içmimarlık yaptıran da ne diyeyim üç beş tane şehirdir yani daha fazla değil. Buna ihtiyaç duyan. Ve daha enteresanı tabii en büyük şanssızlığımız bizim mesleğimizi herkes bilir. Bizim mesleğimizi herkes bilir ama kadımla çalışmak çok zordur. Kadın işverenle çalışmak gerçekten çok zordur. Neden? Tabii bu birazcık kötümser bir yorum ama hep söylüyorum. Erkekler dışarıda oluyorlar bizim ülkemizde daha ekliyor kendine bir şeyler. Daha uyanıyor. Daha açılıyor. Kadın öyle değil. Evine 100 bin dolar harcatacak koca bulmuşsa zaten her şeyi bildiğini düşünüyor. Artık o her şeyi biliyor. Ama ben böyle bir dolap düşünmemiştim. Anladıkda çizimi gördün yani orijinalini bir bir yapıp da sonra onu atamazsın. Yani son ana kadar anlatırsın. Ben o bakımdan hep beraberimde alıp götürdüm. Evin aksesuar alışverişine alıp beraber götürürüm kadınları. Değişirme şansı olmalı. Çünkü bak dolap böyle olacak senin ki biraz farklı, böyle bir yemek masası olacak, böyle bir odan olacak. Yerdeki malzeme bu olacak. Bir de kadınları biraz uyandırmak içindir bu.

TIP: İşverenler gözünden baktığınızda çalışmak istediği içmimarın...

ÖNİMK2: Kadımla daha rahat çalışıyor erkekler. Erkeklerle çatışıyor. Yani o çok dikkatimi çekti. Yani erkek arkadaşlarımla yaptığı işler oldu. Meslektaşlarımla yaptığım işler oldu. Yani kadımla erkek işveren daha rahat çalışıyor. Bence birazcıkda sözünü geçirme gücü olacağını düşündüğü için. Kadın onu ikna edebilir. O biliyor ki evdekine nasıl geçiriyorsa sözünü burada da rahatlıkla ikna... İkna demiyim de kabul ettirir.

TIP: Öyle mi yoksa bir de hani kadınların daha estetik düşünebilir gibi bir...

ÖNİMK2: Yani dediğim gibi o paraların sahibi olanlar başkasına o kadar şans vermiyor. Yani tamamen güvenen evimi sana bıraktım al yap diyenler biraz bu konuda uyanmış kişiler.

TIP: Biraz bahsettiniz gerçi ama... Mimarların içmimarlık yapmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

ÖNİMK2: Aslında çok normal geliyor bana. Mimar sonunda binanın dışını yapmıyor. İçini de hacimleri de oluşturuyor. Dolayısıyla içini giydirmeyi yapması da son derece

normal. Üstelik teknik üniversiteden değil de hani Akademi gibi, Orta Doğu gibi daha estetik ağırlıklı mimarlık fakültelerinden mezun olmuşsa konu zaten onun da konusu. Genelde birlikte çalışmak daha bence iyi bir sonuç veriyor gibime geliyor. Dergilere bakıyorum, dergilerde görüyorum yani. Biraz fazla kabız olabiliyor zaman zaman. Kabız kelimesi tabii.. değiştirilemeyecek kadar sert renkler... biraz fazla... bir de bu son zamanlarda ki siyah o kadar kötü kullanılıyor ki... Sheraton otelinin tuvaletini resmen şikayet ettim. Diyorum ki bakın ben bu meslekten birisiyim. Dünyayı gören birisiyim, gezen, seyahat eden birisiyim. Ama siyahı kullanacağım diye insanı böyle böyle tuvalette şey aramamalı yani... Anladım tamam led ışıklar koymuşsun ama çok yanlış, herkes genç, herkes her noktayı karanlıkta bile görebilecek birileri değil. Evlerde de tabii siyahı kullanmak biraz zor. Siyah, koyu kahverengi, koyu gri o anlamda renkleri. Öyle sonsuz imkan var ki... Mimarlar bu konuda birazcık daha sert kararlar alıyorlar gibime geliyor.

TIP: Biraz bilginiz vardır. Okullarla ilgili. Kendi döneminizle günümüz arasında bir karşılaştırma yaptığımızda ne tür farklılıklar görüyorsunuz?

ÖNİMK2: Valla, şöyle farklılıklar görüyorum. Yani özel okullarda biraz fazlaca çoğaldı gibi isteğin üstünde, ihtiyacın üstünde çoğaldı. Bu meslektekilerde, hocalarda yani daha ilkokuldan başlayarak. Gerçi Türkiye'nin sorunu bu benim gördüğüm kadarıyla. Yani ilkokuldan başlayarak... Kalite düşüklüğü çok fazla.

EK 5:

ÖNCÜ İÇMİMAR

GÖRÜŞME NO: 13

GÖRÜŞME TARİHİ: 20.06.2016

ÖNCÜ İÇMİMAR: ÖNİMK1

TIP: Neden içmimar olmak istediniz? İçmimarlıkla nasıl tanıştınız?

ÖNİMK1: İçmimarlık bizim çocukluğumuzda çok bilinen bir konu olmamakla birlikte dekorasyon hakkında kişilerin iyi kötü fikri vardı. Bu daha ziyade marangozların, ağaç işleri ile ilgili kişilerin, heykeltıraş ve ressamların uğraşları idi. Tabii ki mimarlar daha çok bu sahada söz sahibiydiler, dünyanın her yerinde olduğu gibi sözü geçen zanaatkar, sanatkar ve mimarlardı. El becerisi olan bir çocuk olduğum anlaşıldığında bu çocuk mimar olacak denirdi. Bir yakınımızın teknik öğretmen olması ve eve bir sehpa çizimi ile gelmesi, sanırım içimdeki duyguyu ateşledi. Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu Mobilya ve İçmimarlık Bölümü'nün sınavlarına kayıt olma nedenimin altında bu vardır.

TIP: İçmimarlık eğitimi almanız aileniz destekledi mi?

ÖNİMK1: Bu eğitimi ailem destekledi. Ankara'da yaşamamıza karşın (o dönemde Ankara'da güzel sanatlar yoktu) bu eğitimi almam için her türlü özveride bulunduk. Mimar Sinan Üniversitesi'nin Heykel Bölümünü kazanmıştım. Tercihim bu yönde oldu.

TIP: Nasıl bir içmimarlık eğitimi aldınız? (Kurumunuzun eğitim sisteminden bahsedermisiniz?)

ÖNİMK1: Çok sağlam bir eğitim almış olduğuma inanıyorum. Okulumuzun ismi Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu olup, daha sonra Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi oldu. Bauhaus ekolünün devamı olan bir okuldur. Bir içmimarın gereksinimi olan her şeyi alabileceği bir eğitimdi. Ortam tam bir güzel sanatlar eğitimini destekler nitelikteydi. Dekoratif Sanatlar, Tekstil, Grafik, Seramik bölümleri ile iç içe eğitim almak, bir içmimar için tarifsiz bir zenginliktir. Sebebi içmimarının çok geniş bir yelpaze içermesi ve bunlarla yakın olması, ayrıca ahşap

atölyelerimizin olması her türlü ahşap işlerini yaparak öğrenmiş olmamız bizim donanımımıza büyük katkılar koymuştur.

TIP: Döneminizin eğitim sistemini nasıl buluyorsunuz?

ÖNİMK1: Yokluklar içinde bir eğitim olduğunu söylemek olası. Teknik açıdan, kütüphane açısından, evrensel iletişim olanaklarının az olması tabii ki zorlandığımız noktalardı. Hayal ettiğimiz birçok ürünü bulma şansımız olamıyordu ama bunlar iyi eğitime engel değil. Fotokopi makinesi yoktu o kadarını söyleyeyim. Çoğaltacağımız çizimlerin altına ya karbon kağıdı koyuyorduk ya da çizgilerin altını karalayarak ters çevirip çizgilerin üzerinden geçip çoğaltıyorduk.

TIP: Kendi döneminizle günümüz arasında bir karşılaştırma yaparsanız meslekle ilgili ne tür farklılıklardan bahsedersiniz? Gözlemlerinizi nelerdir? (eğitim ve uygulama açısından)

ÖNİMK1: Eğitim açısından yukarıda bahsettiklerime ek olarak; eğitimin içeriğinin tamamen değişmiş olması. Mimarların içmimarlık eğitimine dahil olması nedeni ile verilen proje içerikleri ve ölçekleri değişti. Bizim dönemde ki eğitimde sayımızın az olması avantajdı ve biz çok istekli geldik, şimdi o kadar istekli öğrenci bulmak zor. Sabır isteyen bu mesleği daha doğrusu güzel sanatları tesadüfen seçemezsiniz. Stüdyolarda oturmak istemiyor birçok öğrenci. İçmimarlık, bir ayrıntı mesleğidir. Bu ayrıntıları yakalama olanağı giderek azalıyor bu doğru değil. Şimdilerde teknik resim dersleri kalktı yani mesleğin bel kemiği ortadan kalktı. Fikrinizi anlatabilmenin tek yöntemi evrenseldir, teknik resimdir. Bilgisayar verdiğiniz bilgiyi sayar, o bilgi eksikse dermanınızı anlatmaya hiçbir şey yardımcı olmaz. Teknik resim bilgisi ölçeğe olan duyarlılığımızı geliştiren bir şeydir, ne yazık ki bilinçsiz bilgisayar kullanımının bunu engellediğini gözlemliyorum.

TIP: Kendinizi bağlı gördüğünüz bir ekol var mı? Neden? (Tatbiki'nin kuruluşunda Bauhasus'un örnek alındığını göz önünde bulundurursak...)

ÖNİMK1: Kendimi bağlı bulduğum bir ekol yok ama Tatbiki'li olmak ister istemez bir o ekolle yoğrulmuş olmak sonucunu doğuruyor ve ben bundan hiç şikayetçi değilim. Son derece gerçekçi, piyasa gerçeklerine hazır bir şekilde mezun olduk.

TIP: Eğitim aldığınız kurumu dönemin diğer kurumlarıyla karşılaştırır mısınız?

ÖNİMK1: Bizim dönemimizde İstanbul'da iki okul vardı. Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu ve Güzel Sanatlar Akademisi. Okulumun gerçekçi eğitim verdiğini söyledim. Verilen projeler de piyasada karşılaşılabileceğimiz türden olup bütün ayrıntılara girilirdi. Çoğu zaman mekanda yer alacak mobilya veya sabit elemanların özel tasarımlarını yapmamız beklenirdi, projenin bir parçası olurdu. Bildiğimiz kadarı ile diğer üniversitede öğrenci sayısı daha fazla olup zaman zaman daha hayal gücüne dayalı projeler verildiği olmuştur. Bizim sınıf 12 kişiydi, maksimum sayı 15 di.

TIP: Mezun olduktan sonra hemen çalışmaya mı başladınız? Ne tür projeler yaptınız? Akademisyenliğe geçiş süreniz nasıl oldu? Akademisyenliği tercih etmenizin özel bir nedeni var mı? (Önce akademisyenlik yaptıysanız lütfen uygulamaya geçiş sürecinizden bahsediniz.)

ÖNİMK1: Mezun olduktan birkaç ay sonra Domsan Mobilya Fabrikasında içmimar ve mobilya tasarımcısı olarak işe başladım. Özel mobilya tasarımlarımın yanında Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın tüm üretim ve uygulama projeleri, genel müdürlük binaları ve mobilyaları. Konut projeleri ve kontrolörlük görevim vardı. Üretimlerin teslimatından önce kalite kontrol yapıyordum. Akademisyenliğe Bilkent Üniversitesi Tasarım ve Mimarlık Fakültesi İçmimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü'nde 1988-89 döneminde part- time başladım. 1991 yılında tam zamanlı öğretim görevlisi oldum ve yüksek lisansa başladım 1994 yılında tezimi bitirdim. Son çalıştığım yabancı firmanın imkanlarını (manevi ve maddi) Türkiye'de başka firmada bulamayacağımı düşündüm ve serbest çalıştığım dönemde ticari boyutta piyasada zorlandım.17 yıllık (o dönemde) serbest çalışma sürecim var. Daha sonra da serbest iş yaptım hala arada yapmaktayım.

TIP: O yıllarda Türkiye'de içmimarlık mesleğine nasıl bir bakış açısı vardı? İçmimarlık eğitimi tercih edilen bir bölüm müydü? İnsanlar içmimarlarla çalışmak istiyorlar mıydı?

ÖNİMK1: Çok bilinen bir meslek olmadığını düşünüyorum o dönemde ve hala. Ben hiç işsiz kalmadım, demek ki istenen bir meslek olma özelliği de varmış. Bunca bölümün açılmış olması mesleğin bilindiği anlamına gelmiyor. Hala içeriği hakkında ve eğitiminin nasıl olması gerektiği noktasında yeterli bilgi olmadığını düşünüyorum. Mesleğin tanıtımı için Oda'mızla işbirliği yaptık, liselerimize gidip konuşmalar yaptık.

Bu çalışmalar halen yapılıyor. Uygulama yapmayan kişiler içmimarinin tam da kapsamını kavrayamamış olabilir.

TIP: Meslek hayatınızda kadın olmanın zorluğunu ve ya kolaylığını yaşadınız mı? İşverenlerin kadın ya da erkek içmimar tercih etmesi durumuyla karşılaştınız mı?

ÖNİMK1: Zorluğunu yaşadım dersem doğru olmaz ama Türkiye'nin birçok alanında olduğu gibi erkek egemen toplumda yaşıyorsunuz. Özellikle şantiyeler ve atölyeler erkeklerin çoğunlukta olduğu alanlar. Tamamen kişinin duruşu ile ilgili bir durum." Kadın yapabilir mi?"yi hissetseler de çok belli etmiyorlardı. Kadının iş yerine bir disiplin getirdiği gerçek. Kadın içmimar, ustalarla, çıraklarla konuşurken, projelerini anlatırken dikkatli olmalılar. Eğitim düzeyi farklı olan, belki farklı sosyal gruplardan gelen bu kişileri kırmamak ve kendinizi de kırdırmamak gerek her anlamda.

TIP: Akademide yer almayı tercih etmenizde kadın olmanızın etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?

ÖNİMK1: Hayır hiç ilişkisi yok.

TIP: Uygulamada yer alan kadın meslektaşlarınızı nasıl değerlendiriyorsunuz? Sayılarını yeterli buluyor musunuz? Çalışmalarını nasıl değerlendirirsiniz?

ÖNİMK1: Başarılı kadın içmimarlar var. Tasarımcı kimlikleri bazen başka alanlarda da başarılı olmalarını sağlıyor. Eğitime baktığımız zaman bir dönem kız öğrencilerin çoğunlukta olduğunu görmüştük şu anda durumu bilmiyorum. İçmimarlığın, masa başında çizim yapmak ve renk seçmek olmadığını herkes bilmelidir.

TIP: Akademide kadın-erkek sayısındaki oran dengesini nasıl değerlendirirsiniz?

ÖNİMK1: Çalıştığım bazı okullarda kadın daha fazlaydı ama bunun istatistiği ne duruma geldi Oda'da çalışmalar yapılıyor.

TIP: Eğitimde kız/erkek öğrencilerin tasarım yaklaşımlarını/ilgilerini nasıl değerlendirirsiniz? Her hangi bir farklılık gözlemlemişliğiniz var mı?

ÖNİMK1: Bir bilgim şu anda yok. Vakıf üniversitelerinin çoğalması, bu mesleğin eğitimine olan ilginin nedenlerini değiştirdi diye düşünüyorum. Her zaman bu meslekle

baş edecek kişiler gelmiyor. Ya başka okul sınavlarında başarı sağlayamayanlar, ya mesleğin içeriği hakkında tam bilgi sahibi olmayanlar ya da popüler bir meslek olmasından kaynaklı bir seçim oluyor. Eskiden kızlar daha çok asılıyordu, son deneyimim erkeklerinde ilgilerini arttırdığını gördüm. Okuldan okula değişebiliyor. Sınav sistemi, eğitim ve belki maddi boyutlarda etkindir. Tasarım açısından çok farklılık yok. Eğilimleri, sosyal yapıları, etkilendikleri tasarımcılar tasarımlarında etken faktör.

TIP: Mimarların içmimarlık yapmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

ÖNİMK1: Doğru bulmuyorum. Sebebine gelince; Türk Mühendis Mimar Odalar Birliği Kanununda çok açık bir madde var. Odası olan bir mesleğin, başka odaya bağlı meslek mensuplarınca icrası mümkün değildir. Yani başka meslekten olanlar içmimarlık yapamazlar. Ama Dünya’da da bu sorun devam etmekte. Benim ayrıca görüşüm mimarlar içmimarlık mesleğini reddetmedikleri ve gerçekten ne olduğunu anladıkları sürece benim bir sürtüşmem olamaz. Problem, ikisinin aynı meslek olduğunu düşünmeleri ve mesleğimiz konusunda yeterli bilgiye sahip olmamalarından kaynaklanmaktadır.

TIP: Son olarak ülkemizde içmimarlık eğitimi veren kurumların kuruldukları dönemle ilişkileri olduğu farklı ekolleri takip ettiği bilinmektedir. Bu anlamda bakacak olursanız sizden hem eğitim aldığınız kurumu bize biraz anlatmanızı rica edebilir miyim?

ÖNİMK1: Bu sorunun cevabını sanıyorum birkaç yerde vermiş oldum. Bu eğitimin çok kalabalıklarla yapılmasına, haftada iki yarım gün stüdyo ile eğitim verilemeyeceğini, Bologna sürecine bağlı olarak birçok yanlış yapıldığını düşünüyorum. İçmimarların donanımına katkıda bulunacak bazı derslerin saatlerinin azalması veya kaldırılması üzücü. Avrupa ve Amerika’ da yapılacak düzenlemeler Türkiye koşullarına veya öğrenci profiline uymayabilir. Bunu dikkate almak gerektiğini düşünüyorum.

EK 6:

ÖNCÜ İÇMİMAR

GÖRÜŞME NO: 15

GÖRÜŞME TARİHİ: 26.07.2016

ÖNCÜ İÇMİMAR: ÖNİMK4

TIP: Neden içmimar olmak istediniz? İçmimarlıkla nasıl tanıştınız?

ÖNİMK4: Lise son yıllarında, Mimarlık-Sahne Tasarımı- İçmimarlık- Endüstri Tasarımı dalları arasında karar vermeye uğraşıyordum. Mimarlık sınavı için fizik / kimya dallarında yetersiz kalacaktım, Sahne Tasarımı dalı yok gibiydi, o da Endüstri Tasarımı gibi ancak yurtdışında olabilirdi. İçmimarlık Bölümü uygulamalı olarak Tatbiki Güzel Sanatlar'da olduğunu hocalarım söylemişti. Üstelik de Mobilya tasarımı da cazip gelmişti.

TIP: İçmimarlık eğitimi almanızı aileniz destekledi mi?

ÖNİMK4: Lisede fazla çalışkan bir öğrenci değildim, üstelik de lise sondan bir ders takıntım vardı, seçtiğim okul da tek şansımdaydı, bir yıl daha kaybetmek yerine. Seçimime saygı gösterdiler, mezun olunca ne yapabileceğim konusunda kuşkuları vardı biraz.

TIP: Nasıl bir içmimarlık eğitimi aldınız? Kurumunuzun eğitim sisteminden bahsedermisiniz?

ÖNİMK4: Benim girdiğim yılda iki aşamalı idi, ikinci yılın sonunda bitirmeye giriyor, başarırsanız devam edebilmek için bir sınava daha giriyordunuz. Bu sınavı başaramazsınız tekniker olarak ayrılıyordunuz. Sonradan değişti, intibak sınavlarıyla dört yıllık eğitim kurumu oldu.

TIP: Döneminizin eğitim sistemini nasıl buluyorsunuz?

ÖNİM K4: dönemin en iyisi idi. Öncüydü. Temel Sanat Eğitimi, Uygulama Atölyeleri, Teknik Resim, Mobilya Konstrüksiyon, Mimarlık Yapı içi gibi dersler yaratıcı konularda, proje veya o zamanki adıyla Buluş Kompozisyon konularında (tasarım sözcüğü yaygın değildi) daha gerçekçi olmanızı sağlıyordu.

TIP: Kendi döneminizle günümüz arasında bir karşılaştırma yaparsanız meslekle ilgili ne tür farklılıklardan bahsedersiniz? Gözlemlerinizi nelerdir? (eğitim ve uygulama açısından)

ÖNİM K4: Altı yıldır emekliyim. Emeklilik öncesinde bile İçmimarlık Eğitimi ile ikinci derecede ilgilenebildim. Ancak kendi Fakültemle ilgilenmek durumundaydım. Son zamanlarda bazı kurumlar aldıkları öğrenci sayıları ve de programlarındaki eksiklikler nedeniyle çok boş mezunlar veriyorlardı. Akademik yaşamım içinde açılmasında da görev aldığım Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü'ne geçtim. Öğrenimim sırasında Mobilya tasarımı her zaman daha yoğunluklu olarak ilgimi çekmişti, o nedenle de endüstri tasarımı konuları ve eğitimi benim için önem kazandı.

TIP: Akademide yer almayı tercih etmenizde kadın olmanızın etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?

ÖNİM K4: Hayır. O zamanlar zaten erkek ağırlıklı bir meslek dalıydı.

TIP: Uygulamada yer alan kadın meslektaşlarınızı nasıl değerlendiriyorsunuz? Sayılarını yeterli buluyor musunuz? Çalışmalarını nasıl değerlendirirsiniz?

ÖNİM K4: Çok azını tanıyorum veya izleme olanağı buldum. Sayıları yeterli olabilir ama iyi iş çıkaranların sayısı önemli.

TIP: Akademide kadın-erkek sayısındaki oran dengesini nasıl değerlendirirsiniz?

ÖNİMK4: Benim dönemime göre tersine döndü kadın sayısı arttı. Son dönemlere kadar verilen maaşlar (özel kurumların dışında) kadın akademisyenlerin artmasına neden olmuş olabilir. Piyasa koşullarından kaçmış da olabilirler.

TIP: Kız ve erkek öğrenciler arasındaki oranı nasıl buluyorsunuz?

ÖNİMK4: İçmimarlık Bölümlerinde kız öğrencilerin sayısı dönem dönem değişiyor, nedenini hiç araştırmadım. Altı yıl önce, Tasarım Tarihi dersime katılan İçmimarlık öğrencileri arasındaki oran yarı yarıya gibiydi.

TIP: Eğitimde kız/erkek öğrencilerin tasarım yaklaşımlarını/ilgilerini nasıl değerlendirirsiniz? Her hangi bir farklılık gözlemlemiştirsiniz var mı?

ÖNİMK4: Kız ve erkek diye ayırım yapmayı sevmem, akli başında olan olmayanlar, sezgisi olan olmayanlar, yaşadıkları dünya ile ilgili olup olmayanlar diye ayrılabilirler. Bir dönemler kızlar belki daha çalışkandı (ben hariç) ama o da değişti.

TIP: Mimarların içmimarlık yapmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

ÖNİMK4: Mimarlar her şeyi bilirler, en azından benim dönemim civarında olanlar bilirlerdi. Kimseye yasak koyamam, hiç eğitimsizler bile içmimarlık yaptıklarına göre, doğru ve iyi iş yaptıkları sürece ne yaparlarsa yapsınlar. İçmimarlar Odasının getirdiği bazı kurallar en azından resmi alanda meslek dalını zorunlu kılıyordur, umarım. Üstelik de artık tek dallı olmanın modası geçti artık galiba.

TIP: Son olarak ülkemizde içmimarlık eğitimi veren kurumların kuruldukları dönemle ilişkileri olduğu farklı ekolleri takip ettiği bilinmektedir. Bu anlamda bakacak olursanız sizden hem eğitim aldığınız kurumu bize biraz anlatmanızı rica edebilir miyim?

ÖNİMK4: Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'nun kuruluşunda Alman öğretim elemanları veya yurtdışında benzer kurumlarda eğitim almış kişilerin ağırlıklı olarak görev alması öngörülmüştü. Bauhaus veya Kunstgewerbeschule (Sanat meslek

okulları) ve Uygulamalı Sanatlar Yüksek okulları ideallerine uygun olarak eğitim programları hazırlanmıştı. Mevcut beş bölümde de en azından iki yabancı öğretim elemanı vardı. Eğer biraz meraklıysanız diğer bölümlerde olup bitenleri izleyip diğer uygulamalı dallarından da haberdar olabiliyordunuz. Bütün bölümler de yetişenler yaratıcı yönlerinin geliştirilmesi yanı sıra piyasada çalışma koşullarına göre de eğitim görüyorlardı. Örneğin İşletme, Hukuk Bilgisi hatta Muhasebe gibi dersler vardı. Uygulama önemliydi, Milli Eğitim Bakanlığı na bağlı olmasına rağmen işliklerde (o dönemin koşullarına göre) malzeme boldu, kesip doğrayıp tasarımlarınızın ayrıntısını veya tümünü gerçekleştirebiliyordunuz. Eğitim süresince toplam 72 iş günü staj zorunluydu. Oldukça da yakından izleniyor ve staj yeri bulmada yardımcı olunuyordu. Staj programının ilk ayağı olan Atölye stajı için yer bulamayanlara okulda staj programı vardı. Mobilya ve İçmimarlık Bölümü ne alınan öğrenci sayısı 14 idi, sınıf tekrarlayanlarla birlikte en kalabalık sınıfım 20 kişi idi. Bu kurumda o dönemde eğitimimi tamamlamam benim akademik kadroda yer almama neden olmuş olabilir. İki yabancı dil bilmem kendimi ayrıca geliştirmeme, yabancı literatürü ve yurtdışındaki eğitim kuruluşların programlarını takip edebilmem için de büyük fırsattı galiba. Daha sonraları da eğitim programlarının geliştirilmesi için kurulan program geliştirme kurullarında da görev almama neden oldu.

EK 7:

ÖNCÜ İÇMİMAR

GÖRÜŞME NO: 16

GÖRÜŞME TARİHİ: 19.06.2016

ÖNCÜ İÇMİMAR: ÖNİMK3

TIP: İçmimarlıkla nasıl tanıştınız?

ÖNİMK3: Aa işte bakın o dönemlerde içmimarlık konusunda çok yeterli bilgimiz bir alt yapımız yoktu. Yani çok da bilinmiyordu. Benim orda asistanım Önder Küçükerman bu konuda duayendir. Tesadüfen tanıştım. Oraya gidip geliyordum çok iyi resim yaptığım için lisede hocalarımda yönlendirdi. Resim bölümünü düşünüyordum. Fakat Önder Bey'le tanışınca o zaman içmimarlıkta asistandı. Hatta pardon son senesini okuyordu. Sonra asistanımız oldu. Daha sonrada endüstriyel tasarım bölümünü kurdu. O beni yönlendirdi. Niye dedi içmimarlığa girmiyorsun. Neticede bana bazı işte çizim tüyoları verdi sınav için sonuçta da hem resim bölümünü hem buraya girdim. İkisini de kazandım. Burayı tercih ettim. Sonrada doğru bir tercih yaptığıma inandım.

TIP: Peki içmimarlık eğitimi almanızı aileniz destekledi mi?

ÖNİMK3: Eee tabii, tabii ki.

TIP: Onların bu meslekle ilgili görüşleri, bilgileri var mıydı?

ÖNİMK3: Hiçbir görüşleri, bilgisi yoktu. Ama işte resim bölümünden daha tercih ettiler bu bölümü. Onayladılar.

TIP: Peki aldığınız eğitimden bahsedebilir misiniz?

ÖNİMK3: İki sene sadece sanat, galeri denen sanat ağırlıklı, resim ağırlıklı, çizime dayanan, desen ağırlıklı bir eğitim gördük şu anda olmayan. Yani temel eğitim ama içmimarlık, resim, tekstil hangi bölümü seçerseniz seçin biz bir arada bu eğitimi gördük. Üçüncü sınıfta şeylere ayrıldık. Kendi dallarımıza. Herkes işte seçtiği bölüme gitti. Üçüncü sınıfta çoğu mimar hocalarımız yine de bize işte stil tarihi denen, bilhassa mobilya

ağırlıklı ve dönemleri, stilleri öğrenmemizi sağlayan çalışmalar yaptırdılar. Aa pardon ben size bu ilk iki yıl içerisinde olanlardan bahsediyorum. Bölümlere ayrıldıktan sonra stil çalışmasını yaptık ama daha önce de karışık okuduğumuzda bütün branşlarda proje ürettik. Ben tekstil dalında da bir proje yaptım. Grafik konusunda da proje yaptım. Diğer arkadaşlarımda grafiği seçen içmimarlık konusunda çalışma yaptı. Yani bütün konuları, irdeledik diyelim. Ondan sonra daha bilinçli bir şekilde bölümlerimizi üçüncü yılda seçtik.

TIP: Döneminizin eğitim sistemini yeterli buluyor musunuz?

ÖNİMK3: Valla yeterli buluyorum. Çünkü çoğu hocamız dışarıda da iş yapıyordu. Sadece teorik bilgilerle bizi eğitmiyordu. Bizzat uygulama içerisinde olan dolayısıyla satışsal olaylara detaylarıyla girebilen deneyimli hocalardı. İçlerinde mimarlarda vardı tabii. Her sömestr farklı hocalarla çalışıyorduk. Birbirinden farklı özellikleri vardı ama bu bize zenginlik kattı. Ben daha endüstri tasarımı bölümünde yine Önder Hoca'm beni endüstriyel tasarım bölümüne aldı, çağırdı. Pek içmimarlıktaki değişimleri bilemiyorum ama yine de hissettiğim izlediğim kadarıyla tabii bizim dönemimizdeki eğitim çok daha iyiydi. Bunu kesinlikle söyleyebilirim. Zaten hocalarımızda ben size şey yapıyım Edip Akköse, Sabri Berkel Türk resmine, Türk sanatına damgasını vurmuş isimler, heykel bölümünden hocalarımız yani gerçekten büyük isimlerle çalıştık. Gerçekten öyle bir ayrıcalığımız oldu yaşıyoruz, dönemimiz dolayısıyla diyeyim.

TIP: Peki kendinizi bir ekole bağlı görüyor musunuz?

ÖNİMK3: Valla benim konumumda soruyorsanız o dönemin yönelimleri, trendleri diyeyim ve hocalarımızın da o konudaki alt yapılarıyla yönlendirilerek belirli bir şeye asla yönlendirilmedik ekole, tarza. Her türlü çalışmayı yaptık. Ama daha ziyade modern yaklaşımlarımız oldu. Çünkü o Bauhaus döneminde işte ilk sanayinin bu işte el atmasıyla başlayan modern efendim ürünler. Modern tasarımlar bizim daima önceliğimizdi. İlgimizi onlar çekiyordu.

TIP: Peki siz mezun olduktan sonra hemen uygulama alanında mı çalışmaya başladınız?

ÖNİMK3: Şimdi biz yavrum daha okuldayken staj gibi o zamanlar bu işleri mobilyacılar yapıyordu. Orhan Mobilya doğrudan işte Akademi'den çıkmış ama sanırım bölüm olarak içmimarlık okumamıştı ama 11h mağazaları vardı. Bunlar Nişantaşı'nda böyle toplanmış mağazalardı. Hocalarımız da tanıdıkları bu insanlara bizi götürür, tanıştıır, bir süre onlarla çalışmamızı sağlardı ve bunların bizde çok büyük katkıları olmuştur. Dolayısıyla daha şeyden itibaren öğrencilikte bizim işimiz hazır. Daha da az idik. Kapışıldık yani adeta ve ben 6 sene öyle birçok mağazada içmimar olarak çalıştım. Genelde tabii projeleri çizip, ondan sonrada o mağazanın sunduğu ürünleri projemizde ee gösterirdik ki malum mobilyanın satışı yapılabilin. Mantıken de doğru bir yaklaşım. Beş sene altı sene o şekilde çalıştım. Okula bilahare girdim. Yani serbest demiyim de bir şeyin yanında efendim uygulamacı mağazalarda deneyimimi arttırdım. Bu arada hiç düşünmedim öğretim görevliliği konusu yine Önder Küçükerman tarafından aklıma sokuldu. O beni yönlendirdi. Ama ben endüstri ürünleri tasarım bölümüne girdim asistan olarak. Çünkü hocam o tarihte onu kuruyordu. Uygulamalı endüstri sanatları yüksek okulu diye Beşiktaş'ta duydunuz mu bilmiyorum.

TIP: Akademi'den bağımsız bir kurum mu?

ÖNİMK3: Eee önce öyleydi. Ondan sonra bağlandı şeye Mimar Sinan'a ve bizi de zaten tekrar Mimar Sinan'a sonradan yönlendirdiler. Beş-altı sene orada tüm bölümleri kurduktan sonra doğrudan Mimar Sinan'a şey yapıldı devredildi. MYO'yla beraber Beşiktaş'ta Mimarlık Yüksek Okuluyla birlikte yer alıyordu. Daha sonra da işte doğrudan Mimar Sinan'a mezun olduğumuz okula döndük. Orada hocalığımız devam etti.

TIP: Peki akademisyenliği tercih etmenizde özel bir neden var mı? Yoksa hani kendiliğinden gelişmiş mi diyebiliriz?

ÖNİMK3: Kendiliğinden gelişti. Hocamın etkisi oldu. Bir çok arkadaşım da okulda akademisyen olarak hiç piyasaya çıkmadan kaldılar. Cazip geldi ama şöyle bir imkan oldu. Serbest, radikal ne biliyim rahat bir okuldu. Derslerinizi aksatmadığınız sürece dışarıda da iş yapabiliyorduk. Ben hiçbir zaman piyasadan kopmadım. Ama iki işi birden de yürütemediğim için kariyerimde tabii geri kaldım. Öğretim görevlisi oldum. Daha sonra da yardımcı doçentlik aldım ama yani bana uygun olmadığını çok geç fark

ettim. Ama çok sevmiştim öğrencilerle birlikte olmayı. Dolayısıyla hem dışarıda hem okuldaki görevleri ikisine de zarar vermeden yürütmeye çalıştım uzun yıllar.

TIP: Ben tekrar eğitim sürecinizle ilgili soru sormak istiyorum. Sınıfınızdaki kız öğrenci sayısı nasıldı? Toplamda kaç kişiydiniz?

ÖNİMK3: Evet, yani... Galiba eşit diyebilirim erkek öğrencilerle. Yani sadece belli bir cinsiyetin şey yaptığı yöneldiği bir bölüm değildi. Birçok kız arkadaşım var aynı devreden hatırlıyorum şimdi. 11 kişi aldılar sadece o tarihte. On bir kişi, şimdi biliyorsunuz yüzlerce alıyorlar. O on bir kişinin içinde işte yani 5-6 5'e 6 filan gibi eşit diyebiliriz.

TIP: Peki siz günümüzde çok yakın bir tarihe kadar eğitimin içinde bulunmuşsunuz. Ufak bir karşılaştırma yaparsanız kendi döneminizle ne gibi farklılıklardan bahsedersiniz?

ÖNİMK3: Şimdi ben okuldan şey yaptıktan sonra emekli olduktan sonra hatta emekli olmadan birkaç sene evvel özel okullara tavsiye yapılıyordu. Okulun oluruyla belli bir saate derse gidiyorduk. Bu tabii ki para vererek gidilen eee ve açıkça söyleyeceğim düzmece sınavlarla alınan öğrencilerle karşılaşınca ben ve bütün arkadaşlarım çok bocaladık. Yani Akademi'deki standartla burada gördüğümüz şey 180 derecede farklıydı. Eee dolayısıyla eğitimi vermekte de zorluk çekiyorsunuz. Seviyenizi düşürmeniz gerekiyor. Bunu başaramayan arkadaşlar dahi oldu yani. Öğrenciyle bir iletişime geçemiyorsunuz alt yapıları çok zayıf. Yani bu eğitimle gelen noktadır. Eğitim düştükçe ve iş ciddi bir efendim elemekten geçmedikçe arada uçurumlar kadar fark oluyor. Ve ben düşünün 2002'den diyelim ki daha 2000'den 2014'e kadar 14 sene bu özel okullarda çalıştım. Yeditepe, Haliç çok da fazla sayamıyorum... Karşılaştırılmaz yani şeyle Mimar Sinan'ın kalitesiyle burası hakikaten içler acısı bir şey gösteriyor farklılık. Dolayısıyla tatmin edici bir sonuç alınamaz bu kafalarla bu okullardan. Mutlaka bu sistemin bir şekilde değişmesi lazım. İşin ticari boyutunun bu kadar öne çıkması tabii kaliteyi düşürüyor. Hiç yani alakası bile yok. Nasıl elmayla armut nasıl farklıysa bu dönemdeki eğitimde ki şu anda Mimar Sinan'da da bizim dönemimizdeki eğitimin efendim şeyine ulaşıldığını sanmıyorum. Boyutlarına, limitlerine... Bir miktar bilgi alıyorum. Oraya giden hocaları aşağı yukarı tanıyorum.

Yani hiç idealist olmayan, yeterli alt yapıları olmayan kendilerini geliştirmek için de fazla çaba sarf etmeyen sadece bir o aşamayı yapmak için ne gerekiyorsa bunu da işte en az Şeyle mesaiyle yapıp, bir noktaya gelmeye çalışan kişileri görüp çok üzülüyorum. Ben size küçük bir örnek veriyim. Biz 70 civarında birkaç arkadaş Haliç niversitesinde proje yapıyor idik. Atölye gibi... Genç arkadaşların grubu yarım saatte dersi bitirirler, biz akşam altılara kadar yedilere kadar öğrencilerle yani bu yaşımıza rağmen Şey yaparız yani ilgileniriz. Oradan en azından siz artık karar verin durumun ne hale geldiğini... Üzücü çok üzücü ama böyleydi yani...

EK 8:

ÖNCÜ İÇMİMAR

GÖRÜŞME NO: 17

GÖRÜŞME TARİHİ: 24.07.2016

ÖNCÜ İÇMİMAR: ÖNİME2

TIP: İçmimarlıkla nasıl tanıştınız?

ÖNİME2: Şimdi içmimarlıkla ilgili benim ilk şeyim üniversite kazanarak... Liseden önce de vardı tabii. Çocukluğumdan beri biraz şöyle böyle karalamaya çalışırdım. Karaladığımda bir şeylere benzerdi ki aile çevresinde o her çocukta olabilir belki. Ben birazcık farklılığım var gibi geldi bana. Ee çünkü ortaokuldayken de çizdiğim her hangi bir şey, çizdiklerimden dolayı resim hocası bana Monet'in kitabını al diye kitapevine gönderdi. Yani hoca bana demek ki bende bir şeyleri görüyor ki ee resim hocam beni oraya gönderiyor. Sonra resim hocam benim oradan ayrılıp da askeri okula yazılmama ağladı resmen. Ben seni Akademi'ye göndermek istiyordum falan. Akademi'nin de ne olduğunu bilmiyorum o zaman, Erzurum'dayız..... Ve orda içmimarlığa yazıldım. Resme değil de işte orası daha geçer akçe göründü çevredekilerin şeyiyle. Afişte çok daha yatkın elim ona olabilirdi. Neyse içmimariyi okuduk. O zamanki adı: Süsleme Sanatları Bölümü idi. İçmimari kelimesi geçmiyor hiç ama yapılan iş içmimarlık tahsili son sınıflarda bunun nasıl olacağına dair konuşmalar geçiyor ve bizden önceki artık bazılarını amcamız demek lazım artık o yaştaki kişiler bile bu odayı cemiyet olarak kurmaya kalkışmışlar önce belirli bir yere kadar gelmişler içmimarlık değil adı dekoratör yetiştiren dekorasyon. Ondan sonra Dekoratörler Cemiyeti gibi...

TIP: Dernek olarak değil adı...

ÖNİME2: Daha dernek olmadı. Bu arada biz mezun olduk. Ankara'ya geldik.

TIP: Bu kaç yılı cemiyetin kurulması...

ÖNİME2: O kadar eskisini gerçekten ayıp ama...

TIP: Siz daha öğrencisiniz ama değil mi?

ÖNİME2: Tabii, tabii. Baki Aktar Beyler birkaç arkadaşıyla kurmuşlar. Baki Aktar o zamanki ilk şeyini ne diyeyim ona bürosunu, hani showroom da diyemiyorum. Öyle bir şey değil ama yaptıklarını orda satmadan önce sergileyebiliyormuş. Ve toplantı yeri olarak kendi bürosunu şey yapıyorlar. Harbiye’de bir yerde. Biz Ankara’da iş arıyoruz. Yedek subay durumumuz bitti hemen bitirdik orda iki sene sonra ben 1961 yılında bir arkadaşımın şeyiyle oda daha önce müracaat etmiş. Üstelik benden bir alt sınıfta olmasına rağmen Ömer Bayar, gel sen buraya gir diye şey yaptı. İller Bankasında çalışanlar var ama çalışanlar bütün bu çalışanlar o zaman ki yasaya göre işçi sayılıyor. İşçi olarak 10.195 sayılı bir yasa var. İşte teknik ressam oluyorsunuz orda başka bir şey yaptığımız yok. Biz teknik ressam değiliz içmimar olarak çıktık desek de hiç kimsenin bunu dinlediği yoktu. Daha tanınmıyor. Ve neredeyse her yerde süpürge satıyor adam, dekoratör diye satıyor. Dekorasyon diye satıyor. O kelimeleri de şey yaptık kaldırılabildik de... Mesleğin esas formasyonuna göre bir isim verilmek. İçmimar olacak o da... Sonunda biz Ankara’da 7 kişi toplanabildik. Bu 7 kişi bazen çünkü hepimizin de bir cumartesi pazarı var. Evli olanlar ve ya çoluğu çocuğuyla geçirmek istiyor. Böyle olunca bazen toplanılıyor bazen toplanılmıyor filan. Ama bu zorluklar öyle ve ya böyle aşıldı yavaş yavaş. Sonra o iki başlılık ayrıldı. Tatbiki Güzel Sanatlar ki şimdi Marmara diye geçiyor. Akademi, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi önce birbirlerine hayır işte o değil de bizimki daha iyi falan filan... Sonra ben yok dedim. Tavrımı koydum. Arkadaşlarla da belirli şeylerde anlaştık. Çoğunluğu elde edince Tatbiki’den de arkadaşları alınca biraz daha sayımız arttı. Ama yönetim kurulu halen 7 kişi, genel kurul yapmaya kalktığımızda bazen genel kurulda bir kişi ya rahatsız, bilmem ya rahatsız oluyor, bir gelemiyorsa hükümet komiseri denetleme yaparlar seçimlerde, geldik rica ederdik onlardan bari siz şey tamamlansın onların adına imza atın diye. Böyle kuruldu yani çok zor kuruldu. Çok zor ve sonunda gene bir Akademi’den mimar ağabeyimiz Selçuk Milar onun odaya kaydını yaptırabilmek için önce Mimarlar Odası marifetiyle, Mimarlar Odası bünyesinde kurulsun. Mimarlar Odası bünyesinde kurulduktan sonra da içmimarlık mesleğinin ayrı bir odası olsun şeyinde bir öneri getirmiş mimarlar odasının toplantısında. Baştan kabul edilmek gibi bir şeyi de olmamış ancak maddenin sonunda bunun ileriki yıllarda görüşülmek üzere koymuşlar. Ve biz o yüzden 1976 yılına kadar bunu ister istemez beklemek zorunda kaldık. Ve 76’da odayı kurduk. Tatbikililer de geldiği için biz 7 kişiyle başladığımız şeyde benim

üyeliğimi 140'a yazmışlar. Bu seferde orda gösterdi iki başlılığını çünkü onların daha az kişisi vardı galiba. Neyse ya bunlar işin teferruatı. Genel olarak konum bu. Şimdi şubeler kurmak için çalışıldı. Ben bakanlıkta çalışıyordum, Turizm Bakanlığında o sıralarda. Eee mümkün olduğu kadar toplantıyla idare etmeye çalışıyorduk. İşte ve sonunda bu şubelerin İstanbul, İzmir, Ankara, Ankara şey olmak üzere genel merkez. Uğraşımız tüm mezun olmadan, olmak üzere olan çocukları odaya kayıt edebilmek idi. Bunda da zorluklar çektik. Ve birazcık kendi ailevi ve maddi durumları iyi olanlar bürolar kurdular. İşte çoğu İstanbul'da olmak üzere, serbest çalışanlar pek kayıt olmaya taraftar olmadılar. Onlara külfet geldi. Nasılsa yerimiz var bizim, yapıyoruz filan gibi. Seneler içerisinde İzmir çok iyi çalıştığını görüyorum. Buraya geldiğimde fark ettim. İstanbul'dan bile başlangıçta iyiydi. İstanbul şimdi onlar da iyi çalışıyorlar şimdi. Yerleşti artık buna yerleşti diyorum ben. Kuruluşumuz böyle...

TIP: Peki siz hangi yıllarda Akademi'de okudunuz?

ÖNİME2: Efendim ben 61 yılında, 58-61. 58'de başladım. Ben bir an evvel çalışmak istedim. Devam etmedim 3 seneden sonra. Bakanlıkta çalıştıktan sonra da özel olarak evimde, ev büro çünkü ötesi çok masraflı oluyordu. Bu zamana kadar geldik. Bankada dekorasyon işlerinden sorumlusu ben oldum.

TIP: Okulda siz akademisyenlik yaptınız mı?

ÖNİME2: Hayır. Öyle yapmadım da şeyde Turizm Bankası'nda çalışırken bizim genel müdürümüz Cafer Canlı Beyefendi'nin eşi Gülsen Hanım Hacettepe'de dekanı, Güzel Sanatlar Fakültesinde. Grafik sanatları, teknik resim ve perspektifte ders vermek üzere beni çağırdılar dışarıdan. Bir sene kadar...

TIP: Peki sizin döneminizde içmimarlık zaten çok fazla tanınmıyordu.

ÖNİME2: Hiç tanınmıyordu. Sıfır.

ÖNİME2: ...İlk şeyimiz oydu zaten çünkü Ben bile bakanlığa girdiğimde ilk bilmiyorum artık en azından 5 ay, 5 aydan fazla hademe kadrosunda çalıştım. Kadro yok, kadro açılmamış, öyle bir kadro yok. Sonunda zar zor kabul ettirdik. Bu seferde ilk içmimar kelimesi bizim bakanlıkta kullanıldı. Sonra bayındırlıkta kullanılmaya başlandı falan.

TIP: Peki şimdi daha sonraki ilerleyen yıllarda Türkiye'deki içmimarlık mesleğinin yerini nasıl görüyorsunuz?

ÖNİME2: Valla yerleşmiş. Oturmuş. Şimdi biz esas şeyi Fransa'dan almıştık.

TIP: Peki siz Akademi'de aldığımız eğitimde bu Fransız ekolünün etkisini daha sonraki yıllarda hissettiniz mi?

ÖNİME2: O zaman başlangıçta hiç yok gibiydi. Benim hatırladığım kadarıyla sadece yalnızca o Fransız, ama ağırlık Almanya'da. Almanya'dan da hocamız Hayati Görkey vardı. Hayati Görsev daha çok mobilya....

TIP: Aldığımız eğitimi biraz değerlendirirseniz, içmimarlığın size öğretiliş şekli Akademi'de o konuyla ilgili neler söyleyebilirsiniz?

ÖNİME2: Şunu söyleyebilirim. Her şeyin bir ilki, bir başlangıç süsleme sanatları diye başlayınca işin şekli değişiyor tabii. O zamanlar için kendi içerisinde bölümlere ayrılır. İşte tekstile ayrılmış, sahne sanatlarına ayrılmış bir bölüm olaraktan ayrı. Türk sanat bölümü, Türk sanat tarihi, tarihi demiyim de ona Türk el sanatları bölümü bu daha çok seramikle ilgili, halıyla ilgili Sümerbank giriyor bu sefer, hele ki Hereke halıları falan oralara kumaş desenleri giriyor. Oralara desinatör yetiştiren bölümler, içmimarlıktan ayrı ama yani şeyler dershanelerimizde ayrıydı. Müşterek gördüğümüz dersler vardı. Eee senin demin sorduğun soru gelişmeden bahsettik. Eee tam böyle köklü bir eğitimi herkes kendisi zaman içerisinde kendisi buldu. Yani şöyle diyelim. Bir basic design diyorsunuz değil mi o var onu başlangıçta almışız, belli bir yere kadar gelmişiz ama daha çok çevreye bakma bizden sonraki şeylere kaldı. Düşün ki ben 61'den 63'e kadar o dönemde artık Akademi'den ayrıldıktan sonra neredeyse kaç geçiyor 25-30 ne 25'i ya olur mu.! Bir altmış yıl geçiyor neredeyse... Şu anda 83 yaşımdayım. Çok sular geçmiş....

TIP: ...Kızların bu bölüme çok fazla ilgi gösterdiğini görüyoruz. Orantı olarak %70 kız öğrenci var....

ÖNİME2: Ters yönde artmış değil mi? Bence de öyle. Ters yönde derken başlangıçta erkekler daha çok iş bulabilmiş.

TIP: Sizin yıllarınızda kız öğrenci yok muydu?

ÖNİME2: Kız öğrenci çoktu. Çoktu. Çok olmasını da şöyle şey yapıyorum. Güzel kızlar gelirdi hep, sosyete kızları. Çoğu meslek yapmak değil de diploma almak gibiydi. Eee bir de okul şeydi bizim yani şeye açık, girişime açık. Hür, demokrat, giyim kuşamda şey önde gibi. Dışarıdan başka okullardan, fakültelerden hep güzel kızlarımızı görmeye gelen öğrencileri hatırlarım.

TIP: Sayı olarak yani kız erkek eşit miydi?

ÖNİME2: Nerdeyse eşite yakındı evet.

TIP: Şimdi ise tam tersi. Ama piyasada çalışanlara baktığımızda da fazla görüyoruz. Bunun mesleğe ne gibi bir etkisi olacak, neden iş verenler mi kadın içmimar tercih ediyor.

ÖNİME2: Şimdi o tarafını tam bir şey söyleyemem. Eee kendi hayatımdan bir şey anlatıyım sana, bence ev dekorasyonu en zoru şu açıdan evdeki bütün fertler eğer biraz çocuklar da büyümüşse her biri söz sahibi olmak istiyor. Anne-baba geleneklerine bağlı kalmak istiyorlar. Çok şey tanınmış profesör ben bir yüz felci geçirmiştım..... iyi ahbab olduk beni tedavisi süresince. Bana kendi evinin dekorasyonunu şey yaptı önerdi. Yani parasız. Ben de seve seve peki dedim. Yapabileceğim kadar, zaten oda fazla bir şey istemiyor ama ısrar ettiği bir konu vardı. Ben Isparta'da büyüdüm. Benim şeyim eşimden ayrı bir odam olsun. Yatak odaları da değil, hem çalışma hem günlük odası gibi kabul edeyim. Orada şu sandığımı mutlaka istiyorum. Anneden babadan gördüğü bildiğimiz çeyiz sandığı gibi. Artı bir de yüzme havuzu istiyor. Biraz şey bahçesi rahattı. Yüzme havuzu da kulak formunda olsun. Şimdi düşünebiliyor musunuz? Bu geleneklere bağlı kalmak mı artık nedir. Ama çocuklar da farklı şeyler istiyor. Zorluğunun orda olduğunu söylüyorum. Ben kendimce bir yol buldum. Hanımla konuştum önce evin hanımıyla. Hanımefendi siz bana şeyi söyleyin, nelerden hoşlandığınızı yatak odasıyla mutfağı size bırakıyorum. İçinde en son yaşayacağımız şey o. Diğer yerleri de ben kendim size kabul ettirmeye çalışayım. Ne görmüşsem, gezdiğim gördüğüm veya okuduğum şeylerden esinlenerek. Onları ben kompoze edeyim, şekillendireyim. Ancak böyle başarılı oldum. Öbür türlüünde ı-ıh olmaz, yürümüyor. Çünkü hani ne derler, Kürt çalar, Çingen oynar diye. Onun gibi baba ayrı, bir de

maddiyat giriyor her şeyin içerisine. Her şey çok şey görünüyor. Aldığı objeye aynaya kıyarak veriyor. Hiç düşünmeden ama senin emeğine ben 6 ayda 600 liraya şey yaptığımı hatırlıyorum. Yani her aya 100 lira düşüyor. Taksi paralarımı kurtarmamıştır, Bakanlıkta çalışıyordum aynı zamanda. Yani gelişme çok müthiş şimdi. Bunu kabul etmek lazım. Ee hanımlar da bu şeyde daha albenili oldukları için, mesleğe eğilimleri de farklı olduğu için midir nedir daha çok ve daha iyi işler yapabiliyorlar. Gördüğüm bu görebildiğim.

TIP: İçmimarlık tarihine baktığımızda da ilk içmimarlar kadınmış. Ama bizim ülkemizde öyle bir durum yok zaten. Ama hani buna rağmen sonradan işte yıllar geçtikçe kadınların eğiliminin, mimarlığa nazaran hatta çok daha fazla olduğu.

ÖNİME2: Şimdi şöyle bir şey oluyor tabii ben bakanlıkta çalışırken bir Fransız mimar geldi. Fransız mimar mimarlık diplomasını aldıktan sonra belirli bir süre çalışmış. Hemen tekrar içmimarlık da yapmak üzere içmimarlık tahsil etmiş. Bunu kendisi şöyle izah ediyor: biz bunun şeyini bakanlıkta çalışırken, kredi verilecek turistik tesisler olarak gelen projeleri kontrol ünü verdik. En zorlandığımız nokta hiçbirinde yani doğru dürüst bir mimarın elinden çıkmamışsa hatta makine mühendislerine proje çizdirenler var. Öyleleri gelirdi. Bu projelerde yatak yerleştiremezsiniz otellerde. Niye, çünkü sonradan kaloriferi oraya koymuştur. Pencere yanına yaklaşamıyordunuz. Bunun gibi bir sürü teknik zorluklar ve çizimlerde hileler yaparlardı. Onun için adam derdi ki içmimarlık eğitimi almam bana çok şey kazandırdı, zira elime aldığım projelerde hangi tesisatın nerden geçtiğini sonuna kadar araştırıp ancak öyle devam ederdim. Tadilat yapacaksam tadilata, yerine yerleştireceksem objeleri yerleştirmeye. Bu çok önemli. Senin bahsettiğin nokta da kızlar daha çok mu şey yapıyorlar bu noktada bilmiyorum gezip görüp...

EK 9:

ÖNCÜ İÇMİMAR

GÖRÜŞME NO: 14

GÖRÜŞME TARİHİ: 17.07.2016

ÖNCÜ İÇMİMAR: ÖNİME1

1. GSA / Yüksek Dekoratif Sanatlar Ltd. (1)
Kürsülerinden bir tanesini de içim. End. Tas kürsüsü idi
Yönlendirici faktör - Heykel = Endüstriyel Heykel (END. TAS.)
2. Sanat eğitimi ülkemizde çok az aile Farafından
desteklenmiştir. (Ben Sangli saygınam)
- 3.
4. Yeniliklere açık araçtır (1968 Ruh'u)
5. Bilgi ve Literatüre ulaşmak çok kolaydır. Friz
Kısmen arap çekerdik / Amerikan kütüphaneleri
olmasa çok fikarordum Sonuçları.
6. ~~Sanayi~~ Nejiye - Ecole Beaux Art - Royal College of Art
Sanayi devriminin getirdiği zorunluluktur
7. Tatbiki Güzel Sanatlar Y.O 1957
1920'de kopanım Bauhaus'un güzeliz
İsrar dur. (Koy çititileri Bauhaus modeli ini
daher gerçeklerdir)
8. Seramik hariç Sanatın her dalında iş yaptım
Akademik hayat / Biraz Askerlik, birisi tembellik
Sanatı dışıdır.
- 9a) Her zaman "Zevk budaları" diyeceğim
Sanatçı Savatlar vardır.

196 gerçek anlamda iç mimarlık:
Möğazacılığın gelişmesi ile yaşanmıştır. (2.)

* El yapımı = evin havasını arıtmaktır
Bir ortamda ..

10. Ofis elemanı olarak hanımlar (sabit oldukları için)
başarıdır.

israfcular; Kolay-sehket eden, vorkhly, bakımlı,
(Büro sınıpları) hanımları her zaman tercih etmişlerdir.

11. —

12. Kadınlara Her zaman Coşkunlukla
fakaat bir kaç istisna dışında
erkekler daha yaratıcı.

15. Garpik düşününün unanmış olan Ekonomik
Zorunluluk

Bazı konular sörtü olarak ületmişim
gerekirse tekrar ederiz.

EK 10:

AKTİF İÇMİMAR

GÖRÜŞME NO: 7

GÖRÜŞME TARİHİ: 18.03.2016

AKTİF İÇMİMAR: AİMK1

TIP: Neden içmimar olmak istediniz?

AİMK1: Aslında çok net bir kararım yoktu diye hatırlıyorum. Hem resim hem de içmimarlık istemiştim. Belki Marmara'da içmimarlığı kazanmış olduğum için Mimar Sinan'da Endüstri Ürünleri Tasarımı da kazanmıştım ama içmimarlık daha çok ağır bastı. Yani resmi kazanmış olsam büyük ihtimal resme giderdim.

TIP: Yetenek sınavıyla tabii...

AİMK1: Tabii yetenekle giriliyordu.

TIP: O zaman içmimarlıkla nasıl tanıştığınızdan bahsederseniz... Okul eğitim dönemi mi?

AİMK1: Ailede içmimarlık yapanlar var. Onların sürekli şantiyelerinde bulunmak heralde bir şekilde kanınıza işliyor.

TIP: İçmimarlık eğitimi almanızı aileniz destekledi mi?

AİMK1: Tabii, destekledi. Akademisyen olmaları da sanıyorum içimizde bir şekilde yer ediyor yani sözlü olarak hiçbir zaman içmimar ol ya da öyle bir şeyleri olmadı ama sonuçta gördüğünüz ortamlar sizi etkiliyor. Yaşadığınız ortamlar, evinizdeki mekan tasarımı, kitaplar her şey etkiliyor.

TIP: Nasıl bir içmimarlık eğitimi aldınız, Marmara Üniversitesi'nde?

AİMK1: Uygulamalı bir eğitim olması beni çok mutlu ediyor hala da geri baktığım zaman mobilyayı tüm detaylarına kadar malzemeyi bir kere dokunarak uygulayarak atölyede yapıyor olabilmek çok güzeldi. O tarafı baskındı diyeyim, yani maketiyle birebiriyle eğitim aldık.

TIP: Peki siz hangi dönemlerde eğitim aldınız?

AİMK1: Ben 84-88

TIP: Eğitim sistemi o dönemde nasıldı?

AİMK1: Atölyelerimiz çok iyiydi. Özellikle ben Tatbiki’de başladım ben Beşiktaş’taki binada orada atölyemiz çok yerleşikti. Kırk yılın yerleşik binasıydı. Ama sonra maalesef bir şekilde Marmara Üniversitesi’ne bağlanınca üniversite. 85 yılında karşıda Acıbadem’e geçtik. Acıbadem’deki kampüsün tabii oturması bizim öğrenciliğimiz sırasında hiç de başarılı olamadı.

TIP: Yani Tatbiki’de bir sene mi okudunuz?

AİMK1: Tatbiki’de burada bir sene okuduk. Ondan sonra oraya geçtik ama orda da hala yani biz üretim yapıyorduk.

TIP: Peki sistemde değişiklik oldu mu? Sanırım Tatbiki’deyken hani bir senelik temel sanat eğitim...

AİMK1: Gene aynı temel sanat eğitimi alıyor bütün bölümler. Bütün bölümler temel sanat eğitimi alıyorlar. Temel sanat eğitimini bölümlere özel bir takım tabii üç boyutu İçmimarlıkta daha yoğun yaptırıyorlar... Ama bütün bölümlerin aldığı işte çizgiden üç boyuta kadar temel sanat eğitimi her bölüm alıyor. Hala devam ediyor.

TIP: Hep beraber alıp daha sonra...

AİMK1: Yok bölümler ayrı ayrı alıyorlar. Her bölümün kendi temel sanat eğitimi hocası var. O hala da devam eder bizde hala var o.

TIP: Döneminizin eğitimi sistemini yeterli buluyor musunuz?

AİMK1: Ben yeterli buluyorum. O dönem için gayet iyi bir eğitimdi.

TIP: Peki Tatbiki’nin kuruluşunda Bauhaus’un etkileri, bir ekole bağlı olması, o ekolle ortaya çıktığını biliyoruz. Peki size eğitimde ya da şimdi kendinizi bu ekole bağlı buluyor musunuz?

AİMK1: Ben hala Bauhaus ekolüne bağlı olduğumu hissediyorum. Hatta bütün yaşam biçimine de yansıyan bir şey o. Hani çok işlevsel bir şeyleri giymek, ayakkabınızı çok işlevsel seçmek. İçmimari yaparken hemen küçücük bir şeyle mobilyayı kıvrıp kağıttan görmek isteği aslında hep o yani atölyeye gidip atölyede bir şey uygulamak bana çok büyük keyif veriyor. Hani o dönemden mezun arkadaşlarıma da... Bir de çok disiplinli işler yapmayı seviyoruz. Hani diğer bölümlerle ilişkilerimizi bir şekilde daha canlı tutuyoruz. Fakültenin de yapısından geliyor. Yani güzel sanatların içinde olması içmimarlığın aynı zamanda büyük bir zenginlik. Şimdi mesela mimarlık fakültelerine bağlı olduğu zaman o zenginliği birazcık kaybediyorlar diye düşünüyorum.

TIP: Daha fazla teknikte kalıyor heralde?

AİMK1: Kesinlikle ve ölçek anlamında da tabii ki çok değişiyor yani mimar hocaların verdiği İçmimarlık eğitiminde ölçeğin 1:1'e 1:2'ye 1:5'e hiçbir şekilde düşmediğini mobilyanın çok daha az vurgulandığını mekan mobilya ilişkisinin hiç konuşulmadığını. Tefriş düzeyinde kaldığını görüyorum.

TIP: Tatbiki'yi o dönemde zaten bir de Mimar Sinan Üniversitesi vardı. Onunla karşılaştırdığınızda ya da oradan hani mezun olmuş arkadaşlarınız varsa alınan eğitimi sizin dönemizde karşılaştırdığınız farklılık görüyor musunuz? Görüyorsanız nelerdir?

AİMK1: Bizimki daha uygulamalıydı yani başta da söylediğim gibi hani atölye tarafımız çok daha güçlüydü. Artı mobilya tarafı sanıyorum daha güçlüydü. Tabii Mimar Sinan'ın zenginliği mesela mimarlık fakültesinin olması belki mimarlık tarihi açısından o zaman Bülent Özer hoca vardı. Ben hatırlıyorum benim mimarlıkta arkadaşlarım vardı. Mesela mimarlık tarihini çok iyi öğreniyorlardı. Biraz hocaya bağlı sanıyorum. Yani mimarlık tarihi aynı zamanda hani içmimarlığın da sonuçta büyük bir parçası o onun parçası o da onun her ikisi birbirine çok bağlı. İkisi de aslında kendi içinde çok başarılı okullardı zamanında biraz şimdi içmimarlığın mimarlık tarafı ağır basmaya başladı sanıyorum Akademi'de. Yani bu eleştirileri başkalarından da duyuyorum.

TIP: Günümüz için mi söylüyorsunuz bunları?

AİMK1: Sanıyorum öyle.

TIP: Güzel sanatlar akademisi adı altındalar hala içmimarlık orda değil mi mimarlık fakültesi ayrı bir fakülte?

AİMK1: Mimarlık Fakültesi'ne bağlı şu anda içmimarlık.

TIP: Sizin dönemde nasıldı? Hatırlıyor musunuz?

AİMK1: O zaman daha güçlüydü. İçmimar hocalar daha çok yoğunlardı. Biraz sistem de bozdu. Bologna süreci de tabii... Atölye saatlerinin kısıtladı. O atölye saatlerinin azalması çünkü atölye işte şeydi hocayla sohbet ederdiniz. Yani bir hayattan sohbet ederdiniz... Atölye saatleri kısaldı o da eksik kalmaya başlıyor.

TIP: Siz şu an hem uygulamada yer alıyorsunuz hem akademide sanırım. Peki hangisi önceliğiniz oldu lisanstan sonra?

AİMK1: Önce ben çalıştım. Yurtdışında da çalıştım. Sonra geldim burada da çalıştım. Öğrenciyken de çalıştım. Ama hani akademisyen olduktan sonra da çalıştım. Tabii akademisyen olup çalışmak çok önemli sanıyorum. Çünkü hani ben kendim görüyorum. Bir şekilde öğrenciye verdiğiniz şeyin boyutun derinliği fazlalaşıyor. Malzeme üretim sadece teorik kalmıyorsunuz. O anlamda önemli diye düşünüyorum.

TIP: Çalıştığınız süre boyunca ne tür işler yaptınız?

AİMK1: Ofis yaptım. Satış çevreleri yaptım. Büyük bir genel müdürlük binası tasarım uygulaması, otel yaptık, spa yaptık. Sonra benim mobilya tarafım ağır basmaya başladı ve sanatla tasarımın kesiştiği kültürle tasarımın kesiştiği bir takım mobilyalar yapmaya başladım. Bir grup kurduk. Üç arkadaş. Onlarla birlikte mobilya üzerinde çalıştık. Hatta işte Türk tasarımının geleceğe bakan tarafı diye bir ABC diye bir laboratuvar gibi bir sergi yaptık. Bütün disiplinleri bir araya getirip Türk tasarımcıların, grafikerlerin, endüstri ürünleri tasarımcıların, mobilyalar bir araya gelip gelenekle mobilyayı birleştiren gelenekle kendi ürününü birleştiren tasarımcıların bir araya getirdik.

TIP: Akademisyenliği tercih etmenizin özel bir nedeni var mı?

AİMK1: Gene aslında biraz sanıyorum piyasanın agresif hali, ilişkilerin agresif hali yorucu. Onu hissettim. Gelip hani onu da ikisini birlikte yürütmek. Belki bir tarafı biraz daha ilişkilerin yumuşak olduğu bir de birikiminizi de paylaşabileceğiniz bir alanın

olması gençlerin olması tabii o zaman asistanken onu bilmiyorsunuz ama hani o iç güdüsel olarak belki geliyor. Ama piyasanın agresif hali biraz sanıyorum. Bir de ailede de akademisyen hem anne hem baba onların da hem teorisyen hem uygulamacı olduğu için ikisini bir arada iyi yürüttüklerini gördüm ve o yönde oldu tercihim.

TIP: Türkiye'deki içmimarlık meleşine bakışı nasıl değerlendirirsiniz?

AİMK1: Biz mezun olduğumuzda çok daha zordu sanıyorum. İçmimar hani hiç bir zaman kabul edilen bir meslek olmadı o zaman. Şimdi tabii ki artık yerleşti. Sadece içmimari yapan ofisler var. Ama tabii bütün dünyada bu böyle. Mimarların biraz daha sayıca çok olmaları. Belki sadece önce mimarlığın var olması meslek olarak onu biraz onun içinde düşünüyor olmalarından kaynaklanan biraz ikinci planda kalıyor ama tabii içmimarlık mesleğinin ölçek anlamında mimarlığa çok ciddi katkıları var uygulanmış projelerde de bunu görebiliyoruz. Türkiye'de artık çok ilginç iç mekanlar var. Baktığınız zaman imzası içmimarların. O anlamda mimarların biraz baskıcı tavrı tabii oldu ama sadece Türkiye'de bu böyle değil bütün dünyada böyle.

TIP: Türkiye'de de artık içmimarlığın kabul edildiğini...

AİMK1: Kesinlikle!

TIP: Bir iç mekan tasarlatmak isteyen birilerinin mimara değil içmimara gitmeye başladığından bahsedebiliriz.

AİMK1: Kesinlikle!

TIP: Hem akademisyen hem uygulamacı gözüyle bakarsanız meslek hayatınızda kadın olmanın zorluğunu yaşadınız mı?

AİMK1: Yani belki erkek de olsam iş hayatındaki agresif yapıyı yine hissederdim. Şimdi öğrencilerimizle de konuşuyoruz geri dönüyorlar hani mezunlarımızla hep paylaşıyoruz. Onlar da işte para alamamak, anlaşma yapamamak, projelerin tekrar kopyalanması falan hani bir sürü sorun hep var hep var hani o erkekde olsam hissederdim. Ama piyasada çalışırken tabii ki kadın olmanın bir takım hani dezavantajları oluyor. Onu bir şekilde ilişkilerinizi yavaş yavaş oluşturuyorsunuz. Ustayla ilişkinizde o size saygı duymaya başlıyor. Eğer siz dolu olursanız. Tabii sizi de

sınıyorlar. Bunu hepimiz yaşıyoruz yani bunu mimarda yaşıyor İçmimarda sizi sınıyorlar bir şekilde. Araba kullanırken de öyle ya bu kadın filan diyorlar yani bu toplumla ilişkili bir durum. Ama saygı duymayı sonra öğreniyorlar hep aynı ekiple çalıştığımızda. Sizin olgunluğunuzu ve mesleği nasıl ürettiğinizi görüyorlar ve bitiyor o şey.

TIP: Peki işverenler gözünde hani kadın içmimarların ya da sizin hani anlaşma yaparken ya da iş tekliflerini konuşurken bir fark görüyor musunuz? Ya da kadını tercih eden...

AİMK1: Fark olabilir olabilir yani o biraz kişisel bir şey sanıyorum ama mezun arkadaşlarımıza bakıyorum hepsinde kadın da erkekde aynı sorunları yaşıyor ama kadın tabii ki biraz daha hırpalanıyor. Evet, biraz daha fazla toplumdaki genel bakış nedeniyle daha çok hırpalanıyor kesinlikle.

TIP: Uygulamada yer alan kadın meslektaşlarınızı nasıl değerlendirirsiniz? Yani mesela yani sayılarını yeterli buluyor musunuz? Çalışmalarında aktifliklerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

AİMK1: Mezunlara baktığımız zaman aslında sanıyorum daha çok erkekler ön plana çıkmaya başlıyor gene. Yani şimdi baktığımız zaman mezun arkadaşlar hani isim yapanları şöyle bir düşündüğümüz zaman kendi mezuniyetimizden sonra hani erkeklerin galiba sayısı daha fazla halbuki öğrenci sayısına ve kadın erkek dengesine baktığın zaman kız öğrenci çok daha fazla. Kızlar biraz daha hani aile yapısı mıdır toplum mudur evine çekiliyor ya da işte bıkiyor. Ofis hayatının aileyle birleşmemesinden saatlerin uzun olmasından dolayı bir süre sonra bırakmak zorunda kalıyorlar büyük ihtimalle. Bireysel ofis açanlar da o anlamda daha çok erkekler, maalesef.

TIP: Peki akademide kadın erkek dengesini nasıl buluyorsunuz?

AİMK1: Daha çok kadın, akademisyen yani bütün bölümlere baktığım zaman daha çok kadın akademisyen daha fazla var. Herhalde bu biraz ilişkilerin yumuşaklığı, ilişkilerin biraz daha dengeli, çalışma saatlerinin düzeniyle ilgili.

TIP: Akademisyen olarak eğitimde kız ve erkek öğrencilerin tasarım yaklaşımlarında, ilgilerinde bir farklılık görüyor musunuz? Tasarım süreçlerindeki yaklaşımları...

AİMK1: Aslında görmüyorum. Yani şu andaki öğrenciye baktığım zaman çok başarılı olan kız öğrenciler de var erkek öğrenciler de var. Çok ilgisiz erkekler var, ilgisiz kızlar var. Yani o biraz çalışmak zorunda olanlar var, yurttaki kalanlar var. Yani o biraz sosyal durumuyla ilişkili sanıyorum. Ailevi yapılarıyla ilişkili, ekonomik durumlarıyla ilgili.

TIP: Peki tasarım sürecindeki o yaklaşımları hani o süreci yürütüşlerinde hani bu detaycılık, yüzeysellik hani o tarz şeylerde?

AİMK1: Kesinlikle öyle bir fark görmüyorum. Cinsiyet farkı yok bence proje yürütmenin işte detaycı olmanın... Bazı kızlar erkeklerden çok daha detaycı bazı erkekler hiç ilgisiz başka ilgileri oluyor. Tabii yaşla da ilgili o biraz sanıyorum. Genç yaşta aslında meslek sahibi olmak zorunda kalıyorlar Türkiye’de. Yani yaş büyük etken. Yaşı büyük olan öğrencilerimiz daha verimli işler çıkarabiliyorlar ama hani ona çok istatistiki olarak bakmadığım için ona bir şey söyleyemem.

TIP: Şu an sizin öğrencileriniz yetenek sınavıyla giriyorlar.

AİMK1: Tabii tabii.

TIP: Peki bunlar daha çok teknik liseden, meslek liselerinden gelen öğrenciler mi ?

AİMK1: Meslek liselerinden çok gelenler var. Sanat liselerinden gelenler var. Dışarıdan gelenler de var.

TIP: Onların arasında bir farklılık gözlemliyor musunuz?

AİMK1: Meslek liseleri maalesef çok iyi bir eğitim vermiyor. Teknik tarafı olan meslek liseleri, içmimarlık okuyanlar var, grafik okuyanlar var. Onlar tabii daha hazırlıklı teknik resim dersine, daha çabuk kavriyorlar daha hızlı ilerliyorlar. Hani şey değil bu ikinci sınıfta çok bir fark kalmıyor. Sanat liseleri çok iyi eğitim vermiyorlar maalesef. Yani onu görüyoruz çok ciddi özellikle sınavda da görüyoruz sonrasında da görüyoruz. Çünkü sanat lisesinden ne beklersiniz iyi bir sanat tarihi eğitimi yapısal olarak alt yapının çok iyi olması lazım. Boş geliyorlar. Ya da motivasyonları yok yani o anlamda.

TIP: Mimarların içmimarlık alanında uygulama yapmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

AİMK1: Yani artık meslekler arasında keskin sınırlar yok. Hani ben gidip resimde yapabiliyorum. Tabii ki fonksiyonel olarak sorun yaratmayacaksa insani anlamda. Hani hacimlere bir kimlik katıyorsa niye olmasın?

TIP: İçmimarlık bölümünden mezun olanların iş alanında daha geri plana düşmesine neden olmaz mı?

AİMK1: Tabii ki olur. Ama yani sonuçta dünya yani artık o kadar farklı disiplinlerin yan yana çalışmasına alıştı ki... Ama onu piyasa belirliyor biraz da hani çok iyiyseniz İçmimar olarak da kendinizi ön olana çıkarabiliyorsunuz. O anlamda hani çok keskin bir şey söylemek yanlış olur. Mimarlık yapan bizim içmimarlık öğrencileri de var. Tabii sayısal olarak çokda fazla değil ama sonuçta iki üç katlı yapı yapıp hani onun belki başka arkadaşlarıyla imza sorununu çözen insanlar da var. Hani o biraz sizin nasıl olduğunuza, nasıl yetiştiğinize ilgilerinize bağlı. Eskiden vardı öyle bir düşünce. Mimarlar neden içmimarlık yapıyor filan. Şimdi sayı içmimar sayısı da çok fazla. 36'dan fazla içmimarlık bölümü var. Hani o da çok gerekli mi?

TIP: Son olarak biraz daha Tatbiki'den bahsederseniz. Eklemek istediğiniz bir şeyler olur mu?

AİMK1: Bizim tabii son yıllarda biraz değişti akademisyenler. Emekli olanlar oldu. Dışarıdan katılanlar çok fazla oldu. Genelde ilk başta şeydi hani ekol olarak kendi içinde yetişen elemanı alıp onu asistan yapıp bütün aşamaları aşana kadar kendi yapısı içinde eğitiyordu hani. Şimdi dışarıdan gelenlerde artmaya başladı hani o biraz yapıyı değiştiriyor ama çağ da değişti dünya da değişti. O insanlar gelip bize katkıda da bulunuyorlar. Bazı üniversiteler mesela sadece dışarıdan alıyorlar. Sadece kendi içlerinden almıyorlar. O biraz ekolü değiştirmeye başlıyor tabii. Hani uygulamacı tarafı dışarıdan gelen arkadaşların biraz daha az onu görüyorum. Piyasada çalışan sayısı azalmaya başladı akademik ortamda. Var ama yüzdeleri daha az. Biraz şeyden de kaynaklı oluyor yükler çok fazla olmaya başlıyor. Hani akademisyen sayısı azaldıkça biz de bizim bölümde diğer bölümlere de bakıyorum. Yetişmiş akademisyen sayısı azalınca yüklerimiz artmaya başlıyor. Yurtdışında bakıyorum. 12 saat ders alıyor hocalar onun dışında araştırma yapıyorlar. Gerçekten araştırma yapabilecek vaktiniz

kalıyor. Ama biz kendi eğitimimize baktığımız zaman ben 35 saat ders yapıyorum. 35 saat ders yapınca nasıl bir şey olur ki? Dışarıda iş yapmak için ancak bir arkadaşınızla bir şey yapabiliyorsunuz. Siz sadece fikren katılıyorsunuz. İşte projeyi biraz yönlendiriyorsunuz. Onun dışında çokda şansınız olmuyor.

TIP: Siz lisansı da yüksek lisansı da Marmara'da mı tamamladınız?

AİMK1: Yok, lisans Marmara. Yüksek lisans Mimar Sinan, sonra Marmara'da yeterlilik.

TIP: O zaman siz o dönemlerde iki okulu birbiriyle kıyaslayabilir misiniz?

AİMK1: Yani şöyle söyleyeyim hani ben yüksek lisans eğitiminde biraz insani ilişkilerin daha az olduğunu hissettim Mimar Sinan'da. Kendi kişisel şeyim. Evet, birebir iki hoca iyiydi. Ama orda bile daha bir mesafeli tavır vardı diye düşünüyorum. Bizde öğrenciye hala yani benim bölümüm için ya da benim kendi tavrım için diyebilirim biraz daha yumuşak biraz daha zaman ayırma anlamında... Gece gelen maile bile yanıt veriyoruz öğrenciden. Onu hissettim. Belki orada bulunmak orada zaman geçirmek gerekiyor daha iyi ilişkiler kurabilmek için ama öyle hissettim ben.

TIP: Mimar Sinan'da içmimarlık bölümü hep mimarlık altında ezilmiş bir geçmişe sahip. Tatbiki'de ise içmimarlık bölümü ilk kurulduğu günden beri var olan bir bölüm. Bunun bir farkını gördünüz mü?

AİMK1: İlk beş bölümden biri. Yani hocaların mimar olması tabii çok değiştiriyor. Piyasada çalışan hoca sayısı daha çoktu sanıyorum bizim eğitim aldığımız dönemde o da teoriyle pratiği çok iyi birleştiriyor. Mimar Sinan'ı ben çok fazla hani şey anlamda yorumlayamayacağım ama yapılan işlere baktığım zaman yarışmalara falan baktığım zaman Mimar Sinan aslında sözünü hala hani sözü var yani normal tabii önemli bir kurum. Piyasada da çalışan sayısına baktığımız zaman Mimar Sinan'ın, Marmara'nın hep aynı oranda tercih edildiğini ofisler tarafından görüyoruz. Ama her iki kurumda da sanıyorum sorunlar biraz sanayinin katkısını biraz daha sokmak gerekiyor kurumlara. Malzemeyi tanıtmak üretilere daha çok sokabilmek öğrencileri biraz daha yoğun olmalı gibi geliyor. Yani sanayinin katkısı onların gelip bir şeyler anlatması bizim oraya gidip bir şeyler görmemiz herhalde eğitimi desteklemeli. O anlamda eksik kalıyor.

TIP: Piyasaya yönelik pek bir eğitim verilmiyor aslında öğrencilere diyebilir miyiz?

AİMK1: Dört sene çok yeterli değil o anlamda gerçekten yani hep biz şey diyoruz biz abc yi öğretiyoruz.

EK 11:

AKTİF İÇMİMAR

GÖRÜŞME NO: 8

GÖRÜŞME TARİHİ: 30.03.2016

AKTİF İÇMİMAR: AİMK3

TIP: Neden içmimar olmak istediniz? İçmimarlıkla nasıl tanıştınız?

AİMK3: Evet. Bilinçli olarak içmimar olmak istedim mi diye sormak lazım herhalde... Hmm, mimar olmak aslında o zaman bildiğimiz şey bizim daha çok ve yani çok geçen gün şeyde de bir tane meslek tanıtımı için bir şeye gitmiştik. Orda da çocukların sordukları soruları cevap verirken aslında biz de çok bilinçli başlamadık, bilinçli seçmediğimizi aktardık. Hakikaten böyle şeyi hep hatırlıyorum ben hani kendim yazı yazarken yazıma bile işte özen göstermek.

TIP: İçmimarlık eğitimi almanızı aileniz destekledi mi?

AİMK3: Evet. Adında mimarlık kelimesi geçtiği için ve kadın mesleği olduğunu düşündükleri için olduğunu söyleyebiliriz sanırım. Yoksa mesleğin içeriğiyle ilgili yeterince bilgileri olduğunu düşünmüyorum.

TIP: Nasıl bir içmimarlık eğitimi aldınız?

AİMK3: Kavramsal boyutu kuvvetli ve analitik düşünmeyi geliştiren bir eğitim olarak tanımlayabilirim. Özellikle tarih, kültür ve diğer kuramsal derslerde eleştirel düşüncenin evrilmesini sağlayan bir öğretim. Etik ve tasarıma problem tanımlama yöntemi ile yaklaşan, yeni sorular sordurtan bir eğitim olduğunu şimdilerde daha iyi anlıyorum. Bunun yanında, evet Ferhat Hoca ve Nilgün Hoca gibi eski dönem ve nadide içmimar olan hocalarımız belirgin farklılıklara sahipti. Nilgün Hoca proje ve detaylandırma derslerinde uygulamaya ilişkin sorgulayıcı ve özellikle Ferhat Hoca'nın ağabey-kardeş ilişkisi kurma eğiliminde olduğunu, bunun usta-çırak modelini çağrıştırdığını söyleyebilirim.

TIP: Bilkent'in ekol olarak bir etkisi olup olmaması öğrenci olarak size yansıtılan bir durum olup olmadığından bahsederseniz sevinirim.

AİMK3: Bilkent'te ekol olmaya ilişkin öğrenci iken yansıtılan, en azından o dönemde bir durum olduğunu hatırlamıyorum. Fakat genel olarak akademik kadronun çoğunlukla ODTÜ kökenli ve/veya kısmen Amerika'da mezuniyet sonrası eğitim almış ya da profesyonel çalışmalar yapmış öğretim üyelerinden oluştuğu düşünülürse (ODTÜ'de tasarım eğitiminde Bauhaus ekolünün hakim olduğu, Bauhaus ekolünün savaş sonrası Amerika'ya yayıldığı düşünülürse, belirgin bir şekilde tanımlanmamış fakat kendiliğinden oluşan böyle bir ekolün Bilkent tasarım eğitiminde de oluşmuş olduğu söylenebilir. Şimdilerde mezuniyet sonrası ve profesyonel hayatta, özellikle İstanbul'da diğer grupların (Mimar Sinan, İTÜ, Marmara, vs) ayrıştığını ve oralardan mezun kişilerin kendi anlayışlarını diğer okullara taşıdığını deneyimledikçe artık o dönemlerde ki Bilkent Üniversitesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı bölümündeki eğitimin belirginleştiğini, ayrıştığını fark ediyorum.

TIP: Eğitim aldığınız kurumu dönemin başka kurumlarıyla karşılaştırma imkanınız var mı?

AİMK3: Mimar Sinan'ı bilirdik. Mimar Sinan hep o vardı. Mimar Sinan'da sanatçı yetiştiriyor efendim İstanbul Teknik Üniversitesi daha işte teknik eleman yetiştiriyor filan diye. O zaman hani o sanatçı olma durumu da sanki kötü bir şey olumsuz bir şey gibi algılanırdı. Mimar Sinan'ın sınavlarının çok ağır olduğu filan vardı. Ve yine Ankara bağlamında da Bilkent bence hepsinin ortasında bir yerde duruyordu. Hani her şeyi birleştiren bir yerde duruyordu. Hacettepe için daha sanatçı, aslında onun programına bakarsan da şey vardı böyle sadece basic design'la başlamaz mesela böyle temel tasarım, temel sanat eğitimi vardır. Sanatla birleştirme falan daha Bauhaus şeyi var galiba orda. Bilkent işte hepsinin ortasında bir yerde ne vardı başka aslında o dönem Hacettepe ve Bilkent'ten başka pek ortaya çıkan yoktu. Evet, hep Mimar Sinan'ı ya da Eskişehir Anadolu Üniversitesi vardı. Marmara'nın adını çok bilmezdik ama yani az bilirdik. Marmara'yla ilgili şeyi hatırlıyorum. O hep ilgimi çekerd işte mobilya tasarımı iç mekan tasarımı ve bir şey daha sanki parçalandığı bölündüğü bunu önemserdim mesela farklı branşlara ayrılması.

TIP: Bilkent’te şöyle kuruluyor mesela Mimar Sinan güzel sanatlar içinde Tatbiki zaten içmimarlığı direk bünyesinde barındırıyor. Bilkent’se İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı adını alıyor. Mesela o da o dönemin ilklerindenmiş bu da belki eğitim sistemini hani dersleri etkileyen...

AİMK3: Evet, mesela o programdan izlenebilir herhalde o Cengiz Yener çok önemli hocamız bizim hem işte akustik, yangın, aydınlatma tasarımı bunlarla ilgili environmental control systems diye o böyle ikinci sınıftan itibaren böyle bir seriydi. Benim mesela çok ilgimi çekip böyle teknik anlamda çok hani ilgili bir öğrenci olamasam da o konuda çok ilgilendiğimi hatırlıyorum. Sadece malzemeyi seçmek değil formüller falan hesaplıyorduk da. İçmimarlık eğitiminin baya bir parçasıydı. Çünkü hep tartışılan bir şey çevre tasarımı da ne filan hani yakın çevre, bahçe falan ama hayır aslında değil hani şeyin sadece görsel konfor değil fiziksel olan konfor da yani orda hani hem ısısal anlamda rahat etmesi bu da bence deneyimi ön plana çıkarıyor. Kullanıcı deneyimini ön plana çıkarıyor. Öyle bir bakış açısı olduğunu şimdi çıkarabiliyorum yani.

TIP: Siz yetenek sınavıyla girmiştiniz değil mi?

AİMK3: Evet, ama o yetenek sınavı çizim falan değildi. Mesela o Hacettepe’de çizim vardı. Yetenek sınavı denilen şey işte bir desen çiziyordun. Aynı dönem ona da girmiştım ben. Mesela o sınavda resim, grafik falan aynı sınava giriliyordu. Bilkent’teki baya bir üniversite sınavı gibi şeyle ne deniyor ona optik okumalı falan 150-160 soruluk falan bir sınav. İçinde genel kültür, genel yetenek, analitik soruların olduğu bir sınavdı.

TIP: Yani çizimle almıyordu?

AİMK3: Hayır, hayır, hayır. Şu andaki geçerli olan o sınavlarla hiç ilgisi yok.

TIP: Peki sizin girdiğiniz sınav sadece içmimarlık ve çevre tasarımı bölümüne mi aitti?

AİMK3: Hayır. Güzel Sanatlar Fakültesine ait bir sınavdı. Öncesinde seçim yapılıyordu. Sıralama yapılıyordu.

TIP: Siz mezun olduktan sonra uygulamada yer aldınız mı? Yoksa direk akademide mi devam ettiniz?

AİMK3: Aldım. Ee ben okuldayken de nedense öyle bir bütünüyle ilgilenmek istemiyorum gibi bir karar vermişim. Yani mobilyayla ilgilenmek istiyorum demişim. Stajlarımı da hep mobilya şirketlerinde işte şeyde falan Domsan'da yaptım, bakıyım Nurus'ta yaptım. O zaman fabrikaya gidip işte 1-1 buçuk saat o zaman gidip gelmekte Ankara'da aslında önemli saatlerdi. Mobilya tasarlayan şirketlerde yapmışım. Daha sonra da yine İkor vardı. Mezun olduktan sonra orada çalışmışım bir sene kadar falan. Ondan sonra da işte şeyler var. Muhtelif projeler işte bir iki arkadaşla beraber yaptığımız, arkadaşın bana pasladığı falan filan böyle ama özellikle de İkor'da çalışırken artık şey bana o şey yetmemişti sanki tasarlamıyorum. Uygulamada olmak keyifli bir şeydi bir taraftan çünkü hani montajı görmek bir de hani çizdiğinin yapılıyor olması ama orda bir takım kısıtlar vardı tabii şeye modüler ölçüler vardı filan onların dışında çok fazla yaratıcılığımı kullanamadığım bir yermiş gibi. Bir taraftan da çok fazla zamanını alan bir seri üretmeye başladığım bir durum gibi sanki. Orda bir şeylerin eksikliğini hissetmeye başladım. Beni ilerletmedi.

TIP: Ne kadar bir süre çalıştınız?

AİMK3: İki yıl falan çalıştım. İşte ondan sonra aynı anda şeye başladım. O da çok ilginçtir. Ç.Ü.'de burslu olabildiğini öğrenmem o olasılığı görmüştüm. Bir Bilkent'e bakıyım dedim ondan sonra Ç.Ü. bir farklı bir yer diye düşündüm. Orda o sınavda da birinci olmuşum master sınavında ve hani sonuçta burslu olacaktım. Onu o noktada zorladım ve hani başladım. Başladıktan sonra da araştırma görevliliği ilanı çıktı. Yani aslında çok çok da aklımda olmamasına rağmen çok hani akademiye girmekte çok bilinçli değildi aslında. Ama evet yani yerim orasıymış bir taraftan da onu düşündüm. Her şey çünkü böyle iyi gitti yani hep sonrasını yol verecek şekilde gitti yani.

TIP: Peki yani lisansta daha kavramsal eğitim almış olmanızın hani etkisi mi bu sizce?

AİMK3: Bilemiyorum. Bunu gerçekten bilmek zor böyle bir tercih yapmamın ya da piyasada kalmamayı tercih etmemim ya da o eksikliği hissetmenin olabilir yani bu belki sadece hani bana ait bir şey değildir. Herkese aittir. Bir de burada kişilik mutlaka devreye giriyor. Ben şimdi yüksek lisansa gelen öğrencilerde de hep bunu görüyorum. Biraz daha işte öğrenmek istiyorum falan diyorlar. Ama orda hani çalışmaya başlamasaydım araştırma görevliliğine başlamasaydım çalışmaya devam ederdim. Ama

orda da hani bir taraftan yine araştırma görevlisi ya da işte öğretim üyesi arkadaşlarımızla yine uygulama alanında beraber bir takım projeler yaptık. Yine mobilyayla ilgili projeler yaptık. Sonra okulun içerisinde orayı dönüştüren projeler yaptık. Şeyi hiçbir zaman tercih ettiğimden değil illa ben sadece yani paper yazayım ve eğitimde olayım ben eğitimci oluyum değil. Uygulamayı her zaman yanında devam ettirmek istedim. Ama biraz benim hep ölçek olarak bütün mekanla ilgilenmek çok ilgimi çekmedi. Böyle yani işte daha mobilya ölçeğinde olmayı tercih ettim.

TIP: Peki yüksek lisansta başka bir üniversiteye geçiyorsunuz? Orada ki farklılıklardan bahsedebilir misiniz? Bir de hangi dönemler olduğunu belirtir misiniz?

AİMK3: Ç.Ü. 2000-2004 orası, yüksek lisans. Oradaki şans şu Bilkent'ten arkadaşlarım daha önceden tanıdıklarım, ben öğrenciyken o asistan olan mesela birisi Ufuk Demirbaş. Aynı dönem öğrencilik yaptıklarımız beraber başladık orada ve o bölümü orada ki içmimarlık programını nerdeyse birlikte oluşturduk. Dolayısıyla orada bana göre bir Bilkent'teki sistemin bir benzeri oluştu.

TIP: Yüksek Lisans'tan aldığınız eğitim olarak bakarsanız?

AİMK3: Hmm o açıdan bakacak olursak farklı. Orda çünkü ODTÜ kökenli insanlar vardı. Çok şey olduğunu düşünmüyorum böyle çok analitik yaklaşım içinde... Yüksek Lisans eğitimi olarak Bilkent'te alacak olduğumdan daha içeriksiz olduğunu düşünüyorum. Ama ben de bir potansiyel gördüler. Hep bana bıraktılar ve hani kendim yazdım gibi. Yüksek Lisans eğitimi biraz tabii lisansla karşılaştırılamıyor. Ama şey vardır graduate stüdyo vardı mesela iyiydi. Çok uzak görmüyorum ama yani çok ODTÜ kökenli insanlar vardı. Bir tane Gazi vardı.

TIP: Peki hocalarınız içmimar mıydı?

AİMK3: Kimse içmimar değildi. Bilkent'te de zaten biz eğitim alırken de Ferhat Hoca ve Nilgün hoca dışında içmimar olan hiç kimse yoktu.

TIP: Türkiye'de içmimarlık mesleğine bakışı nasıl değerlendiriyorsunuz?

AİMK3: Çok içerikli bir bakış yok evet yani... Tırnak içinde dekorasyon deyimini biz eleştiriyoruz. Dekorasyon gibi görüldüğünü düşünüyorum.

TIP: Halen öyle görüldüğünü düşünüyor musunuz?

AİMK3: Düşünüyorum. Genel olarak tasarımın ne olduğunun çok anlaşılmadığını çok kısıtlı çevrelerde anlaşıldığını düşünüyorum. Bu da ne demek? Biraz daha çok akademik camiada anlaşılıyor. Ve yani böyle çok daha aktif olan işte önde görünür mimarların tasarım ofislerinin, yarışmaların filan tekelinde olduğunu düşünüyorum. Ne olduğu gerçekten bilinmiyor aslında farkında olduğunu düşünmüyorum.

TIP: Kişilerin içmimarla çalışma konusuna halen çok alışık olmadıklarını mı düşünüyorsunuz?

AİMK3: Evet, hatta orda insanların mimar içmimar farkını göttüklerini düşünmüyorum. Ve özellikle çalışıyorum bir içmimarla bu evet bütçesi olan projelerde yine de özellikle içmimarla çalışırım diye bir öncelikli düşünceleri olduğunu düşünmüyorum.

TIP: Peki uygulamada çalıştığınız süreyi düşünürseniz orda kadın olmanın zorluğunu hiç yaşadınız mı?

AİMK3: Ya evet bu soruyu soracağımı düşündüm aslında ve...

TIP: Hemen iki soruyu birleştireyim. Akademiye geçmenizde yüksek lisansa başlamanızda bir etkisi oldu mu?

AİMK3: Yok benim hayatımın hiçbir noktasında öyle kişisel olarak öyle bir durum yok. Yani kadın olmanın... Belki bu konu üzerinde çok düşünmüyorum bilmiyorum ama ben hani bu gender konusunu arada bir yerde tutuyorum. Ee aksine yani şeydi ben ayrılırken şeyi düşündüğümü hatırlıyorum. O kadar çok iş vardı ki üzerimde çünkü bu şeyle ilgiliydi yani yapıyorsun, çalışıyorsun evet, çalıştığın içinde çok proje geliyor çok iş geliyor. Şeyi bazı hani şöyle bir şeyden bahsedebilirim; bazı başka insanlar var, çocukları vardı falan ve şehir dışındaki işlere falan gönderilmiyorlardı ve hani M. gidiyordu hep. Onu dediğimi hatırlıyorum: Gelecek sefer işe girerken beş tane çocuğum var diyeceğim filan diye. Hani belki öyle şeyler.

TIP: Size değil ama mesela başkalarına bu şekilde yansıdığını görmüşsünüz.

AİMK3: Evet, o ama hani orda şey var hani bir kayırma varmış gibi düşünmüştüm ben o zaman yani sanki ama demek ki...gerçi kişiye bağlı bu durumu kullananlar da oluyordu. Ama benim hayır akademiye geçmemde öyle bir şey yok. Tam aksine yani şey olabilir hmm yani evet o müşteri denen kişi bizim ülkemizde böyle bir şeye yani tasarıma para verdiği zaman çok güçlü bir yerde hissediyor kendini yani o bir hani... Seni azarlayabiliyor falan öyle bir noktaya geliyor. O adamla karşılaşma durumu, ona cevap verme durumu bilmiyorum yani orda “keşke erkek olsaydım da daha başka cevap verseydim “ filan diye düşündüğümü de hatırlamıyorum. Yani kadın olmakla ilgili ben öyle hissetmedim.

TIP: Peki akademide ki kadın erkek sayısındaki oran dengesini...

AİMK3: İçmimarlık olarak mı bakacağız buna?

TIP: Evet, içmimarlık olarak.

AİMK3: Evet, kadın fazla. Kesinlikle fazla.

TIP: Yani bunun nedeni ne olabilir sizce? Siz hani akademide kalmayı kadın olmanızın etkilemediğini söylüyorsunuz ama hani etkileyenler. Bu “kolaya kaçmak” bazıları diyor hani gerçekten akademik çevrenizi düşündüğünüzde bu şekilde değerlendirmeleriniz olur mu?

AİMK3: Yani kolaya kaçmak diye adlandırılmasını çok şey buluyorum yani anlamsız buluyorum, acımasız buluyorum. Bu nedenle akademiye kadınların... Şey olabilir, yani bu belki olabilir bu da bu belkilerle konuşmam sana ne kadar yardımcı olur ama belki hayatı yani bir şekilde kolaylaştırıyordur. Çalışma koşulları işte şantiyede değilsin akşam gecelere kadar falan filan gibi. Ee, belki ustalarla falan.. Ben mesela o diyalogu seviyordum ustalarla olan diyalogu ama ustaların bunu söyledikçe hafızamda canlanıyor. Ustaların o insanların yaklaşımı evet, daha farklı olabiliyor tabii ki... Evet, yani akademik camiada hani usta statüsünde görebileceğin insanların sana yaklaşımı farklı “hocam” diyor herkes sana yani bunun üzerinden tercihte bulunanlar... Ya ben çok sanmıyorum ya bir taraftan da hiç lafı dolandırmayayım. Öyle değilmiş gibi geliyor bana belki şu anda artıyor olabilir ama çünkü akademi denen şey hani daha az okul vardı hakikaten içmimarlık alanında da çok daha azdı her şey şimdi bir çeşit bir sanki

bir kanal olmaya başladı insanlar için yani daha fazla master yapan var. Ama doktora yapan çok da fazla yok. Ee, ama bunu evet yani bir yol biraz daha kolay elde edilebilir yol gibi görenler olmaya başlamıştır. Ama tabii hani şeyi göze almaları hep gerekiyor; maddi tarafını yani onu karşılaştırdığında da belki piyasadaki rakamlar da düştüğü için o kadar çok da paralar kazanılmıyor hemen çok sayı arttı. O zaman hani o dengelemeye başlıyor. Öğrenciliği zaten biliyorum ve hani devam edebilirim diye düşünüyorlar herhalde. Master öğrencilerine bakınca da çok kız öğrenci var.

TIP: Aklınıza isim yapmış uygulama yapan kadın içmimar geliyor mu?

AİMK3: Valla şey şimdi bu gelenler genellikle şey aslında galiba hepsi içmimar kökenli değiller. Hep yani, orda öyle bir sorun var. Mimar kökenli olup içmimarlık uygulaması yapanlar var. Buna da diyecek bir şey yok. Bir itirazım yok. Genel olarak bizim aldığımız eğitimde de bunu çok net söyleyebilirim. Hep de hani bu belki çok hani ideal bir dünya gibi görünse de olmayacak bir şey değil. Bazı büyük firmalarda da var. Proje için büyük projeler için mimarın, içmimarın diğer bütün ara disiplinlerin gereken hep beraber çalışması bence gereken. Ee ama tabii orda tek tek hani tasarımcı egosu devreye girebiliyor. Onu zaten hani bütün alanlarda diğer alanlarda da hani iç içe beraber çalışma dayanışma yapabilme kabiliyetini zaten ülkece edinmemiz gerekiyor. Ee olması gereken bence o. Bu durumda da yani eğer kurallar el veriyorsa mimar içmimarlık yapabilir tabii ki yani yapamayacağını düşünmüyorum.

TIP: İçmimarların çalışma alanını kısıtlaması içmimarlık mesleğinin hani daha da dışlanması işte zaten hani çok yerleşememiş de Türkiye algısında, bu şekilde iyicene itilen bir mesleğe dönüşüyor mu?

AİMK3: İtilen gibi görünüyor ama hani mimarlık fakülteleri de çok fazla mezun veriyor. İçmimarlık belki ondan iki kat fazla mezun veriyor. O mezunların mimarlık mezunu olanların hepsi de uygulamada rol alamayabiliyorlar. Genellikle de öyle o yüzden de belki mimarlık alanında daha çok akademiye yönelen vardır muhtemelen. Ve içmimarlıkta da öyle bir doluluk var. Ama biraz sanki içmimarlık kendi içinde şeylere ayrılabilir. Yani mesela işte atıyorum mobilyayla ilgilenmek, modüler mutfaklar işte ofis mobilyaları falan onlarla ilgilenmek. Stand tasarımıyla ilgilenmek falan gibi belki o kollara ayrılmak branşlaşmak çok iyi olabilir. O daha çok imkanı...

Ama yani mimarlar da onu yapabiliyor. Bunlar paylaşıyorlar o alanı ne yazık ki. Yani haklısın tamam katılıyorum doğru madem ki böyle bir uzmanlık alanı var. İçmimarlık tanımlı bir uzmanlık alanı var bunu var kabul etmesi gerekir önce mimarların ve o alanı o sınırı aşmamaları gerekir. Tasarım kriterleri aynı ölçek farklı bir de şu farklı mimarlık gerçekten olmayan bir yere hiç olmayan bir boşluğa sen tanımlıyorsun, yeni bir şey ekliyorsun koyuyorsun oraya. Ve kente koyuyorsun bunu mimarlık mezunu olan bu ülkede kaç kişi yapabiliyor zaten. Yapamıyor yani böyle bir şey yapamıyor. İç mimarlığa baktığında o zaten o alanın yapılmış olan alanın içine giriyor. O daha gizli bir yer daha saklı başka bir yer orası. Kente dokunmak başka bir şey çok büyük bir hareket ama içerdeki oraya gidenin girenin görebildiği bir şey. Orda da işte tabii süpürgeliğe kadar bir yığın detay var. Mimarlıkta tabii hani kente bir şey koyamıyorum diyip tasarım bilgisini aktarabildiği kanallardan aktarıyor yani. O anlamlarda yani sadece insan olarak onlarda ne yapsın diyecek gibi oluyorum. Ama idealinde aslında o alanı korumak.

TIP: Eğitimde kız ve erkek öğrenci tasarım yaklaşımlarını, tasarıma ilgilerini nasıl değerlendirebilirsiniz hani cinsiyetlerinden dolayı farklılıklar görüyor musunuz?

AİMK3: Benim zamanımda mı buradaki öğrenciler mi?

TIP: Buradaki öğrenciler...

AİMK3: Evet, gerçekten bu aralar kız öğrenci çok daha fazla. Şimdi hani bunu söyleyince daha çok görüyorum benim grubumu düşününce. Erkek öğrenci daha şey ilgili sayıları az. Az olanlar da daha ilgililer erkekler zaten galiba. Belki de erkeklerin seçimleri daha belirgin. Ama hani bazıları var ki o erkeklerde daha çok ortaya çıkıyor. Kızlarda pek çıkmıyor. Hani gerçekten hani aile müteahhit falan inşaat firması var. Ben de işte buradan mezun olup onların yanına gideceğim diyor. Yani sadece bir diploma için burada. Kızlarda bu çok yok. Kızlar daha belirgin istekli gibi ama hani sonuçları çok öyle olmayabiliyor. Biz genellikle dükkan tasarımı falan yapıyoruz, stant tasarımı gibi o tarz şeyler yapıyoruz. Mesela seçimlerine yansıyan bazı kızsız durumlar var. Gelinlik dükkanı yapmak istiyorlar falan gibi yani oradaki seçimlere yansıyan ama onun dışında dediğim gibi erkeklerin sayısının az olması az ve öz olması

TIP: Sizin döneminizle ilgili söyleyebileceğiniz bir şeyler var mı?

AİMK3: Benim dönemimde daha fazlaydı erkek sanırım şu ankinden. Öyle hatırlıyorum ben. O zaman daha mimarlık olmadığı için... Bence ilgimiz de eşitti. Ve oradaki durum bendeki gibi mimarlık olmadı içmimarlık. Şu andaki kadar şey yoktu yani şu anda benim gördüğüm gerçekten bir çok öyle hani ya işte aile müteahhit şu bu hani ben de diplomamı alıyım diyen adam çok var. Yani bizim o dönem doğal olarak konjektör farklı biraz daha biz hani soru soruyorduk. Neyi değiştirebilirim? Sorusunu

TIP: Bilkent'te sizin okuduğunuz okulda dönemin dördüncü içmimarlık bölümünün açıldığı dördüncü okul. Sizin okuduğunuz dönemde 8. Yılında herhalde aşağı yukarı 10 okuldan biri. Tarihsel kısmı destekleyebilecek başka aktarımlarınız olursa...

AİMK3: Şu vardı hani kullanıcıyı tanımak gidip anket yapmak, kullanıcıyla konuşmak. Mesela projelerde birbirimizi kullanıcı yerine koymak. Bu da biraz hani katılımcı, kullanıcı odaklı bir yaklaşımdı. İkincisi çok fazla şey vardı dışarıdan gelen önemli teorisyenlerin konuşmaları vardı. O kültür içerisinde hani o Amerikan kültürü. O çok kıymetli bir şeydi. Görgüyü arttıran bir durumdu.

TIP: Bu arada siz lisans eğitiminizi de İngilizce aldınız?

AİMK3: Evet, o tabii başka bir dünya yaratıyor aslında yani. Tamamen İngilizce ha evet yani o onu tamamen İngilizce almanın sonra piyasada bir ızdırabını yaşıyorsun. Orda biraz işte Nilgün hocanın, Ferhat Hocanın katkısı vardır hani çünkü onlar usta dilini aktarabiliyorlardı. Ama hani bire bir detaya kadar konuşmuş olmak. Hani kavramsal diyoruz ama ben o kadar kavramsal kaldığımı düşünmüyorum. Kavramsal derken bunu Türkçeleştirerek hani konseptin odağa konduğunu söylemek istiyorum. Ama birebir detayına kadar konuşulan projelerdi. Bu becerilmişti orada. Ama tahmin ederim ki Marmara'da Mimar Sinan'da ki o atölye gerçekten işte hani marangozhane gibi girip işte maketini falan orda yaptığını o deneyimi benim yaşadığım süreç içerisinde Bilkent'te çok fazla yaşamadık. Çok mümkün olamadı. Keşke olabilseydi. Onun eksikliğini hissetmişizdir. Ama bir takım böyle işte aydınlatma ile ilgili deneyler filan yapıyordu. O ayağı yani fiziksel çevre kontrolüyle ilgili ayak kuvvetliydi. Projeler için hep geziler yapılması, gidip yerinde görülmesi.. Mobilya fabrikalarına gidilmesi... Yani işte her şeyin yerinde yapılması yerinde görülmesi yaparak öğrenilmesi üzerine bir vurgu vardı. Özellikle hani jürinin bir eğitim ortamı olduğu ve

deadlinelar teslim saati... Teslim edilmesi gereken o saat aralığı kuvvetli bir şekilde net tutuluyordu. Kapalı jüriye kalmak bunlar hep önemli. Bu gerçekten hayatı sonrasında bir hani eğitim olarak bir öğreti olarak zihninde kalan bir şey devamı da getiren bir şey. Şimdi uygulayamadığımız bir şey bence. Bilgisayarın devreye girmesiyle ilgili belki.

TIP: Hacettepe’de de doktora yaptınız sanırım?

AİMK3: Evet.

TIP: Hacettepe’yle ilgili aktarabilecekleriniz nelerdir?

AİMK3: Orda doktora eğitimini tecrübe ettim. Çevreden hissettiklerimden bahsedersen mesela bilgisayara geçildiği halde orda halen el halen vardı yani etrafta daha o sanat eğitimi verilen bir yer duygusu zaten güzel sanatların altında heykel filan hepsi birlikteydi. Onu hissetmek hoşuma giderdi. Ama Bilkent’te de mesela şey vardı tüm bunların yanında Hacettepe’de daha geleneksel sanatlar heykel, seramik şu bu varken Bilkent’te o sırada enstalasyon filan yapılıyordu. Yani bunu nasıl değerlendirirsin bilmiyorum ama o anlamda biraz daha ilerici geleceğe hazırlanan bir durum yani gelecek kullanıcılar da bir taraftan işte dolayısıyla...

TIP: Sizin döneminizde Hacettepe’deki lisans dili Türkçe mi İngilizce miydi?

AİMK3: Hep Türkçe orası. Ben tezimi Türkçe yazdım.

TIP: O zaman Bilkent Üniversitesi’nin ilk İngilizce içmimarlık eğitimi veren bir kurum olarak önemli diyebiliriz.

AİMK3: Öyle galiba evet. Tabii tabii zaten hocalar da hep yani ya Amerika’da eğitim almış hocalardı ya ODTÜ kökenliydi. ODTÜ de İngilizceydi. Sonra Çankaya da İngilizceydi. Çankaya’da da hep Bilkent’ten ODTÜ’den insanlar vardı. Şimdi şöyle bir şey vardı. Hacettepe’de Güzel Sanatlar Fakültesi var. Onun altında bir yerde sen dedin ya hani biraz daha gömülü kalıyor içmimarlık falan. Biraz daha belirgin gibiydi ben hep orayı kullandığım için belki ama hani ama hani başka bölümler de var yanında aynı değerde. Bilkent’te ise hani mimarlığa dair bir tek içmimarlık vardı. Diğerleri işte grafik iletişim tasarımı enstalasyon falan güzel sanatlar kendini daha ayırıyordu ama şeyi çok kuvvetliydi onu mutlaka söylemeliyim benim dokuz tane falan seçmeli ders aldım. Ee

ve hep şeyden yani arkeolojiden aldım, seramikten aldım, fotoğraf aldım, mix media, heykel aldım yine enstalasyon tasarımı yani bunlarla sergiye katıldım filan fotoğraf hani elle fotoğraf basma bu eğitimleri aldım. Bu çok kuvvetli bir şeydi ve hani tasarım eğitimine de katkısı olan bir şeydi.

AİMK3: Bilkent'te alan vardı mesela buradaki gibi düşey atölye hiçbir zaman olmadı. Düşey atölyede 2.-3.-4. Sınıflar aynı atölyedeydi. Aynı hocanın hem 2. hem 3. hem 4. sınıftan öğrencisi vardır. Biz de (Bilkent'te) o hiç olmadı. Burada da (BAU) yatay atölyeye dönüştürmeye çalışıyoruz. Şimdi mesela üçüncü sınıfın birinci dönemiyle, ikinci dönemi aynı anda aynı atölyede aynı hocayla. Bilkent'te ama her dönemin kendi sınıfı vardı. Biz onu Çankaya'da da öyle uyguladık mesela 6 kişi aynı anda giriyorduk, herkese 10 kişi falan düşüyor ve dönüştürüyoruz hani ayda bir hocaları dönüştürüyorduk.

TIP: Peki bu hani acaba birazda Tatbiki'deki eğitim sistemine mi yakın? Usta-çırak ilişkisi

AİMK3: Düşey mi? evet, biraz işte bir ana projenin farklı kısımlarını farklı ölçekteki kısımlarını bütün stüdyolar etkileşimli olarak tüm levellar beraber yapıyorlar. Birinci sınıflar üst sınıfları görüyorlar bir etkileşim içinde olmalarını sağlayan bir ortam yaratılmış oluyor ama artık öğrenci tipolojisi değiştiğinden öyle olmuyor. İlgilenmiyor kendisinin dışında olan konuyla.

EK 12:

AKTİF İÇMİMAR

GÖRÜŞME NO: 9

GÖRÜŞME TARİHİ: 7.04.2016

AKTİF İÇMİMAR: AİMK2

TIP: İçmimarlıkla nasıl tanıştınız? Neden içmimar olmak istediniz?

AİMK2: Doğrusu benim için böyle bir hayal değildi. Çünkü benim yaş grubum için içmimarlık mesleği çok tanınan bir meslek değildi. Daha çok güzel sanatlarda okumak yani belli bir yeteneğiniz varsa güzel sanatlar fakültede değildi bizim o zaman okuduğumuz okul. Okullardan birinde öğrenci olmak bütünüyle bir hayaldi. Yoksa meslek ayırımıyla ilgili ne öncesinde, bir de çevremde ailemde tanıdığım birileri yoktu meslekle ilgili. O yüzden aslında ben sadece bağımsız yetenekli bir öğrenci olarak bu şansımı denedim. Ve açıkçası çok bilinçsiz bir şekilde o yaş grubu için düşündüğümüzde o dönemi. Ee sınava girdim ve işte seçeneklerin arasında içmimarlığı seçtim. Çünkü belli bir eğilimim vardı ama şimdi ki gibi şu anda öğrenciler mesleği tanıyorlar yapabileceklerinin farkındalar olasılıkları biliyorlar. Öyle bir şey yoktu bizim dönemimizde. Hani yıllarca çevremde insanlar benim mimar olduğumu zannetti. Yani o iç sözcüğü hiçbir zaman içselleştirilemedi. Ve bir şekilde uzun seneler hani bir hani ya güzel sanatlarla ilgili biri olarak değerlendirildim hani ilk duyanlar için hatta çevremde de ya da mimar olarak değerlendirildim. O anlamda dediğim gibi bir bilinç söz konusu değildi.

TIP: Peki içmimarlık eğitimi almanızı aileniz destekledi mi?

AİMK2: Tabii desteklediler. Onlar dediğim gibi benim o dönemde tabii yetenek çok şey bir de bizim zamanımızda okul sayısı çok azdı. İşte Güzel Sanatlar Akademisi vardı, Tatbiki Güzel Sanatlar vardı ki ben Tatbiki Güzel Sanatlar olarak girdim. O noktada hani yetenekli bir kişi olarak böyle bir okulda okumam onların tabii ki hoşuna gitti, desteklediler.

TIP: O dönemde aldığınız içmimarlık eğitiminden birazcık bahsederseniz hani sistem olarak...

AİMK2: Tabii orda önemli şey uygulamalı yani Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu olması bir kere son derece yani tanınan bilinen bir okuldu o zaman gazete ilanı diye bir şey vardı. Yani iş arayanlar ya da iş ilanı verenler gazeteye ilan veriyorlardı. Yani şeyden çok gurur duyuyordum ben baktığınız zaman o ilanlara o dönem Tatbikili olmak bir ayrıcalıktı. Özellikle oradan mezun olmak, uygulamalı bir okuldan mezun olmanın getirdiği bir ayrıcalık vardı. Doğrusu öğrenci olarak Bauhaus kavramı çok ilk başlarda doğrusu vurgulanan bir kavram değildi öğrenciyken. Yaparak öğrenmek vurgulanıyordu. Uygulamalı sözcüğü her zaman parçasıydı. Ve gerçekten de uyguluyorduk her şeyi. Yani atölyemiz ilk iki sene eğitimimizin çok önemli bir parçasıydı. O anlamda da sonraki yıllarda daha bilinç kazandığımda yani o Bauhaus ekolünün getirdiği pozitif eğitime katkının çok daha fazla farkına vardım.

TIP: Bauhaus ekolüne yakın bir eğitim aldığınızı söyleyebiliriz yani?

AİMK2: Tabii tabii.

TIP: Peki sizin okuduğunuz dönem YÖK'te bir takım değişikliklerin de olduğu bir dönem.

AİMK2: Evet, 84'te oldu.

TIP: Bu sizin eğitiminizde bir yansıma oldu mu?

AİMK2: Yok biz fark etmedik bile. Biz o zaman dediğim gibi şey bir süreçti. 80'de biliyorsunuz ihtilal oldu. Ben o ihtilal oldu arkasından bir hafta sonra okul başladı. Ve hani hakikaten zor bir süreçti o her birimiz için.

TIP: Okul içinde sistemsal olarak değişiklikler oldu mu?

AİMK2: Doğrudan olmadı. Çünkü biz şöyle ben 80'de girdim. 83'de şey duyduk işte YÖK diye bir kavram ortaya çıktı ve dendi ki artık işte bir üniversiteye bağlanılacak ve ismi değişiyor okulun. Yani öğrenci bilinciyle yani oradaki bize aktarılan bilgi işte eskiden okulun bir müdürü vardı bir dekan atandı dışarıdan sonra işte ismi değişti. Tatbiki G.S. Yük. Okulu olmaktan bir fakülteye dönüştü. Ama doğrudan eğitime

etkisini hiçbir şekilde hissetmedik yani var olan sistem birkaç sene devam etti. Sonrasında bina Acıbadem'e taşındı. Orada işte o taşınma sürecinde, sonrasında yeni işte adaptasyonlar oluştu o şeylerde programlarda. Sanırım bir beş sene sonrasında daha çok hissetti yeni gelen şöyle öğrenciler gene hissetmedi. Bizler belki fark etmeye başladık.

TIP: Siz o zaman Tatbiki girişli ama Marmara Üniversitesi çıkışlı oldunuz?

AİMK2: Evet ama eğitimde Marmara Üniversitesi'ne bağlı olmanın getirdiği hiçbir değişiklik olmadı. Yani eğitim programımız değişmedi.

TIP: Kaç sene eğitim aldınız?

AİMK2: Dört. Şöyle sonrasında işte sistem tamamen değiştiğinde mesela eskiden her bölümde şeyler vardı teknisyenlerimiz vardı atölyelerde çalışan. Mesela YÖK'ün o devlet memurluğu sistemine getirdiği gelişmelerle atölyedeki teknisyenler artık alınamaz oldu. Emekli de olduktan sonra o kişiler teknisyen açığı oluştu ve uygulama yani eğitimdeki uygulama oranı giderek azaldı. Ve günümüzde artık eskisi gibi biz sürekli vaktimizi atölyede geçirirdik iki teknisyenimiz sürekli bize destek olurdu ders dışında da o ortadan kalktı. Ama atölyelerimiz hala var. Hala diğer sistemlerle karşılaştığımızda bizim kurumumuz uygulamayı önemsiyor ve sürdürüyor.

TIP: Peki döneminizin size verilen bu eğitim sistemini yeterli ve uygun bulduğunuzu söyleyebilir miyiz?

AİMK2: Çok daha hedeflerle eğitim yani kişinin piyasaya çıktığında karşılaşacağı işte konular problemde demeyeyim de çeşitli konular çok daha hazırlıklı mezun oluyorduk. Artı şimdiki karmaşık sistem biliyorsunuz belki takip ettiniz; kredili sistem, Bologna Süreci, otomasyon sistemleri falan derken son 20-25 yılda üç dört kes fakültelerde üniversitelerde eğitim sisteminde büyük değişiklikler yapıldı. O büyük değişiklikler yapılırken hep bir şekilde sekteye uğradı ve gerilemeler oldu. Yani işte ders saatlerimiz değişti. Ders sayımız çoğaldı ama saatlerimiz azaldı. Yani konsantrasyon süreleri öğrencilerin çok daha sıkıştırıldı. O noktada eğitim şey gördü.

TIP: Sizde bahsettiniz Bauhaus ekolüyle kurulduğunu, siz kendinizi bu ekole bağlı görüyor musunuz?

AİMK2: Görüyorum. Hala uygulamanın ve işte zanaatla sanatın biraradalığının disiplinler arası yani işte farklı alanların yaratma sürecinde birbirlerine katkılarının varlığını hala çok önemsiyoruz. Dediğim gibi yaparak öğrenmenin çok büyük önem taşıdığını ve oradaki tasarım prensiplerinin hala geçerli olduğunu yani tasarım üretme sürecindeki prensiplerin hala geçerliğini sürdürdüğünü ama bir yandan da tabii dünyanın değişime uğradığını ve o nedenle de sistemlerin artık bir arada hani birbirlerine geçtiği sınırların ortadan kalktığı süreçte hani birazcık açık bir bakışında varlığını hani hepimizin gördüğü hani katı bir Bauhaus sistemi zaten hiçbir zaman olmadı. Giderek çağın koşullarıyla da ister istemez bir takım adaptasyonlar söz konusu oldu.

TIP: Peki Akademi'yle yani Mimar Sinan'la karşılaştırma yaparsanız neler söylersiniz?

AİMK2: Şimdi şöyle karşılaştırma yapalım, yapabilirim. Oradaki sistem şimdi dünyada biliyorsunuz iki tane hani yıllar boyu iki sistem var Bozart Beaux Arts ve Bauhaus. Hani bir ayrıma gidilecekse biz Bauhaus temsilciyiz. Onlar Fine Arts yani Bozart Fransızcası onun temsilcileriydiler. Ve kurgularında da mimarlık ağırlıklı hocalar fazlaydı. Ve işte hani Bozart sisteminde de biliyorsunuz şeye geçmişteki üretilen yaratılan sistemlere öykünmeden öğrenmeye bir bakış olduğu için orada o sistemi biraz hani gözlemleyip hani sadece içmimarlıkta değil diğer alanlarda da böyle bir işte kişiye ait bir atölye işte o kişinin öğrettiği bir takım doktrinlerle eğitim alma gibi ve sınırları daha belirgin bir sistem piyasayı daha geri planda tutan bir sistem geçmişte benim öğrenciliğim döneminde. O çok da fazla içmimarlıkta baktığımızda büyük bir değişime yıllarca uğramadı. Ama son dönemde tanıdığım yeni genç kişiler var onların bakışlarını birazcık daha esnek buluyorum. Ama işte sistem olarak baktığımızda Akademi hiçbir zaman uygulama ağırlıklı bir sistemi Bauhaus'taki o atölye zanaat sanat birlikteliğini disiplinler arası bakışı çok fazla ön plana koymadı.

TIP: Belki de hani bunda sonuçta Tatbiki ilk kurulduğundan beri içmimarlık bölümünü barındıran bir okul, Akademi'de ise hiçbir zaman öyle bir konumda olmamış. Bunun da etkisi...

AİMK2: Bence çok büyük tabii tabii.

TIP: Siz uygulamada yer aldınız mı mezun olduktan sonra.

AİMK2: Şöyle aldım, bir dönem bir firmada çalıştım. Uluslar arası otel zincirlerini yapan bir firmada çalıştım. Bir dönem kendim serbest çalıştım ilk yıllarda. Sonra işte bir üç sene dört sene sonra asistan oldum. O arada bir İtalya deneyimim oldu. O süreçte yine bir arkadaşımızla piyasadan yine bir takım işler alıp yapmaya çalıştık ama tabii ofis kadar aktif değildi. Çünkü işin içine akademik çalışmalarda girmişti. Zaman zaman sürdürdüm ama şöyle söyleyeyim hiçbir zaman aktif bir profesyonel gibi hani yoğun bir programım olmadı. Küçük işler ya da birim tasarımı zaman zaman etkinliklerle o şeyi kapatmaya çalıştım.

TIP: Peki ne tür işler yaptınız? Tercihiniz oldu mu o konuda?

AİMK2: Piyasada o dönemde de hiçbir zaman çok tercih etme şansı yoktu. İlk mezun olduğumda işte fuar tasarımı konusunda Netaş ve Tetaş diye iki firma vardı onların bir süre fuarlarının tasarımı yaptım. Sonra küçük birkaç ofis tasarımı yaptım. Ardından dediğim gibi bir otel firmasına girip uluslar arası bir firmaydı o Side'de orda bir süre projeci olarak çalıştım. Şantiyesine gittik ama uygulamasında değil daha çok projesinde çalıştım. Ardından da dediğim gibi işte bir mağaza tasarımı ofis tasarımı ev deneyimim oldu. Ardından bir yurtdışı doktoram yurtdışından benim yurtdışında hocalık deneyimim oldu. O süreçlerde tamamen akademikti çalışmaları. Sonra geri döndüğümde bir arkadaşımızla bir tasarım evi oluşturduk. Birimsel tasarımlarla işte bir takım sergiler, etkinliklere katılarak... Yurtdışında bir mobilyamı bir firma üretiyor mesela yine bir İtalyan firması ufak ufak daha çok akademik ağırlıklı çok kopmadan ama çok da aktif olmadan dengeyi kurmayı çalıştım.

TIP: Peki uygulamadan akademisyenliğe geçişinizin bir nedeni var mı?

AİMK2: O da şöyle aslında orda da bir arkadaşım tesadüf okula uğruyor ve işte bir asistanlık kadrosunun olduğunu söylüyor. O dönemdeki bir hocamızda beni soruyor acaba İ.'yi görüyor musunuz, o olmak ister mi? Çünkü oldukça disiplinli, çalışkan bir öğrenciydim. Öğrencilik hayatım çok şey geçmişti parlak. Bir şekilde akıllarına geliyorum ve sınava giriyorum. Sınavda sanırım üç kişi vardı o üç kişinin arasından seçiyorlar ve akademik hayat öyle... Yani her ikisi de benimkinde yani ne böyle içmimar olacağım gibi bir hevesim doğrusu oldu ne de öğrenci oldum akademisyen

olacağım hayalim olmadı. Böyle tercihlerim olmadı ama girdikten sonra da öğretmeyi sevdim ve işte yani sürdürüyorum.

TIP: Türkiye'deki içmimarlık mesleğine bakışı nasıl değerlendiriyorsunuz?

AİMK2: Kimlerin bakışı çok farklı bakışlar var.

TIP: Şöyle diyelim hani tabii bu çevreden daha uzaktaki insanlar sizin çevreniz dışındakiler diyebiliriz.

AİMK2: Hani orda da şeye göre çok değişkenlik kazanıyor yani işte farklı sınıflar farklı ekonomik düzeyler farklı coğrafyalar hepsinin bakışı farklı ama şunu görüyorum geçmişe göre mesleğe ait bilinç biraz daha fazlalaşmış durumda ama şeyden kendini kurtaramıyor yani ya mimarlıkla doğrudan ilişkilendiriliyor zaten mimarlar da bunun öyle olması için oldukça şeyler etkin. Sayıları da fazla, çalışma alanında her zaman varlar içmimari çalışma alanında. O noktada ya mimarlıkla ilişkilendiriliyor ya da dekorasyon kavramından kendini uzaklaştırmakta zorluk çekiyor. Yani içmimarlık mesela şey olarak da baktığımızda piyasaya baktığımızda da tanınan içmimar dediğinizde bulmakta zorluk çekiyorsunuz da tasarımcı kavramı daha ön plana çıkıyor. Yani içmimarlık geçmişe göre daha çok biliniyor ama hiçbir zaman çok ne diyeyim hak ettiği yerde olamıyor. Çünkü çevresinde onu etkileyen çok fazla faktörler var. Yani hep ya mimarlığın hamiliğinde ya işte dekorasyonun hani hafifleştirme şeyinde bir şekilde çok iyi hala yerini bulduğunu zannetmiyorum. Bunun hafiflemesinin bir başka nedeni de çok sayıda vakıf okulunun açılıp, eğitim sistemlerinin henüz oturmadan çok sayıda öğrenci alınıp hani mezun olduklarında bile ne yapacaklarının farkına varamayan çok sayıda insanın var olmasında etkisi olduğunu düşünüyorum. Yani hafifledi birçok meslek gibi.

TIP: Uygulamada yer aldığımız dönemlere geri dönersek kadın olmanın zorluğunu hiç yaşadınız mı?

AİMK2: Yani ben kendimi tanımlarken hiç kadın erkek hani biraz daha cinsiyetsiz bakmayı tercih ettim yıllarca hani bana kadın olduğum için şöyle davrandılar şeyine hiçbir zaman girmeyi tercih etmedim. Ama toplumumuzda şöyle bir durum var yani belki dünyada da var olan bir şey uygulamacı ustaların hani eğitimleri, yaşam biçimleri,

hayata bakışları tabii ki bizim beklediğimiz gibi olmayabiliyor. Orada özellikle çok genç içmimarken hani sadece ustalardan değil müşteriden de yani bilinçli gözüken müşteriden de benzer şeyleri yaşıyorsunuz yani ayrımcılık demiyim kadına ait ayrımcılık değil ama güzel sanatlar tasarım yaratma eğilimiyle ilgili yapılan işe saygının yeterince olmaması gibi bir şeyle karşılaştım. Yani siz sunta alıyorsanız onun parasını veriyordu insanlar ama hani sizin fikrinize para vermek konusunda ya da sizi dinleme konusunda o kadar şey değillerdi anlayışlı değillerdi. O noktalarda hani kadının ötesinde mesleğe, güzel sanatlar alanına hala ben şu anda dekanım bizim fakültemizde işte yönetim kuruluna gittiğimde üniversitede şeyi hissedebiliyorum insanların güzel sanatlara bakışının hep böyle başka filtrenin arkasından olduğunu hissedebiliyorum. İşte mühendislik, tıp fakültesi gibi değil.

TIP: Akademideki kadın erkek oran dengesini nasıl değerlendirirsiniz?

AİMK2: Bizim kendi kurumumuza baktığımda ve genel olarak baktığımda içmimarlıkta kadın sayısının daha fazla olduğunu görüyorum. Ama öğrencilere baktığımızda o değişkenlik kazanabiliyor. Ama özellikle vakıf üniversitelerinde erkek sayısının daha az olduğunu görüyorum. Yani onun bir şekilde içmimarlık mesleğinin kadınla daha çok ilişkilendirilebildiğini gözlemledim. Biz de denge değişebiliyor. Marmara'da değişebiliyor. Çok net kız öğrencimiz her zaman fazla diyemem. Zaman zaman dengeli oluyor zaman zaman kız ama şöyle bir şey erkek öğrencinin sayısının fazla olduğuna rastlamıyoruz. Ama bazen eşite yakın bazen de kız öğrencinin daha fazla olduğunu görüyoruz.

TIP: Ama bir vakıf üniversitesindeki kadar dengesiz değil mi?

AİMK2: Hayır, değil.

TIP: Eğitimde kız ver erkek öğrencileri değerlendirirseniz onların tasarıma yaklaşımlarını, tasarıma ilgilerini nasıl görüyorsunuz? Cinsiyet anlamında bir farklılık sezinliyor musunuz?

AİMK2: Ben cinsiyetten çok yani bugüne kadar dört vakıf üniversitesine gittim. Kendi okulumda buldum. Yurtdışında buldum. Şeyi fark ediyorum, gerçekten kendi isteğiyle girmiş öğrenci şimdi devlette biliyorsunuz o büyük çoğunlukta vakıfta zaman

zaman aile baskısıyla tercih ediyorlar. Mesela burada çok iyi öğrenciler var, hiç çalışmayan öğrenciler var. Yani uçurum çok fazla. Bizde çok fazla olmuyor. Çok isteyerek geldiği için kız olduğu için erkek olduğu için gibi bir saptamadan çok isteyerek bilinçle gelen öğrencinin kendi bireysel kararıyla gelen öğrencinin daha başarılı olduğunu gözlemliyorum.

TIP: Bunların dışında siz projeyi yönetirken tasarım süreçlerinde tasarımlarında önem verdikleri noktalar olarak kız erkek öğrenci farklılığı...

AİMK2: Yine şunu söyleyeyim. Kız erkek değil sevgi mesleğe karşı ilgiyle bağlantısı olduğunu gözlemliyorum. Yani kız erkek olup farklı eğilimleri olan insanlar var. Şimdi hani bizim çok klişe bakışımızla kız gibi erkek gibi düşünen insanlar var. O ayrıma giremiyorum. Yani benim çalışma alanımda olmadığı için aklımda kalan öyle bir durum yok. Ama gördüğüm yılların deneyimiyle 88'den beri ben akademik hayatın içindeyim. 30 sene olmak üzere. Hani yılların deneyimiyle gördüğüm seven öğrenci kız ya da erkek çok başarılı olabiliyor. Çok başarılı kız öğrencilerimiz oldu. Çok başarılı erkek öğrencilerimiz oldu. Benzer eğilimleri oldu. Hani ne biliyim işte erkek olduğu için konstrüksiyonu daha iyi bilip de kız olduğu için biçimi daha bilen... Öyle bir şeyler olmadı. İyi öğrenci her anlamda iyi oldu. Ama bakıyorsunuz potansiyel görüyorsunuz. Fakat burada olmak istemiyor yani o zaman fark etmiyor kız erkek olması.

TIP: Mimarların içmimarlık yapmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

AİMK2: Şöyle bakıyorum iyi bir tasarımcı sadece mimar değil çok iyi eğitilmiş bir tasarımcı çok iyi bir içmimar zaten günümüzde biraz o da olmaya başladı. Kendilerini insanlar tasarımcı olarak tanımlamaya başladılar. Her hangi bir şey tasarlayabilir. Ama herkesin her şeyi yapmasını çok normal karşılamıyorum. Mimarların hani şeyini iyi karşılamıyorum. Biz mimarız by default içmimarız gibi yaklaşımlarını doğru karşılamıyorum. Sistemimizin içinde eğitim sisteminde kurulan vakıf okullarında ağırlıklıla mimarlığın olmasını doğru karşılamıyorum. Dengenin olması gerekir. Mimarlarla içmimarların birlikte çalışması gerektiğine inanıyorum. Zaman zaman o sınırın ortadan kalktığını biliyorum. Bir içmimarın çok iyi bir bina tasarlayabileceğine inanıyorum. Tam tersine de inanıyorum. İyi bir mimarın çok iyi bir iç mekan tasarlayacağına. Ama genel olarak baktığımızda sistemin çok iyi işlemediğine

inanıyorum. Snop bakışa inanmıyorum. Yapamıyorsanız hiçbir şeyi yapamıyorsunuz, yapabiliyorsanız her şeyi yapabiliyorsunuz. O noktada ben mimarların her hangi bir noktada öyle büyük laflar etmemek istemiyorum sadece özellikle eğitimin içinde yanlışları görüyorum. Yani birçok vakıf okulunda içmimarlık öğretilirken 8.000 metrekairelik içmimarlık projeleri verildiğine şahit oldum. Şimdi bunların büyük yanlışlar olduğunu mimarca bakış. Ya da şöyle şeylerin söylendiğini işte merdiveni kolonu kirişi bil o yeter gerisini yaparsın dendiğini duydum mimarlar tarafından. Bunları yanlış buluyorum. Başarılı bir tasarımcının sınırları olmaması gerektiğine inanıyorum. O noktada hani cevaplarım hani çok keskin değil çünkü hakikaten dinamikler çok farklı oluyor. Ama dediğim gibi genel olarak eğitimdeki sıkıntının çok farkındayım. Piyasada da biz her şeyi yaparız diyip hani kötü işler yapabildiklerini gördüm ama içmimarlarda kötü iş yapıyor yani...

TIP: Sorunun amacı aslında içmimarlık okuyan gençlerin mezun olduklarında iş alanlarında hani tercih edilmemeleri ya da iş alanlarının kısıtlanması gibi durumlar...

AIMK2: Mesela Tanju Özay benim yakın arkadaşımıdır. Aynı sınıftaydık biz onunla. Yıllarca yanımda vakıf okulları daha çok yeniye aldıkları çocukları yetiştirdi çok iyi öğrenciler çıktı oradan şeyler tasarımcılar çıktı ortaya yani şeyde var hani süreçlerde siz iyi bir şeyler yapabileceğinizi ispat ederseniz kendinize yerde bulabiliyorsunuz. Tabii şansla da ilgisi var ama şey de demiyorum ama içmimarlar mimarlar yüzünden iş bulamıyor demek de istemiyorum. Burası bir rekabet ormanı herkes kendine bir yer bulmaya çalışıyor. İyi olan bir şeyler yapıyor. Ama dünyanın hiçbir yerinde bu kadar şey değil hani iç içe geçmiş ve hani mimarların hegemonyasında değil. Ama ben mesela Cincinnati Üniversitesinde hocalık yaptım. İlk gittiğimde orda ilk iki sene mimarlık ve içmimarlık ortak programdı ilk gittim beni hiç tanımadıkları halde ikinci sınıfın mimarlık dersine koydular. Şimdi o noktada şeyler var yani oralarda bir şeyler biraz daha güven, yapabilirlik, paylaşım gibi şeylerle de şekilleniyor. Bizde böyle çok ön yargılar var. Birbirine saldırı da var. Yani işte mimar hocalar içmimarlıktan ne diyeyim ekmeğini yerken içmimarlığı kötüleyerek o ekmeği yiyorlar. Bunlar çirkin. Bunların yapıldığına da çok şahit oldum. Kavgasını da çok verdim. Beni biraz tanırlar o noktada bunları doğru bulmuyorum. Ama Türkiye koşullarında hani çok da şaşkıncı durumlar

değil. Çünkü sistem baştan yanlış olunca her şey o yanlışla böyle domino birbirine çarpa çarpa...

TIP: Tatbiki'de ki içmimarlık hocaları gerçekten içmimarlık bölümü mezun hocalar mı?

AİMK2: Evet, tabii tabii. Mimar hocalar var ama oran daha doğru içmimar sayısı daha fazla... Önemli olan oranın iyi kurulması ve öğrettiğiniz mesleğe karşı olmamanız gerekiyor.

TIP: Bauhaus ekolünde kurulmuş bir okul diyoruz. O ilk beş bölümden biri içmimarlık ve bu şekilde günümüze kadar gelmiş her hangi bir değişiklik olmadan temeli sağlam bir bölüm. Ancak Bauhaus'ta ise orda da aslında mimarlar içmimarlığı saymıyorlar hani bir mimar ben her yeri yaparım...

AİMK2: Tabii tabii asıl mimarlık odaklı. Ama şöyle olmamış yani bir mimarlık okulu açalım onu besleyelim diğer alanlarla gibi bir durum yok aslında ortada. Güzel sanatlardan farklı olarak piyasaya yani piyasanın ihtiyacı olan uygulamacı tasarımcı yetiştirmeye yönelik bir okul kurulması hedefleniyor. O dönemde de işte Almanya dan destek alınıyor. Ve gelen hocalar da çoğu Bauhaus ekolu olduğu için onlar bildiklerini aktarıyorlar. Orda katı biz bunun üzerine kurulduk gibi bir durum yok. Aslında orada o kişilerden öğrenerek yeni bir sistem yaratmak var. Ülkenin ihtiyacını karşılamak hedef, mimarlık okulu açmak gibi bir hedef yok. Mimarlık okulu yeterince var işte zaten Akademi onu üstlenmiş durumda bir de Teknik Üniversite var, Yıldız var o zaman Ankara var İzmir var birçok yerde okul var. Ve mimarlık ihtiyacı yok. Ama bu sözü edilen dekoratif resim diye geçiyordu. Yani resim bölümü bizim dönemimizde ve gerçekten hani mimariyle iç mekanla bağı kurularak iç ve dış yüzeyleriyle hani sadece tuval resmi değil şekillendirilmesiyle ilgili bir bölümdü mesela. O yani bir yanıla aslında doğrudan mimarlık olmasa da bütün bu alanlar halen yapıya hizmet eden bölümlerdi. Bauhaus'un içinden o dönemde ülkenin ihtiyacı olan noktalar alınmış. O dönemde gerçekten uygulamacı yaratıcı kişilerin eksikliği... Aslında şeyi çok iyi takip etti okul. Ülkenin ihtiyaçlarına cevap verme ama bir yandan da tabii YÖK'ün yaptırımlarıyla sıkıştırıldı bir şeyler. Eskisi kadar özerk bağımsız kararlar veremedi. Büyüdü 5 bölümden 13 bölüme evirildi. Yani bugün 13 bölümümüz var bizim. Bir

tanesi servis bir tanesi de henüz eğitime geçmedi ama 13 bölüm epeyce bir şey. Ama onlar da hep ihtiyaçla ortaya çıktı. Okul yani eğitim verme ülkeye bir şekilde bu bireyleri kazandırma anlamında. Öyle baktığımız zaman Bauhaus da aslında o dönemde ihtiyaçtan ortaya çıktı. Eksiklerin görülmesiyle ortaya çıkan bir şeydi. İşte Gropius'un mimarlık penceresinden bakması ve mimarlık odaklı bakmasıyla gelişmişti ama onun dışında dediğim gibi yapıdan bağımsız değildi Tatbiki ve disiplinler arası ilişkiyi de kurma hedefli ve uygulama hedefliydi. O anlamda da uzak düşmüyordu Bauhaus'a.

EK 13:

AKTİF İÇMİMAR

GÖRÜŞME NO: 10

GÖRÜŞME TARİHİ: 14.04.2016

AKTİF İÇMİMAR: AİME1

TIP: İçmimarlıkla nasıl tanıştınız? Neden içmimar olmak istediniz?

AİME1: İçmimarlıkla tesadüf eseri tanıştım. Çok bilinçli bir tercih değildi yani. Ben Endüstri meslek lisesi elektrik bölümü mezunuyum aslında. Sınıf arkadaşlarım biraz araştırdılar ya ne yapalım ne edelim çünkü biz elektrik mühendisi olmaya çalışıyorduk. Fakat kazanamadım birinci sene ikinci sene tekrar denedim yine kazanamadım birinci kazandım ikinciyi kazanamadım. Kazanamayınca işte arayışlar sürüyordu arkadaşlarla. Bir arkadaşım söyledi ya böyle bir bölüm var içmimarlık bölümü. Mimarlık vardı aklımda benim ama çok da bilinçli değildim. İçinde mimarlık geçiyor diye içmimarlığım ilgilendim. Son bir hafta kursa gidebildim hazırlık kursları var ya. Endüstri ürünleri tasarımı bölümü ve içmimarlığı yazmıştım. İçmimarlığı kazandım. Yani tamamıyla tesadüf. Ama çok memnunum o ayrı.

TIP: İçmimarlık eğitimi almanızı aileniz destekledi mi?

AİME1: Tabii, yani hiçbir sıkıntı yok.

TIP: Birazda aldığınız eğitimden bahsedebilir misiniz? Nasıl bir eğitim sistemi içerisinde yetiştiniz?

AİME1: Yani nasıl bahsedeyim. Şöyle bahsedeyim. Mimar Sinan Üniversitesi eski bir kurum tabii çok köklü bir kurum. Biraz nasıl diyelim Devlet Güzel Sanatlar Akademisi şeyi var, arka planı var. Ve buna da çok güveniyor aslında. Oturmuş bir yapısı var ama tabii ben okula 1987'de girdim. 87'de yani YÖK ne zaman kuruldu bilmiyorum. 82-83 olması lazım, o dönemin bıraktığı bir yıkıntı vardı tabii. Bizim okuldakilerse tabii bunları sonradan fark ediyorum biraz. O yıkıntının üzerinde hala o eski günlerin şeyi diyelim gazıyla bir şekilde devam ediyordu. Tabii orda çok eski hocalar vardı ama

şöyle bir isim vermeden bir anekdot anlatıyım. Ben okuldan mezun olduktan sonra bir taş yünü asma tavan firmasının ürününü pazarlamak üzere sokak sokak geziyordum. O zaman Akmerkez'in şantiyesine gittim. O zaman şantiye halindeydi. İşte tanıştım biriyle bizim okuldandı. Bana şey dedi hangi okuldansın falan aa kim var okulda hangi hocalar falan. Ben de bir hocanın adını söyledim. Hocanın adını söyleyince şaşırıldı ve vah vah dedi o, hoca mı oldu gibi bir şey söyledi. Bu şu yani eğitimin kalitesinin düştüğünden bahsetti yani aslında. Sonra aynı şey benim başıma geldi. Ben okulda çok başarılı bir öğrenci değildim kesinlikle değildim yani daha doğrusu o kriterler de sorgulanmalı yani ne demek okulda başarılı olmak. Okulda birinci olup da sonradan mesleğini yapamayan bir sürü insan var. Oda yani bu bilinçsiz seçimlerden kaynaklanıyor. Çok başarılı, eli çok iyi bir sürü insan vardı. Biri jazz müzik yapıyor, biri grafikerlik yapıyor. Demek ki orda olması gerekmiyormuş aslında. Benim başka meslekle ilgili artılarım olduğunu düşünüyorum aslında ama bunların hiç birinin okuldayken farkında değildim o ayrı konu. Konuya dönersek tekrar o dönemde işte bende zaten çok başarılı bir öğrenci değilken bile öyle hissederken bile orda tamamıyla orda olmaması gereken bir arkadaşımızın daha sonra öğretim görevlisi olduğunu gördüm. Dolayısıyla hani okulun eğitimi gittikçe tabii bu sadece o eğitim kurumu için geçerli değil sadece Mimar Sinan için geçerli değil bütün hepsi için belki söylenebilir. Derinliğin azalması, konulara daha yüzeysel yaklaşmak yaygınlaştığını görüyoruz. Okul nasıl bir şeydir, üniversite nasıl bir şeydir o çok sorgulanmıyor. Yüksek lise gibi o kıvamda devam edegeliyor.

TIP: Peki sizin eğitim aldığınız dönemde öğretim sisteminiz nasıldı? Atölyeleriniz, kavramsal eğitimle ilgili olarak...

AİME1: Şimdi ben daha sonra İTÜ'ye gittim. Şöyle şunun için söylüyorum bunu karşılaştırma imkanım olmadığı için bir tek Mimar Sinan'ı biliyorum ben orda gördüğüm her şey beni çok etkiledi. İTÜ gerçekten daha teknik bir okul orda kendi okulunda edindiğin şeylerin daha faydasını görüyorsun, bir takım davranış biçimleri, alışkanlıkların o işte yaklaşım biçimlerinin ha demek ki İTÜ'den daha iyiymiş en azından içmimarlık olarak ama ne biliyim Marmara Üniversitesi'nde mesela ders almıştım bir hocadan onun için oraya gidiyordum. Orda da oranın da bizden böyle daha şen şakrak daha hareketli daha esnek olduğunu görmüştüm falan. Dolayısıyla şey o açıdan hiç bakmadım hani çok farkında da olmadığım için okul sırası her şey benim için

çok iyiydi hocalar çok çok iyiydi. Sonlara doğru ama ben bile eski ilkokula girdiğim yıldaki hocaları arar oldum. Çünkü hani bir iki hocamız vardı ayrıldı o şeyi görmüş olduk hani erimeyi diyelim. Okul aslında pratikle ilgisi olan bir okul çok böyle teorik yaklaşmıyorlar aslında. Ama yine de Marmara'ya göre daha şeydi hani mesela anladığım kadarıyla adı zaten onun neydi Tatbiki. Ben okulla çok hani okulun üzerimde çok emeği var ama benim aslında kendi açımdan değerlendirirsem kendi geçmişimle... Ben Trabzonluyum bizim köyde sokaktan her hangi birini çevirsen kadın erkek fark etmez büyük küçük fark etmez herkes kesinlikle keser tutmayı bilir. Malzemeyle, doğayla ilişkili insanlardır. Benim de baba mesleği şey diyelim baba marangoz. Dayılarım hep böyle ahşap tekne ustası ve biz de inşaatçılık yaptık. Dolayısıyla böyle malzemeyle yapmayla ilişkim olduğu için okuldaki birçok konuda avantajlıydım. Ama hani yaratıcılık konusunda sıfırdım diyebilirim. Öyle bir takım dezavantajlarım vardı. Ama malzemeyle olan ilişkim açısından avantaj vardı. Dolayısıyla bana bunlar okulun bana verip vermediği şeyleri değerlendirirken bana çok iyi değerlendiremiyorum yani iyi bir okuldu, kötü bir okuldu, şu yanları eksikti falan o açıdan diyemiyorum yani.

TIP: Kendinizi bir ekole bağlı olarak yetiştiğinizi düşünüyor musunuz?

AİME1: Ekole bağlı bir eğitim vermişlerse de ben onu çok fark etmedim açıkçası. Belki öyle yapmışlardır. Ben dediğim gibi o açıdan hiç bakmadım. Okuldayken onun farkında değildim. Şu anda baktığımda etrafımda bu mesleği yapan insanlara onların olaya nasıl baktıklarına falan Mimar Sinan üniversitelilerin bir artısının olduğunu görüyorum. Yani bu demek ki evet bir şey var yani ama ne o dersiniz. Hani böyle yani aslında çok cevap veremeyeceğim yani buna.

TIP: Kendinizi her hangi bir ekole bağlı görüyor musunuz?

AİME1: Hayır. Yok yok öyle bir şeyden kesinlikle söz edemeyiz. Sadece kendimle ilgili kendi geçmişimden kaynaklanan bir takım özelliklerimden belki bahsedebilirim. Okulun bana verdiği özellikle yani ben başka bir okula gitseydim hani ne farkı olurdu.

TIP: Mimar Sinan'da diğer güzel sanatlar bölümleriyle ortak dersleriniz oldu mu?

AİME1: Çok olmadı.

TIP: Mimar Sinan tarihinde içmimarlığın mimarlık tarafından kabul görmemesi gibi durumlar olmuş. Siz öğrencilik zamanınızı düşünürseniz bu tarz şeylerin hiç size yansıdığını sizin döneminizde karşınıza çıktığını...

AİME1: Bizde şöyle bir şey vardı. Mimarlar içmimarları beğenmezlerdi, içmimarlar da mimarları beğenmezlerdi. Büyüklerimizden böyle bir refleks edinmiştik. Özellikle bina dersimize mimar hocalar gelirdi. O hocaları hiç beğenmezdik mesela niye beğenmezdik. Çok yaratıcı bulmazdık. Onlar hep böyle işte çok fonksiyonel olarak yaklaşırlardı hani ne biliyim onlara yaratıcı olduğumuzu düşünerek önerdiğimiz bir projeye hep böyle bir ket vururlardı. Önce ayaklarınız yere bassın gibi. Bölümün hocaları da gerçi mimardı hep sadece iki tane hatta bir tane içmimar hoca vardı. Öyle bir gerilim vardı ama o kadar daha ileriye gitmez yani.

TIP: Peki mezun olduktan sonra hemen çalışmaya mı başladınız?

AİME1: Evet, mezun olmadan önce de çalışmaya başladım zaten.

TIP: Hiç akademik bir eğitiminiz oldu mu?

AİME1: Yok, şöyle yüksek lisans yaptım. O da işte arkadaşım Murat önerdi hadi yapalım dedi yaptık. Çok gerekli miydi? Değildi.

TIP: Ne tür işler yaptınız? Özellikle bir tercihiniz oldu mu?

AİME1: Gerçekten çok bilinçsizdik şimdi bakınca ne düşünmüşüm oraya niye girmişim. Okuldan mezun olurken bir iş bulup çalışmak istiyor insan. Mesela şu anda bazı öğrenciler geliyor. Sizinle çalışalım işlerinizi çok beğeniyoruz falan. İşlerinizi çok beğeniyoruz demek araştırmışlar, kendilerine yakın bulmuşlar. Bizim kuşakla şimdiki kuşak arasında ciddi bir fark var o anlamda. Böyle söylemeyenlere diyoruz ki bakın şey yapın öyle her yere gitmeyin başvurmayın kendinize yakın bulduğunuz gördüğünüz ofislere gidin. Ya da en iyilerini hedef alın gibi gibi. O dönemde bizim hani hiç öyle bir lüksümüz yoktu. Ya da bu benim çok kişisel bir eksikliğimden de kaynaklanıyor olabilir oda ayrı konu tabii. İlk bulduğumuz işlerden biri yine Murat'la beraber onun daha önce çalıştığı bir ofis vardı. Oraya girdim. Ondan sonra klasik mobilyalar yapan bir mobilya firmasına girdim. Benim için çok önemli bir şeydi tabii o ayrıca kişisel bir durum. Orda

biriyle tanıştım ondan dolayı çok hayatım değişti. Tasarıma daha yatkın olmaya başladım. Dolayısıyla da çok seçmedim yani.

TIP: Peki Türkiye’de ki içmimarlık mesleğine bakışı nasıl değerlendirirsiniz?

AİME1: Kimin bakışını? Halkın mı?

TIP: Halkın.

AİME1: Yani bu çok parayla ilgili bir şey. Bir ülkenin zenginliğiyle ilgili bir şey. İhtiyaç mı değil midir? Yani sonuçta eve ekmek zor götüren bir insanın içmimarlıkla ilgili bir düşüncesi olması beklenemez. Gittikçe yaygınlaşacağını umuyoruz ve görüyoruz da zaten işte bu daha lüks bir hizmet gibi görülüyordu. Ama artık gittikçe toplumun daha alt alt üst demeyelim tabii ama ekonomisi daha normal insanlarda da yayılmaya başladığını söyleyebiliriz. Onlarda talep ediyorlar. Bu konuda ilginç bir şey söyleyeyim. Ikea’nın çok şey değiştirdiğini düşünüyorum mesela. Yani hayırlı bir iş oldu Türkiye’ye gelmesi. Çünkü o kadar kötü mobilyalar o kadar acayip paralara satılıyordu ki zevksiz o iyi tasarlanmış bir ürünün herkesin alabileceği ürün haline getirdi bence Ikea. O anlamda şeyle bağlantılı o sorunuzla alakalı bence. Ulaşılabilir bir meslek oluyor gittikçe herkes için biraz daha fazla. Gittikçe de artıyor.

TIP: Peki siz bir erkek olarak kadın meslektaşlarınızı nasıl değerlendirirsiniz? Yani tasarıma yaklaşımları olarak, işe yaklaşımları olarak...

AİME1: Soruyu şey deseniz hani kadın şoförler nasıldır falan diye bir sürü şey söyleyebilirim belki ama inanın bu soruyu sorana kadar ben içmimarların kadınlar erkekler diye hiç aklımın ucundan geçmedi. Çok öyle bir fark görmedim. Hani onlar daha yatkındır, değildir. Ee, öyle bir şey görmedim ama şimdi sorunca da hani düşünüyorum. Bazı konularda özellikle Y. ile ilgili ilişkimiz açısından söylüyorum: Hani ben nelere daha yatkınım o nelere daha yatkın... Erkekler biraz odun oluyorlar hani biraz daha kadınlar tabii daha ince zevkli diyebiliriz. Hani hayat da böyle zaten onun da mutlaka işine de yansıma durumu var. Ama kişisel şeyler var burada şimdi mesela benim kendi kişiliğimle ilgili hani erkek olmamdan mı kaynaklanıyor diyelim bazı şeyleri görmemem ya da eyvallah demem bazı şeylere. Ne biliyim hani ben çok rahat bir insanımdır. Tasarımın yüzde yüz gerçeğe dönüşmeyeceğinin farkındayım.

Hani gerçekte bağlantıyla da ilgili olarak. Çünkü tasarım sonuçta bir sanal bir durumdur hani gerçek üstü bir durumdur önce. Siz onu gerçekleştirirsiniz bir hayal kurarsınız sonra onu gerçekleştirirsiniz. Gerçekleştirirken de bir sürü şeyden ekonomiden tutun yer çekimine kadar malzemenin işte her şey sizi yavaş yavaş taviz vermeye zorlar. Ve sonuçta ortaya çıkan şey bir şekilde olabilir bir şeydir kabul edilebilir bir şeydir ya da siz onu zorlarsınız onu yapan ustanın mahareti gibi bir şeyler. Mesela Y.'de mesela o şey hani o tasarımın yüzde yüz gerçekleşmesi beklentisi var. Şimdi bu iyi bir şey tabii olabildiğince fazla yapalım. Ama benim o şey bilgim genellikle hep böyledir. Taviz vereceğimi bilmem ona hazır olmam yapı olarak rahat biri olmam ben biraz daha rahatımdır. Hani olduğu kadardır yani önemli olan orda bir dünyadır. Çünkü o şey iletişim meselesi bir şey tasarlıyorsunuz, o tasarımı önce müşterinize kabul ettiriyorsunuz, sonra onu o ustaya yaptıracaksınız. Bir hayaliniz var onu mevcut eldeki malzemelerle o ustayı ikna ederek o müşteriyi ikna ederek gerçekleştirmeye çalışıyorsunuz. Tabii taviz kaçınılmaz oluyor. Ama bunu yaparken ortaya çıkan sonuçta müşteri taviz veriyor onun aklında bambaşka bir şey vardı. Bir şeye eyvallah diyor. İşte ee siz bunu böyle düşünmüştünüz ama usta yapamadı edemedi hadi neyse dediniz. Ustada bunu yaparken yorumladı. O da aklında bir şey vardı. Yaptı, yapamadı. Böyle karşılıklı bir iletişim halinde bu benim için tamamdır yani ortaya ne çıkıyorsa hani bir yerden bir yere gelebildiyse ne ala. Hani hep beraber birbirimizden bir şey öğrenmiş olduk. Hani herkes birbirinden bir şey öğrenmiş oldu. Soruya gelince bir erkek kadınların bu yanının eksik olduğunu düşünüyorum yani meslekte. Onlar... Bir anekdot anlatıyım benim daha önce bir ortağım vardı. O da kadındı. Beraber çalışıyorduk, ortak demiyim ama neyse. O şöyle derdi mesela ağabey mesela şuraya bir lavabo yapacağız diyelim. Konuşurduk falan, ben ustaya tarif ederdim. Ama tarif ederken de şimdi biliyorum oraya gelmez oradan o gideri gelecek o olacak bu olacak falan yani bunun oraya gelmesi çok zor bir şey yani ve yapmakla yapmamak arasında yani vaz bile geçebilirsiniz yani o kadar zor bir iş gerek yok öyle bir şeyi zorlamaya. O gelirdi işte ay usta şunu şuraya yapalım ne olur der ve giderdi yani ve o oraya giderdi yani bir şekilde olurdu. Şimdi benim o empati kurmam hani söyleyeceğim ustaya ama biliyorum ya başıma gelecekleri... Fazla gerçekçi oluyorsun. İşte o tavizlere fazla açık oluyorsun. Kadınlar onu çok düşünmüyorlar. Gitmesi lazım gitsin yani ne olur ki. Ama gitmez hani yok gitsin diyor usta da ne yapıp edip onu götürüyor. Ben de biliyorum

onun belki oraya gidebileceğini ama attığımız taş ürkütüğümüz kurbağaya degecek mi değmeyecek mi yani ne yaptık ekolojik mi oldu onu oraya götürdük ama nelere mal oldu bilmiyoruz hani. Bütün bunları kafanda yapıp erkek diyelim ya da ben kendim erkek demiyim de ben bundan vazgeçebiliyorum. Kadın vazgeçmiyor. Fark bu olabilir belki.

TIP: Peki bir ofis sahibi olarak bilmiyorum kaç kişi çalışıyor yanınızda, bunlar kız-erkek mi oluyor ya da gelen mesela başvurularda bir düşünürseniz hani hangi fazlalık hani erkek mi fazla kadın mı fazla?

AİME1: Kadınlar daha fazla. Bizde çalışanlarda kadın olarak daha fazlaydı hep. Evet, diyebilir ki belki de bu mesleğe kadınların ilgisi daha fazla.

TIP: Peki sizin tercih etmenizde bir etken oluyor mu? Daha önce sonuçta deneyimlediğiniz çalışanlarınızdan yola çıkarak.

AİME1: Bir kere şey konusunda çok daha iyiler hani kadınlar inceliklerinden bahsettik ayrı. İş takip konusunda böyle bir hani ya da ne biliyim belki gelenlerin hepsi böyle bir takıntılı başak burcu falan mıydılar hani. Benim çünkü Y.'de başak burcu eşim de başak burcu. Başaktan çok çekmişliğim olduğu için. Böyle bir şeyi takip ederler mutlaka mükemmel bir şekilde olacak, gerçekleşecek. Bizim meslekte takip çok önemli ve ben de dağınığımıdır aslında. Ha öyle miydi böyle miydi hay allah falan diye çok dediğim olur.

TIP: Yani bugüne kadar alıştığımız yanınızda çalıştırdığımız içmimarlara bakarsanız hani kadınların daha iyi yürütülebildiğini mi...

AİME1: Kadınların iş takibi konusunda iş takibi önemli bir şey daha iyiler erkeklere göre. Erkekler dağınıklar kesinlikle onu söyleyebiliriz. Hani dışarıdan bakıldığında ilk söylenebilecek şey daha dağınık erkekler bir de daha tavizkar olabiliyorlar. Yani bunlar benim özel tecrübelerim.

TIP: Peki tasarım açısından bakarsanız.

AİME1: O konuda yani şey 3 boyutlu düşünme yeteneği ve hani kadınla erkek farklılar... 3 boyut konusunda erkekler biraz daha avantajlı durumda anladığım

kadarıyla. Bir iki şeyde izlemiştım de çünkü sonuçta bir şey üretiyoruz. 3 boyutlu tasarlaması hayal edilmesi işte o elemanların bir biriyle ilişkisi gibi... Gerçi mesela Y.'de böyle bir eksiklik var mı? Yok. Ama hani genel olarak söylüyorum hani sanki o uzay algılama durumunda falan kadınlar biraz daha dezavantajlı olabilir. Tasarım yetenekleriyle ilgili de kadın erkek diye ayırmaya hiç gerek yok. Çok iyi tasarlayan kadınlar var erkekler var. Dediğim gibi daha önce hiç böyle kadın erkek diye sadece hep insan olarak şu daha titizdir o daha dağınıktır. Siz söyleyince işte taşlar biraz daha yerine oturuyor, oturmuş olabilir yani.

TIP: Peki şu an günümüzde hani siz Türkiye'de bir içmimarlık ofisisiniz. Sizin alanınızda uygulamadan yer alan meslektaşlarınızı düşündüğünüzde aklınıza gelen isimleri kadın erkek diye ayırırsak. Hangileri baskın geliyor?

AİME1: Yani... Bilmem hiç biri baskın gelmiyor yani. Kadınlar da var erkekler de var. Yani öyle bir durum yok. Hani bakıyorum kim var. Gerçi çok takip eden biri değilim ama yani ne kadar erkek varsa o kadar da kadın var gibi geliyor bana. Birinin üstünlüğü yok gibi.

TIP: Peki mimarların içmimarlık yapmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

AİME1: Benim şöyle istiyorsa kasap bile mimarlık yapabilir bence. Benim öyle şey takıntım yok yani. Yok onun diploması yetmez falan filan bu iş sonuçta yapabilmek işidir. Yaparsınız hakikaten. Önemli olan biri baktığında bunu manav mı yaptı dememesi. Manav yapsın ama mimarlık yapsın hani mimarlık yapıyorsa ortaya çıkartıyorsa onun titrinin çok bir önemi yok. Ama yani şimdi bir yaraya parmak bastınız. Mimarların bizim burada birkaç mimar arkadaş vardı. Onlardan da anladığım etraftan da gözlemlediğim kadarıyla hatta daha önceden işte okuldan da gelen şeylerle beraber ölçek olarak bizim uğraştığımız şeylerden sıkıldıklarını anlıyorum. Onlar bunları çok detay olarak, gereksiz olarak dönüyorlar. Yani bir mekan tasarlanırken onlar için binanın tasarlanması işte o hacimsel ilişkilerin kurulması işte estetik konstrüksiyon neyse büyün bunları çözüyorlar. Tatminde oluyorlar. Fakat tamam ağabey işte bak bu kapı böyle açıldığı zaman işte bak şu kadar alan tarayacak gibi. Böyle bir teknik bir ufak bir konuda hani ya da ne biliyim işte bu pervazla bu şey böyle mi yan yana gelsin ya da işte başka türlü yan yana gelse daha iyi olur acaba gibi bir konuda çok fazla kafa

yormak istemiyorlar gibi görüyorum. Dediğim gibi yani mimarlar da yapabilir, manavlar da yapabilir kasapta. Herkes yapabilir içmimarlık önemli değil. Yaparsın ama o mesleğin gerektirdiği bir takım hassasiyetler ya da bir takım şeyleri getirdikten sonra mimar da olsun fark etmez.

TIP: Mimarlık mezunu ofisini açmış ve içmimarlık alanında da hizmet veren mimarları düşünürseniz. Siz sadece içmimarlık yapan bir ofis olarak...

AİME1: Haksız rekabet mi?

TIP: Evet, iş olanaklarınızı kısıtladığını, kısıtlayabileceğini ya da insanların iş verenin tercihlerinde bunun etkili olup olmayacağını düşünüyor musunuz? Ya da başınıza geldi mi?

AİME1: Ya tamam şey diyebilirsiniz hani bu bir haksızlık yani siz mimarlık yapamıyorsunuz ama onlar içmimarlık yapıyorlar. Ama ben de diyorum ki yapabiliyorsa yapsın. Hani benim böyle bir hakkım var diye onu engelleye dedim ya hani manavı bile engellememeye çalışıyorum hani mimarları neden engelliyim.

TIP: İşverenlerin tercihlerinde hani bir etkisi...

AİME1: Bence bizi tercih ederler onlar. Çünkü gerçekten içmimarlık hizmeti alan kişiler daha bilinçli kişiler içmimarlara gidiyorlar zaten. Bir de şöyle bir durum var ne yapmış bu adam, bu adam çok güzel işler yapmış. O zaman bunun ha mimar olmuş ha içmimar fark etmez. Dolayısıyla bizim bize gelecek olan müşteri zaten bizim yaptığımızı görerek geldiği için o benim için çok daha talihi bir problem yani problem etmiyorum ben kendi adıma.

TIP: Peki işverenin cinsiyetinin kadın ya da erkek olmasını düşünürseniz sizin işinizi iş yapma performansınızı biçiminizi etkiliyor mu?

AİME1: Çok. Çok etkiliyor. Yani ne diyeyim işte erkek müşteri tabii ki aynı sebepten belki işte hani erkek. Şöyle bir hikaye var ya hani bir tane kadın telefonla konuşuyor işte ne yaptın, yarım saat bir saat konuşuyorlar. Erkek ne yaptın ağabey berbere gittim. Saatler olsun ağabey. İşte bu kadar bitti gitti. Karmaşık yani tabi kadın öyle anlıyoruz yani. Çok karmaşık bir yaratık ve farklı gezegenden geldiği de belli dolayısıyla da kadın

müşteri çok zor müşteri. Özellikle de ev yapıyorsak. Çünkü ev yapınca kendi özel hayatına müdahale ediyorsun bir insanın. Bir de kendi özel hayatına dair bir sürü fikri var. Ve daha önce mutlaka dersini çalışmış o buraya bakmış oraya bakmış. Bütün şeyleri bizim yaptığımız işleri de biliyor. Başkalarını da biliyor. Biz iş yapmaya başlıyoruz. Yaptıktan sonra da bak burada bunu gördüm, bak benim arkadaşım şunu söyledi böyle oldu diye de sürekli öneriler getiriyor. En kötüsü de onu şimdi nasıl denir. Bazı kadınlar o inşaat süresini kendilerine bir iş olarak ediniyorlar. O artık başka yerde çalışıyorsa sorun yok hadi işi var, gücü var, ilgileniyor o zorluk var.

TIP: Peki işverenlerin siz burada hem bir erkek hem bir kadın içmimar olarak baştasınız. İşverenlerin tercihi oluyor mu hani sizinle çalışmak istiyorum, yok Y. Hanımla tanışmak istiyorum.

AİME1: Bilmiyorum yani öyle bir durumları yok. Hatta bizim için çok iyi oluyor. Bizim en büyük avantajımız işte bir kadın bir erkek olması. Çünkü şey benim çok eksikim var. Bir yandan o tamamlıyor. Onun çok eksikliği var onu da ben tamamlıyorum. Az önce bahsettiğiniz müşterinin algısı eğer öyleyse bile onu da karşılamış oluyoruz. Benimle muhatap olmak istediğinde benle oluyor. Onunla olmak istediğinde onla oluyor.

TIP: Peki sizin böyle yaptığımız kendi aranızda taktikleriniz var mı?

AİME1: Taktik yok ama kendiliğinden oluyor. Mesela bir müşterimiz vardı. Biz beraber konuşuyorduk. Hep beraber toplantıya gitmiştik. Mesela Y.'ye bakmadı yüzüne bile bakmadı. Elini sıkmadı falan filan. Y. bir şey söylüyor bana söylüyor. O ona cevap verecek bana söylüyor. Şimdi ne yaptık Y. bir daha gelmedi. Ama işi yaptık bitti bir sıkıntı yok. Ama bu durum mesela ben olmasaydım tek başına olsaydı sıkıntı olacaktı. Ters durumlarında çok olmuyor ama şeyi söylüyorum bunun avantajını kendiliğinden kullanıyoruz. Öyle baştan bir taktik falan yapmıyoruz. Şöyle yapalım böyle yapalım diye bir şey demiyoruz ama. Zaten artık öyle müşterimiz olmuyor bizim. Bizim müşterilerimiz bizim yüz tane işimiz varsa beş tane müşterimiz var. Hep aynı adamlara sürekli iş almışız. O yüzden zaten bilenler oluyor.

EK 14:

AKTİF İÇMİMAR

GÖRÜŞME NO: 11

GÖRÜŞME TARİHİ: 14.04.2016

AKTİF İÇMİMAR: AİMK4

TİP: İçmimarlıkla nasıl tanıştınız? Neden içmimar olmak istediniz?

AİMK4: Valla ortaokuldaydım içmimar olmaya karar verdim. Niye bilmiyorum. Annem meraklıdır böyle şeylere ama zevklidir de. Yani isteyerek girdim. Ama bugün ki aklım olsa içmimarlık okumaz daha ana dalını okurdum galiba mimarlık gibi. Hatta Türkiye’de de okumak istemezdim galiba açıkçası. Hatta ve hatta sanat tarihiyle de başlayabilirdim yani. Daha sonradan yönlenebilirdim galiba.

TİP: Yani içmimarlık eğitimi almanızı aileniz destekledi diyebilir miyiz?

AİMK4: Evet.

TİP: Peki aldığınız eğitimden bahsedebilir misiniz Bilkent’te?

AİMK4: Hiçbir şey öğrenmedim derssem çok mu ayıp olur. Yani bugün yaptığım işlerle hiçbir alakası yok diyebilirim.

TİP: Bunun nedenini açıklayabilir misiniz?

AİMK4: Nedenini açıklayabilirim. Türkiye’de sadece yani bilmiyorum tabii başka bir üniversitede okumadım ama genel olarak lisede gerçi ben Amerikan Koleji’ndeydim ama ilkokulda bile Türkiye’deki eğitim böyle yapamazsın., edemezsin, sen sus. Hayat böyle ya! Onun üzerine olduğu için bizim okulda da Bilkent’te de çok daha farklı olmadı açıkçası ve ben inanıyorum ki üniversite hayatın gerçekleriyle tanışma yeri değil, eğitim açısından. Eğitim açısından orda uçamayacaksanız başka nerede uçacaksınız. Bizdeki eğitim her zaman ona bütçe yetmez, o onu taşımaz, o onu nasıl yapacağını biliyor musun kıvamında destekleyici veya cesaretlendiriciliğinden çok daha bastırıcı hayal kırıklığına uğratici bir eğitim. O yüzden olduğunu düşünüyorum.

TIP: Peki bunun çalışma hayatına uygulamaya katkısı olduğunu düşünmüyor musunuz?

AİMK4: Hiç düşünmüyorum. Çünkü sadece şöyle bir durum var. Teknik olarak bir şeyin yapılması, bunu yapıyorsun ama bunu neden böyle yapıyorsun. İşte bu taşımaz. Burada size bir kere bu taşımaz diye bir şey yok, dünyada yok. Bunu yapmak istiyorsanız bütçesi dahilinde veya çözülmeyecek proje yok açıkçası onu söylemeye çalışıyorum. Bu taşımaz sadece piyasada tutunamamış ama öğretim görevlisi olmuş birisinin söyleyeceği bir laf. Yurtdışında eğitim böyle değil diye görüyorum ben açıkçası yani bunu bak yapıyorsun ama bunu taşıtman çok zor bir araştır bakalım bunu nasıl taşıyorsun demiyor buradaki sistem size. Bunu sadece önümüze taş koymak için yalnız bu böyle taşınmaz diyor. Ama bir şey öğrenmiyorsunuz orda. He bir dakika bu taşımaz peki bir araştır taşır mı sen bunu böyle yaptın ama bak bunu neye göre yaptın diyen bir sistem yok karşınızda, karşınızda devamlı size işte önünüze taş koyan bir sistem var. Üniversitede insan hakikaten hayatı, hayatın gerçeği demiyim ama teknik olarak yapılabilirliğiyle ilgili çok fazla şey öğrenmiyorsunuz. O bir tecrübe gerektiriyor o ayrı bir şey. Ama sizi devamlı bu konularda köstekleyen bir sistemle bakış açınız daralıyor. Halbuki üniversitenin ilk önce sizin bakış açınızı açması lazım. Tamam yarın bir gün bütçesi olmayacak ve öyle bir şey taşıtamayacaksınız ama öğreneceksiniz bütçesi olmayan bir projeye öyle bir şey çizmeyeceksiniz. Ama bu başka bir şey bu üniversitenin konusu değil. Bilmiyorum, anlatabiliyor muyum?

TIP: Peki aldığınız eğitim sisteminin teknikti, kavramsaldı, atölyeleriniz... İçmimarlığı nasıl öğretiler size?

AİMK4: Biz bir kere bilgisayar kullanmak yasaktı. Bilkent yetenek sınavıyla alan bir üniversite değil içmimarlık konusunda. O yüzden biraz hak versem de bir yandan da devrin geldiği bir nokta var. Bunu da yok sayamazsınız yani. Bilgisayar çizimi hiç kabul etmeden hep el çizimiydi. Bunda bir yanılda görmüyorum gerçi. Onun dışında bilmiyorum sadece Bilkent'le ilgili değil bazen şeye gidiyoruz, jüriye gidiyoruz. Bahçeşehir Üniversitesine gittik çok benzer bir olayı daha gördüm. İnsanlarda şöyle bir durum var her seferinde bir plan geliyor karşısına hocanın. Peki, bir de bunu böyle düşündün mü, neden bu form yani o onu evriltilmeye bir türlü proje gitmiyor. Devamlı, her seferinde bir plan geliyor bir plan gidiyor. Plan projenin yani sadece müşteri tarafından size verilen iş programının kağıda dökülmüş halidir. Orda daha tasarım yok.

Çocuklar daha tasarım yapacak. Yaptığı tasarımın hayata geçebilmesi için çizimlerini çizmeyi öğrenecek. Bizim projenin hepsi ve bence hala gördüğüm kadarıyla plan aşamasında kalıyor ve o planın kesitini çizmek değil o planın ilk önce tasarımını yapmak. Tasarımın projesini çizmek ve sonra projesi içerisinde... Çünkü kesit çok önemli bir şey hiç bir projede yok üniversitede. O aşamaya kadar gelemiyor çocuklar. Ama buraya yazdık bir gün biz ofise kesin kesit kesit diye. Başınıza gelebilecek bütün problemleri gördüğünüz tek çizim kesit. Ve ee komik detaylardan dolayı şantiyenin ne kadar geriye dönüp baştan yapıldığı. Ne kadar tekrar masraf çıktığını görüyoruz. Perde detayı, süpürgelik detayı gibi komik şeylerin. Bu aşamaya hiçbir zaman çocuklar üniversitede gelemiyor. Biz de gelemedik. Hep böyle bir geliyorsunuz gidiyorsunuz. Bence eğitim sisteminde problem var. Sizi böyle bir kısır döngü içerisinde çevirip duruyorlar.

TIP: Bilkent Üniversitesi Türkiye’de kurulan ilk dört üniversiteden biri içmimarlık alanında bahsediyorum. Ve 1980 sonrası kurulduğu içinde biraz daha farklı bir eğitim sisteminde kurulduğu tarihsel bir geçmişi var. Bu bağlamda düşünürseniz kendinizi her hangi bir ekol altında eğitildiğinizi düşünüyor musunuz? Ve şu an siz kendinizi her hangi bir ekole bağlı görüyor musunuz?

AİMK4: İkisini de düşünmüyorum. Ama mesela şey çok önemli bir önceki soruya belki dönüyorum ama üniversitenin ilk önce çocuklara uçmak muçmak dedik ondan önce ilk önce temelini vermesi lazım. Ya hakikaten şimdiki aklım olsa üniversite sırasında sanat tarihini daha çok önem verirdim. Çünkü üniversite özellikle Türkiye’de sizin ufkunuzu açacak kadar orda ufku açık insan yok. Ufkunuzu siz zaten kendiniz ilerde açıyorsunuz. Ya da keşke açacak insanlar olsa. Ama öyle değil sistem o yüzden daha temelini o yüzden size daha sağlam verse bence o da bir farklılık yaratacak bir şey olabilir.

TIP: Siz mezun olduktan sonra hemen çalışmaya mı başladınız?

AİMK4: Evet.

TIP: Ne tür işler yaptınız? İlk girdiğiniz işte ofis mi bilmiyorum orda her hangi bir tercihiniz oldu mu?

AİMK4: İlk başta öyle diyemem. Zoom Mimarlık'a girdim. Levent Çırpıcı, Atilla Kuzu şimdi sanırım biraz daha rafine işler yapıyorlar ama o zaman gerçekten çok ticari işler yapıyorlardı. Hasan Mingü'den dolayı tanıyordum ben onları daha önceden. Ve bir şekilde orda işe girdim. Bir sene içerisinde ki ben yirmi iki yaşındaydım hiçbir şey bilmiyordum. Bir sene içerisinde orası benim için bitmişti. Öğreneceğim bir şey kalmamıştı. Aslında mimari olarak, teknik olarak bir sürü öğreneceğim şey vardı ama yirmi iki yaşındaki bir çocuğun bile orda tamam benim burada işim bitti diyeceği kadar ticari ve sıradan işler dönüyordu. Bundan sonra birazdık bakındım. Gökhan Avcıoğlu'na girmek istedim. Birkaç daha doğrusu bir sürü liste çıkardım kendime. Hepsiyi şöyle bir görüşmeye gittim ama iş görüşmesi diye gitmedim. Ben sizi bir ziyarete gelmek istiyorum diye gittim. Genelde hepsinde şöyle bir tavır vardı. Böyle bir masanın etrafına oturduk işte evet buyurun niye geldiniz falan niye geldiğim belli kaç yaşındayım. Hani mimarım bakıyoruz işte siz ne yapıyorsunuz falan. Üç aşağı beş yukarı hepsi aynı işi yapıyordu. Hepsinde aşağı yukarı aynı parayı veriyordu zaten. Bir tek Gökhan Avcıoğlu beni heyecanlandırmıştı ilk olarak. Çünkü ben gittiğimde masanın üzerinde ayakta durmuş telefonla konuşan bir adam vardı. Bana baktı, kafasını çevirdi, 45dk daha konuştu. Ben orda bir baktım şey yaptım. Sonra beni oturttu masaya, bak dedi yeni projemiz bu diye bana bir şeyler anlatmaya başladı. İşinden kendi işinden heyecan duyan ve bunu karşısındakini de bir birey olarak görüp ben hiçbir şey bilmiyordum ya hakikaten fikrimi söyleyecek kadar kendime cesaretim bile mimarlık konusunda yoktu. Çok az insan var öyle gerçekten işine heyecan duyarak bunu yapan. Çok uğraştım onun yanına girmek için. Batıyormuş o sırada batmış daha doğrusu. En sonunda beni işe aldı. Bir sene, bir buçuk sene çalıştım çok fazla çalışmadım ama. Benim mimarlığa bakış açım orda değişmeye başladı. Orda E. ile tanıştık oradan sonra oradan ayrıldık. Bir süre sonra zaten beraber çalışmaya başladık.

TIP: Peki Türkiye'de ki içmimarlık mesleğine bakışı nasıl değerlendiriyorsunuz? Yani kendi çevreniz dışında halktan bahsediyorum.

AİMK4: İçmimarlık mesleğine mi?

TIP: Evet, mesleğine.

AİMK4: Şimdi içmimarlığa bakışa gireyim ilk önce. Bundan anlayan ne kadar insan var? Bunu ihtiyaç olarak gören ne kadar insan var? Bir avuç insandan bahsediyoruz. Tüm Türkiye'yi düşünürsek gerçekten çok az insandan bahsediyoruz. Ama bu sosyal kültürel bir sürü konudan dolayı zaten bu noktadayız. Ama o noktayı geçtik diyelim bir üstünde ee bunu ihtiyaç olarak yapmaya başlayan profesyonel şirketler var. Yeme içme sektörü var artık. Ama orda da bir çabuk tüketim var. Seneye işte o bar dekorunu değiştirmek zorunda ayakta durabilmek için veya iki senede bir üç senede bir neyse. Bunu onlarda çok ihtiyaçtan değil ama piyasanın da baskısıyla yapıyor belki böyle bir şeyi. Profesyonel iş yerleri şirketler bunu ihtiyaçtan yapmaya başladı. Bir kere zaten çoğu şirketin artık yurtdışı bağlantısı olduğu için bunu ihtiyaç olarktan görüyorlar. Ev olarak baktığımız zaman residential bunu ihtiyaç olarak gören Türk insanı bence henüz yok. Yani çok az diyeceğim belki çok az bile yok. Çünkü yabancı müşterilerimiz de var. Farkını görebiliyoruz. İhtiyaç olarak değil daha çok mesela komşusu yaptırdığı için size geliyor. Ve mimarını seçerken de aslında ya bu adamların işleri bana yakın diye değil işte ünlü bilmem nereyi yaptığı için ya da komşusunun onun bunun birisinin evini yaptığı için seçiyor. Sonrada gelip bilmediği bir sürü konuda sizinle çelişip aşık atmaya çalışıyor. Ondan sonra bu konularda destek alacağına sizi bu konularda yorup ondan sonra pembe mi mavi mi kararını size bırakmaya çalışıyor. Bende maviyse pembe istiyorsan pembe olsun. İçmimarın görevi değil orda. Biz yabancı müşterilerden şeyi çok iyi görüyoruz. Adamlar bir şeyi ilk defa yapmıyorlar. Ve bunla yaşamışlar ve o size geldiği zaman sizi daha az çalıştırmıyor. Belki daha fazla çalıştırıyor. Ama bilmediği konuda sizi çalıştırıyor. Ve sizin bu konulardaki fikirlerinizi dinliyor. Ve alabildiğini almaya çalışıyor sömürüyor yani sizi. Ondan sonra şey diyor ben çiçekli bir duvar kağıdı istiyorum. Çok seviyorum diyor. Ve biz de çok egoist mimarlar değiliz zaten o konuda hayır sizin duvar kağıdınız mavi beyaz çizgili olacak demiyoruz. Ama Türkiye'de farklı daha oraya gelme şeyi çok çok uzun zaman alır.

TIP: Meslek hayatınızda kadın olmanın zorluğunu hiç yaşadınız mı? Yaşıyor musunuz?

AİMK4: Yaşadım dersem yalan söylemiş olurum. Genellikle hep kolaylığını yaşadım açıkçası. Çok dindar bir müşterimiz vardı. E.'le ne zaman gitsek, ben konuşunca bana bakmıyordu bana da cevap vermiyordu. Elimi de sıkıyordu zaten. Ben bir şey söylüyorum adam E.'ye bakarak cevap veriyordu. En sonunda şey dedim ben

gelmeyeceğim ya dedim burama geldi hani. Ama o başka bir uç noktaydı gerçekten. Belki o uç noktayla bundan sonra daha çok karşılaşırız ama onun dışında meslek hayatımda kadın olduğum için özellikle mesela şantiye konularında filan her zaman daha kolaylık yaşadım. Mesela E.'nin söylediğine usta hayır öyle olmaz çok kolay derken benim söylediğim bir şeye işte bu lavabo buraya gelsin diyorum gelsin istediğim bir şekilde siz kadınsanız bir şekilde geliyor. E. söylediğinde bunu buraya koyalım dediğinde işte ağabey oraya gelmez alttan bilmem ne olur falan filan... E.'de adama hak veriyor bir şekilde. Ama işte işin şeyi yok ya olmaz diye bir şey yok. Bu oluyor bir şekilde aslında isterseniz ama siz kadın olduğunuzda belki kibarlıktan belki utanmaktan hani size karşı biraz daha belki mesafeden bir takım şeyler daha kolay çözülüyor diye düşünüyorum.

TIP: Uygulamada yer alan kadın meslektaşlarınızı nasıl değerlendiriyorsunuz? Sayılarını yeterli buluyor musunuz?

AİMK4: Bence bu konuya yeterli yetersiz diye girecek olursam kadın ayrımcılığı yapmış olurum. Bu konu öyle bir konu değil. İçmimarlık Türkiye'de son derece o soru çerçevesinde cevaplarsam kadınların yapabileceği meslekler arasında görülüyor zaten. Türkiye bence içmimarlık konusunda kadınla karşılaşmaya, kadınla devam etmeye hazır bir toplum. Hatta içmimarlık değil "iç dekorasyon" filan... Bizim kafamızdaki yeri orda ya hala. O yüzden ben buna şey diye cevap vermeyeyim ya daha çok kadın olmalı hayır olmamalı yani yeterince kadın erkek olduğu kadar var diye düşünüyorum. Yani sayılarını da bu arada hiç bilmiyorum. Ama daha çok kadın olmalı daha az erkek olmalı filan yaklaşımı bence ayrımcı yaklaşım olur.

TIP: Çalışmalarını beğendiğiniz takip ettiğiniz kadın içmimar düşündüğünüzde ya da içmimar düşündüğünüzde aklınıza gelenler sayısal olarak kadın mı erkek mi?

AİMK4: Bir kere içmimar olarak çok aklıma gelen insan yok. Erkek de yok aslında yani içmimar olup bu işi çok iyi yapan daha çok hep mimarlar geliyor aklıma. Mimarlarda çok kadın da gelmiyor açıkçası. Brigitte Weber var mesela hani şu anda ne yapıyor onu da bilmiyorum. Yine de Seyhan var Autoban mimari bakımdan olmasa da ticari bakımdan süper başarılılar hani mesela. Ama içmimar diyince... Çok iyi

içmimarlık yapan mimarlar da Türkiye’de kim var deseniz cevap veremiyorum. Çünkü mimarlarda içmimarlık yapıyor Türkiye’de.

TIP: Siz bir ofis sahibi olarak yanınızda çalıştırdığınız insanların cinsiyetini düşündüğünüzde...

AİMK4: Dengeli tutmaya çalışıyoruz. Ama bu bir ayrımcılık yaklaşımından dolayı değil. Kadın gözüyle erkek gözü farklı. Ve biz bunu çok hissediyoruz.

TIP: Bu farklılıktan biraz bahseder misiniz?

AİMK4: Tabii. Biz E. ile kadın erkek ortak olmamızın çok avantajını yaşıyoruz. Bence zaten kadın kadın olsaydık iş yürümezdi. Kesin ayrılırdık. Ama erkek erkeğe olsaydı da bir takozluk olurdu orda. Bir noktada projeye erkek gözüyle yaklaşmak kullanımdan bahsediyorum yani. Sadece işte erkek gözüyle yaklaşım daha teknik bakmaktan falan değil ama çok basit bir şey söyleyeceğim hani bu pisuar böyle konulmazla bir kadının makyaj masasının öyle olmayacağı arasındaki fark gibi. Kadın erkek hayatlarının ve hayata bakış açılarının farkları bu ikisi zaten çok bariz farklı ve beraber olmanın faydasını bu konularda çok güzel görüyoruz. Onun dışında da bir şekilde estetikte de aslında. Burada şimdi ikinci bölüme geldim. Estetikte de bir şekilde E.’nin daha teknik baktığı olur canım niye olmasın işte filan dediği son derece daha yalın kaba bir konuya ben daha bir dakika ya öyle olmaz. İnsan yaşayacak yani bu böyle olmaz diye daha yumuşak daha feminen gözle yaklaşabiliyorum. Ya bu detaycılıkla yaklaşmak, her hangi bir şeyle ifade etmem çok kolay değil açıkçası.

TIP: Ekibinize almak istediğiniz insanlarda nasıl...

AİMK4: Bence onlarda da bunun farkı çok değişmiyor. Yani bir kadın gözüyle bir erkeğin gözü farklı yani ofis hiçbir zaman çok fazla kadın dolmasın, erkekte dolmasın. Böyle düşünüyoruz.

TIP: Peki size gelen iş başvuruları...

AİMK4: Karışık. Eşit diyebilirim. Çok böyle özellikle ay ne çok erkek geldi falan demedik yani ya da kadın.

TIP: Mimarların içmimarlık yapmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

AİMK4: Bir sakınca görmüyorum fakat şöyle de bir şey yaşıyoruz. Artık bütçeler demiyim. Kazançlar çok düşük. Biz kendimizde yaşıyoruz. Zamanlamalar inanılmaz az. Yani eskiden içmimarlık diye bir şey yokmuş. Ürün tasarımı ıvır zıvır hiç biri yokmuş. Bir mimar evin dış kabuğundan içerdeki şu kapı koluna kadar adamın bütün onu yaptıktan sonra onu tasarlamak için hala vakti varmış. Hala ondan para kazanıp, hayatta duracak bir bütçe varmış. Şimdi durum öyle olmadığı zaman şu anda bence mimarlar o kadar işin içine girmiyorlar. Bu kadar ince detaylarına kadar girmiyorlar. Buna girecek enerjileri de yok vakitleri de yok. Biz zaman zaman kendi bünyemize içmimar yerine mimar alıyoruz. Onlarda da o farkı görüyoruz. Küçük ölçekte düşünmekte zorlanıyorlar. Ve de bunu angarya buluyorlar. O yüzden mimarların iç mekan yapması şu geldiğimiz devirde çok verimli değil belki de olmaması gerekiyor. Ama buna şey diye de bakmıyorum açıkçası. Mimarlar içmimarlık yapmamalı demiyorum. Tasarımcı her şeyi tasarlayabilir. Ama bunu hakkıyla yaptığı sürece yapması lazım. Yoksa mimarlar içmimarlık yapmasın. Buna da dava açan bir şeyler oldu galiba. Hatta mimarlar içmimarlık olmasın diye bir şeyler... Böyle şeyler konuşulmuştu. Hayır kardeşim herkes her şeyi tasarlayabilir hakkıyla yapıyorsa mimar gelmiş kapı kolu tasarlamış ee yani...

TIP: Bu durum sizin iş alanınızı kısıtlar mı? İşverenin mimarla çalışmayı tercih etmesi gibi bir durum...

AİMK4: Yani mimarlar içmimarlık yaparsa içmimarlara iş kalmaz gibi mi.... Hayır düşünmüyorum açıkçası ya.. Bu böyle biraz daha şey Ayn Ryan geldi aklıma. Bir şeyi hakkıyla... Ben o kadar kapitalist bir insan değilim ama oradaki yaklaşım kapitalizme yaklaşım. Orda birileri bir şeyleri iyi yapıyorlarsa yolunu tıkamak, çünkü öbürleri de yol alsın. Orda öyle bir sistem var yani onu anlatıyor. Birileri iyi bir şeyler yapıyorsa o zaman öbürleri daha çok çalışsın daha iyi şeyler yapsın.

TIP: İşverenin cinsiyeti sizin işinizin iş yapma performansınızı etkiliyor mu?

AİMK4: Etkiliyor, hem nasıl. Kadın kadına çalışmak zor. Kadın geldiği zaman genelde bunu planlayarak yapmıyoruz ama E. yürüttüğü zaman daha kolay yürütülüyor işler. Kadın kadına yaptığı kaprisi erkeğe yapıyor. O yüzden onun farkını hissediyoruz.

TIP: İşverenin tercihi oluyor mu sizce? Kadın ya da erkek içmimarla çalışayım diye?

AİMK4: O sanmıyorum. İşveren açısından firmada karşısında iki cinsiyeti de görmesi çok avantajı olacaktır. Bunun farkında olduklarını zannetmiyorum ama. Ben bir defa müşterimiz öyle bir şey dedi. Kendisi erkek iki tane erkek mimarla bizim bir projemizi revize etmek üzere çalışmışlar. Sonra bize geri geldi ya dedi biz üç tane takoz adam bu işin içinden çıkamıyoruz. Bunu her göz hissediyor mudur. Bilmiyorum ama onlara faydası olduğuna inanıyorum.

EK 15:

ÖRNEK GÖRÜŞME – İÇMİMAR ÖĞRENCİ

GÖRÜŞME NO: 2

GÖRÜŞME TARİHİ: 20.02.2016

İÇMİMAR ÖĞRENCİ: ÖİMK1

TIP: Neden içmimar olmak istediniz?

ÖİMK1: Aslında bu sınav dönemi karar verdiğim bir şey oldu. Biraz zorlu bir süreç oldu ama. Tasarımdan bağımsız bir şeyler yapmaya başladığımda aslında memnun olmadığımı fark ettim. Ve belli bir süre sonra oradan bir şeyi alıyım bir şeye çeviriyim farklı bir hale gelsin içgüdüm vardı. Bununla beraber aslında konuştuğum diyaloglarda ne yapmam lazım neyi seçmem lazım dedikçe aslında böyle bir şeyler şekillendi falan sonrasında tercih ettim. Gerçekten sonra hani tek istediğim bu falan dediğim bir meslek oldu. Şu anda öyle çok severek çok isteyerek yapıyorum.

TIP: Okula girerek mi içmimarlıkla tanışmış oldun?

ÖİMK1: Evet. Birkaç arkadaşım ile konuştum. Ama onların fikir olarak desteği oldu. Okulda daha çok.

TIP: Neden mimarlık değil de içmimarlık?

ÖİMK1: Çünkü sayısalım iyi değildi o yüzden.

TIP: Yetenek sınavıyla mı girdin okula?

ÖİMK1: Yok yetenekle girmedim. TM puanı alan Bahçeşehir Üniversitesi vardı. Ve İzmir’de Ekonomi Üniversitesi vardı. Diğerleri sayısalla ve yetenekle alıyordu. Yeteneğe çalışma zamanım olmadı çünkü geç karar verdim bu sınav döneminde.

TIP: Ondan önce ne düşünüyordun?

ÖİMK1: Bir kararım yoktu açıkçası. Bakalım ne olacak diye düşünüyordum.

TIP: Peki ailen destekledi mi bu eğitimi almanı?

ÖİMK1: Ailem, babam sevmediği bir işi yapıyor. O yüzden ben ve ağabeyime de sevdiğin işi yapmanın ne kadar değerli olabileceğini söylediğinden en büyük desteği babam ve annemin verdiğini söyleyebilirim. Maddi ve manevi olarak.

TIP: Senin döneminin içmimarlık eğitim sistemini nasıl buluyorsun?

ÖİMK1: Okul olarak mı konuşuyoruz bunu eğitim olarak mı?

TIP: İkisinden de bahsedebilirsin?

ÖİMK1: Hmm... Girdiğim bu eğitim sürecinde aslında girdiğim zamanı hatırlıyorum. Bir şeylerin oturmadığını ve hani yaptığımız şeyleri neden yapıyoruz ki diye düşündürdüğü şeyler vardı. Şu an hatırladığımda mantıklı şeyler yaptığımızı anlıyorum. Uygulama olarak bir problem yoktu, tasarım dersi alma konusunda. Daha doğrusu tasarım eğitimi alma konusunda ama teori kısmında yeterli bir eğitim düzeyi olmadığını düşündüğüm noktalar var böyle ufak ufak. Belki benim teoriye biraz daha uzak olmamdan da olabilir.

TIP: Aldığın eğitim sisteminden biraz bahsedersen.

ÖİMK1: Aldığım eğitim sisteminden bahsedince tasarıma daha yönelik bir yapının olduğunu görüyorum. Okulunda buna doğru ittiğini görüyorum. Konsept ve tasarım üzerine daha geliştirilmiş olduğumuzu düşünüyorum kendimizi.

TIP: Aldığın bu eğitimden beklediğini bulduğunu düşünüyor musun?

ÖİMK1: Tabii buldum. Ama eksik noktaları yok mu tabii var. O noktalara da belki çalışma hayatında edinebileceğim belki de gerçek hayatta yapmaya başlayacağım projelerde göreceklemlerimle tamamlanabileceğini düşünüyorum.

TIP: Mezun olunca ne yapmayı düşünüyorsun?

ÖİMK1: Aslında mezun olmadan önce bir çok şey yapma çabasındaydım. Okul içerisinde sürekli bir şeyler yaptım, çalıştım. Üç yıl okulda çalıştım. Çıktım dışarıda çalıştım. Şu anda part-time bir yerde çalışıyorum. Gayrimenkul sektöründe, ancak burada çalışmayı düşünmüyorum. Bir akademisyenlik bir fikrim var. Yüksek lisansla devam ettirebileceğim fikirlerim var. Gerçekleştirmeyi istediğim belli bir şeyler var

aslında tasarım fikirleri var. Tasarım fikirlerini bir yarışmayla kitlesel formlamayla hayata geçirebilmeyi istiyorum. Hem sektörümü belirlemek hem de ileriye görmeyi sağlayacak fikirler... O yüzden şu anda net bir şey söylemem gerekiyorsa en top hedefim kendi ofisimi kurup kendi tasarımlarımı doğru kitleye oluşturmak. Diğer bir hedefimse aslında okul hayatında bir şeyleri daha da ileri götürmek.

TIP: Hem uygulamada hem akademisyenlikte yer almayı düşünüyorsun diyebiliriz.

ÖİMK1: Evet evet.

TIP: Kendi ofisini mi kurmak istiyorsun? Nasıl bir ofis hayal ediyorsun? Ne tür işler yapmayı istiyorsun?

ÖİMK1: Aslında işte akademisyenlik istediğim nokta şu mimari projelere çok hevesim var ve böyle içim giden projeler var. İkinci sınıfta geçmek istedim ama sonra yine öss döneminde kaynaklanan bir süreçten geçemedim. O yüzden aslında eğer yapabilirsem mimari boyutta bir eğitim alıp mimari projeler yürütmek istiyorum. Ve buna ait bir ofis açabilmeyi hedefliyorum. Tabii ki içersinde içmimarlığı da sürdürebileceğim zaten birbiriyle kesişiyorlar belli noktalarda ama söyleyebileceğim mimarlık üzerine tasarımı entegre hale getirdiğim bir ofis tercih ediyorum.

TIP: Ailenin ve çevrenin içmimarlarla bakışını nasıl değerlendirebilirsin?

ÖİMK1: Ailemde sıkıntı yok ama çevrem... Çevreyi de ikiye bölmek gerekirse. Olumsuz yanlarından bahsedeyim. Şöyle bazı insanlar içmimarlık deyince şey olur ya zaten oradan onu alıp biz de koyarız oraya siz ne işe yarıyorsunuz ki falan gibi şeyleri de var. Bu tabii toplumun getirdiği bir fikir. Bunu zaman içerisinde de hani yıkabilmek aslında yaptığım tasarımlarla şaşırtabilmek insanları. O yüzden aslında ailemin büyük desteği vardı çünkü mimarlık alanında ilerleyeceğimi biliyorlardı. Çevrem ise hani mimar varken neden içmimara ihtiyaç duyulsunki gibi algısı var. Bu algıyı kimsede yıkmak için uğraşmadım açıkçası herkesin böyle bir fikri olabilir. Ben kendi yaptığım projelerle tasarımlarla da bu düşüncelerin üstesinden gelinebileceğini düşünüyorum. O yüzden aslında nitelendirdiğimiz belli kitleler var. O kitlelerin bazıları olumlu bazıları olumsuz düşünebiliyor.

TIP: Çevrene baktığında içmimarlarla çalışmak isteyen insanlar görebiliyor musun?

ÖİMK1: Tabii görebiliyorum. Aslında o gerekliliğin farkında olan insanlara onlara erişmek için zaman harcayabiliyorlar. Aslında bunların sadece tasarım alanında değil insanların sosyal ortamlarında nasıl hareket ettiklerini daha iyi gözlemleyebildiklerine inanıyorlar. Bu ne demek: aslında mesela yeni çalışma ortamları yeni çalışma biçimleri daha açık daha rahat daha bir farklı şekillerde tasarlanabiliyor. Bunu da aslında gözlemleyebilen bir göz içmimari bir göz oluyor. Bunu fark eden insanlar zaten akışın bu şekilde devam etmesi gerektiğine inanan insanlar oluyor genelde.

TIP: Okula dönersek; sınıfta kızlar mı erkekler mi daha fazla?

ÖİMK1: Kızlar daha fazla.

TIP: Sence neden?

ÖİMK1: Hmm. Erkekler biraz içmimar denilince toplum algısı biraz da bence toplumun bence yürüttüğü bir şey var içmimarlık kızlara ait bir şey olmalı ve bu da aslında annemizin o koltuğu buraya değil de şuraya koyalım şöyle daha iyi olur böyle daha iyi olur falan diyebileceği bir algıyla devam eden bir süreç ve bu aslında toplum baskısını yıkabilen insanların belki de belli bir dönem şu an değil mesela ben daha alt dönemdeki insanları görüyorum erkek sayısı çoğalmış demek ki bu algı yıkılıyor. Güzel bir şey. Ama benim dönemim de toplam 4 erkek vardı şu an 2 tane var .

TIP: Toplamda kaç kişisiniz?

ÖİMK1: Toplam da şu an 60 kişiye yakınız. Ama dediğim gibi daha alt dönemlerde sayının arttığını gözlemledim.

TIP: Daha çok erkek görmeye başladık diyorsun?

ÖİMK1: Evet. Toplumun yaktığı bir algı diye düşünüyorum.

TIP: Kız ve erkek öğrencilerin tasarım yaklaşımlarını düşünerek neler söyleyebilirsin?

ÖİMK1: Kızların düşünebildiği detaylar olabiliyor. Bu da aslında hayatımıza dahil ettiğimiz detaylar diye düşünüyorum. İşte saçımıza şekil vermek, üzerimize başımıza aslında hayatımıza dahil olan noktaları daha düzeltmeyi hedeflediğimiz noktalar. Bunu hayata bakış açımızda da kadınlar daha da özen verebiliyor ama erkekler de o

olmayabiliyor. Tasarım açısından da daha düz bakabiliyorlar bazı noktalara. Detayda uygulamada görebilecekleri bir detay olabiliyor. Yani çok keskin bir çizgi yok ama farklar da var diyebilirim.

TIP: Tasarım süreci boyunca yaklaşımları nasıl oluyor? Düşünürsen aklına gelecek farklılıklar var mı?

ÖİMK1: Keskin çizgiler olduğunu düşünmüyorum Kadın erkek olarak ayrılmak değil de bu durumun kişiden kişiye değişebileceğini düşünüyorum. Erkeklerin de bazen kızların aklına gelmeyecek tasarımlar yapabileceğini düşünüyorum. Daha çok insanın yaşayış ve düşünce biçimine bağlı olduğunu düşünüyorum. Aslında bizi kesip koparan bir çizgimiz yok aslında tasarım olarak aynı şeyleri düşünüyoruz. Ama dediğim gibi kişiden kişiye değişebileceğini düşünüyorum.

TIP: Sen okulun yanında aynı zamanda çalışma hayatında da yer alan bir kadın içmimar adayısın? Bu alanı değerlendirecek olursan, bir kadın olarak nasıl olarak göründüğünü düşünüyorsun. Müşterilerle ilgili de olabilir çalışma arkadaşlarıyla da ilgili olabilir. Kadınlar kadınlarla konuşmak istiyor ya da tam tersi gibi konuyla ilgili bir algın var mı?

ÖİMK1: Benim böyle bir algım yok açıkçası. Belki karşıdan gelen insanların samimi hissedip yanışmasıyla ilgili olabilir. Kişiden kişiye değişebilir. Ama şunu söyleyebilirim. Okulda okuyor ve çalışıyor olduğum süre boyunca çok pozitif ve çok olumlu sonuçlar aldım. Aslında bir kadının hem kendi tırnakları ile bir yerlere gelmesi toplum içerisinde önemli bir nokta bence.

TIP: Senin son yıllarda beğendiğin içmimarlar kimler?

ÖİMK1: Aslında içmimar değil de mimar olarak beğendiğim var. Hakan Demirel var, Tuğcu Mimarlık var, Misa mimarlık var.

TIP: Daha çok erkek isimleri mi sayıyorsun peki?

ÖİMK1: Evet. Doğru.

TIP: Neden peki?

ÖİMK1: Hmm... Bunu düşünmemiştim mesela. Mimari boyutta düşündüğün zaman tasarımcıyı o zaman gerçekten erkeklerin çok iyi işler yaptığını görebiliyoruz. Daha bütüncül düşünebiliyorlar. Detay düşünmek dışında... O yüzden evet düşününce tasarımcıların çoğu erkek olabilir. Ama bu demek değil ki kadınlar toplumda yer sahibi değil.

TIP: Mimarların içmimarlık yaptığını biliyoruz. Bu konuyu nasıl değerlendiriyorsun?

ÖİMK1: Yaptığımız konferanslardan birinde N. Dizayn'dan bir konuşmacı şöyle demişti: 'Tasarımcı kendi projesinden sıyrılıp o mekana iç mekan olarak bakabiliyorsa bir mimarın şu anda içmimarlık yapmasında bir sıkıntı yok gibi ama bir içmimarın yaptığı, düşündüğü, aldığı eğitim gibi her şeyi tasarlayabiliyor olması ve buna ihtiyaç duyulduğunu hissettiği anda o mimar kendine çok daha fazla şeyler katabilir.' dedi. Bu nokta da aslında yapabileceğimiz bir şey yok. Toplum algısı belli bir noktada içmimarları kabul etmeyen bir ülkedeyiz.

EK 16:

ÖRNEK KODLAMA – İÇMİMAR ÖĞRENCİ

TIP: Neden içmimar olmak istediniz?

ÖİMK1: Aslında bu sınav dönemi karar verdiğim bir şey oldu. (GER./SINAV) Biraz zorlu bir süreç oldu ama. Tasarımdan bağımsız bir şeyler yapmaya başladığımda aslında memnun olmadığımı fark ettim. Ve belli bir süre sonra oradan bir şeyi alıyım bir şeye çeviriyim farklı bir hale gelsin içgüdümdü vardı. Bununla beraber aslında konuştuğum diyaloglarda ne yapmam lazım neyi seçmem lazım dedikçe aslında böyle bir şeyler şekillendi falan sonrasında tercih ettim. Gerçekten sonra hani tek istediğim bu falan dediğim bir meslek oldu. Şu anda öyle çok severek çok isteyerek yapıyorum. (GER./İLGİ-SEVGİ)

TIP: Okula girerek mi içmimarlıkla tanışmış oldun?

ÖİMK1: Evet. Birkaç arkadaşım ile konuştum. Ama onların fikir olarak desteği oldu. Okulda daha çok.

TIP: Neden mimarlık değil de içmimarlık?

ÖİMK1: Çünkü sayısalım iyi değildi o yüzden.

TIP: Yetenek sınavıyla mı girdin okula?

ÖİMK1: Yok yetenekle girmedim. TM puanı alan Bahçeşehir Üniversitesi vardı. Ve İzmir’de Ekonomi Üniversitesi vardı. Diğerleri sayısal ve yetenekle alıyordu. Yeteneğe çalışma zamanım olmadı çünkü geç karar verdim bu sınav döneminde.

TIP: Ondan önce ne düşünüyordun?

ÖİMK1: Bir kararım yoktu açıkçası. Bakalım ne olacak diye düşünüyordum.

TIP: Peki ailen destekledi mi bu eğitimi almanı?

ÖİMK1: Ailem, babam sevmediği bir işi yapıyor. O yüzden ben ve abime de sevdiğin işi yapmanın ne kadar değerli olabileceğini söylediğinden en büyük desteği babam ve annemin verdiğini söyleyebilirim. Maddi ve manevi olarak.

TIP: Senin döneminin içmimarlık eğitim sistemini nasıl buluyorsun?

ÖİMK1: Okul olarak mı konuşuyoruz bunu eğitim olarak mı?

TIP: İkisinden de bahsedebilirsin?

ÖİMK1: Hmm...Girdiğim bu eğitim sürecinde aslında girdiğim zamanı hatırlıyorum. Bir şeylerin oturmadığını ve hani yaptığımız şeyleri neden yapıyoruz ki diye düşündürdüğü şeyler vardı. Şu an hatırladığımda mantıklı şeyler yaptığımızı anlıyorum. Uygulama olarak bir problem yoktu, tasarım dersi alma konusunda. Daha doğrusu tasarım eğitimi alma konusunda ama **teori kısmında yeterli bir eğitim düzeyi olmadığını düşündüğüm noktalar var böyle ufak ufak. (EĞT. SİSTEMİ DEĞ./DÖNEMİNİN EĞT. SİSTEMİ -)** Belki benim teoriye biraz daha uzak olmamdan da olabilir.

TIP: Aldığın eğitim sisteminden biraz bahsedersen.

ÖİMK1: Aldığım eğitim sisteminden **bahsedince tasarıma daha yönelik bir yapının olduğunu görüyorum. Okulunda buna doğru ittiğini görüyorum. Konsept ve tasarım üzerine daha geliştirilmiş olduğumuzu düşünüyorum kendimizi. (EĞT.SİSTEMİ DEĞ./DÖNEMİNİN EĞT.SİSTEMİ-KIYAS +)**

TIP: Aldığın bu eğitimden beklediğini bulduğunu düşünüyor musun?

ÖİMK1: Tabii buldum. Ama eksik noktaları yok mu tabii var. O noktalara da belki **çalışma hayatında edinebileceğim belki de gerçek hayatta yapmaya başlayacağım projelerde göreceklerimle tamamlanabileceğini düşünüyorum. (EĞT.SİSTEMİ DEĞ./UYGULAMANIN ÖNEMİ)**

TIP: Mezun olunca ne yapmayı düşünüyorsun?

ÖİMK1: Aslında mezun olmadan önce birçok şey yapma çabasındaydım. Okul içerisinde sürekli bir şeyler yaptım, çalıştım. Üç yıl okulda çalıştım. Çıktım dışarıda çalıştım. Şu anda part-time bir yerde çalışıyorum. Gayrimenkul sektöründe, ancak burada çalışmayı düşünmüyorum. **Bir akademisyenlik bir fikrim var. (MEZUNİYET SONRASI TERCİH/AKADEMİSYENLİK)** Yüksek lisansla devam ettirebileceğim fikirlerim var. Gerçekleştirmeyi istediğim belli bir şeyler var aslında tasarım fikirleri var. Tasarım fikirlerini bir yarışmayla kitlesel formlamayla hayata geçirebilmeyi

istiyorum. Hem sektörümü belirlemek hem de ileriye görmeyi sağlayacak fikirler... O yüzden şu anda net bir şey söylemem gerekiyorsa **en top hedefim kendi ofisimi kurup kendi tasarımlarımı doğru kitleye oluşturmak.** Diğer bir hedefimse aslında **okul hayatında bir şeyleri daha da ileri götürmek.**

TIP: Hem uygulamada hem akademisyenlikte yer almayı düşünüyorsun diyebiliriz.

ÖİMK1: Evet evet.

TIP: Kendi ofisini mi kurmak istiyorsun? Nasıl bir ofis hayal ediyorsun? Ne tür işler yapmayı istiyorsun?

ÖİMK1: Aslında işte akademisyenlik istediğim nokta şu mimari projelere çok hevesim var ve böyle içim giden projeler var. İkinci sınıfta geçmek istedim ama sonra yine öss döneminde kaynaklanan bir süreçten geçemedim. O yüzden aslında eğer yapabilirsem **mimari boyutta bir eğitim alıp mimari projeler yürütmek istiyorum.** **(MEZUN.SONRASI TERC./MİMARİ PROJE)** Ve buna ait bir ofis açabilmeyi hedefliyorum. Tabii ki içersinde içmimarlığı da sürdürebileceğim zaten birbiriyle kesişiyorlar belli noktalarda ama söyleyebileceğim mimarlık üzerine tasarımı entegre hale getirdiğim bir ofis tercih ediyorum.

TIP: Ailenin ve çevrenin içmimarlarla bakışını nasıl değerlendirebilirsin?

ÖİMK1: Ailemde sıkıntı yok ama çevrem... Çevreyi de ikiye bölmek gerekirse. Olumsuz yanlarından bahsedeyim. **Şöyle bazı insanlar içmimarlık deyince şey olur ya zaten ordan onu alıp biz de koyarız oraya siz ne işe yarıyorsunuz ki falan gibi şeyleri de var.** Bu tabii toplumun getirdiği bir fikir. Bunu zaman içerisinde de hani yıkabilmek aslında yaptığım tasarımlarla şaşırtabilmek insanları. O yüzden aslında ailemin büyük desteği vardı çünkü mimarlık alanında ilerleyeceğimi biliyorlardı. **Çevremde ise hani mimar varken neden içmimara ihtiyaç duyulsunki gibi algısı var.** Bu algıyı kimsede yıkmak için uğraşmadım açıkçası herkesin böyle bir fikri olabilir. Ben kendi yaptığım projelerle tasarımlarla da bu düşüncelerin üstesinden gelinebileceğini düşünüyorum. O yüzden aslında nitelendirdiğimiz belli kitleler var. O kitlelerin **bazıları olumlu bazıları olumsuz düşünebiliyor.** **(MESLEK ALGISI/TOPLUMSAL-)**

TIP: Çevrene baktığında içmimarlarla çalışmak isteyen insanlar görebiliyor musun?

ÖİMK1: Tabii görebiliyorum. Aslında o gerekliliğin farkında olan insanlara onlara erişmek için zaman harcayabiliyorlar. Aslında bunların sadece tasarım alanında değil insanların sosyal ortamlarında nasıl hareket ettiklerini daha iyi gözlemleyebildiklerine inanıyorlar. Bu ne demek: aslında mesela yeni çalışma ortamları yeni çalışma biçimleri daha açık daha rahat daha bir farklı şekillerde tasarlanabiliyor. Bunu da aslında gözlemleyebilen bir göz içmimari bir göz oluyor. Bunu fark eden insanlar zaten akışın bu şekilde devam etmesi gerektiğine inanan insanlar oluyor genelde.

TIP: Okula dönersek; sınıfta kızlar mı erkekler mi daha fazla?

ÖİMK1: Kızlar daha fazla.

TIP: Sence neden?

ÖİMK1: Hmm. Erkekler biraz içmimar denilince toplum algısı biraz da bence toplumun bence yürüttüğü bir şey var içmimarlık kızlara ait bir şey olmalı ve bu da aslında annemizin o koltuğu buraya değil de şuraya koyalım şöyle daha iyi olur böyle daha iyi olur falan diiyebileceği bir algıyla devam eden bir süreç ve bu aslında toplum baskısını yıkabilen insanların belki de belli bir dönem şu an değil mesela ben daha alt dönemdeki insanları görüyorum erkek sayısı çoğalmış demek ki bu algı yıkılıyor. Güzel bir şey. Ama benim dönemim de toplam 4 erkek vardı şu an 2 tane var .
(TOPL.CİNSİYET ROLLERİ/KADIN+/İÇMEKAN)- alıntılanabilir-

TIP: Toplamda kaç kişisiniz?

ÖİMK1: Toplam da şu an 60 kişiye yakınız. Ama dediğim gibi daha alt dönemlerde sayının arttığını gözlemledim.

TIP: Daha çok erkek görmeye başladık diyorsun?

ÖİMK1: Evet. Toplumun yaktığı bir algı diye düşünüyorum.

TIP: Kız ve erkek öğrencilerin tasarım yaklaşımlarını düşünerek neler söyleyebilirsin?

ÖİMK1: Kızların düşünebildiği detaylar olabiliyor. Bu da aslında hayatımıza dahil ettiğimiz detaylar diye düşünüyorum. İşte saçımıza şekil vermek, üzerimize başımıza aslında hayatımıza dahil olan noktaları daha düzeltmeyi hedeflediğimiz noktalar. Bunu

hayata bakış açımızda da kadınlar daha da özen verebiliyor ama erkekler de o olmayabiliyor. Tasarım açısından da daha düz bakabiliyorlar bazı noktalara. Detayda uygulamada görebilecekleri bir detay olabiliyor. Yani çok keskin bir çizgi yok ama farklar da var diyebilirim. (TOPL.CİNSİYET

ROLLERİ/KADIN/DETAY_ERKEK/DÜZ)- alıntılanabilir-

TIP: Tasarım süreci boyunca yaklaşımları nasıl oluyor? Düşünürsen aklına gelecek farklılıklar var mı?

ÖİMK1: Keskin çizgiler olduğunu düşünmüyorum Kadın erkek olarak ayrılmak değil de bu durumun kişiden kişiye değişebileceğini düşünüyorum. Erkeklerin de bazen kızların aklına gelmeyecek tasarımlar yapabileceğini düşünüyorum. Daha çok insanın yaşayış ve düşünce biçimine bağlı olduğunu düşünüyorum. Aslında bizi kesip koparan bir çizgimiz yok aslında tasarım olarak aynı şeyleri düşünüyoruz. Ama dediğim gibi kişiden kişiye değişebileceğini düşünüyorum.

TIP: Sen okulun yanında aynı zamanda çalışma hayatında da yer alan bir kadın içmimar adayısın? Bu alanı değerlendirecek olursan, bir kadın olarak nasıl olarak görüldüğünü düşünüyorsun. Müşterilerle ilgili de olabilir çalışma arkadaşlarıyla da ilgili olabilir. Kadınlar kadınlarla konuşmak istiyor ya da tam tersi gibi konuyla ilgili bir algın var mı?

ÖİMK1: Benim böyle bir algım yok açıkçası. Belki karşıdan gelen insanların samimi hissedip yavaşmasıyla ilgili olabilir. Kişiden kişiye değişebilir. Ama şunu söyleyebilirim. Okulda okuyor ve çalışıyor olduğum süre boyunca çok pozitif ve çok olumlu sonuçlar aldım. Aslında bir kadının hem kendi tırnakları ile bir yerlere gelmesi toplum içerisinde önemli bir nokta bence.

TIP: Senin son yıllarda beğendiğin içmimarlar kimler?

ÖİMK1: Aslında içmimar değil de mimar olarak beğendiğim var. Hakan Demirel var, Tuğcu Mimarlık var, Misa mimarlık var.

TIP: Daha çok erkek isimleri mi sayıyorsun peki?

ÖİMK1: Evet. Doğru.

TIP: Neden peki?

ÖİMK1: Hmm... Bunu düşünmemiştim mesela. Mimari boyutta düşündüğün zaman tasarımcıyı o zaman gerçekten erkeklerin çok iyi işler yaptığını görebiliyoruz. Daha bütüncül düşünebiliyorlar. Detay düşünmek dışında... O yüzden evet düşününce tasarımcıların çoğu erkek olabilir. Ama bu demek değil ki kadınlar toplumda yer sahibi değil. (TOPL.CİNSİYET ROLLERİ/KADIN/DETAY)- alıntılanabilir-

TIP: Mimarların içmimarlık yaptığını biliyoruz. Bu konuyu nasıl değerlendiriyorsun?

ÖİMK1: Yaptığımız konferanslardan birinde Naif Dizayn'dan bir konuşmacı şöyle demişti tasarımcı kendi projesinden sıyrılıp o mekana iç mekan olarak bakabiliyorsa bir mimarın şu anda içmimarlık yapmasında bir sıkıntı yok gibi ama bir içmimarın yaptığı, düşündüğü, aldığı eğitim gibi her şeyi tasarlayabiliyor olması ve buna ihtiyaç duyulduğunu hissettiği anda o mimar kendine çok daha fazla şeyler katabilir dedi. Bu nokta da aslında yapabileceğimiz bir şey yok. Toplum algısı belli bir noktada içmimarları kabul etmeyen bir ülkedeyiz. (MESLEK ALGISI/BÜTÜNCÜL)

EK 17:

TEMEL KATEGORİLER	TEMA NO	KODLAR	FREKANS	ÖĞRENCİLER				AKTİF İÇMİMLER				ÖNCE İÇMİMLER						
				ÖİM1	ÖİM2	ÖİM3	ÖİM4	ÖİM1	ÖİM2	ÖİM3	ÖİM4	ÖİM1	ÖİM2	ÖİM3	ÖİM4			
MESLEK YÖNELİM (D)	T1	İLGİ	12		İbncil		İbncil											
	T2	SINAV	7	(+)														
	T3	YETENEK	7		İbncil													
	T4	AİLE	4															
	T5	BİLGİSİZ/ TESADÜF	4															
	T6	TOPLUMSAL STATÜ	4															
MESLEK ALGISI (D)	T7	TOPLUMSAL	9	(-)														
	T8	DEKORASYONLA İLİŞKİSİ	6															
	T9	MİMARLIKLA İLİŞKİSİ	2															
	T10	DÖNEMİN EĞT. SİSTEMİ KİYAS	11	(-)/(+)														
EĞİTİMİN DEĞERLENDİRİLMESİ (D)	T11	UYGULAMANIN ÖNEMİ	11															
	T12	ÖĞRENCİ KALİTESİ	7															
	T13	EKOL ETKİSİ	6															
	T14	BAĞLI BULUNDUĞU FAKETKİSİ	6															
TERCİH (D)	T15	İÇMİMARİ PROJE	13															
	T16	AKADEMİSYENLİK	9															
	T17	MOB. TAS.	9															
	T18	MİMARİ PROJE	2															
MEZUNİYET SONRASI (D)	T19	TAS. TERC. KADIN/SÜS	3															
	19b	TAS. TERC. KADIN/GÜVEN İLETİŞİM	2															
	19c	TAS. TERC. ERKEK/SADE (-)	2															
	19d	TAS. TERC. TOPLUMSAL STATÜ	1															
TOPLUMSAL İNŞİYAT VE TASARIM YAKLAŞIMI (D)	20a	KADIN/İÇ MEKAN	11															
	20b	KADIN/DİŞİPLİN	5															
	20c	KADIN/TAS. BECERİ	3	(+)														
	21a	KADIN/DETAY	3															
TOPLUMSAL İNŞİYAT VE TASARIM YAKLAŞIMI (D)	21b	KADIN/SÜSLEME	3															
	21c	KADIN/FEMİNİN TERCİHİ	3															
	21d	KADIN/KONSEPT	2															
	21e	KADIN/ESTETİK	2															
TOPLUMSAL İNŞİYAT VE TASARIM YAKLAŞIMI (D)	22a	ERKEK/DÜZ GERÇEKÇİ	6															
	22b	ERKEK/BİLİŞİM-3D	2															
TOPLUMSAL İNŞİYAT VE TASARIM YAKLAŞIMI (D)	T23	CİNSİYETSİZ	4															
	T24	TOPLUMSAL ROLLER	7															

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Tomurcuk Işıl PINARCI

Doğum Yeri ve Yılı : İstanbul, 1988

Yabancı Dili : İngilizce, İtalyanca

İlk Öğretim : Murat Kölük İlköğretim Okulu, 2002

Orta Öğretim : İtalyan Lisesi, 2007

Lisans : Politecnico di Milano, 2011

Yüksek Lisans : Bahçeşehir Üniversitesi, 2016

Enstitü Adı : Fen Bilimleri Enstitüsü

Program Adı : İç Mekan Tasarımı Yüksek Lisans Programı

Yayımları :

Çalışma Hayatı : Mazon Mimarlık 2016 – Halen

GMW Mimarlık 2012 - 2014